කර්ම විභාගය

අන්‍යතර පෞරාණික පණ්ඩිතවරේණ්‍ය

ප්‍රණීත

කම්විභාගය.

ආචාර්ය

ඉස්වැල්ලේ ජිනරතන ස්වාමිපාදයන්

ම හ න් සේ

විසින්

සං ශෝ ධි ත යි.

හඳලංකාවේ ශාස්ත්‍රෝදය පරිවෙණාධිපති

පලුවැල්ගාලේ සරණපාල ස්වාමිපාදයන්

ම හ න් සේ

විසින්

උ ප කෘ ත යි.

පාඨශාලාචාර්ය

එච්. ඇස්. සේනානායක

ආර්, අභයසිංහ යන මහතුන්

විසින්

විද්‍යාශ්‍රීප්‍රකාශයන්ත්‍රාලයෙහි

මු ද්‍රා පි ත යි.

ශ්‍රී: බු: ව: 2473.

ක්‍රි: ව: 1929.

මිල. රු: 1. 00.

ප්‍රස්තාවනා.

——ᴼ:(෴):ᴼ——

සංඥා. කුශලාකුශලකර්ම හා තද්විපාක ද තත්අයුරින් බෙදා ප්‍රකාශ කරණුයෙන් මේ ග්‍රන්ථයට **කර්මවිභාග** යයි නම් තබන ලදී. කුශලාකුශල කර්මයන්ගේ විභාග පමණක් නොව බෞද්ධයන් විසින් විශේෂයෙන්ම උගත යුතු ධර්ම කොට්ඨාස රාශියක් පිටකත්‍රයෙන් හා අර්ථකථා ටීකාවන්ගෙන් ද උද්ධරණය කොට මෙය සඞ්ගෘහීත බැවින් ‘කර්මවිභාගය’ යනු සාමාන්‍ය සංඥාවක් ලෙස සැලකිය හැකියි.

නිමිත්ත. මේ ධර්මපුස්තකය කිරිමෙහි අභ්‍යන්තර නිමිත්ත සිංහල බෞද්ධයන් කෙරෙහි පැවැති මහත් අනුකම්පාවයි. අනිකෙකුගේ මෙහෙයීමෙන් මෙය කළ බවක් ග්‍රන්ථයෙහි නො පැණෙන බැවින් බාහ්‍යනිමිත්ත ද එයමයයි සිතිය යුතුයි.

කර්තෘ. මෙහි කර්තෘ ‘කවරෙක්’දැයි නිශ්චයවශයෙන් කීමට ප්‍රතිෂ්ඨාවන කිසිවක් අපට ලැබුනු එකපොතකවත් නො තිබුන බැවින් හා බොහෝ වෘද්ධයන් විචාළ නමුත් මේ පොත මීට පෙර දැක පුරුදු ඇති කෙනෙක්වත් නො ලැබුන බැවින් මෙහි කර්තෘ නිශ්චය වශයෙන් කිව නො හැකියි.

එහෙත් රත්නත්‍රය විෂයෙහි දෘඪභක්තිමත් අර්ථකථා-පරිවාර ග්‍රන්ථ ඇතුළු පිටකත්‍රයෙහිත් මාගධ සංස්කෘතාදි භාෂාවිෂයෙහිත් අප්‍රතිහත බුද්ධියෙන් යුත් පඬිවරයෙක් බැව් නිසැකව කිව හැකියි.

ප්‍රමාණය. සාමාන්‍යයෙන් මෙහි ප්‍රමාණය බණවර 12 ක් පමණ වෙයි. මෙහි නිර්දිෂ්ට එක එක කාරණයක් අප විසින් එක එක ග්‍රන්ථාංශයක් වශයෙන් ගන්නා ලද බැවින් ග්‍රන්ථාංශ 81 කින් යුක්තයි.

ප්‍රයෝජන. සිංහල භාෂාවෙන් ලියන ලද කිසිම පොතකින් ඉගෙණ ගත නොහැකි වූ ද, සියල්ලන් විසින් උද්ග්‍රහණ ධාරණ කළ යුතු වූද ධර්මකොට්ඨාස රාශියක් සංග්‍රහ කිරීමෙන් මෙය නිෂ්පාදිත බැවින් අමිතීය සෛංහලීය ධර්ම ග්‍රන්ථයක් වශයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨස්ථානය ලබත්ම ආහ්ලාද ජනක වාක්‍යයෝජනාක්‍රම හා පරිශුද්ධ ව්‍යාකරණ රීතිද

ඉගෙණිය හැකිබැවින් ධර්මඥානය පතන්නවුන්ට පමණක් නොව සිංහලභාෂාවිෂයෙහි පටුත්වය බලාපොරොත්තු වන්නන්ට ද අතිශය ප්‍රයොජනවත් වෙයි.

නිර්මාණකාලය.

මෙහි නිර්මාණකාලයද නිශ්චය වශයෙන් කිව නො හැකිසි. එබැවින් කාලනියමය කරගත යුතු වනුයේ භාෂා විලාසයෙනි. මෙහි භාෂාවිලාසය දඹදෙණි රාජ්‍යසමයෙන් මෙපිට සමීපකාලයෙහි භාෂාවිලාසයට සමානය යනු අපේ හැඟිමයි. ශ්‍රෙෂ්ඨධර්මශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථරාශියකගේ නිර්මාණයට අසහාය සාධන වූ **කලිකාල සාහිත්‍ය සර්වඥ** යන අපර නාමධාරි **පණ්ඩිතපරාක්‍රමබාහු මහරජතුමා** ශ්‍රිබුද්ධවර්ෂ 1719 (ක්‍රි. ව. 1247) වැන්නෙහි හෙවත් මින් අවුරුදු 682 කින් පූර්වයෙහි රාජ්‍යයට පැමිණියෙහ. එවිට මේ ග්‍රන්ථය මින් අවුරුදු 690 කින් පමණ පෙර නිෂ්පාදිතයයි අනුමිතිකට හැකිසි.

ශෝධනය.

මේ ග්‍රන්ථය මීට පෙර කිසිවෙකු විසින් ශොධනයෙන් ප්‍රචාරයට පැමිණ වූ බවක් අප විසින් නො දන්නා ලදි. පළමුවෙන් අපට මේ පොත දක්නට ලැබුණේ **වස්කඩුලාගේ කුද්දෙව්ගාමෙ සුනන්දාරාමයෙහි** පුස්තකාලයෙහි. පොතෙහි ඇති ශ්‍රෙෂ්ඨත්වය නිසා ආදර්ශ පුස්තක සෙවීමෙහි උද්‍යුක්තවූයෙන් **රත්මුලුකන්දේ විහාරස්ථානයෙන්** හා **මූනමල්දෙණියේ විහාරස්ථානයෙන්** ද පොත් දෙකක් ලැබුනු නමුත් ඒ දෙක එකම ගුරුපොතකින් ලියා තිබෙන බැවින් මේ ශොධනයට ඉවහල්වූයේ පොත් දෙකකි. ඒ නිසාත් දීර්ඝකාලයක් අව්‍යක්ත ලෙඛකයන් විසින් අතිනතට ලියාගෙණ ඒම නිසාත් මෙකල ව්‍යවහාරයෙහි නො පවත්නා වචනරාශියක් අන්තර්ගත බැවිනුත් එකාවරකින් මෙහි සම්පූර්ණ ශුද්ධියක් කිරීමෙහි ඇති දුෂ්කරත්වය තත්වදර්ශින් විසින් දක්නා ලැබෙයි. මෙහි පාලි සංස්කෘත සිංහල වචනයන්ගේ අවිශෙෂ සන්ධානය අනෙක් සිංහල ග්‍රන්ථවලටත් අධිකව ඇති බැව් පෙණෙයි. අපි එබඳු තැන් වෙනස්කිරීමෙහි යුහුසුලු නො වීමු. එසේ ම සප්තමී විභක්ති-පූර්වක්‍රියාදියෙහි බහුලවශයෙන් යෙදෙන 'ඇ' කාරය අපට ලැබුනු පිටපත්වල නො තිබුනු බැවින් හා 'ඇ' කාරව්‍යවහාරය එක්තරා කාලයකට සීමා වූ බැවින් අපවිසින් මේ සංස්කරණයේදී ඒ නො යොදන ලදි.

එසේම ඇතැම් ක්‍රියාවන්ගේ උක්තපදය ප්‍රාණිවාචකවුවත් ක්‍රියාව හා උක්තපදය පිළිදුරුවචනවලින් යෙදී තිබෙන බැව් ද,

තව සමහර තැනෙක වුකතපදය කම්විභකත්‍යාදියෙන් යෙදී තිබෙන බැව්ද පෙණෙ සි. ''පෙරළි''යයි සිතීමට අවකාශ ඇති එබඳුතැන්ද වෙනස් නො කොළෙමු.

තවද අපේ ප්‍රමාදයෙන්වූ දෝෂස්ථාන කිපයක්ද මුද්‍රණයෙන් පසු දක්නාලදි. 40 වන පිටේ 26 වන පෙළේ''දන් නො දෙන්නේ විනම්'' යනු එකකි. එය ''දන් දෙන්නේ වී නම්''යි ශොධනය කටයුතුයි. 58–20 පෙළේ ''ඇසුබැව්'' යන්න ''ඇසුබැව් ඇති'' කියාද, 21 පෙළේ ''නිසි ඇති'' යන්න ''නිසි'' කියාද ශොධ්‍යයි. එසේම ප්‍රදීපෙය්‍ය–ශොත්‍ර ආදිවශයෙන් තවත් කතිපයස්ථානයක් පෙණෙයි. ප්‍රදීපෙය–ශ්‍රොත්‍ර ආදිවශයෙන් සිඬහරගත යුතුයි.

මේ ප්‍රතිසංසකරණයේදී අපවයස්‍ය හඳලංකාවේ ශාසෙත්‍රාදය පරිවෙණාධිපති පලුවැල්ගාලේ සරණපාල ස්ථවිරයන්වහන්සේ ද අපට බෙහෙවින් උපසතම්භක වූ බැව් කෘතඥතා පූර්‍වක ව නිවෙදනය කරමු.

දෙවැනිවර තවත් පොත් සපයා විශෙෂ ශුඬියකින් යුකත කොට ග්‍රන්‍ථිපදවිවරණයක් සහිතව මුද්‍රණය කරවීමට අදහස් කර තිබෙන බැවින් මෙවර ශොධ්‍යපත්‍රයක් නො යෙදීමු.

පෘථජ්ජනයෝ වරදිනසුල්ලෝයි. එබැවින් අපේ සංසකරණ යෙහිද තවත් වරදතැන් නැතිවිය නො හැකියි. එබඳුතැන් ඇතහොත් සම්ක්‍ෂ්‍යකාරීහු ශොධනය කරගණිත්වා.

ESWELLE JINARATANA

ශ්‍රී: බු: ව: 2473
ක්‍රි: ව: 1929 නොවැම්බර් 20 දින
කඳනේගෙදර පුෂ්පාරාමයේදීය.

කර්ම විභාගය.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො
සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

සඤ්ජීව කාලසූත්‍ර සඞ්ඝාත රෞරව මහාරෞරව තාප ප්‍රතාප අවීචි යන අටමහානරකයෙහි ආදිනරකය—'කඩ කඩ කොට යමපලුන් විසින් සිදිනා ලද්දැහු මෙහිලා දෙති'සි **සඤ්ජීව** නම් විය.

ගිනි ගෙණ දිලියෙන කළුහු ගසා සිවුරැස් අටැස් සොළොසැස් කොට සිදිනා ලද සතුන් ඇති නරකය **කාලසූත්‍ර** නම් විය.

සතුන් සුන් සුන් කොට මිරිකන [1] යපව් ඇති නරකය **සඞ්ඝාත** නම් විය.

සතුන්ගේ නව වණමුඛයෙන් සියලු සිරුරු වැද දවන ජ්වාලා හා ක්ෂාරධූමයෙන් ගුගුරා පස්නා සතුන් ඇති නරකය **රෞරව** නම් විය.

මෙසේ ම වූ දුකින් බලවත් ව ගුගුරා පස්නා සතුන් ඇති නරකය **මහාරෞරව** නම් විය.

දිලියෙන යපොළොව යහුල ඇවිණි හිඳ නිසල ව පැසෙන එක්වන් දිලියෙන ගින්තෙන් හැවෙන සතුන් ඇති නරකය **තාප** නම් විය.

මෙසේ ම එක්වන් දිලියෙන ආයුධයෙන් පැහැර දිලියෙන යපව්වට නැඟූ සතුන් කර්මජවාතයෙන් පැහැර ඌර්ධ්වපාද කොට ගෙණ හෙළා පියත් [2] යපොළොව යකබලින් නැඟී දිලියෙන යහුල හිස පටන් ගෙණ ඇවිණි බලවත් ව පැසෙන සතුන් ඇති නරකය **ප්‍රතාප** නම් විය.

ජ්වාලායෙනු දු දුඃඛයෙනු දු සතුන් විසිනු දු නාළෙසා පිරූ මල් තුඹුපිටි සේ අතුරු නැති ව සතර ඉරියව්වෙන් පැසෙන සතුන් ඇති නරකය **මහාඅවීචි** නම් විය.

---

1. ගිරිසා ගිනිගෙණ දිලියෙන. 2. පිවන් යපොළොව.

මේ අට මහා නරකය චතුරශ්‍රය, චතුර්ද්වාරය, නවයොදුන් ඝනබලය. අට නරකයෙහි ම ජ්වාලා හාත්පසින් සියක් යොදුන් පැතිර සිටියි. මේ අටමහානරකයෙහි බොහෝසෙයින් සිල්වත්නට වැරදිදහු පැසෙති. මේ අටමහානරකයෙහි එකි එකි වාර යෙහි සතර සතර ඔසුපත් ය. ඒ නියායෙන් එකි එකි නරක යෙහි සොළොස් සොළොස් ඔසුපති. හේ එක්සිය අට විස්සෙකි. මහානරක අට හා සමග **එක්සිය සතිසෙකි.**

මිනිස්ලොව අනූලක්ෂයක් හවුරුදු මේ කියනලද අට මහා නරකයෙහි ආදිකොට දැක්වූ **සඤ්ජීව** නරකයෙහි එක් දවසෙක් වෙයි. ඒ නියා තිස්දවස් මස් කොට දොළොස්මස් හවුරුදු කොට ඒ නියා හවුරුද්දෙන් ඒ නරකයෙහි පන්සියක් හවුරුද්දට ආයුෂ ය. මිනිස්ලොව තුන්කොළසැටලක්ෂයක් හවුරුදු දෙවන **කාලසූත්‍ර** නරකයෙහි එක් දවසෙක් වෙයි. ඒ නියා දවසින් ඒ නරකයෙහි දහසක් හවුරුද්දට ආයුෂ ය. මිනිස්ලොව තුදුස් කොළසතළිස්ලක්ෂයෙක් හවුරුදු තුන්වන **සංඝාත** නරකයෙහි එක් දවසෙක් වෙයි. ඒ නියා දවසින් ඒ නරකයෙහි දෙදහසක් හවුරුද්දට ආයුෂ ය. මිනිස්ලොව සත්පණස්කොළ සැටලක්ෂ යක් හවුරුදු සතර වන **රෞරව** නරකයෙහි එක් දවසෙක් වෙයි. ඒ නියා දවසින් ඒ නරකයෙහි සාරදහසක් හවුරුද්දට ආයුෂ ය මිනිස්ලොව දෙසිය තිස්කොළසතළිස්ලක්ෂයක් හවුරුදු පස්වන **මහාරෞරව** නරකයෙහි එක් දවසෙක් වෙයි. ඒ නියා දවසින් ඒ නරකයෙහි අටදහසක් හවුරුද්දට ආයුෂ ය. මිනිස්ලොව නවසිය එක්විසිකොළ සැටලක්ෂයක් හවුරුදු සවන **තාප** නරකයෙහි එක් දවසෙක් වෙයි. ඒ නියා දවසින් තිස්දවස් මස් කොට දොළොස් මස් හවුරුදු කොට ඒ නියා හවුරුද්දෙන් ඒ නරකයෙහි සොළොස් දහසක් හවුරුද්දට ආයුෂ ය. සත්වන **ප්‍රතාප** නරක යෙහි අන්තඃකල්පයෙන් [1] අඩියකට ආයුෂ ය. අටවන **මහාඅවීචි** යෙහි එක් අන්තඃකල්පයකට ආයුෂ ය.

එහි—**අන්තඃකල්පය** නම් කවරහයත්:—

එක් මහාකල්පයෙක් සංවර්තය, සංවර්තස්ථායි ය, විවර්ත ය, විවර්ත ස්ථායි ය යන සතරෙක් වෙයි. ඒ සතර ම සතර අසංඛ්‍ය කල්ප නම් වෙයි. එහි—අසංඛ්‍යකල්පයෙක් විසිඅන්තඃකල්පයෙක් වෙයි. එක් අන්තඃකල්පයෙක් නම් ශස්ත්‍රයෙන් හෝ රොගයෙන් හෝ

1. අන්තඃ කල්පයකින්.

දුර්භික්ෂයෙන් හෝ ගැමසතුන් විනාශයට ගියකල එහි රැකුණු සත්ත්වයන්ගේ සන්තානයෙහි කුශලධර්මප්‍රභාවයෙන් දසහවුරුද්දෙහි පටන්ගෙණ ක්‍රමයෙන් අභිවෘද්ධ ව අසංඛ්‍යයට ගොස් අසද්ධර්මසමාදානයෙන් ක්‍රමයෙන් දසහවුරුද්දට බැස අවුදු පූර්වෝක්තක්‍රමයෙන් තුන් සංවතියෙන් එක් තරා සංවතියකින් සතුන් විනාශයට ගිය කල එක් අන්තඃකල්පයෙක් වෙයි. හේ පොළොව එක්යොදුන්තුන්ගවුවක් වඩනා පමණ කාලි.

මේ අටමහනිරැහු ම කෞරාටිකයන් නවනුව හා බලවත් දුක් ඇති බැවින් ඝොරයහ, තාප හටගත් කල හටගත් ගිනි වනබැවින් නිත්‍ය වූ ගිනිසිළු ඇත්තාහ, මහත් භය ජනකයහ, දක්නට ද අසන්නට ද නොනිස්සහ, නිත්‍ය වූ දුක් ඇත්තාහ. පූර්ව දිශාභාගභිත්තින් උපනහවූ ජ්වාලා මැද සතුන් දවා පශ්චිමභිත්තිය පැහැර එයින් පිටත යොදුන් සියයක් තැන පැතිර සිටියි. තුබූ තුන්දිශායෙහි දු මත්තෙහි දු යට දු ජ්වාලායෙහි මෙම නියා යි.

මෙහි මහා අවීචිය පුලුල නව යොදුන් යකාබල් හා සමග එක්සිය අටළොස් යොදුන, වටා තුන්සිය සූපණස් යොදුන, ඔසුපත් හා සමග දසදහසක් යොදුන. නරකයෙන් යම්හයි පැළ දෙසෙනි සිටියානට පූර්වදිශාභාගයෙහි දොර හළුවා සේ පැණෙයි, අතුරෙහි ජ්වාලායෙන් 1 මහත් දුක් විඳ සම්ප්‍රාප්තකල පිහීයෙයි. තුබූ තුන් දිශායෙහි දු 2 මෙ ම නියායි. මෙහි අටවන මහාඅවීචිය අවයවභූත වූ ආයුෂ විසින් වෙන් වෙන් වූ **අර්බුද ය නිරර්බුද** ය **අබබ** ය **අටට** ය **අහහ** ය **කුමුද** ය **සෞගන්ධික** ය **උත්පල** ය **පුණ්ඩරීක** ය **පදම** ය යන දශනරකායෙහි ආදි අර්බුදනරකයෙහි ආයුෂ කිපමණෙක යත්:—

අටලක්ෂයක් තල එක් නැළියෙක් වෙයි, ඒ නියා සතර නැළියෙක් එක් ලහස්සෙක් වෙයි, ඒ නියා සතර ලහස්සෙක් එක් ද්‍රෝණයෙක් වෙයි, ඒ නියා ද්‍රෝණ සොළසෙක් එක් ඛාරියෙක් වෙයි, ඒ නියා විසිඛාරියෙක් එක් වාහයෙක් වෙයි. ඒ වාහයෙහි තල ඇට සතරනහුත නවකෙළ සැටලක්ෂයෙක් වෙයි. මෙයින් එක් තලඇටක් මිනිසුන්ගේ ආයුගණිතින් අවුරුදු සියයක් ගියකල හරණ නියායෙන් හරුත් හැම තල නෙවෙත් නො ගෙවෙන ආයුෂ ය.

---

1. ජ්වාලායෙහි, 2. තුබූදිශායෙහි දු.

දෙවන නිරර්බුදනරකයෙහි මේ නියා විසි ගුණයකට ආයුෂ ය. හේ විසිවාහයෙක් වෙයි.

දෙවන නිරර්බුදනරකයෙහි කි පමණ තල එක් කොට ගෙණ ඒ නියා විසිගුණයකට ආයුෂ ය–තුන්වන අබබනරකයෙහි. හේ සාරසියයක් වාහ ය.

තුන්වන අබබනරකයෙහි කි පමණ තල එක් කොට ගෙණ ඒ නියා විසි ගුණයකට ආයුෂ ය–සතරවන අටටනරකයෙහි. හේ අටදහසක් වාහ ය.

සතරවන අටටනරකයෙහි කි පමණ තල එක් කොට ගෙණ ඒ නියා විසිගුණයකට ආයුෂ ය පස්වන අහහනරකයෙහි. හේ එක්ලක්ෂ සැටදහසක් වාහ ය.

පස්වන අහහනරකයෙහි කි පමණ තල එක් කොට ගෙණ ඒ නියා විසිගුණයකට ආයුෂ ය–සවන කුමුදනරකයෙහි. හේ දෙතිස් ලක්ෂයක් වාහය.

සවන කුමුද නරකයෙහි කි පමණ තල එක් කොට ගෙණ ඒ නියා විසිගුණයකට ආයුෂ ය–සත්වන සෞගන්ධිකනරකයෙහි. හේ සසොළ සතළිස් ලක්ෂයක් වාහ ය.

සත්වන සෞගන්ධික නරකයෙහි කි පමණ තල එක් කොට ගෙණ ඒ නියා විසිගුණයකට ආයුෂ ය–අටවන උත්පලනරකයෙහි. හේ එක්නහුත අටවිසිකොළක් වාහ ය.

අටවන උත්පලනරකයෙහි කි පමණ තල එක් කොට ගෙණ ඒ නියා විසිගුණයකට ආයුෂ ය–නවවන පුණ්ඩරීකනරකයෙහි. හේ පස් විසි නහුත සැටකොළක් වාහ ය.

නවවන පුණ්ඩරීකනරකයෙහි කි පමණ තල එක් කොට ගෙණ ඒ නියා විසි ගුණයකට ආයුෂ ය–දසවන පද්මනරකයෙහි. හේ පස් නිනානහුත දොළොස් නහුතයක් වාහය.

මෙකී දසනිරාහි මවුන් පියන් 1 හැවූවෝ ගැසූවෝ බුදුන් දහම් සඟුන් හැවූවෝ ගැසූවෝ බොහෝ සෙයින් උපදිති.

පළමු නරකයෙහි කියේ ම තුබූ නරකයෙහි ද මිනිසුන්ගේ ගණනින් හවුරුදු සියයක් ගියකල එකී එකී තලඇට හරුත් නොගෙවන ආයුෂ ය. නොහොත් මේ දශ නරකයෙහි විසිගුණ විසිගුණ කොට කී පමණ තල යහලආදි ගණනින් කියත් පළමු නරකයෙහි එක්යහල නවඅමුණු සතරලහස්සෙක. නිරර්බුද නරකයෙහි විසිනවයහල එකමුණු තුන්පැල තුන්ලහස්සෙක.

---

1 මව්පියන්.

අබ්බුදනරකයෙහි පන්සිය එක්අසූයහල සොළොස් අමුණු එක්පැල පල්ලහස්සෙක. **අටට**නරකයෙහි එකොළොස්දහස් සසිය සතළිස් යහල සතරමුණු එක්පැල එක්ලහස්සෙක. **අහහ**නරකයෙහි දෙලක්‍ෂ දෙපණස්දහස් සත්සිය සත්විසියහල පසමුණු එක්පැල නවලහස්සෙක. **කුමුද**නරකයෙහි සුසාළිස්ලක්‍ෂ සිව්පණස් දහස් පන්සියපන්සාළිස්යහල නවඅමුණු සතරලහස්සෙක. **සෞගන්ධික** නරකයෙහි නවකෙළ එක්තිස්ලක්‍ෂ අනූදහස් නවසිය නවයහල එකාමුණු දෙපැල තුන්ලහස්සෙක. **උත්පල**නරකයෙහි එක්නහුත සයානූකෙළ අටළොස්ලක්‍ෂ අටළොස්දහස් එක්සිය දෙයානූ යහල සොළොස් අමුණු එක්පැල සලහස්සෙක. **පුණ්ඩරීක**නරක යෙහි සත්තිස් නහුත තෙවිසිකෙළ තෙසැටලක්‍ෂ තෙසැටදහස් සසිය සතිස්යහල සතරමුණු දෙපැල දසලහස්සෙක. **පද්මයෙහි** සත් නින්නහුත සුසාළිස් නහුත දෙසැත්තෑකෙළ දෙසැත්තෑලක්‍ෂ දෙසැත්තෑ දහස් එක්සිය සත්පිසියහල තුදුස්අමුණු දෙපැල දෙලහස්සෙක. මෙහි ද පළමු කී සේ ම හවුරුදු සියයක් ගිය කල එකි එකි තලඇට හරුත් නොගෙවෙන ආයුෂය.

මෙහි **කෙළෙක්** නම් කිපමණෙක, **නහුතයෙක්** නම් කිපමණෙක, **නින්නහුතයෙක්** නම් කිපමණෙක? යත්: දසදසයෙක් **සියෙක්** වෙයි. දසසියයෙක් **දහසෙක්** වෙයි. සියක් දහසෙක් **ලක්‍ෂයෙක්** වෙයි. සියක් ලක්‍ෂයෙක් **කොටියෙක්** වෙයි. කොටි ලක්‍ෂයෙක් **ප්‍රකොටියෙක්** වෙයි. ප්‍රකොටි ලක්‍ෂයෙක් **කොටිප්‍රකොටියෙක්** වෙයි. කොටිප්‍රකොටිලක්‍ෂයෙක් **නහුතයෙක්** වෙයි. නහුතලක්‍ෂයෙක් **නින්නහුතයෙක්** වෙයි. නින්නහුත ලක්‍ෂයෙක් **හුතනහුතයෙක්** වෙයි. හුතනහුත ලක්‍ෂයෙක් **ඛම්භයෙක්** වෙයි. ඛම්භලක්‍ෂයෙක් **විඛම්භයෙක්** වෙයි. විඛම්භලක්‍ෂයෙක් **අබ්බුදයෙක්** වෙයි. අබ්බුදලක්‍ෂයෙක් **අටටයෙක්** වෙයි. අටට ලක්‍ෂයෙක් **අහහයෙක්** වෙයි. අහහ ලක්‍ෂයෙක් **කුමුදයෙක්** වෙයි. කුමුද ලක්‍ෂයෙක් **සෞගන්ධිකයෙක්** වෙයි. සෞගන්ධික ලක්‍ෂයෙක් **උත්පලයෙක්** වෙයි. උත්පල ලක්‍ෂයෙක් **පුණ්ඩරීකයෙක්** වෙයි. පුණ්ඩරීකලක්‍ෂයෙක් පද්මයෙක් වෙයි. පද්මලක්‍ෂයෙක් **කථානයෙක්** වෙයි. කථාන ලක්‍ෂයෙක් **මහා කථානයෙක්** වෙයි. මහා කථානලක්‍ෂයෙක් **අසංඛ්‍යයෙක්** වෙයි යන අසංඛ්‍යගණන් මෙකී සෙයින් දතයුතු.

පරුෂවචනයෙන් වෘද්ධයන්ට පරිහාසකරන්නාහු ද සතර අගතියට ගොස් රටවැස්සනට වෙහෙස කළ රජ්ජුරුවෝ ද

තාපනරකයෙහි පැසෙත්. මවුන් පියන් මැරූවාහු පළමු කී දුක් ඇති කාලසූත්‍ර නරකයෙහි ද පැසෙති. ලොහොකුඹු නරකයෙහිද පැසෙති. දිලියෙන ක්ෂාරොදක ද පොවති. දිලියෙන යගුළි මුඛයෙහි ප්‍රක්ෂෙප ද කෙරෙති.

ගැබ් හෙළුවෝ බොහෝ වාදහස් උඩුමුවාත් ව සිටි ක්ෂුරධාරා නරකයෙහි ද පැසෙති. වෛතරණී නරකයෙහි ද පැසෙති. ශරීර බල භොගබල ආඥාබලයෙන් සමන්විත ව මෙ හැම තැනැත්තන් පාණිප්‍රහාරාදීන් වෙහෙසූවනට ද නානාප්‍රකාරවූ ආක්‍රොශ කොට පරා වෙහෙසූවනට ද නිරයපාලයෝ දිලියෙන අසිසත්ති තොමර භෙණ්ඩිවාලමුද්ගරාදි ආයුධ ගෙණ පැහැර විද දුක් දෙති. ඔවුහු එ දුක් නො ඉවසන්නාහු භෙණ්ඩිවාලප්‍රමාණ වෙත්‍රලතායෙන් සඤ්ඡන්න කර්මප්‍රත්‍යයයෙන් උපන් දුගඳවෛතරණීය වෙත්‍රලතායෙහි නොයෙක් වාදහස් ගණින් දුක් විඳ කඩ කඩ ව කැසී ඉක්බිති වෙත්‍රලතායෙන් ගැල වී දිලියෙන තල් කඳ සා අයශ්ශූලයෙහි මසුන්සේ ඇමිණී නොයෙක් වාදහස් පැසී ඉක්බිති යගුලින් ගැලවී කර මුවහත් වැනි දිලියෙන පොකුරු පත්හි නොයෙක් වාදහස් දුක් විඳ ඉක්බිති දුම් නැගෙණ දුගඳ ක්ෂාරොදකයෙහි හී දුක් විඳ ඉක්බිති දියයට අස්වසෙන් ඇනිහෝසී ගැලී ක්ෂුරධාරායෙහි කඩ කඩ ව කැඩී එදුක් අධිවාසනා නොකොට ගී මහහඬින් හඬන්නාහු කලක් උඩුනදියට ගෙණ යනු ලැබෙති. කලක් යට නදියට ගෙණ යනු ලැබෙති. එකල්හි නරකයෙහි සිටි යමපල්හු උසුසත්ති ආදීන් විදිති. එකල්හි මහහඬින් හඬත්. ඉක්බිති දිලියෙන යබිළි බහා ගන්වා නගා ගෙණ දිලියෙන යපොළොව හොවා මුවෙහි දිලියෙන යගුළි බිගා ලති.

දන් නොදෙන මසුරනුදු අනුන් දෙනු වළකන තදමසුරනුදු ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයනට පරිහාස කරන්නනුදු පස්වණක් පැහැ ඇති මහත් ඇතුන් පමණ බල්ලෝ තුන්ගවු සිරුරු ඇති ව උපන්නන් ලුහුබැඳ නිරු කොට ගෙණ දිලියෙන යපොළොව හොවා පෙර දෙපසින් ලැමැඩියේ ඇත්ම ගෙණ සිට ඇට තබා මහහඬින් හඬව හඬවා කති. මහත් ගැල්සක් සා ගිජුලිහිණියෝ ලොහො තුඩු වැනි තුඩින් ඇට විදද ඇටමුල් කති. අතිභයානකවූ ලොහොතුඩු වැනි තුඩු ඇති කපුටුවෝ ද කති.

ශීලාචාරසම්පන්න සත්පුරුෂයන් තළා වෙහෙස දී මිය එප වින් නරකයෙහි දිලියෙන තුන්ගවු සිරුරු ඇති ව උපන්නන්

යම්පල්හු දිලියෙන තවයොදුන් යකාබල් පිටදී ලුහුබැඳ දිලියෙන තල්කඳ සා යමුගුරෙන් පය පැහැර හුණුවන් සිපා සුන්සුන් කොරෙත්.

අවකාශයක් ලදකාල දන් හෝ දෙම්හ, පූජා හෝ කරම්හ, විහාර හෝ කරම්හ යි දැහැමියන් කැටි කොට තුබූ අය තමන් සිත් තුබූසේ වැය කොට එහි යුක්තයන්ට අත්ලස් දී මෙතෙක් මෙතෙක් ධන මෙනම් මෙනම් දෙයට වැය කළම්හ යි කූටසාක්ෂීන් ලවා කියවා නිවැරදි ව ඒ ධන නසා මිය නරකයෙහි උපන්නන් යමපල්හු දිලියෙන ආයුධයෙන් පැහැර ගහල් නො වදනා ගෙරින් සේ වටා 1 නිරු කොට දිලියෙන අඟුරුවළ හෝ ලති. ඔවුන් අඟුරුවළ කටිප්‍රදෙශය දක්වා ගැලුනන් හිස මහත් යපයින් අඟුරු උකා ඔති. තුමූහුද කම්බලයෙන් තමන් හිස ම ඔති. මෙ දුකින් නොයෙක් වාදහස් මහහඬින් හඬ හඬා පැසෙති.

ආචාරගුණසම්පන්නා සිල්වතුන් තළා ගවා එපවින් මිය නරකයෙහි උපන්නන් භයානක යමපල්හු මහත් පර්වත සා දිලියෙන කල්පස්ථිතවූ ලෝහකුම්භ නරකයෙහි ඌර්ධ්වපාද කොට ගෙණ බහාලති. නොයෙක් වාදහස් පැසෙති.

පක්ෂීන් ගෙණ කර අඹරා මරා මිය එපවින් නරකයෙහි උපන්නන් යමපල්හු දිලියෙන ලොහොයොත් කර එව තුන්ගවු සිරුරු තමා කර අඹරා කඩා කකියන ලොහො දියෙහි බහාලති. කැඩූ කැඩූතැන් හටගන්නී. මේ නියායෙන් නොයෙක් වාදහස් පැසෙත්.

ශුද්ධවූ සජාතිධ ධාන්‍යය දෙම්හයි අනුන් අතින් මිළ 2 ගෙණ බොල්හකුරුපස් ආදි මුසු කොට දී මිය එපවින් නරකයෙහි උපන්නාහු බොහෝකල් නරකයෙහි පැසී ඉන් නික්ම මහා තොට ඇති සිනිල්දිය සේ පැණෙන දියට පිපාසා අධිවාසනා නො කොට ගි පැන් බොම්හයි බසිති. ඔවුන් බටකල ඒ නදිය දෙදිසායෙන් ඉවුරු ගි නදිය ගැඹුරු වෙයි. දිය දිලියෙන යබුහු වෙයි. ඒ යබුහු කම්බලයෙන් කති.හේ ඔවුන් සියලු සිරුරු දවා අධොභාගයෙන් නික්මෙයි. එවුහු එදුක් අධිවාසනා නො කොට හෙනුවෝ මහහඬින් හඬ හඬා වලපිත්.

අනුන්ගේ සවිඥානක අවිඥානක වස්තු සන්ධිච්ඡේදාදිය කොට ගත්තවුන් දූ භයානකවූ නිරයපාලයෝ අරණ්‍යයේ මුවන් නිරු

---

1. ගහල් වටා. 2. අයති.

කොට වටා ගන්නා වැද්දන් සෙයින් උසු-සත්ති-තොමරාදී දිලියෙන ආයුධ ගෙණ දිරා ගිය පතක් සෙයින් සිදුරු සිදුරු කොට මහ හසින් හඬව හඬවා විදිති. එයින් මහත් දුක් අනුභව කොරෙති.

එළුවන් හූරන් ගෙරින් මීවුන් මුවන් මසුන් මරා මස් වික්කාහු මිය එපවින් නරකයෙහි උපදිති. එසේ උපන්නන් දිලියෙන ලොහොයොතින් ග්‍රීවායේ බැඳ ඇද ලොහොපොළොව හොවා යමපල්හු නානාවුධයෙන් කොටති. කඩ කඩ කොට කපති. අයොඑළකයෙහි මස් කපා රුස් කොරෙති. මෙසේ නොයෙක් වාදහස් පැසෙත්.

අතිචාරිණී මාගම්හු ද පාරදාරික පුරුෂයෝ ද දුගඳ වෛතරණීනරකයෙහි උස යොදුන් දිලියෙන සොළොස් අඟල් කටු ඇති සිඹලිවනයෙහි ද ලොහොකුඹුනරකයෙහි ද පැසෙති.

ස්වාමීන් කෙරෙහි ස්වාමීන් බැයන් බුහුණුන් සුහුරුන් කෙරෙහි නිහරසර වන්නි හවන්නි තාපනරකයෙහි ද පැසෙයි. එහි තුන්ගවු සිරුරින් පැසෙන්නිය දිව ද තුන්ගවු වෙයි. එදිව යමපල්හු පිටහට නෙර සැතින් කොටති. එක් ඔරු නැව් සා පණුවෝ වෙති. මෙසේ නොයෙක් වාදහස් පැසෙයි.

එළුවන් හූරන් මසුන් මුවන් සොරුන් ගෙරින් මැරුවෝත් කේලාම් කියා උනුන් කෙරේ· බින්නාහුත් මිය එපවින් නරකයෙහි උපදිති. එසේ උපන්නන් යමපල්හු ගිනි ගෙණ දිලියෙන සැතින් කොටති. ගිනි ගෙණ දිලියෙන යකුළින් සිපා මිරිකති· දිරාගිය පතක් සේ හියෙන් විද සිදුරු කොරෙති.

කුළු සටන් කොට කුළු දෙස් කියා මිය එපවින් නරකයෙහි උපදිති. එසේ උපන්නන් යමපල්හු ගිනි ගෙණ දිලියෙන යකුළින් සිපා මිරිකති.

බඩුයේ කූටයෙන් අගය තුබුවෝ මිය එපවින් නරකයෙහි උපදිති. එසේ උපන්නන් යමපල්හු ගිනි ගෙණ දිලියෙන යකුලින් හිස පැහැර බිඳිති. බින්තැනින් වැගුරුණු හිස්මුල් නව යොදුන් දිලියෙන යකබල්හි කකියවන්නාහු ඔවුන් ම පොවති. ඉක්බිති ක්‍ෂාරනදියෙහි පැසෙති. කොක්නාහු කවුඩුවෝ කැනහිල් ගිජුහු ලෙංහොතුඩු වැනි තුඩින් හඬව හඬවා විදිති.

සෙබඩමුවන් පැමුවන් සෙවඩලිහිණියන් පැලිහිණියන් මැරූවාහු මිය එපමින් නරකයෙහි ඉපද නානාප්‍රකාර නරකදුක් කම්කටුල් අනුභව කෙරෙති.

රහ පූයේ මිය එපමින් නරකයෙහි තුන්ගවු සිරුරු ඇති ව උපදිති. එසේ උපන්නහු යමපල්හු ගිනි ගෙණ දිලියෙන යපොලොව හොවා නාඹතල්සාද සා ගිනි ගෙණ දිලියෙන යහුලක් එක් අතක ගසති. එකල්හි ප්‍රචණ්ඩවායු ඇති නැනෙක නැඟුමඬු යෙක එක්තැනෙක බඳ වියනක් සෙයින් කම්පමාන වූවහු ගිනි ගෙණ දිලියෙන නාඹතල්සාදක් සා යහුලක් දෙවන අත්හි ගසති. එකල්හි ප්‍රචණ්ඩ වායු විසින් කම්පිත වූ ධවජයක් සෙයින් කම්පමාන වූවහු ගිනි ගෙණ දිලියෙන නාඹතල්සාදක් සා යහුලක් එක් පයක ගසති. එකල්හි තුන්තැනෙක බඳ වියනක් සෙයින් කම්පමාන වූවහු ගිනි ගෙණ දිලියෙන නාඹතල්සාදක් සා යහුලක් දෙවන පය ගසති. එකල්හි කඹුරුඋදුනෙක බඳ සමක් සෙයින් මැදසිරුරින් අහසට පෙළෙන්නහු 1 ගිනි ගෙණ දිලියෙන නාඹතල්සාදක් සා යහුලක් ලමැද ගසා නිසල කෙරෙත්. මෙසේ පඤ්චවිධබන්ධනකම්මයෙන් තිරු ව පස්නහු "කුමක් රුස්වහි"යි පිළිවිසිති. "පිපාසිතයෙමි වහන්සේ"යි කීකල ගිනි ගෙණ දිලියෙන ලොහොලුවින් ගිනි ගෙණ දිලියෙන ලොහොදිය ගන්වා ගෙණ ළඟ කෙරෙත්. ඒ බලා දෙඇස් මුව පියා ත්‍රාස වූවහු නො ඉවසිය හෙන්නහු යමපල්හු ගිනි ගෙණ දිලියෙන යහඬියෙන් මුව විවෘත කොට ඔති. හේ ඔහු තොල් දවා දිව් දවා කට දවා උගුරු දවා අතුණු දවා අතුණුබහන් දවා අධොභාගයෙන් නික්ම යෙයි. මෙසේ මහදුක් විඳ පස්නහු වැලි දු "කුමක් රුස්හි"යි පිළිවිස "සාමි වහන්සේ"යි කී කල යමපල්හු ගිනි ගෙණ දිලියෙන යවට ලොහොපැස එවා ගෙණ ළඟ කෙරෙත්. ඒ බලා බලවත් වූ දුක් දොම්නස් ඇති ව ඇස් මුව පියා ත්‍රාසවූවහු නො ඉවසත් ම ගිනි ගෙණ දිලියෙන යහඬියෙන් මුව විවෘත කොට මුඛෙහි යවට බහාලත්. හේ ඔහු තොල් දිව් උගුරු මුව අතුණු අතුණුබහන් දවා අධොභාගයෙන් නික්ම යෙයි. මෙසේ නොයෙක් වාදනස් කම්කටුල් විඳ සාකියත දියසැලෙක බහාලූ පරණලා පතක් සෙයින් අනවස්ථිත ව ලුණුපිඩක් සෙයින් විරෙණු ව බලවත් දුක්දොම්නසින් නැවෙන තිස්වාදහසකින් පැසී සැළ පල්ලට බස්නා තිස්වා දහසකින් පැසී සැළ මුවපිටට නැගෙන ලොහොකුඹු නරකයෙහි බහාලනු ලැබේ.

---

1 පෙවෙන්නහු

මෙ හැම අකුශලකර්මයෙහි විපාක මුඛ්‍ය වූ කාමකාටුළු විසින් කියේ ය. බලවත් නොයෙක් පවු කළ සත්හු වූකල මෙකී හැම නිරය මෙම ක්‍රමයෙන් ඒ ඒ නරකයෙහිදු ආයුපමණින් පැසී කර්ම හී නො ගිය හොත් නැවත මහනරකයේ ම බහාලනු ලැබෙත්. මේ පිටකත්‍රයෙහි ආ නරකාදුක් සංක්ෂෙපය. අනෙකප්‍රකාරයෙන් තන්හි තන්හි නරකදුක් දෙසූ බුදුන් තමන් ම නරකයෙහි දුක් විස්තර කොට "මසි දු කියත් මුව නො පොහෝ"යි වදාළබැවින් නරකයෙහි දුක් අනන්තයයි දතයුතු. නරකයෙහි පස්නට [2] නිසි බලවත් පාපකර්ම නැත් නම් තිර්‍යග්යොනිය ඉපද විඳින්ට නිසි මෝහී ව අන්ධබාලජඩ දුර්මෙධ ව කාර්‍ය්‍යාකාර්‍ය්‍ය නො දැන කළ අකුශලකර්මයෙන් පර්වතයෙහි කන්දරයෙහි ගිරිගුහායෙහි පෘථිවිය අභ්‍යන්තරයෙහි අභ්‍යවකාශයෙහි උදකයෙහි ක්ෂෙත්‍රයෙහි ග්‍රාමයෙහි ගෘහයෙහි පර්වතකූටයෙහි වනනිකායෙහි වර්ච්ස්කූපයෙහි පූතිමත්ස්‍යයෙහි පූතිකුණපයෙහි යනාදි අනෙකස්ථානයෙහි ඇසට විෂය නොවන කිමිකුලන් පටන් කොට යාවත් පන්සියයක් යොදුන් තිමිරපිඹගල[3] මසුන් දක්වා අපාදවිපාදචතුෂ්පාදබහුපපාදචක්ෂුඅන්ධශ්‍රොත්‍රබධිරඝ්‍රාණවිකලාදි විරූපබීභත්සාදි අපරිමිතතිර්‍යග්යොනියෙහි ඉපද කාමතෘෂ්ණාගොචරතෘෂ්ණානුබද්ධහෘදයඇතිව නිරන්තරයෙන් අකුශලකර්මාභිවෘද්ධිය කොරෙමින් මරණභයින් සතතොද්විග්න සිත් ඇති ව උදුහල පාසවාකරාදි බන්ධනයෙන් අසිප්‍රහාරසත්තිප්‍රහාරාදි උපක්‍රමයෙන් අන්‍යොන්‍යභක්ෂණාදියෙන් ක්‍රෘරඝොරදරුණානෙක දුක් විඳිති. මෙසෙයින් තිර්‍යග්යොනිය සත්හු දු ඔවුනොවුන්ට වාසස්ථාන දු ඔවුනොවුන් විඳිනා දුකු දු සංක්ෂෙපයෙන් දක්වනලදු.

මෙනයින් තිර්‍යග්යොනිය අනන්තය යි දතයුතු.

කිසේ ය? යත්:—

එක්මිනිසකු සිරුරැහි කුලගණනායෙන් අසූකුලයක පණුවන් වත් තුබූතැන ම කියයුතු කිම?

මෙසේ වූ තිර්‍යග්යොනිය උපන්හන් ඒ ජන්මයෙන් මිදි මිනිස් අත්බවක් ලබනු දුර්ලභ වෙයි. කිසේ ය? යත්:

වියමැහැයක් ගැලවූ වියදඬුවක් එක් සක්වළක් දියෙන් පුරා එහි බහාලුව හොත් ප්‍රචණ්ඩවායු විසින් සතර දිග්භාගයට ගෙණ ඇවිදුත් හොත් ඒ වියදඬුයෙහි වියමැහැය ගැලවූ සිද

1 වසන්ට. 2 තිමිතිමිඹගල. 3 ඹියමැයක්.

සියක් හවුරුදු ගියකල නැගෙන කණකැසුප් තමා ග්‍රීවය වහා ම ප්‍රවේශ කෙරෙයි. මේ කිසි දුෂ්කරයෙක් නො වෙයි. "මිනිසත් බැවින් චුත ව තිර්‍යග්යොනිය ගුණ්ණුවන් එසින් මිදී මිනිසත් බවක් ලබනු එයට වඩා දුෂ්කරය"යි බුදුන් වදාළ බැවින් මෙසේ වූ තිර්‍යග්යොනිය උපනුවන්ගේ ආයුෂ පමණ නැති. කාලලාද්‍යවස්ථායෙහි මියෙත් ම ය. අසඞ්ඛ්‍යායුෂ්කා වෙත් ම ය. හේ මහකොළ නාරජුන් විසින් දැනෙයි.

ප්‍රේතයන් විඳිනා දුක් ද සංක්ෂෙපයෙන් දක්වනු ලැබෙයි. කිසේ ය? යත්:—

ගෙරි මරා **නරකයෙහි** ඉපද නොයෙක් වාදහස් දුක් විඳ මාංශරුධිරාදියෙන් විරහිත ව ඇටසැකිළියක් සෙයින් ප්‍රේත ව උපන්නනු දු ලිහිණියන් මරා මිය එපවින් නොයෙක් වාදහස් **නරකයෙහි** පැසී මස් පිඩක් 1 සේ **ප්‍රේත** ව උපන්නනු දු එළුවන් මරා මිය එපවින් නොයෙක් වාදහස් **නරකයෙහි** දුක් අනුභව කොට ඡවි නැති **ප්‍රේත** ව උපන්නනු දු ගිජුහු දු උකුසුහු දු ලොහොතුඬු වැනි තුඩින් හඬව හඬවා ලුහුබැඳ විද මස් කා නොයෙක් වාදහස් දුක් දෙති.

ඌරන් මරා මිය එපවින් **නරකයෙහි** ඉපද නොයෙක් වාදහස් නරකදුක් අනුභව කොට **අසිලොමප්‍රේත** ව උපන්නහු සකලශරීරයෙන් ඒ අසිලොම් අහසට නැගි නැගී ඔහු ම විදියි. හේ අධිවාසනා නො කොට ගී මහ හඬින් හඬ හඬා නොයෙක් වාදහස් මහදුක් අනුභව කෙරෙයි.

මුවන් මරා මිය එපවින් **නරකයෙහි** ඉපද නොයෙක් වාදහස් පැසී ගුනුකමින් අඩයටි වැනි ලොම් ඇති **ප්‍රේත** ව උපන්නහු ඒ අඩයටි අහසට නැගි නැගී ඔහු ම විදියි. හේ එදුක් අධිවාසනා නො කොටහෙන්නෝ මහ හඬින් හඬ හඬා නොයෙක් වාදහස් මහදුක් අනුභව කෙරෙයි.

වධයට සම්ප්‍රාප්ත වූ සත්නට කම්කටුල් දුන්නහු මිය එපවින් **නරකයෙහි** නොයෙක් වාදහස් පැසී ගුනුකමින් **ප්‍රේත** ව උපන්නහු සියලුසිරුරැහි හීදඬු වැනි ලොම් වෙයි. ඒ ලොම් අහසටනැගි නැගී ඔහු ම විදියි. හේ එදුක් අධිවාසනා නො කොට හෙන්නෝ මහහඬින් හඬිනුයේ නොයෙක් වාදහස් දුක් අනුභවකෙරෙයි.

---

1. මස්කැබිකඩක්.

කේලාම් කියා මිය එපවින් නරකයෙහි නොයෙක් වාදහස් පැසී එයින් චුත ව ප්‍රේත ව උපන්නාහු සියලු සිරුරැ ලොම් හිදි කටු වැනි වෙයි. ඒ ලොම් අහසට නැගී නැගී හිසින් වැද මූඛයෙන් නික්ම යෙයි. මුඛයෙන් වැද ලැමැඩියෙන් නික්ම යෙයි. ලැමැඩියෙන් වැද උදරයෙන් නික්ම යෙයි. උදරයෙන් වැද කලව යෙන් නික්ම යෙයි. කලවයෙන් වැද සිහින් කකුලෙන් නික්ම යෙයි. සිහින් කකුලෙන් වැද දෙපල්ලෙන් නික්ම යෙයි. හේ එදුක් අධිවාසනා නො කොට හෙන්නේ මහ හඬින් හඬ හඬා නොයෙක් වාදහස් මහදුක් විඳියි.

නො බද කරටුවර ගෙණ දඩ ද ගෙණ කාඩිනට වෙහෙස දුන් ගම් ලද්දෝ මිය එපවින් නරකයෙහි ඉපද නොයෙක් වාද හස් නරක දුක් අනුභව කොට ගුනුකාමින් මහදියකළ සා අණ්ඩ ඇති ව ප්‍රේත ව උපදිති. එන් යන් ඒ අණ්ඩය ද ශරීරයෙන් උසුලාගෙණ ඇවිදිති. හිඳුත් එම අණ්ඩයේ හිඳිති. ගිජුහු දු උකුසුහු දු ලොහොතුඩු වැනි තුඩින් හඬව හඬවා විදිති. මෙසේ නොයෙක් වාදහස් දුක් අනුභව කෙරෙති.

පරදාරකම් කොට මිය එපවින් නරකයෙහි ඉපද නො යෙක් වාදහස් නරකදුක් අනුභව කොට එයින් චුත ව ප්‍රේත ව ඉපද හිස දක්වා ගැලෙන අසුචිවලෙහි අසුචි භක්ෂණය කරන් නාහු නොයෙක් වාදහස් මහදුක් අනුභව කෙරෙත්.

අසුචි කවයි අනුන් හවා මිය එපවින් නරකයෙහි ඉපද නොයෙක් වාදහස් දුක් අනුභව කොට එයින් චුත ව ප්‍රේත ව ඉපද අසුචි භක්ෂණය කරන්නාහු මහ දුක් අනුභව කෙරෙත්.

තමන් ස්වාමීන් කෙරෙන් පිටත් පුරුෂයන් හා අසද්ධර්ම යෙහි පැවැති මාගම්හු මිය එපවින් නරකයෙහි ඉපද නොයෙක් වාදහස් නරකදුක් අනුභව කොට එයින් චුත ව චම්නැති ප්‍රේත ව උපදිති. ගිජුහු දු උකුසුහු දු ලොහො තුඩුවැනි තුඩින් හඬව හඬවා විද මහදුක් දෙති.

දෙවුදූසී කම් කොට ලොව නලවා කැවාහු මිය එපවින් දුගින්ධ විරූපදුර්දශීකබිභත්සප්‍රේත ව ඉපද බුභුක්ෂාපිපාසා යෙන් ආතුර ව මහදුක් විඳිති.

චෞරඝාතකර්ම කොට මිය එපවින් නරකයෙහි ඉපද නොයෙක් වාදහස් නරකදුක් අනුභව කොට හිස්නැති කබන්ධ

ප්‍රේත ව උපදිති. ගිජුහුදු උකුසුහුදු ලොහොතුඩුවැති තුඩින් හඬව හඬවා විද මහ දුක් දෙත්. එවුහු එදුක් අධිවාසනා නො කොට හෙන්නාහු මහහඬින් හඬ හඬා පස්ති. මේ ප්‍රේතයන් මුඛය දු ඇස් දු බඩ ම වේ.

සිල්වතුන් හවා මිය එපවින් **නරකයෙහි** ඉපද නොයෙක් වාදහස් පැසී එයින් චුත ව **සූකරමුඛප්‍රේත** ව ඉපද ක්‍ෂුත්-පිපාසාතුර ව මහදුක් අනුභව කෙරෙත්.

කේලාම් කියා සඟුන් ඔවුනොවුන් කෙරෙහි බිඳුවා මිය එපවින් නරකයෙහි ඉපද පොළොව එක්යොදුන් තුන්ගවුවක් වඩනා කල් **නරකයෙහි** පැසී ගුනුකමින් ප්‍රේත ව ඉපද විරූප ව පූතිමුඛ ව සඤ්ජාත පුලවක ව දුගිඳ ව බුභුක්‍ෂාපිපාසාතුර ව නොයෙක් වාදහස් දුක් අනුභව කෙරෙත්.

“බත් දන් දෙන්නන් තෙල බත් නොපට අසුචි වෙව”යි හවා “පිළි දන් දෙන්නන් තෙල පිළි නොපට යපට වෙව”යි හවා මිය **ප්‍රේත** ව ඉපද විරූපව බුභුක්‍ෂාපිපාසාතුර ව නග්න ව මහ දුක් විඳිත්. ඔවුනට දිව්‍යභොජන ද දුන අසුචි වෙයි. දිව්‍යවස්ත්‍ර ද ලද ගිනිගෙණි දිලියෙන යපට වෙයි.

පරහට දෙන දෑ වැළකූවාහු මිය එපවින් **ප්‍රේත** ව ඉපද විරූප වෙති. යුගත්ගිනි සේ ඇතුළුකුස දිලියෙන ගිනි ඇති වෙති. මුඛය පිවෘත කළකල පිටතට නැගී දිලියෙයි. මුඛය පියාලූ කල මුවහ ව ඇතුළුකුස දිලියෙයි. “යොදුන් ගැඹුරු පුළුල් පිරියන ගඟ දියෙහි හඬ අසා පැන් බොම්හ”යි බටකල ඇක්මුණු පියවර දුම් නැගී දවන කරකැට වෙයි. පිණිබිඳු සා දිය විතෙක් ඇසට නො පැණෙයි. සිහිල් සෙවන ඇති රුක්පයට වන්කල ගිනි රස් බඳු රස් පවත්නී. මෙසේ යම්සෙසින් අස්වස් නො ලබන්නාහු මහත් දුක් අනුභව කෙරෙත්.

අසුචි වූ කායවාක්සමාචාර ඇති පාපධම් ඇති වූ රහසින් පවු කාරණ අශ්‍රමණ ව ශ්‍රමණප්‍රතිඥ ඇති අබ්‍රහමචාරී ව බ්‍රහමචාරී ප්‍රතිඥ ඇති ඇතුළුසතන උපදනා අකුශලකාමීයන් විසින් ඇතුළතින් කුණු වූ නිත්‍යයෙන් කෙලෙසුන් විසින් මඩනා ලද නිත්‍ය යෙන් සංකා කරන්නට තිසි වූ කසලගොඩ වැනි දුශ්ශීලභික්ෂූහු දු

1, දෙව්දෙස් කම්.

භික්ෂුණීහු ද ශික්ෂමාණයෝ ද සාමණේරයෝ ද සාමණේරීහු ද සිල්වත්නට යයි දෙනලද චතුර්විධ ප්‍රත්‍යය ඒ ගුණධර්ම තමන් කෙරෙහි නැති ව පරිභෝග කොටමිය **නරකයෙහි** ඉපද. නොයෙක් වාදහස් දුක් අනුභව කොට එයින් චුත ව **ප්‍රේත** ව උපදිති. සිවුරුද පාත්‍රද පසිඳු ගිනි මෙන් දිලියෙයි. එසේ තමන් දවන සිවුරු ආදි පහකොට නොගත හෙනුවෝ [1] යුගත් ගිනි සේ කුස ඇතුළ ඇවිල දිලියෙන සාදුක් අධිවාසනා නො කොටහෙණුවෝ නොයෙක් වාදහස් මහ දුක් විඳිති.

ආවාසමාත්සය්‍යීකර්ම කොට මිය එපවින් ලොහොගෙයි **ප්‍රේත** ව ඉපද ඒ ගෙයි කසළ හිසින් උසුලනුවෝ මහදුක් අනුභව කෙරෙත්.

සඞ්ඝයා ගණයා සන්තක ලාභයෙහි මසුරු ව පුද්ගලිකපරි භොගයෙන් පරිභෝග කොට **අජගරප්‍රේත** ව [2] මහදුක් අනුභව කෙරෙත්.

ගී කියා බෙර වයා නටා ඒ අකුශලකර්මයෙන් **ප්‍රේත** ව උපන්නාහු බලනුවන්ට ප්‍රාසාදතොරණඅට්ටාලගොපුරප්‍රාකාරාදි සම්පන්න දෙව්නුවරක් සේ පැණෙන තැන්හි අන්නට ගී කියා බෙර වයා නටනුවන් සේ පණෙන්නාහු මහදුක් අනුභව කෙරෙත්.

මවුපියන්ට නිහරසර වූවෝ ද සෙසු බලවත් පවු කොළෝ ද බලනුවන්ට පිපි පියුමක් සේ පැණෙන උරසකින් හිස පටන් ගෙණ පය දක්වා කඩනු ලැබෙත්. සකලශරීරයෙන් වස්නා රුධිරයෙන් රත්සඳුන් විලවුන් ගතුවන් සෙයින් පැණෙති. මගහඬින් හඬ හඬා පස්නාහු ගියානට ගී කියනුවන් සේ පැණෙති. මෙසේ පැණෙනුවන්ගේ කර්ම ගුණු කල වැලි ද බලවත් පවු කළ සත්හු ඒ උරසක් මල්දම දැක ලද දහයි ඉල්වා ගණිත්.

කලක් කුසල් කොට කලක් අකුසල් කළානට කුසලුදු අකුසලුදු එක ජන්මයෙහි විවස්නේ වී නම් ඇතැම් දවසක් ඇතැම් වේලක් **දිව්‍යසම්පත්** අනුභව කෙරෙත්. ඇතැම් දවසක් ඇතැම් වේලක් **ප්‍රේත** ව මහදුක් අනුභව කෙරෙත්. මෙසේ වසනුවෝ විමානප්‍රේත නම් වෙත්. මෙසෙයින් ප්‍රේතයොනියෙහි ඉපද විඳිනා දුක් සංක්‍ෂෙපයෙන් දතයුතු.

---

1. නොගන්නාහු. 2, ප්‍රේත ව අජගර ව.

කුශලකර්මයෙන් සුගතිය උපන්නන් සාදුක් මාත්‍රාවක් අධි වාසනා කොට නොගි කිසි වැනි විළිඳු බිරිඳු අඳරදූ එබිදු මදදූ දපිඳු දුරු කොට සතුරනු ද ගෙදෙර සිඟනු කොරෙත්. බලවත් පවුකමින් උපන් ප්‍රේතයන්ගේ සාදුක් ම කියයුතු කිම.

ප්‍රේතයෝ වනාහි තමන් උදෙසා කරණලද පින්කම්හි පෙත් ලදහු නම් ඒ ජන්මයෙහි සිටියාහුද ප්‍රේතාත්මයෙන් මිදී දිව්‍යසම්පත් පිළිලබත්. යම් තැනෙක්හි සිට පින්කම්හි පෙත් දෙද්ද, එහි ප්‍රේතයෝ ම ඇති වෙති. නැති කියන්ට තිසි තැනෙක් නැත්.

කිසේ ය? යත්:—

බමුණෙක් බුදුන් කරා එළඹ "භවත් ගෞතමය අපි අප නෑයන් උදෙසා දන් දී පින්පෙත් දෙම්හ. ඒ දානඵල ඔවුන්ට පැමිණේ හෝ ව"යි පිලිවිත. එසඳ බුදුහු "**නරකාස තිරශ්චීනයොනිස මනුෂ්‍යයොනිය** උපන හොත් එවිගස එහි සන්නිහිත ව පින්කම් අනුමෝවන්නට නො පිළිවන් බැවිනුදු අනුමෝ විය ද එ ම ජන්මයෙහි සිට දිව්‍ය ව පෙරළී දිව්‍යසම්පත් අනුභව කරත් නම් ප්‍රේතයන් වනබැවිනුදු දුශ්ශිලයන්ට දුන් දන්පෙත් ප්‍රේතයන්ට නො පැමිණෙන බැවින් ඒ හැර යම් කවර අඛණ්ඩ කොට සිල් රක්නා කෙනෙක්නට දුන් දන්පෙත් ප්‍රේතයන්ට පැමිණෙන බැවින් එ වැනි පින්කම් අපෙක්‍ෂායෙන් පින්කම්හි පෙත් ප්‍රේතයෝ ලබති. එසේ ම සිටියාහු දිව්‍යව පෙරළී දිව්‍ය සම්පත් අනුභව කෙරෙති"යි වදාළහ. එසඳ බමුණු "යම් තැනෙක්හි නෑ ප්‍රේතයෝ නැත් නම් කවුරු අනුමෝ වෙති"යි විළිවිත. එසඳ බුදුහු "යම් තැනෙක නෑප්‍රේතයෝ නැද්ද එ වැනි තැනෙක් නැතැ"යි වදාළහ. මෙසේ සියල්ලෝ ප්‍රේතයන් විසින් ගහණැයි. ප්‍රේතයන් විසින් සියල්ලෝ ගහණ පරිදි මෙසේ දතයුතු:—

එක් මහතෙරකෙනෙකුන් වහන්සේ තුඹරොඹ සිට නුවර සිඟන්නට වඩිති. මහතෙරුන්ට තුඹරොඹදෙර ආසන්නයෙහි ප්‍රේතියක දරුවෝ දෙදෙනෙක් බලවත් සාදුක් අධිවාසනා කොට නොහෙන්නාහු පළමු ලද යම්ම හැකි දූයක් හැරගෙණ තමන් මව ලස් නො ව තමන් කරා එනු කැමති ව දූන්වූහ. මහතෙරහු "අපට ඇ නොපැණෙයි. කුමක් කරම්හ" යි වදාළහ. මේ මූලගන්නේ ය, "එසේ වන්නා හා පැණේ මැ" යි කියා මූලක්

1. පැසෙනුවන්ගේ. 2. සකුරුහල්බිවරුම. 3. ප්‍රභාවයෙන්.

දී තමන් මවගේ සලකුණ කීහ. මහතෙරහු මූල ආනුභාවයෙන් ගහණ ව සිටි ප්‍රෙතයන් දැක අවසර මග නො ලදින් මහත් ප්‍රයත්නයෙන් ඉතා ආසන්න වේලේ දකුණුදෙර සකුරුගල් බුවරුව කාරා වැඩ දරුවන් කී සලකුණෙන් ප්‍රෙතිය හැඳින දරුවන් කී හසුන් වදාළහ. ප්‍රෙතිය මා කෙසේ දුටුවුදැ දැයි පුළුවුත්. “තී දරුවන් දුන් මූල ආනුභාවයෙන් දුටුම්හ”යි වදාළහ. එසඳ ප්‍රෙතිය “මේ මූල අත තුබුව හොත් ගහණ ව පැණෙන ප්‍රෙතයන් නිසා යා නොහි මේ වහන්සේ අද සුන්බත් වෙනි”යි සිතා අතින් මූල හැරගත. එසඳ ප්‍රෙතයෝ නො පැණුනාහ. මහතෙරහු වේලා නො වරදවා සිහා අහර ලදහු. මෙසේ වූ ප්‍රෙතයෝ වැදූමස් ඉදුල්හුලු කොහෙ ලොම් නියබඩු 1 සෙම් මූකුණු පමණක් ලබන ප්‍රෙතයහයි දතයුතු. ප්‍රෙතයන් කෙරෙහි අහර නො ලබන්නට තිසි ප්‍රෙතයෝ පිණිබිඳක් සා අහර නො ලබති. ලබන්නට තිසිප්‍රෙතයෝ මෙකී නියා අහර ලබති. මෙසින් පිටත් ප්‍රණීතඅන්නපාන වස්ත්‍රාදිය ඔවුන් ගෙණ වළඳම්හ යි සිතූ කල ඇසට නො පැණෙයි. එසින් ම ගෙණ 2 වළඳ කරන්නට නො හැක්කැයි දතයුතු.

අසුර යොනිය තුන් සක්වළ එක් වූ තැන සුවාසූ දහසක් සුවාසූ දහසක් යොදුන් තුන්සක්වළ මැද හිරසඳරැස් නො පවත්නා බොල් අඳුරු ඇති මෙරගලු දූ බහාලුව හොත් ලුණුපිඩක් සේ විරෙණ ගහණ වූ ඇල් ඇති ක්‍ෂාරොදකයෙහි ඉපද තත්කබල බහාලූ වෙඩරුපිඩක් සේ විරි විරී නොයෙක් වාදහස් දුක් අනුභව කොට ඒ දුකින් මිදී පහවම්හයි සිතා ඇඟිලි අග කුලු වැනි නිය ඇති අතින් සක්වළගල් ගන්මින් තැගී ඔවුන් වෙර අත් පහළකල කන්නට තිසි දෙයක් ලදුම්හ යි ඔවුනොවුන් ගෙණ සක්වළගලින් අත් හැර දියෙහි වැගිර මෙසේ නොයෙක් වාදහස් කම්කටුල් විඳිනාසත්හු ද **කාලකඤ්ජාදි අසුරයොනිය** උපදනා සත්හු ද බලවත් පාපඵල විඳිනා තාක් ප්‍රෙතයන් කෙරෙහි ගන්නා ලැබෙත්. මෙරයට ත්‍රිකූටමධ්‍යයෙහි දසදහසක් යොදුන් අසුරභවනයෙහි උපදනා අසුරයෝ දිව්‍යයන් කෙරෙහි ගන්නා ලැබෙති.

මෙසේ දක්වනලද ප්‍රෙතයන්ගේ **ආයුෂ** පමණ නැති. පවු ගෙවෙන තාක් කම් කටුල් විඳිත්.

---

1. නිය බඩ. 2. එසින් ගෙණ.

කිසේ ය? යත්:—

"මෙකපපටන් දෙයානු වන කප උපන් 'ඵුසස' නම් සම්මා සම්බුදුන් දවස බුදුපාමොක් මහ සඟනට දෙන දන්වැට සොරා ගෙණ එකප පටන් ගෙණ මෙකප දක්වා අතුරෙහි දෙයානු කපක් අපාදුක් විඳ මෙකප ආදිය ම ප්‍රෙත ව ඉපද පොළොව එක්යොදුන් තුන්ගවුවක් වඩනා තාක් සුගන්ගිති වැනි සාදුකින් පෙළී දිවග තබන පිණි බිඳක් පමණ අහර නො ලදින් කකුසඳ, සම්මාසම්බුදුන් කරා එළඹ තමන් වහන්සේ දවස අහරක් ලබ මෝද්ද"සි පිළිවිස "අප දවස නොලබව්" මත්තෝ, 'කොනාගමන' නම් බුදුකෙනෙක් වෙති. උන් පිළිවිසිව් ය"සි වදළකල්හි ඒ බුදුන් උපදනා තාක් මහදුක් විඳ මේ නියායෙන් තුන් බුද්ධාන්තර යක් අහර ඉල්වා නො ලදින් අපබුදුන් දවස අහර ලදින් ප්‍රෙතාත්මභාවයෙන් මුත්. මෙසේ ප්‍රෙතයන්ගේ ආයුෂ පමණ නැතැ'සි දතයුතු. මෙතෙකින් චතුර්විධඅපායස්වරූප දක්වන ලදී.

2

මනුෂ්‍යයෝ චතුර්විධ වෙත්. "මනුෂ්‍යනාරකිකයහ, මනුෂ්‍යතිර්‍ය්‍යග්ගතයහ, මනුෂ්‍යප්‍රෙතයහ, මනුෂ්‍යභූතමනුෂ්‍යයහ"සි.

මෙහි මනුෂ්‍යනාරකිකයෝ නම් කවරහ? යත්:—

අපායෙහි දුක්විඳින්නට තිසි කම්බැඳ දුඹුල් පින්කමින් මිනිස් අත්බැව ඉපද අත් සිඳුනා පා සිඳුනා අත්පා සිඳුනා කන් සිඳුනා නාසා සිඳුනා කන්නාසා සිඳුනා කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ ද, අත්පය සියලු සිරුරැගිනි අවුලුවන සියලු සිරුරු තකියන තෙල් ඔතා කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ ද, මිසෙහි තෙල් එව පහන් දල්වන දිලියෙන යවට බහාලන කම්කටුලෙන් දුක්දෙන ලදුවෝ ද, සියලු සිරුරු කියදි එව ලුණුඇඹුල් ගල්වන කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ ද, සුනඛයන් ලවා සියල් සිරුරු මස්කවන කම්කටුලෙන් දුක්දෙන ලදුවෝ ද, හිස සම් උපුටවා හකුරු එව සක් සේ සුදු කොට ඡේනා කම්කටුලෙන් දුක්දෙන ලදුවෝ ද, ඇල යෙන් හොවා මතු වූ කණින් යහුල් බහා යට වූ කණින් තෙර බිම දී තිරු කොට ගසා සත්මැඬිලි 1 හෙලනුවන් සෙයින් කන්වයින් මැඬිලි වලට අදනවුන් සෙයින් කකුලෙහි ගෙණ වට වටා සිසාරණ කම්කටුලෙන් දුක්දෙන ලදුවෝ ද, දෙඅත දෙපය යහුල් ගසා ඒ සතර යහුලින් මුවගොණකු සෙයින් අහස් කොට සිටුවා යට ගිනි

---

1. සතමැඬිලි.

මොලවා දවන කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ ද, හිස් මුදුන සිල් කොට දිලියෙන යවට බහාලා හිස්මුල් කකියවා උතුරුවන කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ ද, කටුමනිගායෙන් 1 සියල් සිරුරු පහර බිනා කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ ද, සියල් සිරුරු ඇට සුන් සුන් කොට බිඳ පිදුරුසුඹුළුවක් සේ හකුළුවන කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ ද, සියලු සිරුරු සම් කහවණු සේ කපා කවන කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ ද, දසරුවෙහි පටන් ගෙණ වෙර සම් වැහැරි කොට බිම පහරණ තාක් කපා එල්වා දිවවන කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ ද, යන එවමාදි කම්කටුලෙන් දුක් දෙන ලදුවෝ **මනුෂ්‍යනාරකිකයෝ** නම් හ.

මෙකී තාක් කම්කටුල් දෙන කුළුණු නැති සැදැහැ නැති පරලොව භය නැති සසර හිඳුවූ වැඹක් බඳු වූ සාඃරඝෝර දරුණු මනුෂ්‍යයෝ මිනිස්යමපල්හු නම් වෙත්.

මනුෂ්‍යතිර්‍යග්ගතයෝ නම් කවරහ යත්:—

වල ඉපද වලවාසය කොට මිනිසුන් දුටුකල වල සැඟවෙන වනචර මිනිස්හු ද, ග්‍රාමාදියට නො බැස සැහැසිකම් කොට වල් වැද මිනිසුන් දුටුකල වල සැහවී ඇවිදුනා මිනිස්හු ද, අපියරු පියෙස් ඉපද අකුසල් කොට දහම් හැඳිනගත නොහී දුශ්චරිත කර්මයෙන් පෙළෙවත් වටන මිනිස්හු ද, පියරුපියෙස් ඉපද ධර්මාධර්ම නො හැඳින දහම්පිළිවෙත් නැති ව මඩ හුණු පහණ සේ අධර්මයෙහි පවත්නා මිනිස්හු ද, යන එවමාදි අඥබාලජනයෝ **මනුෂ්‍යතිර්‍යග්ගතයෝ** නම් හ.

මනුෂ්‍යප්‍රේතයෝ නම් කවරහ යත්:—

දිළිඳුකුලයෙහි ඉපද විකාසා ව කාසවර්ණාදනමාත්‍රා ද නො ලදින් නානාප්‍රකාරව්‍යාධීන් මඩනාලද්දු ව කපාලහසත ව රාත්‍රිදිවායෙහි අන්නපානාදිය පර්යේෂණය කෙරෙමින් නොයෙක් ජනයන් කරණ නිඥයෙන් බලවත් දුක් දෙම්නස් විඳිමින් බුභුක්ෂාපිපාසාතුර ව ඇවිදුනා මිනිස්හු ද, මනාකුලෙහි ඉපද අන්නපානවස්ත්‍රාභරණමාලාගන්ධවිලෙපනශය්‍යාවසථප්‍රදීපෙය්‍යධනධාන්‍යාදි විරහිතව බුභුක්ෂාපිපාසාතුර ව කෘපණ පරිද්දෙන් දිවිපෙවෙත් වටන මිනිස්හු ද, යන එවමාදි මනුෂ්‍යයෝ **මනුෂ්‍යප්‍රේතයෝ** නම් හ.

---

1. කටුසැමිටියෙන් 1.

මනුෂ්‍යගාමි මනුෂ්‍යයෝ නම් සාවරහ යත්:—.

සසාසා කාරණ පින්කමින් මිනිස්අත්බැව ඉපද පළමු කී සෙයින් අත්පා සිදුනා ආදි කම්කටුළුට නො පැමිණෙමින් මනුෂ්‍යනෛරි සක් බැවින් මිදී වනවරාදිභාවයට නො පැමිණෙමින් මනුෂ්‍යතිර්‍ය්‍යග්භාවයෙන් මිදී, සුලභ අනාපානාදියට පැමිණෙමින් මනුෂ්‍ය ප්‍රේතභාවයෙන් මිදී, පහන් සිතින් සරණ පිහිටා සරණ පිහිටි උපාසකයන්විසින් නො කටයුතු, සත් වෙණෙ දහමෙන් මිණිසුන් ඇර විකුණනා වෙණෙදහමෙන් රහ වෙණෙදහමෙන් විෂ වෙණෙදහමෙන් මස් වෙණෙදහමෙන් දුරුව, දැහැමෙන් සෙමෙන් උපයා පූර්‍ව චේතනා මධ්‍ය චේතනා අපර චේතනා සුද්ධ කොට දන් දී පින් කිරිය වත් පුරණ විසින් කුසල් කොට, සහනයෙන් අඛණ්ඩ කොට පන්සිල් රැක පොහොය අටසිල් රැක පින්කිරියවත් පුරමින් කුසල් කොට "ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මා සම්බුද්ධො" යනාදි විසින් අනන්තා පරිමෙය්‍ය ශ්‍රී බුදුගුණ සමරණය කොට බුද්ධානුස්මෘති භාවනායෙන් යෙදී "ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො" යනාදි විසින් නවලොවුතුරු දහම් සමරණය කොට ධර්‍මානුස්මෘති භාවනායෙන් යෙදී "සුපටිපන්නො භගවතො සාවක සංඝො" යනාදි විසින් සගුරුවන් සමරණය කොට සංඝානුස්මෘති භාවනායෙන් යෙදී, සියල්ලෝ සුවපත් වෙත්ව'යි නිදුක් වෙත්වයි නිරොගී වෙත්වයි යනාදි විසින් සියලු සතුන් කෙරෙහි මෛත්‍රී කාරණ විසින් මෛත්‍රීභාවනායෙන් යෙදී, දුක්පත් සත්හු එදුකින් මිදෙත්ව,යි යනාදි විසින් කරුණාභාවනායෙන් යෙදී, සුවපත් සත්හු එ සැපතින් නො පිරිහෙත්ව,යි ඔවු නොවුන්ගේ සම්පත් ඔවුනොවුන්ට ම නියත වේව,යි යනාදි විසින් මුදිතාභාවනායෙන් යෙදී, කෙසා ලොමා යනාදි විසින් මේ සිරුරු පිළිකුල් සේ සිතමින් අසුභ භාවනායෙන් යෙදී, පිණිසසුමුපන්දහම් සිටි සේ සිටිනාහු නම් නැති, එබැවින් මරණ නියත ය, යනාදි විසින් සමරණ ය කොට මරණානුස්මෘතිභාවනායෙන් යෙදී, මෙපෙවෙන් තුබකුස්හි පහළ විදුලියක් සෙයින් අනිස. සාඞිසිහි රළෙක්හි හුනු ගැඩහුල් බිළිඳක්නු සෙයින් දුසා. අහස්හි අත් පිරිමැද නො ගත හැකි සෙයින් අනත. නොහොත්, ගජසිඝවරෙක්හි තුබූ කුකුළුබිජක් සෙයින් අනිස. දෙසොළවර ගිනිගත් හුණපුරුකොක ඇතුලෙ හිදුනා 1 සුහුණු බිළිදක්හු සෙයින් දුසා. මහ අවුවෙහි පැණෙන මිරිඟුදස්නක් සෙයින් අනත. නොනොත්, දිය ඇතුලේ තුබු ලුණු

1. හුණපුරුකක් මැද නැවෙත.

පිඬක් සෙයින් අතිස. ගින්නෙහි වැගිරෙණ පළුහ බිඳක්හු සෙයින් දුක. සිත්තම 1 කළ ගිනියමක් සෙයින් අනත. මෙසෙයින් අතිස් වන බැවින් මෙපෙවෙත් නො තැකි ය හැක්ක. දුක් වන බැවින් සතතයෙන් පෙළෙයි. අනත් වනබැවින් තමා හිමියන්නට නො තිස්ස. අතිස් වනබැවින් මෙපෙවෙත් සථිර ය යන සංඥවට නො වන. දුක් වනබැවින් මෙපෙවෙත් සුව ය, යන සංඥවට නො වන. අනත් වනබැවින් මෙපෙවෙත් තමා යන සංඥවට නො වන ප්‍රබන්ධයෙන් පවත්නා නාමරූපයන් විසින් අතිත් ලකුණු මුවහය. ඉරියවු පිරිවටලීමෙන් දුක් ලකුණු මුවහ ය. ඝණසංඥවෙන් අනත්ලකුණු මුවහය. අතිස් වනබැවින් මෙපෙවෙත් විදුලියක් සෙයින් වහාම බිඳෙයි. දුක් වනබැවින් මෙපෙවෙත් ගඩපොළක් සෙයින් අසාධ්‍ය ය.2 අනත් වනබැවින් මෙපෙවෙත් මිරිඟුදිස්නක් සෙයින් ආස්වාද කරන්ට නො වන. අතිස් වනබැවින් මෙපෙවෙත්. සැමකල නො වෙයි. දුක් වනබැවින් පෙළෙයි. අනත් වන බැවින් විස්වස් කරන්ට නො වන. අතිස් වන බැවින් මෙපෙවෙත් තිඹිරිගෙයකට ගෙ කෙරෙයි. දුක් වනබැවින් මෙපෙවෙතු දු හොත් පෙරළා නෙරිසත් හු කෙරෙයි. අනත් වනබැවින් බුදු පෙවෙතු දු හොත් අවසන් කෙරෙයි. යනාදි විසින් තුන්ලකුණු මෙනෙහි කොට විදශීනා භාවනායෙන් යෙදී **භාවුන්පින්කිරිණවත්** පුරණ විසින් කුසල් කොට, තමා විසින් කළ පින්කම් අන්නට දී **පුණ්‍යදාන පින්කිරිණවත්** පුරණ විසින් කුසල් කොට, අනුන් විසින් කළ පින්කම් අනුමෝ ව **පුණ්‍යානුමෝදනාපින්කිරිණවත්** පුරණ විසින් කුසල් කොට, සිල්වත්නට දෙමාපිය 3 හැදිමසිල් බැබුහුන්නට සකසා මෙහෙ කොට **වෛයාවච්ච පින්කිරිණවත්** පුරණ විසින් කුසල් කොට ගඳමල් ආදීන් තුනුරුවන් පුදා **අපචායන පින්කිරියවත්** පුරණ විසින් කුසල් කොට, බුදුන් විසින් දෙසූ නෛර්‍යාණික දහම් එකාගයකු දු පමණ ඉගෙණ පරහට කියා **දෙසුන්පින්කිරියවත්** පුරණ විසින් කුසල් කොට, බුදුන් විසින් දෙසූ නෛර්‍යාණික දහම් අසා **දම්සවුන්පින්කිරියවත්** පුරණ විසින් කුසල් කොට, මෙකි සෙයින් දන් දුන්නෙහි, සිල් රැක්කෙහි භාවනා කෙළෙහි, පින්කම් දුන්නෙහි, පින්කම් අනුමෝ වූයෙහි සිල්වත් ආදීන්ට මෙහෙකෙළෙහි, තුනුරුවන් පිදූයෙහි, බණ දෙසූයෙහි, බණ ඇසූයෙහි, ඵල ඇතැයි හදහන, මෙලෝ ඇති, පරලෝ ඇති, කම් ඇති, කම්පල ඇති, කුශලකර්මයෙන් සගමොක් පිළිලබති, අකුශලකර්මයෙන් අපායභාග් වෙති,යි හදහන **සම්‍යග්**

1. සිත්තම්. 2. ගඩරුවක්. 3. අසාධ්‍යානය. 3. දෙමෝපිය.

දුෂ්ට පින්කිරිෂවක් පුරණ විසින් කුසල් කොට දශපුණ්‍යක්‍රියා වස්තු පුරා, සියඅතින් සතුන් නො මරා මරණු සඳහා පරියායෙනු දු අන්නට නො හඟවා හැම සතුන් කෙරෙහි කුළුණු ඇති ව පවත්නා විසින් ප්‍රාණිඝාතයෙන් දුරු ව, පරාඅයත් දහුවැලයකු දු සොරසිතින් නො ගන්නා විසින් ගන්ව,සි අන්නට නො ඇණවන විසින් අදින්නාදානයෙන් දුරු ව, පුරුෂයන් හා අසද්ධර්මයෙහි නො පවත්නා කැමැති ව මවු විසින් රක්නා ලද්දී ය. මවුපිය දෙදෙනා විසින් රක්නා ලද්දී ය, බෑයා විසින් රක්නා ලද්දී ය, බුහුණා විසින් රක්නා ලද්දී ය, නෑයන් විසින් රක්නා ලද්දී ය, සවගොත්‍රයෙහි ඇත්තන් විසින් රක්නා ලද්දී ය, සහධාර්මිකයන් විසින් රක්නා ලද්දී ය, ස්වාමින් විසින් මල් පළඳවනු පිළි හඳවනු ආදින් තිරු කාරණ ලද්දී ය,මෙනම් ස්ත්‍රිය කාරා වන්නන් අතින් මෙතෙක් දඬය, යි සම්මත කාරණ ලද්දී ය, යන මේ පරස්ත්‍රී හු දශදෙන ය, පුරුෂයා විසින් ධන එවා වාසය කාරණ භාර්‍යා ය, තමහට ප්‍රියයෙන් වාසය කාරණ භාර්‍යා ය යම් කාවර භොගයක් දී වාසය කාරණ භාර්‍යා ය, පිළි දී වාසය කාරණ භාර්‍යා ය, මවුපියන් ආදි නෑයන් විසින් දියපය දෙදෙනා අත් ගලා මෙදිය සේ ඔවුනොවුන් කෙරෙහි නො බිඳී වාසය කරම් ය,යි මඞ්ගලවිධීන් දක්වා දුන් භාර්‍යා ය, බර උසුලන්නිය දියතොට ආදී තැන දැක සුඹුළු බහවා-පියා වාසය කාරණ භාර්‍යා ය, දැසි ව තමා ස්වාමීන් කෙරෙහි ම වසන භාර්‍යා ය, මෙකී තාක් ප්‍රකාරයෙන් පිටත් හෙයි මෙහෙ කොට වසන භාර්‍යා ය, සඞ්ග්‍රාමයෙහි දුනු තැනින් ගෙණෙන ලද භාර්‍යා ය, අවධිපරිච්ඡේද කොට අයනී ගත් ගණිකාය, යන මේ භාර්‍යාවෝ දශදෙනයි. මෙසේ ස්ත්‍රීනාමයෙන් භාර්‍යා නාමයෙන් දෙකොටසක් කොට දක්වනලද පරස්ත්‍රීන් විසිදෙනා හා අසද්ධර්මයෙහි නො පැවත පුරුෂයා විසින් පරදාරගමනින් දුරු ව, මේ විසිදෙනා කෙරෙහි ආදී කොට දැක්වූ මව විසින් රක්නාලද,පියා විසින් රක්නාලද,මවු පිය දෙදෙනා විසින් රක්නා ලද,බෑයාවිසින් රක්නාලද, බුහුණා විසින් රක්නාලද, නෑයන් විසින් රක්නාලද, සවගොත්‍රයෙහි ඇත්තන් විසින් රක්නාලද, සහධාර්මිකයන් විසින් රක්නාලද, අටදෙනා හා අසද්ධර්මයෙහි පැවති පුරුෂයන්ට පරදාරගමන සිද්ධවන් මිස ඔවුන් අටදෙනා හට පුරුෂාන්තර ගමනයෙන් මිථ්‍යාචාර සිද්ධ නො වන බැවින් ඒ අටදෙනා විනා තුබූ දොළොස්දෙනා විසින් තමන් ස්වාමීන් කෙරෙන් පිටත් පුරුෂයන් හා අසද්ධර්මයෙහි නො පවත්න

1. පිළියක්.

විසින් මිථ්‍යාචාරයෙන් දුරු ව ත්‍රිවිධකායසුචරිත පූරණ විසින් කුසල් කොට, සබා මැදට පිරිස් මැදට නෑයන් මැදට ගම් ලදුවන් මැදට රජ්ජුරුවන් මැදට එළවා යමක් දන්හි නො ද? කියා පුළුවුස්නා ලදු ව, තමා නිසා හෝ මෙරමා නිසා හෝ කිසි සාවර ආමිසයක් නිසා හෝ සිනාසූ බසින් හෝ බොරු නො කියා, යුක්ත ප්‍රාප්තස්ථානයෙහි නුදුටු දෑ නුදුටුයෙමි කියන විසින්, නො ඇසූ දෑ නො ඇසූයෙමි කියන විසින්, ආඝ්‍රාණ නො කළ දෑ ආඝ්‍රාණ නො කෙළෙමි කියන විසින්, රස නො දත් දෑ රස නො දත්තෙමි කියන විසින් ස්පර්ශ නො කළ දෑ ස්පර්ශ නො කෙළෙමි කියන විසින් සිතින් නො සැලකූ දෑ සිතින් නො සැලකූයෙමි කියන විසින්, දුටු දෑ දුටුයෙමි කියන විසින්, ඇසූ දෑ ඇසූයෙමි කියන විසින් ආඝ්‍රාණ කළ දෑ ආඝ්‍රාණ කෙළෙමි කියන විසින්, රස දත් දෑ රස දත්තෙමි කියන විසින් ස්පර්ශ කළ දෑ ස්පර්ශ කෙළෙමි කියන විසින් සිතින්, සැලකූ දෑ සිතින්, සැලකූයෙමි කියන විසින්, සිතින්, හදහන්ට තිසි ච ස්ථිර ව ලොකයාට අවිසංවාදක ව සබා තෙපුල් කියන විසින් මුසාවාදයෙන් දුරු ව නාම ගොත්‍ර ලිඞ්ග ආබාධජාති ශිල්පකර්මාදි විසින් ගවනු අසා ප්‍රියකාමී ව හෝ භෙදාභිප්‍රායෙන් හෝ ඔවුනොවුන් කී තෙපුල් ඔවුනොවුන්ට නො කියන විසින් බින්නන් සමග කරණ විසින්, සමගනට අනුබල ප්‍රදාන කරණ විසින් සමගබව රති උපයා සමග බව සතුටු ව සමගවීමට කාරණ වූ තෙපුල් බණනා විසින්, කේලාමෙන් දුරු ව, වාග්දොෂ විරහිත වූ කන්කලු වූ පෙම් වඩන වූ සිත්ගන්නා වූ ඔවුනොවුන් වයස් අනුකූල කොට "අම්ම තාත" යනාදී විසින් නොයෙක් ජනයන්ට රිසියෙන නොයෙක් ජනයන් සිත් ගන්නා මියුරු තෙපුල් බණනා විසින් පරුෂවචනයෙන් දුරු ව, යුක්තප්‍රාප්ත කාලයෙහි සබා වූ ධර්මයෙන් නො පිටත් කාය වාග්චිතයට වැටෙන තාක් සිත තබා රක්නට තිසි පිරිසැපුනු තමහට ද පරහට ද අර්ථයට වැටෙන තෙපුල් බණනා විසින් සම්භින්නප්‍රලාපයෙන් දුරු ව, මෙසේ චතුර්විධවාක්සුචරිත පූරණ විසින් කුසල් කොට ග්‍රාමගත වූ පරප්‍රතිබද්ධ වූ සත්ත්‍රපුරුෂධනධාන්‍යගවමහිෂාදි සම්පතු ද අරණ්‍යගතක්ෂෙත්‍රගතවස්තු ද උද්‍යානාදි සම්පතු ද තමහට වුව දහ'සි නො පතන විසින් අභිධ්‍යායෙන් දුරු ව, සියලු සත්හු සමග ව ඔවුනොවුන් කෙරෙහි තුෂ්ට වූවාහු ඔවුනොවුන් හා විවාද නො කරන්නාහු ඔවුනොවුන් කෙරෙහි නො බිඳී කිරි හා දිය සේ හැණෙන්නාහු ඔවුනොවුන් ප්‍රිය වූ චක්ෂුසින් බලන්නාහු සමග ව වාසය කෙරෙත්ව'සි පතන විසින් ව්‍යාපාදයෙන් දුරු ව,

දන් දුන්නෙහි ඵල ඇති, සිල් රැක්කෙහි භාවනා කෙළෙහි ඵල ඇති, කුශලකර්මයෙන් සුගති සිද්ධවෙයි. අකුශලකර්මයෙන් අපාය සිද්ධ වෙයි, හදහන විසින් මෙලෝ ඇති, පරලෝ ඇති, මවුපිය ආදීනට කළ නාක් උපකාරයෙහි ඵල ඇති, මෙලෝ පරලෝ දැන නීයානිකා දහම් දෙසන ධාර්මික ශ්‍රමණයෝ ඇති, හදහන විසින් සම්‍යග් දෘෂ්ටිකා ව ත්‍රිවිධ මනෝසුචරිත පුරණ විසින් කුසල් කොට, දශ කුශල කර්මපථයන් පුරා, දාන—ප්‍රියවචන—අර්ථචර්‍ය්‍යා—සමානාත්මතා යන සතර සංග්‍රහ වස්තු විසින් සියල්ලෝ සගෙණ සගමොක් දෙසට නිසහ ව සිටි මනුෂ්‍යයෝ මනුෂ්‍යභූත වූ මනුෂ්‍යයෝ නම් හු.

මෙසේ මිනිස්හු 'මනුෂ්‍යනාරකියයහ, මනුෂ්‍ය තිර්‍ය්‍යග්ගතයහ, මනුෂ්‍ය ප්‍රේතයහ, මනුෂ්‍යභූත මනුෂ්‍යයහ'යි සතරෙක් වෙත්.

3

"අඳුරෙන් අඳුරට යන්නාහ, අඳුරෙන් පහනට යන්නාහ, පහනින් අඳුරට යන්නාහ, පහනින් පහනට යන්නාහ" යි මනුෂ්‍යයෝ සතර දෙනෙක් වෙත්.

එහි අඳුරෙන් අඳුරට යන්නාහු නම් කවරහ යත්:—

චණ්ඩාල කුලය වේණකුලය නෙසාද කුලය රථකාර කුලය පුක්කුසකුලය යනාදි නීචකුලයෙහි දළිඳු ව අල්පන්නපානභෝජන ව කෘශිර වෘත්තික ව දුර්වර්ණ ව දුර්දර්ශ ව ඔකොටිමක ව බහ්වාබාධ ව කාණව කුණි ව ඛඤ්ජ ව පක්ඛහත ව අන්නපාන වස්ත්‍රයානමාලාගන්ධවිලෙපනශය්‍යාවසථප්‍රදීපෙය්‍යාදි විරහිත ව ඉපද, සතුන් මරණු අනුන් අයති සොරාගනු පරදාර ගමනාදි කාය දුශ්චරිත පුරණ විසින්, බොරු කියනු කේලාම් කියනු නො මියුරු තෙපුල් බණනු නිරර්ථක වූ ප්‍රලාප බණනු ආදි වාග්දුශ්චරිත පුරණ විසින්, 'අනුන්ගේ සම්පත ලොභ කොට මට වුව දැහ'යි පතන අභිධ්‍යා විසිනුදු ව්‍යාපන්න සිත් ඇතිව වෛෂයෙන් කිපී මේ සත්හු නසිත්ව,යි විනාශයට යෙත්ව,යි උච්ඡින්නයට යෙත්ව,යි නහම් වෙත්ව,යි යනාදි විසිනුදු මේලෝ නැති, පරලෝ නැති, කම් නැති, කම්පල නැති, යනාදි විසිනුදු, මනො දුශ්චරිත පුරණ විසින් තන් තන් අකුලකර්මයෙහි පැවත ත්‍රිවිධ දුශ්චරිත පුරා, කාබුන් මරණින් මත්තෙහි අපායෙහි උපදනාහු අඳුරෙන් අඳුරට යන්නාහු නම් වෙත්.

අඳුරෙන් පහනට යන්නාහු නම් කවරහ යත්:—

මෙකී ප්‍රකාර නීච කුලයෙහි ඉපද දරිද්‍රභාවයට පැමිණ හැම

සතුන් කෙරෙහි මෛත්‍රී කුළුණු මුදු උපයන විසින් ප්‍රාණඝාත කර්මයෙන් දුරු ව, අනුන් අයත් දැහුවැලයකුත් සොරසිතින් නො ගන්නා විසින් අදත්තාදනින් දුරු ව, මාතුරක්ඛිතාදීන් හා අසද්ධර්මයෙහි නො පවත්නා විසින් පරදාරගමනයෙන් දුරු ව, කායසුචරිත පුරා, බොරු කීමෙන් දුරු ව සබෑ කියන විසින්, කේලාමෙන් දුරු ව සමඟ ව වැටෙන තෙපුල් බණනා විසින්, පරුෂවචනයෙන් දුරු ව මධුර වූ ප්‍රිය වූ කන්කලු වූ තෙපුල් බණනා විසින්, සම්භින්නප්‍රලාපයෙන් දුරු ව පමහට ද මෙරමාහට ද හිතයට වැටෙන ධර්මයෙන් යුත් තෙපුල් බණනා විසින්, වාක්සුචරිත පුරා, අනුන්ගේ සම්පත්හි ලෝභ නූපයා ඔවුනොවුන්ගේ සම්පත් ඔවුනොවුන් ට තියන වේ ව'යි පතන විසින්, ව්‍යාපාද සිත් නැති ව වෛරයෙන් නො කිපී හැම ගත්හු, ම සමඟ ව නිදුක් නිරෝගී ව සුවයෙන් වැටෙත්ව'යි සිතන විසින්, මිථ්‍යා දෘෂ්ටි නො ගෙණ සම්‍යක් දෘෂ්ටින් හැම මනා සිතන විසින්, මනෝසුචරිත පුරා, නානාප්‍රකාර වූ පුණ්‍යෝපචය කරණ විසින් ත්‍රිවිධ සුචරිත පුරා, කාබුන් මරණින් සුගතිය උපදනාහු **අඳුරෙන් පහනට යන්නාහු** නම් වෙත්.

පහනින් අඳුරට යන්නාහු නම් කවරහ? යත්:—

කැත්කුලෙහි බමුණුමහසල්කුලෙහි සිටුකුලෙහි ආඪ්‍ය ව මහත් ධන ඇති ව මහත් භොග ඇති ව අපරිමිතජාතරූපරජත ඇති ව අපරිමිත විත්තූපකරණ විසින් අපරිමිත ධන ධාන්‍ය ඇති ව අභිරූප ව දර්ශනීය ව ප්‍රාසාදික ව පරමවර්ණපොක්ඛරතායෙන් සමන්විත ව අන්නපානවස්ත්‍රයානමාලාගන්ධවිලෙපනසෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යාදි සම්පන්න ව ඉපද පූර්වෝක්තක්‍රමයෙන් කායදුශ්චරිත වාග්දුශ්චරිත මනොදුශ්චරිත පුරා, කාබුන් මරණින් මත්තෙහි අපායෙහි උපදනාහු **පහනින් අඳුරට යන්නාහු** නම් වෙත්.

පහනින් පහනට යන්නාහු නම් කවරහ? යත්:—

මෙකී නාක් ප්‍රකාරයෙන් කැත්කුලාදිය ඉපද ආඪ්‍ය ව මහත් ධන මහත් භොගාදිභාවයට ද අභිරූපාදියට ද අන්නපානාදි සමෘද්ධභාවයට ද පැමිණ ශීලාදි ගුණසම්පන්න ව පූර්වෝක්තක්‍රමයෙන් කායසුචරිත වාක්සුචරිත මනො සුචරිත පුරා, කාබුන් මරණින් මත්තෙහි සුගතිය උපදනාහු **පහනින් පහනට යන්නාහු** නම් වෙත්.

4

මෙහි අකුශල කර්මයන් කිසෙයින් සිද්ධකොරෙයි යත්:—

ප්‍රාණාතිපාත ද, පරුෂවචන ද, ව්‍යාපාද ද, ද්වේෂමොහයෙන් යුත් අකුසල් සිතින් සිද්ධ වෙයි. අදත්තාදාන ද, මෘෂාවාද ද, පෛශුන්‍ය ද, සම්ඵප්‍රලාප ද, ද්වේෂමොහයෙන් යුත් අකුසල් සිතින්හෝ සිද්ධ වෙයි. ලොභමොහයෙන් යුත් අකුසල්සිතින් හෝ සිද්ධ වෙයි. කාමමිථ්‍යාචාර ද, අභිධ්‍යා ද, මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ද, ලොභමොහයෙන් යුත් අකුසල්සිතින් සිද්ධ වෙයි. පූර්වභාගයෙහි[1] වනාහි මෙහැම තැන ම ලොභ ද්වේෂ මොහ තුන ම සම්භව වේ. කිසේ ය? යත්.—

"මාංස පරිභොග කෙරෙමි"යි ලොභ උපයා හෝ ප්‍රාණවධ කෙරෙයි. මස් විකොට ගන්නා අයනියෙහි ලොභ උපයා හෝ ප්‍රාණවධ කෙරෙයි. අත්ලස ලොභ උපයා හෝ ප්‍රාණවධකෙරෙයි. "සොරව පරා අයති ගෙණ වැටෙමි"යි සිතා හෝ ප්‍රාණවධ කෙරෙයි. මොවුන් හැමදෙනහට ම **ප්‍රාණාතිපාත පූර්වභාගයෙහි ලොභ** වෙයි. "පළමු මට අනර්ථයක් කෙළේ"යි බඳ වෛරයෙන් ද, "දැන් මට අනර්ථයක් කෙරෙයි" බඳ වෛරයෙන් ද, "මත්තේ මට අනර්ථයක් කෙරෙයි" බඳ වෛරයෙන් ද, "පළමු මට ප්‍රිය යනට අනර්ථයක් කෙළේ"යි බඳ වෛරයෙන් ද, "දැන් අනර්ථයක් කෙරෙයි" බඳ වෛරයෙන් ද, "මත්තේ අනර්ථයක් කෙරෙයි" බඳ වෛරයෙන් ද, "පළමු මට අප්‍රියයනට අර්ථයක්කෙළේ"යි බඳ වෛරයෙන් ද, "දැන් අර්ථයක් කෙරෙයි" බඳ වෛරයෙන් ද, "මත්තේ අර්ථයක් කෙරෙයි" බඳ වෛරයෙන් ද, රුහැණි[2] සපයමින් ද්වේෂයෙන් කිපී මරන්නාහට **ප්‍රාණාතිපාතපූර්වභාගයෙහි ද්වේෂ** වෙයි. 'ශතයාග-සහස්‍රයාගයෙහි එකොසි කුලෙන් සිය බැගින් දහස් බැගින් මරා යාග කරන්නාහට අකුසල් නැති, මහත් කුසලැ"යි මරන්නාහට ද, නීතිශාස්ත්‍රයෙහි කී සෙයින් වධයට සම්ප්‍රාප්තසත්ත්වයන්ට වධ කළ වරද නැතැයි ප්‍රාණාතිපාත කර්මයෙහි පවත්නා රජ්ජුරුවනට ද, රාජාමාත්‍යයනට ද, "මවුපියහු ඉතා ලෙඩදුක් නො විඳදී මැරිය යුත්තෝය, එහි කුසලැ"යි මරන්නාහට ද, "සජීවෘශ්චිකාදිහු මනුෂ්‍යයන්ට වධ කෙරෙති. එබැවින් එවුහු මැරිය යුත්තෝ ය"යි මරන්නාහට ද, "මෘග සූකර පක්ෂි ආදීහු මනුෂ්‍යයන් විසින් පරිභොගකරණු සඳහා උපන්නාහ, එබැවින් උන් මැරුයෙහි අකුසල් නැතැ"යි ප්‍රාණවධයෙහි පවත්නාහට ද, සත්ත්වයෝ නම් නැති, සත්ත්වයන්ඇති සේ වටාගත් මත්ත. එබැවින් උන් මැරුයෙහි අකුසල් නැතැ"යි

1. පූර්වභාගයෙන්. 2. රුණි.

නාස්තිකදෘෂ්ටි ගෙණ මරන්නාහට ද "සත්ත්වයෝ නම් අහේතුකයහ. කිසි කවර ප්‍රත්‍යයෙකින් උපදනාහු නොවෙති. එබැවින් උන් මැරුයෙහි අකුසල් නැතැ"යි අහේතුකදෘෂ්ටි ගෙණ මරන්නාහට ද, සතුන් මැරූකල පවු සිද්ධවන්නේ නො වේයි අක්‍රිය දෘෂ්ටි ගෙණ මරන්නාහට ද, ප්‍රාණාතිපාත පූර්වභාගයෙහි මෝහ වෙයි.

මෙසේ ප්‍රාණවධ කරන්නාහට ප්‍රාණාතිපාත පූර්වභාගයෙහි ලෝභ හෝ වෙයි. ද්වේෂ හෝ වෙයි. මෝහ හෝ වෙයි.

"දනා අයත් සොරා ගන්මි"යි සිතා තමා විසින් අභිමත වූ අයති හෝ අනෙක් යම් කවර අයතක් හෝ තමා වැටෙනු සඳහා හෝ පුත්‍ර දාරාදීන් පොෂණය කරණු සඳහා හෝ හරණය කරන්නාහට අදත්තාදාන පූර්වභාගයෙහි ලෝභ වෙයි. පරාගේ අයතියෙන් තමනට ප්‍රයොජන නැත ද, අනුන් නසනු සඳහා ගන්නානට ද, පූර්වෝක්තනවප්‍රකාරවෛරවශයෙන් ගන්නානට ද, අදත්තාදානපූර්වභාගයෙහි ද්වේෂ වෙයි. නීති ශාස්ත්‍රයෙහි කී සෙයින් දුෂ්ට නිග්‍රහ කරම්හ යි පරස්ව හරණය කරවන රජ්ජුරුවන්ට ද, රජාමාත්‍යයනට ද, සියල්ලෝ බ්‍රාහ්මණයන් ගැත්තෝය. බ්‍රාහ්මණයන්ට දුන්නෝය. බ්‍රාහ්මණයන් දුර්වලයෙන් සෙස්සෝ පරිභොග කෙරෙති. එබැවින් පරස්ව හරණය කරණ බ්‍රාහ්මණයන්ට පවු නැතැ යි සිතා පරස්ව හරණය කරන්නාහට ද, "බමුණන්ගේ ස්වර්ණ ගන්නානට ම අකුසල, සෙසුදූ සොරා ගන්නානට අකුසල් නැතැ"යි ගන්නානට ද, ආපදා වූ කල සොරකම් කළානට වරදනැතැ යි ගන්නානට ද, සොරු අයති ගත්තෙහි දෝෂ නැති, එබැවින් අනුන්ගේ අයති ගතයුත්තේය යි අක්‍රියදෘෂ්ටි උපගත ව ගන්නානට ද, දන් නොදෙන්නවුන්ගේ කුසල් නො කරන්නවුන්ගේ අයති සොරාගන්නානට පවු නැතැ යි ගන්නානට ද, අදත්තාදාන පූර්වභාගයෙහි මෝහ වෙයි. මෙසේ අදත්තාදානයෙහි පවත්නානට පූර්වභාගයෙහි ලෝභ වේ ම ය. ද්වේෂ වේ ම ය. මෝහ වේ මැ යි.

මාතුරක්ෂිතාදි විසිදෙනාගේ සුන්දර වූ වර්ණශොභායෙහි වස්ත්‍රාභරණහස්තපාදාදිශොභායෙහි රාගඋපයා ද, ඔවුන්ගේ තමහට ප්‍රිය වූ ශබ්දයෙහි රාග උපයා ද, පළන් ආදි ගන්ධයෙහි රාග උපයා ද, ඔවුන් අතින් වලඳවන ලද අන්නපානාදි රසයෙහි රාග උපයා ද, මෘදුවූ ශරීරස්පර්ශයෙහි රාග උපයා ද, ඔවුන් හා කළ සංවාසයෙන් ලාභ ලැබෙමි ය් සිතාද, අනුන් විසින් සත්කාර ලැබෙමියි සිතා ද, ස්ථානාන්තරයකට යා හැක්කැ යි සිතා ද, තමාං දිවි වැවිය

හැක්කැ යි සිතා ද, දෙමාපිය නැදිමයිල් ආදීහු පොෂණය කට හැක්කැ යි සිතා ද, මිථ්‍යාචාරයෙහි පවත්නානට පූර්වභාගයෙහි **ලොභ** වෙයි. පරස්ත්‍රීන් විසිදෙනා කෙරෙහි ද්‍ව, ඔවුන් ස්වාමීන් කෙරෙහි ද්‍ව,ඔවුන් දෙමාපිය නැදිමයිල් ආදීන් කෙරෙහි ද්‍ව, වෛර උපයා ඔවුන්ගේ මානභඞ්ගය කොරෙමි යි අමර්ෂයෙන් උද්දීප්ත ව මිථ්‍යාචාරයෙහි පවත්නාහට **මෛථුනපූර්වභාගයෙහි ද්වෙෂ** වෙයි. තමා මවුනුද්‍ද හා මෛථුනයෙහි පැවති කල පවු නැතැයි ගන්නා යොන්නට ද, වත්පරණි සඳහා වූයේ, මල් පළඳනවුන් සඳහා වූයේ, පත්බක් කන්නවුන් සඳහා වූයේ, දියතොට බැස සනහන්නවුන් සඳහාවූයේ, මග ගමන් යන්නවුන් සඳහා වූයේ, එසේ ම ස්ත්‍රීහු මෛථුනයෙහි පවත්නා සඳහා වූහ, එබැවින් යම් කවරස්ත්‍රියක් හා මෛථුනයෙහි පවත්නානට ද, දෙෂ නැතැයි. ගන්නානට ද, යම් ගොපුවෙකින් පුත්‍රමුඛ සන්දර්ශනයෙන් මවුපියෝ විගතශොක වෙද්ද, එබැවින් මෛථුන දිව්‍යලොක යන්නට ද, පළල් වූ ඔහක් නැති මාගියෙක. එහි සබව දන්නාහු මෘග සූකරපක්ෂි ආදීහ. එයින් එවුහු තමන් මවුන් හා මෛථුනයෙහි පවත්නෝ යයි ගෙණ අසද්ධර්මයෙහි පවත්නානට ද, **කාමමිථ්‍යාචාර පූර්වභාගයෙහි මොහ** වෙයි. මෙසේ කාමමිථ්‍යාචාර පූර්වභාගයෙහි ලොභ වේ ම ය. ද්වෙෂ වේ ම ය. මොහ වේ මැ යි.

ජීවනවෘත්ති සඳහා අත්ලස් ආදි සඳහා බොරුකියන්නානට ද,**මෘෂාවාදපූර්වභාගයෙහි ලොභ** වෙයි.නවප්‍රකාර ආඝාත වස්තු විසින් කිපී මෙරමා නසමි යන සිතින් බොරුකියන්නාහට **මෘෂාවාදපූර්වභාගයෙහි ද්වෙෂ** වෙයි. ධර්ම හා යුක්ත කොට බොරුකියන්නානට දෙෂ නො ද ඇති. ස්ත්‍රීන්ට මෛථුන සේවා සඳහා ඔවුන් පොළඹවන්නට කී බොරුයෙහි දෙෂ නො ද ඇති. විවාහකාලයෙහි ඒ සිද්ධවනු සඳහා කී තාක් බොරුයෙහි දෙෂ නො ද ඇති. ජීවිතවිනාස වේ නම් ඒ රක්නා සඳහා කී තාක් බොරුයෙහි දෙෂ නැති. තමාගේ ධන ධාන්‍යය විනාශ වේ නම් ඒ රක්නා සඳහා කී තාක් බොරුයෙහි දෙෂ නො ද ඇති යි බොරු කියනුවනට ද, බොරු කීයෙහි පවු නැති යනාදි විසින් නාස්තිකාහෙතුක අක්‍රියදෘෂ්ටි ගෙණ බොරුකියනුවනට ද, **මෘෂාවාදපූර්වභාගයෙහි මොහ** වෙයි.

ජීවනවෘත්ති සඳහා යම් කවර ද්‍රව්‍යයෙක්හි ලොභයෙන් යම් කවර ප්‍රකාරයකින් ඔවුනොවුන් බිඳෙන්නට තිසි පෙපුල් කියනුවනට ද,**පෛශූන්‍ය පූර්වභාගයෙහි ලොභ** වෙයි. නව ආඝාතවස්තු වින් කිපී නිරපරාධයන්ට විනාශ සඳහා ද ඔවුනොවුන් බිඳෙන්නට

නිසි තෙපුල් කියනුවනට ද, **පෛශුන්‍ය පූර්වභාගයෙහි ද්වෙෂ** වෙයි. ඔවුනොවුන් බිඳෙන්නට නිසි තෙපුල් කීමෙහි දොෂ නොද ඇති යනාදි විසිනු දු, දුෂ්ටනිග්‍රහ සඳහා කීමෙහි දොෂ නොද ඇතැයි ද, නාස්තිකාහෙතුකඅක්‍රියදෘෂ්ටි ගෙණ කේලාම් කීමෙහි දොෂ නැතැ යි ගෙණ කියනු වනට ද, **පෛශුන්‍යපූර්වභාගයෙහි මොහ** වෙයි.

ජාත්‍යාදීන් සටා හවනු නො ඇසියව්ව යම් කවර ද්‍රව්‍යයක් දෙහි සි ලොභ උපයා හවනුවනට ද, අත්ලස ලොභ උපයා ජාත්‍යාදීන් සටා හවනුවනට ද, රාගයෙන් රත් ව කාමව වූ වචනයෙන් ආක්‍රොෂ කරණුවනට ද, **පරුෂවචන පූර්වභාගයෙහි ලොභ** වෙයි. තමහට වූ අර්ථ හානි පිණිස හවන්නානට ද, පර ගුණෙහි අක්ෂමායෙන් උද්දීප්ත ව හවනුවනට ද, පරාගේ ලාභ සත්කාරාදි නො මිඳ ගි සටා බිණියටි ව හවින්නානට ද, නව ආඝාත වස්තු පිණිස හවනුවනට ද, **පරුෂවචනපූර්වභාගයෙහි ද්වෙෂ** වෙයි. දුසයනට දුස ය යි හැපිමෙහි දොෂ නැති යි. චණ්ඩාලාදීනට චණ්ඩාලාදි ආක්‍රොෂවචනයෙන් සටා බිණුයෙහි දොෂ නැති යි නාස්තික දෘෂ්ටි ගෙණ ද, දුෂ්ටනිග්‍රහ සඳහා හැවූයෙහි දොෂ නොද ඇති යි හවනුවනට ද, පරා ඇති කල පරහට ආක්‍රොෂ නම් දෙයක් ඇත්තේය. පරා ම නැති බැවින් ආක්‍රොෂ නැති යනාදි විසින් හවනුවනට ද, **ආක්‍රොෂ පූර්වභාගයෙහි මොහ** වෙයි.

ජීවන වෘත්තියට ද නිසි යම් කවර ද්‍රව්‍යයක් ලැබෙමි යන සිතින් කාව්‍යනාටකාදි 1 සම්ප්‍රලාප කියනු වනට ද, රචනා කොට කියනු වනට ද, ජීවනවෘත්තිය සඳහා පරාරාධනපර ව ශාස්ත්‍ර ව නො ආ යම් කවර ප්‍රලාපයක් කියනුවනම් ද, **සම්ප්‍රලාප පූර්වභාගයෙහි ලොභ** වෙයි. රුස් පිරිස ප්‍රෙම නො වන පරිද්දෙන් සර්ජනයන් ඕහට නිඤකරණ පරිද්දෙන් පරිභූත කොට බෙණෙමි යි අක්ෂමාඇති ව ප්‍රලාපබණනුවනට **සම්ප්‍රලාප පූර්වභාගයෙහි ද්වෙෂ** වෙයි. කාව්‍යනාටකාදි පරදශින ස්වරූප හඟවමි යන සිතින් නො කියා, කාව්‍යවින්‍යාසක්‍රම හඟවමි යන සිතින් නො කියා, අභිධාන උගන්වමි යන සිතින් නො කියා, පරයන් විසින් අභිමත මෙවැනි මෙවැනි ආනුභාව ඇත්තෝ ද පසු අනිත්‍යතාවට ගියහ යනු හඟවමි යන සිතින් නො කියා, කාව්‍යනාටකාදි පරමාර්ථ කොට ප්‍රතිපත් කොට කියනුවනට ද, අසමින් හුන්නන් එවිගස ම මළහොත් අපායෙහි උපදවන්නට නිසි වූ අසද්ධර්මසඛ්‍යාත කාව්‍ය නාටකාදි කියෙහි දු ඇසුවෙහි දු කුසලැයි ගෙණ කියනුවනට ද,

1 කාව්‍යනාටකාදීන්.

යම් කාවර ප්‍රලාපයක් බැණ අන්නට හෂී උපයු කල කුසලැ යි කියනුවනට ද, නාස්තිකාහෙතුකඅක්‍රියදෘෂ්ටි ගෙණ සම්ඵප්‍රලාප යෙහි අකුසල් නැතැ යි කියනුවනට ද, **සම්ඵප්‍රලාප පූර්වභාගයෙහි මෝහ** වෙයි. කාව්‍යනාටකාදි ප්‍රලාප පරිදි “විජම්අටුවායෙහි” කියේ මැනෝ?

“පාපකං යුත්තං නාම:—භාරතයුද්ධසීතාහරණාදිපටිසංයුත්තං. පාපකං පටිභාගං නාම:–දුබ්භාසිතයුත්තං කාව්‍යනාටකාවිලම්බනාදි පටිසංයුත්තං” යි. මෙසේ **මෘෂාවාදපෛශූන්‍යපරුෂවාක්සම්භින්නප්‍රලාප පූර්වභාගයෙහි ලොභ** වේ ම ය. **ද්වේෂ** වේ ම ය. **මෝහ** වේ මැ යි.

පරාගේ සවිඥානක අවිඥානක වස්තු දැක එහි ලොභ උපයා පසුව ඒ මට උවදහ යි පතනුවනට **අභිද්‍යා පූර්වභාගයෙහි ලොභ** වෙයි. අනුන්ගේ සම්පත් දැක ඒ උන්ට වූ සේ නො යෙදෙ යි සැටී තමහට උවදහ යි පතනුවනට ද, **අභිද්‍යා පූර්වභාගයෙහි ද්වේෂ** වෙයි. පරා අයත් සවිඥානක අවිඥානකවස්තු තමහට වුව දහ යි පැතුයෙහි අකුසල් නැතැ යි ගන්නානට ද, පරා අයත් තම හට වුව දහ යි පැතුවාහු චතුර්විධඅපායෙහි නූපදිති යි ගන්නානට ද, නාස්තිකා හෙතුක අක්‍රියදෘෂ්ටි ගෙණ පරා අයත් සවිඥානක අවිඥානක වස්තුවලොභ උපයුවානට අකුසල් නැතැ යි ගන්නානට ද, **අභිද්‍යා පූර්වභාගයෙහි මෝහ** වෙයි.

පරා අයත් සම්පත ලොභ උපයා ඒ සම්පත්ස්වාමීන් ජීවිත විනාශයට ගිය කල තමහට ලැබෙති යි ගෙණ ඒ සම්පත්ස්වාමීන් නට දහ යි සිතන්නානට ද, **ව්‍යාපාදපූර්වභාගයෙහි ලොභ** වෙයි. පරාගේ ලාභසත්කාරාදි දැක ද, අසා ද, ක්‍ෂමා නොකොට කී ඔවුන් නට දහ යි සිතනුවනට ද, නවවිධආඝාතවස්තුවින් කිපී මෙරමා නට දහ යි සිතනුවන ට ද, **ව්‍යාපාදපූර්වභාගයෙහි ද්වේෂ** වෙයි. මැරුවන් මරණු ගැසූවන් ගසනු හැවුවන් හවනු වොලො ගන්නන්ගේ වොලො ගන්නේ. අපකාර කළානට අපකාර කරණු දහමැ යි ගෙණ පරහිංසා කරණ රජ්ජුරුවන ට ද, රාජාමාත්‍යාදීනට ද, මැරුවන් මැරිය යුත්තෝය යනාදි විසින් විත්‍යස්ත නීති ශාස්ත්‍ර ගෙණ පරාපකාර සිතනුවනට ද, නාස්තික දෘෂ්ටි ගෙණ අහෙතුක දෘෂ්ටි ගෙණ අක්‍රියදෘෂ්ටි ගෙණ ව්‍යාපාදයෙහි දෙෂ නැතැ යි ගන්නානට **ව්‍යාපාදපූර්වභාගයෙහි මෝහ** වෙයි.

ගලනකල මනොහර ව මියුරු ව ගැලූකල දුඃඛදායක වූ බිලීබඳු කිපක් බඳු හලාහල විෂමිශ්‍ර ශාලි මාංසෞදන බඳු වූ ද, රඤ්ජක

යන් 1 විසින් සකලශරීරයෙහි ලොම් විසිතුරු කොට පොවන්නට නිසි බැවින් රඬගක්‍ෂම වූ මුද්ගරයෙන් ආකොටනප්‍රත්‍යාකොටනාදි විසින් උභතොභාගවිවට්‍යාදි නො කට හැකි බැවින් විමාජිත ක්‍ෂම නො වූ වාතරයක්හු බදු මනොඥ ව සිතට වැටහෙන බැවින් රඬගක්‍ෂම වූ සිතින් පිරිමැද නුවණින් විසිනා බලන කල ගත හැකි සාරයක් නැති මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ගන්නානට අත්‍යන්ත ලොභ කරවන බැවින් මිථ්‍යාදෘෂ්ටි පූර්වභාගයෙහි ලොභ වෙයි. සූකර පොෂණය කරණ මිනිසුන් ශුෂ්ක වූ අශුචිරාශිය දැක තුෂ්ට ව උත්තරාසඞ්ගයෙහි භණ්ඩිකා කොට බැඳ වස්නා මහ වැස්සේ හිස තබා අදනා කල්හි හිස පටන් ගෙණ පාදයෙහි නඛාග්‍ර දක්වා බස්නා අශුචි දුටු මනුෂ්‍යයන් විසින් උම්මත්තකය ව! මේ අශුචි කුමට අදව යි කී කල "නෙපිය උම්මත්තාවය ව" අපි අපගේ සූකරභත්ත ගෙණ යම්හ යි නමන් ගත් අශුචි නො පියා ඒ නො මැනවැයි ගරහා බිණූවන් හවත සූකර පොෂණය කරණ පුරුෂයන් සේ යමෙක් මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකව් නම් හේ නරකයෙහි හෝ උපද්දී. තිර්‍ය්‍යග්යොනිය හෝ උපද්දී. වෙයින් පිටතට නොයෙ යි. ඒ මිථ්‍යා දෘෂ්ටි නම් නො ගන්ව යත බණ අසාද, අන්‍යත් කාරණා අසාද, එසේ කිවත් කෙරෙහි කැටී අපට නිවන් සාදන්නේ මේ ම ය. අවිප්‍රතිසාර උපයන්නේ මේ ම ය. පිළිවෙනට සුවය මේ ම ය. මෙලෝ ද පරලෝ ද සුවයෙන් අපට සාද යි විපර්‍ය්‍යාෂ වූ දෘෂ්ටි ග්‍රහණය කරණුවනට මිථ්‍යාදෘෂ්ටි පූර්වභාගයෙහි වෙෂ වෙයි. යම් කාවර භයකින් මිනිසුන් පළා ගිය ගමකට දීවි වටන්නට නිසි අයතක් සොයම්හ"යි ගිය සබඳුන් දෙදෙනා සණවැහැරි දැක "සබඳ තෝ සණවැහැරි භාරයක් ගණ. මම ද සණ වැහැරි භාරයක් ගන්මි." යි සසඳ සණවැහැරි දෙභාරයක් බැඳ ගෙණ දෙදෙනා වැලිදූ එක් වට ගොස් සණහූ දැක සබඳ මේ සණවැහැරට වඩා සණහූ මහාඝීය, මම ද මේ සණ වැහැරි හැර පියා සණහූ භාරයක් බැඳ ගන්මි. තොද සණ වැහිරි හැරපියා සණහූ භාරයක් බැඳ ගණැ"යි කී කල "සබඳ දුරින් අළියේ පෙළා බද්දේය. තෝ ගණ."යි කී කල තමා ගත් සණවැහැරි භාරය හැරපියා සණහූ භාරයක් බැඳ ගෙණ වැලිදූ එක්වට ගොස් සණපිළි දැක කපුහූ දැක කපු පිළි දැක ය දැක ලොහො දැක තඹ දැක රිදී දැක පළමු කී සෙයින් ම කියා ඔහු නො ගත් කල තමා ගතු ගතුවහට වඩා මහ ඇගි නාක් වසතු ගන්මින් ගොස් රිදීභාරයක් ගෙණ වැලිදූ එක්වට

1. රජකයන්.

ගොස් රන් දැක "සබඳ මේ රිදියට වඩා රන් මහ ඇගිය. මම මේ රිදී භාරය හැර පියා රන් භාරයක් ගන්මි. තො ද තෙල සණ වැහැරී භාරය හැරපියා රන් භාරයක් ගණැ"යි කී කල "සබඳ දුරින් අළියේ පෙළා බද්දේය. තෝ ගණැ "යි කී කල රිදී භාරය හැර පියා රන් භාරය ගෙණ ගියේය. මෙසේ තමා සබඳු රිදී භාරය හරැ පියා තමහට ද, තමා නිසුවානට ද, වෙසෙසින් සුව සොම්නස් කාරණ වූ සුවර්ණභාරය ගන්නා දැක ද අනර්ථකාමී වූ තමා සබඳ හු කීවා නො කොට තමා ගත් සණ වැහැරි භාරය ම "දුරින් අළියේ පෙළා බද්දේ ය"යි නො හැර තමා ගෙට ගොස් තමහට ද, තමා නිසුවා නට ද, කායිකචෛතසිකදුඃඛදෞර්මනස්‍යය උපදවූ බාලයා සේ අනෙකාසඞ්ඛ්‍යකල්පයෙහි දු දුල්ලභ වූ බුද්ධොත්පාදයට සම්ප්‍රාප්ත ව, බුදුන් තමන් විසින් ම "මාගේ ධර්ම විනය බොහෝ රුවන් ඇත්තේ ය, අනෙකරුවන් ඇත්තේ ය, එහි රුවන් නම් කවරහයත්:— චතුර්විධ සමෘත්‍යුපස්ථානය, චතුර්විධ සම්‍යක් ප්‍රධානය, චතුර්විධ ඍද්ධිපාදය, පඤ්චෙන්ද්‍රියය, පඤ්චබලය, සප්ත බොද්ධ්‍යඞ්ගය, ආර්‍ය්‍යාෂ්ටාඞ්ගමාර්ගය යනාදී විසින් දෙශිත ධර්ම රත්නය ඇති ව 'එගන්ව 'යි කියන කල්‍යාණමිත්‍රයන් ඇති ව ඒ නොගෙණ "මේ ධර්මය"යි තමහට ද, තමන්අනුගත පශ්චිමජන යන්ට ද, විනාශභාග්වූ මිථ්‍යාදෘෂ්ටි සඞ්ග්‍රහයට යන බුදුන් විසින් අදෙශිත ධර්ම "මේ ධර්ම"ය යි ගන්නානට **මිථ්‍යාදෘෂ්ටි පූර්වභාගයෙහි මොහ** වෙ. මෙසේ **අභිධ්‍යා ව්‍යාපාද මිථ්‍යාදෘෂ්ටි පූර්වභාගයෙහි ලොභ** වේ මය. වෙෂ වේ මය. **මොහ** වේ මැයි. මෙසේ දක්වනලද ලොභ වෙෂ මොහ.

5

මේ තුන්දෙනා කෙරෙන් **ලොභ**-රූපායතන ශබ්දායතන ගන්ධායතන රසායතන ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතන ධර්මායතන යන ෂඩාලම්බනයන් කල් කොට ගන්නා සභාව ඇත්තේ ය. වඳුරු ලහ වක් සෙයින් එම අරමුණෙහි බලවත් ව ඇලෙන සවභාව ඇත්තේ ය. හුණු කබලෙකබහාලූ ලේ මුසු මස්ගඩුවක් සෙයින් සතතින් දුරු නොකට හැකි සවභාව ඇතියේ ය. තෙල්දැලියක් 1 සෙයින් සංසර්ජසකාර ධර්මයන් කෙරෙහි ම ආසවාද උපයන සවභාව ඇතියේ ය. සතත උපන් විගස එයට නිසි භාවනායෙන් දුරු නො කට හුත හොත් යම් තැනෙක ද වට වැසි මුහුද මිය නො නාවත් නා සේ අපායට ගෙණ යන සවභාව ඇත්තේ සි.

---

1. තෙල්ලක්.

ද්වෙෂ-කිපෙන සවභාව ඇත්තේ ය. පහරණ ලද ආශිවිෂ සර්පයක්හු සෙයින් ව්‍යාපත වන සවභාව ඇත්තේය. වණයක ගැසූ විෂයක් සෙයින් ඇතුලෙන් දවන සවභාව ඇත්තේ ය. රුක් බුහුර ගත් ගිනියක් වැන්න. පමා අතක් බලා මරමි යි ඇවිදුනා සතුරකු වැන්න. විෂයෙන් පරිභාවිත වූ මූත්‍රයක් වැනි මැ යි.

මොහ-සිත්හුගේ අන්ධභාවයක් වැන්න. අනුවණ බවක් වැනි මැයි. අරමුණෙහි ඇති සවභාව මුවහ කොට මැනවක් සේ හඟවයි. අඳුරක් වැන්න. අයොනිසොමනසකාරයෙන් උපදිදී. මේ තුන්දෙන හැම අකුසල්හට මුල්හ. මොවුන් තුන්දෙනා ප්‍රධාන විසින් දක්වූයේ ය.

සෙසු අකුසලුන් කෙරෙහි දු **ඖද්ධත්‍ය**-අව්‍යුපශාන්තලක්‍ෂණ ඇත්තේ ය. වයින් චලිත ව එක් තැනෙක නො සිටිනා දියක් වැන්න. සුලඟ හමන තැනෙක දැගැබෙක බැඳි ධවජයක් වැනි මැයි. පහණින් ගැසූ හළු රැසක් වැනි මැයි.

මාන-හිඹි වන සවභාව ඇතියේ ය. උන්මත්තකයක්හු වැනි මැයි. **ඊර්ෂ්‍යා**-අනුන්ගේ සම්පත සැටෙන සවභාව ඇතියේ ය. උකටලි සවභාව ඇතියේ මැ යි. අනුන්ගේ සම්පතට පිටිපෑණියක් වැනි මැයි.

මාත්සර්‍ය-ලැබියයුතු සම්පතුදු ලද සම්පතුදු පැටිකරණ සවභාව ඇතියේ ය. අනුන් හා සාධාරණ වනු නො කැමැතියේ ය. විරූප අකාරයකින් හැකිළෙන සවභාව ඇතියේ ය. සිත්හුගේ නො යාපත් බවක් වැනි මැයි.

කෞකෘත්‍ය-පසුව තැවෙන සවභාව ඇතියේ ය. කළ අකුසල් නො කළ කුසල් පිණිස සොස්නා සවභාව ඇතියේ ය. විපිළිසරයක් වැනි මැයි. දස්බවක් වැනිමැ යි.

ථීනමිද්ධ දෙදෙන කුසල් කරණ වීර්‍ය්‍යය ද නැති කෙරෙයි. නිදි ගත් කලක් සේ සියලු සිරුරු අකර්මණ්‍ය කොට උපදියි.

විචිකිච්ඡා ශංසය සවභාවඇතියේ ය. කියේය? යත්:—බුදුහු ඇති හෝ නැති හෝ, සර්වඥ දතිති හෝ, නො දතිති හෝ, ධර්ම ස්වාක්ඛාත වෙයි හෝ; නො වෙයි හෝ, සඟහු සුපිළිපන්නාහ. හෝ, එසේ නොවෙති හෝ, අතීතයෙහි මම වීමි හෝ, නො වී මි හෝ, අනාගතයෙහි වෙමි හෝ, නො වෙමි හෝ, මම ය හෝ,

මම නො වෙමි හෝ,කොයින් අවුත් මත්තේ කොයට යෙමි හෝ, සියලු දහම්හු පිණිස උපදිති හෝ, එසේ නො වෙති හෝ, සසර දුකින් මිදෙන පිළිවෙත් ඇති හෝ, නැති හෝ, යනාදි විසින් උපද්දී. මෙසේ වන බැවින් ම එක් තැනෙක පිහිට නැත්තීය. නො සෙගැන්මෙන් උපද්දී.

අහිරික—කායදුසිරි ආදී පවුකම්හි ජුගුප්සා නැති. ලජ්ජා නැතිව පවු කරණ සුලු ය. පාපයෙන් නො හැකිළෙන සුලුය.

අනොත්තප්ප-කායදුශ්චරිතාදි අකුශල ධර්මයෙහි භය නැති. උත්‍රාස නැති. නො බා පවු කරණ සවභාව ඇතියේ ය. මෙසේ අකුශල ධර්මයන්ගේ උත්පත්තික්‍රම දතයුතු.

6

කුශලධර්මයන්ගේ උත්පත්ති කිසේ ය? යත්:—

දනින් සිද්ධවන සම්පතුදු,සිලින් සිද්ධවන සුගතිදු, ප්‍රඥාවෙන් පිළිලැබියයුතු නිවණුදු, කරුණායෙන් සිද්ධ වන බුදුබවුදු, සත් පුරුෂයන් විනා නො වන බැවින් සත්පුරුෂසංසර්ගයෙන් වන බැවින් සත්පුරුෂයෝ ලෞකිකලොකොත්තරසම්පත් දායකයහ. ඔවුන් විසින් සිඩවන ලෞකිකලොකොත්තර සම්පතුදු පිළිවෙත් කරණ ජනයන්ට ආදිය ම සිඩ වන්නේ නො වෙයි. බුදුන් විසින් දෙශිත නෛර්‍යාණික ධර්මයෙහි පිළිවෙත් කරණ එදහම් විභාග කොට දන්නා පණ්ඩිතජනයන් කෙරෙහි පළමු ශ්‍රද්ධා උපද්දී.ශ්‍රද්ධා ජාත වූවාහු උපසංක්‍රමණය කෙරෙති. උපසංක්‍රාන්ත වූවාහු ඔවුන් කෙරෙහි නිෂද්‍යාදිය කටැටි වෙති.නිෂද්‍යාදිය පවත්නාහු ධර්මශ්‍රවණය කටැටිවෙති.ධර්මශ්‍රවණය කැමැති වූවාහු ශ්‍රොතාවධානය කෙරෙති. අවහිතශ්‍රොත වූවාහු ධර්මශ්‍රවණය කෙරෙති. ධර්මශ්‍රවණය කොට ඒ ධර්මය සිත තබා දැරියටි වෙති. ධෘතධර්මයාගේ අර්ථොපපරීක්ෂා කෙරෙති අර්ථොපපරීක්ෂා කරන්නාහට ධර්මනෛර්‍යාණිකක්ෂාන්ති උපද්දී. ධර්මනෛර්‍යාණිකක්ෂාන්ති උපන්නාහට "ඒ ධර්මයෙහි පිළිපදම්හ" යන බලවත් ඡන්ද උපද්දී බලවත් ඡන්ද උපන්නාහට"එද හම් පිළිවෙත් කරම්හ" යන උත්සාහ උපද්දී. උපන් උත්සාහ ඇත් තාහු පූර්වබුද්ධයන් කෙරෙහි කෘතාධිකාර මහපිණැති කෙනෙක් වූහු නම් සම්‍යග්දෘෂ්ටික වූහු නම් කල්‍යාණාධ්‍යාශය වූහු නම් බුදුන් විසින් දෙශිත නිර්වාණ ද නෛර්‍යාණිකධර්ම ම "මේ ධර්ම ය"යි තුලනා කෙරෙති.සර්වසංස්කාරධර්මයෝ අනිත්‍යයහ.දුඃඛයහ. යනාදි විසිනුදු තුලනා කෙරෙති. තුලනා කොට එහි පිළිවෙත් කෙරෙත්. මෙසේ සජ්ජනයෝ ළදවහලින් කුසල් කෙරෙත් ම ය.

පූර්වබුද්ධයන් කෙරෙහි කෘතාධිකාර ශ්‍රද්ධාසම්පන්න මහපිණැති සත්ත්වයෝ ධර්මයෙන් යුක්තවෙති. එබැවින් ම කායදුශ්චරිත වාග්දුශ්චරිත මනෝදුශ්චරිතයෙහි ලජ්ජා උපයති. ලජ්ජා ඇති බැවින් ම ඒ හැම අකුසල් විෂයෙහි අපත්‍රපා ඇති වෙති. එබැවින්ම පවු කිරිමෙහි භය උපයති. හ්‍රීධර්මයොගයෙන් **තමන් කෙරෙහි හරසරින්** පවු නො කෙරෙති. අපත්‍රපා ධර්මයොගයෙන් **අනුන් කෙරෙහි හරසරින්** පවු නො කෙරෙත් ම ය. **තමන් කෙරෙහි හරසරින්** පවු කිසේ නො කෙරෙති යත්:—"පවු කිරීම" නම් ජාති සම්පන්නයන්ගේ කම් නො වෙයි. හිනජාතික වූ කෙවත්තාදීන්ගේ කම් ය. එබැවින් මා වැනි ජාතිසම්පන්නයන් මෙවැනි පව්වු කම් කරණු නො යෙදේ'යි **ජාති ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට** පවු නො කෙරෙත් ම ය. "පවු කිරීම" නම් කන්ව්‍යාකන්ව්‍යය නො දන්නා ළදරු වයස සිටියවුන් කරණ දැයෙක.මා වැනි මනා නො මනා බෙද දන්නා මහලු වයස සිටියවුන් පවු කරණු නො යෙදේ'සි **වයස් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට** පවු නො කෙරෙත් ම ය."පවු කිරීම" නම් දුර්බලයන් කරණ දැයෙක. 1 මා වැනි ශුරභාවයෙහි සිටියවුන් පවු කරණු නො යෙදේ'යි **ශුරභාවප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට** පවු නො කෙරෙත් ම ය.

පවු කිරීම නම් අන්ධබාලජනයන්ගේ කම් ය.මා වැනි පණ්ඩිත බහුශ්‍රැතයන් මෙවැනි පවිටු කම් කරණු නො යෙදේ'යි **පණ්ඩිතභාව ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට** පවු නො කෙරෙත් මැ යි. මෙසේ **තමන් කෙරෙහි හරසරින්** පවු නො කෙරෙත්.

පරා කෙරෙහි හරසරින් පවු කිසේ නො කෙරෙති යත්:— ඉදින් තෝ මේ පාපකර්මය කෙළෙහි නම් සිවුවණක් පිරිස ගර්හාවට සම්ප්‍රාප්ත වෙහි. යම් සේ නගරජනයෝ ශුචි ප්‍රිය වෙද්ද, අශුචි ගරහද්ද, එසෙයින් ම "තා සිවුවණක් පිරිස ඇත්තෝ ගරහති"යි **ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට** පවු නො කෙරෙත් ම ය. "මා වැනි සැදැහැ ඇත්තවුන් විසින් බොහෝ බණ ඇසූවවුන් විසින් අන්නට අවවාද කරණුවන් විසින් පවු කරණු නො යෙදෙ" යි පවු නො කෙරෙත් ම ය. ලොකය මහත.මහත් වූ ලොකයෙහි ඍද්ධි ඇත්තෝ අනුන් සිත් දන්නාහු ඇති වෙති. මා වාසය කරණ ගෙහිද රට ද දෙවියෝ ඇති වෙති. එවුහු වෙත සිටියාහුදු නො පෙණෙති. දුර සිටියාහුදු දකිති. එවුහු බලව මේ කුලදරුවා සැදැහැ නැතියේ පවිටු කම් කරණුයේ ය"සි මා ගරහති. එබැවින් මා පවිටු කම්

1. කළමනා දැයෙක.

කළ නො යෙදෙති. පවු නො කෙරෙත් අකුසලින් දුරුවෙත්. තමන් ආත්ම ශුද්ධ කොට පස්විහාත්. යම්සේ මූත්‍රපුරීෂාදි කරන්නාහු ලජ්ජා කරන්නට යුත් පුරුෂයන් දුටුකල බලවත් ලජ්ජා උපයද්ද, එසේ ම කුල දරුවෝ පවුකම්හි ලජ්ජා කෙරෙති. යම්සේ නිවී ගිය යවට අශුචින් ම්‍රක්ෂිතවූයේ අශුචිය ජුගුප්සා උපයපසා නො ගණිද්ද, එසේ ම කරන්නට පිළිවනුදු තමන්කොරෙහිහරසරින් පවු නො කෙරෙත්.

යම් සේ දිලියෙන යවට අත් දනු තබා උෂ්ණහසින් නො ගනිද්ද, එසේ ම පණ්ඩිත ජනයෝ අපාය භයප්‍රත්‍යවෙක්ෂාකොට පවු නො කෙරෙත්.

ඇතැම්හු තමන්ගේ ජාති ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට "මා වැනි ජාති සම්පන්නයන් පවු කරණු නො යෙදෙ"යි පවු නො කෙරෙති.

ඇතැම්හු තමන් දෙමාපියන් සමරණය කොට "එවැනි දෙමාපියන්ට දාවූවන් විසින් මෙ වැනි පවු කරණු නො යෙදෙ"යි මවුපියන් කොරෙහි හරසරින් පවු නො කෙරෙත් ම ය.

තමන් නෑයන් සමරණ කොට එ වැනි නෑයන් ඇති අප මෙ වැනි පවු කරණු නො යෙදෙ යි පවු නො කෙරෙත් ම ය.

සබඳුන් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට මෙ වැනි පවිටු කම් කරන් නාවූ අප සබඳහු ගරහති' යි පවු නො කෙරෙත් ම ය.

ඇතම්හු පවු කළ කල පසුව තමහට එයින් තාපවෙ යි පවු නො කෙරෙත් ම ය.

ඇතම්හු අප මෙ වැනි පවු කළ කල දඩ ගණිති. අත්පා සිඳිති. මරති. මිය අපායේ උපදම්හ යනාදි විසින් ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට පවු නො කෙරෙත් ම ය. මෙසේ පවු නො කොට කුසල් කෙරෙත් ම ය. මෙසේ අකුසල් සිද්ධ වන සවරූප ද කුසල් සිද්ධ වන සවරූප ද දශිතසමනන්තරයෙන් ඔවුන් විසින් සිද්ධ වන හීනභාවප්‍රණීතභාව දක්වනු ලැබෙයි. කිසේය යත්:—

7

ප්‍රාණාතිපාතකර්ම කළාහු ඒ පාපකර්මයෙන් සතර අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල අල්පායුෂ්ක වෙත්. ප්‍රාණාතිපාතයෙන් දුරුවූවාහු ඒ පුණ්‍යකර්මයෙන් දිව්‍ය සම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල දීර්ඝායුෂ්ක වෙත්.

අදත්තාදාන කළාහු ඒ පාපකර්මයෙන් සතරඅපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල රාජභයින් චෞරභයින් අග්නිභයින් උදකභයින් නස්නා සම්පත් ඇති වෙති. දිළිඳුව දෙගොතින් කබල් ගෙණ සිඟති. **අසිනාදනින් දුරු වූවාහු** එපින්කමින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල රාජභයින් චෞරභයින් අග්නිභයින් උදකභයින් ශත්‍රුභයින් නො නස්නා සම්පත් ඇති වෙති. සර්වකාලයෙහි සම්පත්තීන් සමෘද්ධ වෙති. දිළිඳුබවට බැගෑබවට නො පැමිණෙත්.

පරදාරකර්මයෙහි පැවති පුරුෂයෝ ඒ පාපකර්මයෙන් සතර අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල නො ගෑණි නො පිරිමි වෙති. නපුංසක පණ්ඩක වෙති. නොයෙක් ජන්මයෙහි බීජෝද්ධරණය කරණු ලැබෙති. ගුනුකමින් ස්ත්‍රීව අනෙකවාරයෙහි උපදිති. අනෙක සතුරන් ඇති වෙති. **ස්ත්‍රීහු මිථ්‍යාචාරයෙහි පැවත** ඒ පාපකර්මයෙන් සතර අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල තමන් ස්වාමීන් ප්‍රතිබද්ධ ශරීරස්පර්ශී අන් පුරුෂයන්ට දුන් පවින් කුෂ්ඨකිලාසාදී ඡවිරොගයෙන් උපහත වෙති. ස්ත්‍රීභාවයෙන් නො මිදෙත්. **පරදාරකර්මයෙන් දුරුවූ පුරුෂයෝ** එ පින්කමින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල ඡවිරොග නැතිවෙති. සර්වජනයන්ට ප්‍රිය වෙති, බොහෝ මිත්‍රයන් ඇතිවෙති. පිරිමි බැවින් නො පිරිහෙත්. **ස්ත්‍රීහු මිථ්‍යාචාරයෙන් දුරුවූවාහු** ඒපුණ්‍යකර්මයෙන් දිව්‍යසම්පත් වලඳා මිනිසත්බව උපන් කල ඡවිරොග නැති වෙති. සර්වජනයන්ට ප්‍රිය වෙති. ස්ත්‍රීභාවයෙහි විරාග ඇත්තාහු වූහු නම් ස්ත්‍රීභාවයෙන් මිදී පිරිමි වෙති.

බොරු කීවාහු මිය ඒ පාපකර්මයෙන් සතර අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල නිරපරාධයෙහි හවනු ලැබෙත්. **මුසවායෙන් දුරුවූවාහු** එ පින්කමින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල අනුන් විසින් ගුණ කියනු ලැබෙත්.

කේලාම් කීවාහු මිය ඒ පාපකර්මයෙන් සතර අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල මිත්‍රයන් කෙරෙහි බිඳුනා ලැබෙති. **කේලාමෙන් දුරුවූවාහු** ඒ පුණ්‍යකර්මයෙන් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල මියුරු තෙපුල් අසති. හැමදෙනා හා සමඟ ව වාසය කෙරෙති. ඔවුන් කෙරෙහි අන්හු නොද බිඳ හැකි වෙත්.

අනුන් හැවූවාහු මිය ඒ පාපකර්මයෙන් සතර අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල නො මියුරුතෙපුල් අසති. අනුන් නො හැවූවාහු ප්‍රිය වූ තෙපුල් බිණුවාහු එපින්කමින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල මියුරු වූ කන්කලු වූ තෙපුල් අසති.

සම්භින්නප්‍රලාප බිණුවාහු මිය ඒ පාපකර්මයෙන් අපා දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල අනුන් හරසර කරන්නට නිසි තෙපුල් නැති වෙති. අනාදෙය්‍ය වූ වචන ඇති වෙති. සම්භින්නප්‍රලාපයෙන් දුරුවූවාහු එපින්කමින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල හැම දෙනා විසින් හරසර කරන්නට නිසි ආදෙය්‍ය තෙපුල් ඇති වෙති.

රහපූවාහු මිය ඒ පාපකර්මයෙන් සතර අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල හිරි ඔතප් නැති වෙති. එබැවින් සර්වජනයන් විසින් පරිභූත වෙති. උන්මත්තක වෙති. රහමෙරින් දුරුවූවාහු එපින්කමින් සුගතිය ඉපද දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල සිහි නුවණ ඇති වෙති. හිරි ඔතප් ඇති වෙති.

මිථ්‍යාදෘෂ්ටික වූවාහු මිය ඒ පාපකර්මයෙන් අපායෙහි මිස වෙන නූපදිති. නොයෙක් වා දහස් අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල මිථ්‍යාදෘෂ්ටික වෙති. මිථ්‍යාසංකල්ප ඇති වෙති. සෘජු වූ ප්‍රතිපත්ති මාර්ගයෙහි පිහිටුවන්නට නො පිළිවන් වෙති. මෙලොව පරලොව වරදන්නට නිසි ප්‍රතිපත්ති හික්මවන මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ගන්නන් කෙරෙහි භක්ති කෙරෙති. මනා කල්‍යාණමිත්‍රකෙනෙකුන් ලදින් සම්‍යක්ප්‍රතිපත්හි සිත් පිහිටුවා නො මනා අධ්‍යාශයෙන් දුරුකරවා ගත හුන මිස මඩ හුනු පහණ සේ සසර නිමගත වෙති. ප්‍රාණිවිය හා සටන් කොට "තී පිට නො හිඳිමි"යි අනෙක වාරයෙහි අහසට පැණ ප්‍රාණිවිය ම හුනු සාබිළිඳු සෙයින් "සසරින් මිදෙන්නට නිසි පිළිවෙත් කරම්හ"යි සසර වැඩි වන්නට නිසි පිළිවෙත් කොට සසරින් උඩුහුරු නො විය හෙති. සම්‍යග්දෘෂ්ටිකවූවාහු ඒ පුණ්‍යකර්මයෙන් සුගතිය ඉපද දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල සම්‍යග්දෘෂ්ටික ව සම්‍යක්සංකල්පනා ඇති ව තමන්ගේ වයසීකුඹු පරිද්දෙන් ත්‍රිවිධ බොධි හා සැටී සිටි පිළිවෙත් ඇති වෙත්. සම්‍යග්දෘෂ්ටිකව පහන් සිතින් ශරණශීල පිහිටි තැන් පටන් ගෙණ සම්‍යක්ප්‍රතිපත් පවත්වමින් ත්‍රිවිධ බොධීන් එක්තරා බොධියකට සම්ප්‍රාප්තව මිස නො නවත්නා බැවිනි.

අතින් දඬියෙන් කැටින් සිපා මෙරමාහට දුක් දුන්නාහු මිය එ පවින් අපාදුක් අනුභව කොට මිනිසත්බවක් ලද්දහු නම් රොගී වෙත්. **අතින් දඬියෙන් කැටින් සිපා දනා නො වෙහෙසූවාහු** මිය ඒ පුණ්‍යකර්මයෙන් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට ඉදින් මිනිසත් බවක් ලද්දහු නම් නිරොගි වෙත්.

වෛෂයෙන් කිපී තමන් සිත උපන් කොප වෛෂ අප්‍රිතභාව ප්‍රකට කළාහු මිය එපවින් අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත් බවක් ලද්දහු නම් විරූප ව දුර්‍වණි ව දුදිගී වෙති. **මෛෂයෙන් අනුන් කෙරෙහි නො** සැඹි සිතිදු වූ කුළුණුබැරි සිතින් මෙරමා කෙරෙහි පැවැත්තාහු එපින්කමින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත් බවක් ලද්දහු නම් රූපශොභාසම්පන්න වෙති. දුටුවන්ට කාල් වෙති.

අනුන් ලබන ලාභයෙහි අන්නට කාරණ සත්කාරයෙහි ගරුකාරයෙහි මානනයෙහි වන්දනයෙහි පූජායෙහි ''ඔවුන් කළ පින්කමින් ඔවුන් ලද්දේය'' යි ක්ෂමා නො කොට ගි **ඊෂ්‍යා කළාහු** මිය එපවින් අපාදුක් අනුභව කොට මිනිසත් බවක් ලද්දහු නම් ආනුභාව නැති වෙති. ප්‍රසිද්ධ නැති වෙති. හැමදෙනා විසින් ගරහනට තිසි වෙති. අනුන් ලබන ලාභයෙහි අන්නට කාරණ සත්කාරයෙහි මානනයෙහි වන්දනයෙහි පූජායෙහි **තුෂ්ට වූවාහු** ''ඔවුන් කළ පින්කමින් ඔවුන් ලද්දේය'' යි **මුදිතා උපයූවාහු** එපින්කමින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බවක් ලද්දහු නම් මහත් ආනුභාව ඇති වෙති. ප්‍රසිද්ධ වෙති හැම දෙනා විසින් පූජිත වෙති.

තමන් තමන් පොහෝනා පමණින් දන් නො දී ආත්ම පොෂණපරව **මසුරුවූවාහු** ඒ පාපකර්මයෙන් අපාදුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල සම්පත් නැති වෙති. දිළිඳු ව දනා ඇසුරු කොට වැටෙති. මඳකල බොහෝ නො ඉල්වා තමන්ගේ **සම්පත් තිබූ පමණින් දන්දුන්නාහු** එපින්කමින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල මහත් ධන ඇති වෙති. හැම **සත්නට පිළිසරණ ව** බැගෑබවට නො පැමිණ සමෘද්ධ වූ අන්නපානාදියට සපැමිණ සුවයෙන් වාසය කෙරෙති.

සිල්වතුන් කෙරෙහි නැදිමසිලන් කෙරෙහි බැබුහුණුන් කෙරෙහි තිහරසර වූවාහු වැන්දයුත්තන් නො වැන්දහු හුනස්නෙන් නැඟ මතාවුන් දූක හුනස්නෙන් නොනැංගාහු අඤ්ජලි

කම් කළ මනාවුන්ට අඤ්ජලිකම් නො කළාහු පෙරමගට ගිය මනාවුන් දැක පෙරමගට නොගියාහු මගදී පහවූව මනානට මගදී පහ නො වුවාහු හිඳිනා අසුන් සලසා දුන මනානට හිඳිනා අසුන් සලසා නො දුන්නාහු ගරසර කට යුත්තානට ගරසර නො කළාහු ගුරු කළමනාවුන් ගුරු නො කළාහු පුදන්නට තිස්සන් නො පිදුවාහු ඒ අනාදරසඞ්ඛ්‍යාත වූ පවු කමින් මිය අපාදුක් විඳ මිනිසත්බව උපන්නාහු නම් චණ්ඩාලාදි නීචකුලයෙහි උපදිත්. මෙකිනාක් දෙනා සොරෙහි වැන්ද යුත්තන් වැඳ පිදිය යුත්තන් පුදා ගරසර කළ මනානට ගරසර කළාහු හුනස්නෙන් නැඟ මනාවුන් දැක හුනස්නෙන් නැංගාහු අඤ්ජලිකම් කළ යුත්තානට අඤ්ජලිකම් කළාහු පෙරමගට ගිය මනාවුන් දැක පෙරමගට ගියාහු මග දී පහවූව මනානට මග දී පහවූවාහු හිඳිනා අසුන් සලසා දුන මනානට හිඳිනා අසුන් සලසා දුන්නාහු ගුරු කළ මනානට ගුරු කළාහු පුදන්නට තිස්සන් පිදුවාහු එපින්කමින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපදිත් නම් ක්‍ෂත්‍රියකුලාදි වැඩිසිටි කුලෙහි උපදිත්.

බුදුන් විසින් දෙශිත නෛර්‍යාණික දහම්හි සෙයින් කෘත්‍යා කෘත්‍යය බෙදා කියන පණ්ඩිතජනයන් කරා එළඹ වහන්සේ! කුසල් නම් කිම? අකුසල් නම් කිම?සාවද්‍ය නම් කිම? නිරවද්‍ය නම් කිම? කුමක් සෙවිය යුත්තේ ද? කුමක් නො සෙවිය යුත්තේ ද? කුමක් කළ හොත් දීර්ඝරාත්‍රියෙහි අහිතයට දුඃඛයට වැටෙ යි. කුමක් කළ හොත් දීර්ඝරාත්‍රියෙහි හිතයට සුවයට වැටෙ යි, පිළිවිස්මෙහි ආදර නො උපයූ හෙයින් සම්‍යක්ප්‍රතිපත නො පැවති හෙයින් අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත් බව උපන් කල අඥබාල ව කෘත්‍යාකෘත්‍යය නො දන්ති. එබැවින් ම නුවණ නැති වෙති. බුදුන් විසින් දෙශිත නෛර්‍යාණික දහම්හි සෙයින් කෘත්‍යාකෘත්‍යය බෙදා කියන පණ්ඩිතයන් කරා එළඹ වහන්සේ, කුසල් නම් කිම? අකුසල් නම් කිම? සාවද්‍ය නම් කිම? නිරවද්‍ය නම් කිම? කුමක් සෙවියයුත්තේ ද? කුමක් නො සෙවිය යුත්තේ ද? කුමක් කළ හොත් දීර්ඝරාත්‍රියෙහි අහිතයට දුඃඛයට වැටෙ යි. කුමක් කළ හොත් දීර්ඝරාත්‍රියෙහි හිතයට සුවයට වැටෙ යි. පිළිවිස්මෙහි ආදර උපයා සම්‍යක් ප්‍රතිපත පැවති හෙයින් දිව්‍යසම්පත් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල කෘත්‍යාකෘත්‍යය බෙදා දන්ති. බලවත් ප්‍රඥා ඇති වෙති.

ඡන්දයෙන් ද්වේෂයෙන් මොහයෙන් භයින් අකෘත්‍යයෙහි පැවැත්තේ වී නම් පසඹමස සඳ සේ පිරිහෙමින් යෙයි. ඡන්ද

යෙන් ද්වෙෂයෙන් මොහයෙන් භයින් පවු නො කරන්නේ වී නම් පෙරඹමස සඳ සේ පරිපූර්ණ වෙයි.

"යාචකාදීන් ඉල්වූ දෑ යම් පමණක් දෙමි"යි ගිවිස පසුව **තමා කී පමණින් වඩා දුන්නේ වී නම්** එපින්කමින් දිව්‍ය සම්පත් අනුභව කොට මිනිසත් බව ඉපද "යම් පමණක් ලැබෙමි"යි වෙළඳාම් නවාම් කොළේ වී නම් ඔහු පැතූපමණින් බොහෝව සාම් තුබූ පරිද්දෙන් අමිත් සම්පත් උපද්දී.

පළමු කී පමණ ම පසුව දුන්නේ වී නම් එපින්කමින් දිව්‍ය සම්පත් අනුභව කොට මිනිසත් බව උපන් කළ "යම් පමණ ලැබෙමි"යි පතා වෙළඳාම් නවාම් කොළේ වී නම් ඔහු පැතූ පමණින් ලැබෙයි.

පළමු "බොහෝවක් දෙමි"යි ගිවිස **පසුව සුළුක් කොට දුන්නේ වී නම්** යම් පමණක් ලැබෙමි"යි සිතා වෙළඳාම් නවාම් කොළේ වී නම් ඔහු පැතූ පමණ නො ලැබෙයි. අල්පවූ අකිච්කර දෑයෙක් ලැබෙයි. යම් පමණක් දෙමි"යි කියා ලොභ උපදවා **පසුව කී දෑ නුදුන්නේ වී නම්** එපවින් අපායෙහි දුක් අනුභව කොට මිනිසත්බව උපන් කල දිළිඳු වෙයි. බැගෑ වෙයි. සිතට සුව නම් නැත්.

අධර්මයෙන් භොග උපයන්නේ වී නම්, එසේ උපයූ භොග යෙන් තෙමේ සුවයෙන් නො වැටෙන්නේ වී නම්, පුත්‍රදාරාදීන් සුවයෙන් පොෂණය නො කරන්නේ වී නම්, දන් නො දෙන්නේ වී නම්, මේ සතරඅගින් ගර්හ්‍ය වෙයි. සර්වාධම මිනිස්පෙරෙළවෙයි. රාක්ෂස පරිගෘහීත විලක් බඳු වෙයි.

අධර්මයෙන් භොග උපයා තෙමේ සුවයෙන් නො වැටෙන්නේ වී නම්, පුත්‍රදාරාදීන් සුවයෙන් පොෂණය නො කරන්නේ වී නම්, දන් නො දෙන්නේ වී නම්, ආදියෙහි කී තුන් අගින් ගර්හ්‍ය වෙයි. අධර්මයෙන් භොග උපයා තෙමේ සුවයෙන් නො වැටෙන්නේ වී නම්, පුත්‍රදාරාදීන් සුවයෙන් පොෂණය කරන්නේ වී නම්, දන් දෙන්නේ වී නම්, ආදියෙහි දෙඅගින් ගර්හ්‍ය වෙයි. අනතයෙහි දෙඅගින් ප්‍රශස්‍ය වෙයි. අධර්මයෙන් භොග උපයා තෙමේ සුවයෙන් වැටෙන්නේ වී නම්, පුත්‍රදාරාදීන් සුවයෙන් පොෂණය කරන්නේ වී නම් දන් දෙන්නේ වී නම්, අධර්මයෙන් භොග උපයයි යන ආදියෙහි එක අගින් ගර්හ්‍ය වෙයි. අනතයෙහි තුන් අගින් ප්‍රශස්‍ය වෙයි. ධර්මයෙන් භොග උපයා තෙමේ සුවයෙන් නො වැටෙන්නේ වී නම්, පුත්‍රදාරාදීන් සුවයෙන් පොෂණය නො කරන්නේ වී නම්,

දන් නො දෙන්නේ වී නම් ආදියෙහි එක අඟින් ප්‍රශස්‍ය වෙයි. තුබූ තුන් අඟින් ගර්හ්‍ය වෙයි. ධර්මයෙන් භොග උපයා තෙමේ සුවයෙන් වැටෙන්නේ වී නම්, පුත්‍රදාරාදීන් සුවයෙන් නො වටන්නේ වී නම්, දන් නො දෙන්නේ වී නම් ආදියෙහි දෙ අඟින් ප්‍රශස්‍ය වෙයි. අනන්තයෙහි දෙඅඟින් ගර්හ්‍ය වෙයි. ධර්මයෙන් භොග උපයා තෙමේ සුවයෙන් වැටෙන්නේ වී නම්, පුත්‍රදාරාදීන් සුවයෙන් පොෂණය කරන්නේ වී නම්, දන් නො දෙන්නේ වී නම් ආදියෙහි තුන් අඟින් ප්‍රශස්‍ය වෙයි. අනන්තයෙහි එක අඟින් ගර්හ්‍ය වෙයි. ධර්මයෙන් භොග උපයන්නේ වී නම්, එ සම්පතින් තෙමේ සුවසේ වැටෙන්නේ වී නම්, පුත්‍රදාරාදීන් සුවයෙන් වටන්නේ වී නම්, දන් දෙන්නේ වී නම්— දෙනුන් පෙනෙන් කිරි දෙව එකිරි හිඳුවා මුදා එදිහි අලළා වෙඬරු ගෙණ එ වෙඬරු දවා තෙල් කළ කල එ දූවූ තෙල් පැහැදී මතුව සිටි 'සප්පිමණ්ඩ'ය යි කියනලද පහන්තෙල හැමයෙන් උතුම් වන්නා සේ—පූර්වචේතනා—මධ්‍යචේතනා—අපරචේතනා ශුද්ධ කොට අනන්තයෙහි කී ප්‍රකාරයෙන් දන් දුන්නේ සියලු දානපතීන් කෙරෙහි මහඇගි වේ'යි වදාළ බැවින් මේ **සර්වදානපතීන්ට** අග්‍ර වෙයි.

8

දන් දෙන කල රහත්කෙනෙක්නට දුන්නේ වී නම්, රහත්නම ද නිරොධසමාපත්තීන් නැගී වේලේ දුන්නේ වී නම්, එ වේලෙහි දෙන දානවස්තුව ධැමෙන් සෙමෙනුදු උපන්නේ වී නම්, ධැමෙන් සෙමෙන් උපදවන පූර්වචේතනා-මධ්‍යචේතනා-අපරචේතනා ශුද්ධ කට හුනුයේ වී නම්, එම ජන්මයෙහි විපාක දෙයි; නො එසේ වී නම් විපාක දෙන කාලයෙහි හිම් නැති; තමාගේ සාමර්ථ්‍යය තුබූ පරිද්දෙන් විපාක දෙයි.

බුද්ධාදීන්ගේ මහත්ත්ව ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කොට, උපකාරයන්ගේ උපකාරගුණ ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කොට, දෙමාපිය නෑදිමයිල් ආදීන් කෙරෙහි හරසරින්, පුත්‍රදාරාදීන් කෙරෙහි සෙනහයෙන්, දුඃඛිතයන් කෙරෙහි කරුණායෙන්, මෙයින් පිටතුන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධායෙන් භොග ජීවිත අභය දෙනු දාන නම් වේ.

තමහට අපකාරයෙහි බද්දන් කෙරෙහි මෛත්‍රී උපයා දන් දිය යුතු. ගුණ නැත්තන් කෙරෙහි අනුකම්පා උපයා දන් දියයුතු. ගුණවතුන් කෙරෙහි මුදිතා උපයා දන් දියයුතු. උපකාරයන් කෙරෙහි මැදහත් ව දන් දියයුතු.

එක් තිර්යග්ගතයක්හට දුන් දන සියක් පින් වේ. කිසේ ය? යත්:—

ගුණ විසිතුදු උපකාර විසිතුදු පොෂණය සඳහා ද දුන්නා නො ගත යුත්තේ ය. ආලොපයෙන් අර්ධයක් හෝ ආලොපයක් හෝ දුන ද දන කොට නො ගත යුත්තේ ය. යම් කාවර සුනඛ සූකර කුක්කුටාදීන් කෙරෙහි සම්ප්‍රාප්ත එක් සතක්හට ඵලාසායෙන් පෘපති නිවා පරිභොග කාරණ පමණක් දුනහොත් සියක් පින් වේ'යි දතයුතු. සියක් පින්කාම් නම් කිසේ දත යුත්තේය? යත්:—

සියක් ජන්මයෙහි ඒ ඒ ජන්මයට ප්‍රතිනියත වූ ආයුෂයෙන් නො පිරිහෙලා පවත්වන විසින් ආයු සියක් දෙයි. සියක් ජන්මයෙහි වර්ණවත් කොට උපයයි. සියක් ජන්මයෙහි ඉෂ්ටප්‍රෂ්ටව්‍ය එළවා ඒ අනුභව කරවා කායිකසුඛ දෙයි.

ඉෂ්ටවූ මනොඥ වූ පුණ්‍යකාමීයෙන් නිර්වෘත්ත චක්ෂුසට විෂයවූ රූපායතන, ශ්‍රොත්‍රයට විෂයවූ ශබ්දායතන, ඝ්‍රාණයට විෂය වූ ගන්ධායතන, ජිහ්වාවට විෂයවූ රසායතන එළවා අනුභව කරවා චෛතසිකසුඛ දෙයි. සියක් ජන්මයෙහි බල දෙයි. සියක්ජන්මයෙහි ප්‍රතිභාන ඇති කෙරෙයි. මෙසේ සියක්ජන්මයෙහි පරිතෘෂ්ණා නොසිපද්ද දී සුව දෙයි. මෙසේ උපදනා පුණ්‍යඵල ගෙණ කියති 'තිර්යග්ගතයක්හට දුන් දන සියක් පිණැ'යි. මත්තෙ 'දහසක් පිණ' 'ලක්ෂයක් පිණ' යනාදි තැන මෙසේ දත යුතු: පෘථජ්ජනයන් කෙරෙහි කිසි කාවර ගුණ විශෙෂයක් නැති මිනිසක් හට පළමු කී ප්‍රකාරයෙන් දුන් දන දහසක් පිණ. සංයම ඇති මිනිසක්හට දුන් දන ලක්ෂයක් පිණ. කාමයෙහි වීතරාග ශාසනයෙන් පිටත් මිනිසක්හට දුන් දන කොළලක්ෂයක් පිණ. පහන්සිතින් තිසරණ ගිය උපාසකයක්හට දුන් දන අසංඛ්‍යෙය අප්‍රමෙය පිණැ'යි දතයුතු.

මෙසේ තිසරණ යන්නාහු දුර්ලභ නො ද වෙති. ඔවුනට මෙසේ දෙන දන් කිසි උගහටෙක් නො ද වෙයි. එසේ දුන් දන මෙතෙක් විපාක නම් වේදැ"යි මෙකී දෑය සැක නො කට යුත්තේය. කුකුස් නො ද උපවිය යුත්තේය. හැදහිය යුතු. මේ ඉතා සුලභ නො වූ උගහට දෙයෙකැ"යි දතයුතු. කිසේ ය? යත්:—යොදුන් පළල් යොදුන් උස් සලගලෙක ඇක්ම තමා හන් සළුකොණ 1 ගහා එක් දිව්‍යයක්හු හවුරුදු සියක් ගිය කල

1, කාඩ.

ඇවිදුත් එ සලගල වහා ම ක්‍රමයෙන් 1 ගැහැ 2 මුහැටක්සා වෙයි. **එක්** කාපෙක් නො ගෙවෙයි. මෙසේ **එක්** මහකාපෙක පමණ වෙයි. උපමායෙන් මිස නො හැඟවිය හැක්කා.

අනන්තඃකල්ප විසින් හගවත් පොළොව **එක්යොදුන්** තුන් **ගවුවක්** වඩනා තාක් කල් **එක්** අනන්තඃකල්පයෙක් වෙයි. ඒ තියා අනන්තඃකල්ප අසූවක් **එක්** මහකාපෙක් වෙයි. එසේ වූ කාප බුදුන් නැතිව පෙරලා කාප නැතිව අනෙකාසඞ්ඛ්‍යකල්ප අනෙකවාරයෙහි ඉක්මෙයි. මෙහි අතුරතුරෙහි බුදුහු ඇතැම් කාපෙක ම උපදිති. මෙසේ බුදුන් සුලභ නො වන්නෙන් **බුදුරුවන්** සුලභ නො වෙයි. බුදුරුවන් සුලභ නො වත් ම ඔවුන් විසින් දෙසනලද **ධම්රුවනුදු** සුලභ නො වෙයි. ධම්රුවන් සුලභ නො වන්නෙන් ම එ දහම්හි සේ පිළිපදනා **සඟුරුවනුදු** සුලග නො වෙයි. මෙසේ සුලභ නො වූ **තුනුරුවන් සරණ යන්නාහුදු** සුලභ නො වෙත්. මෙසේ සුලභ නො වූ තුනුරුවන් සරණ යනුවෝ කිසේ සුලභ නො වෙති? යත්:—

අනන්තාපරිමාණ චක්‍රවාලයෙහි අනන්තාපරිමාණ සතුන් අතුරෙහි සම්‍යග්දෘෂ්ටික වූ රත්නත්‍රයෙහි ප්‍රසාද කාරණ සත්හු සුලභ නො වෙති. නරකයෙහි නැගි පියුම් සෙයින් අතුරතුරෙහි සම්‍යග්දෘෂ්ටිකා වූ ඇතැම් සත් කොනෙක් රත්නත්‍රයෙහි ප්‍රසාද කොට සරණ යෙති. මෙසේ තුනුරුවනුදු තුනුරුවන් සරණ යනුවනුදු සුලභ නො වන්නෙන් ම ඔවුනට දුන් දන ඵල අසඞ්ඛ්‍යය අප්‍රමෙය වේ ය යි දතයුතු. මෙසේවූ තිසරණ යනුවෝ ලාංකසත්හු නො ද වෙති. කිසේ ය?යත්:—

හෙට්ඨිමකොටියා තිසරණගතො උපාසකොපි සොතාපත්තිඵලසච්ඡිකිරියාය පටිපන්නො නාම හොති. තස්මිං දින්නදානම්පි අසංඛෙය්‍යං අප්පමෙය්‍යං යි වදාළබැවින් මොවුනට දුන් දනට වඩා අධිකය **පන්සිල් රක්නානට** දුන් දන. පන්සිල් රක්නානට දුන් දනට වඩා අධිකය **අටසිල් රක්නානට** දුන් දන. අටසිල් රක්නානට දුන් දනට වඩා අධිකය **දසසිල් රක්නානට** දුන් දන. දසසිල් රක්නානට දුන් දනට වඩා අධිකය පළමු මහණ වූ දවසුදු පාපිසි වැනි 3 අතගැම් බඹනට දැකැම වන්නට තිසි **සාමණේරයානට** දුන් දන. ඔවුනට දුන් දනට වඩා අධිකය **සොවියක් සංවරයෙහි සිටිනානට** දුන්

1. උපක්‍රමයෙන්. 2. ගෑසී. 3. පාපිස්නී.

දන. මෙසේ සරණගතයන් පටන් කොට ශ්‍රොත ආපත්තිඵල **සාක්ෂාත් ක්‍රියාවට ප්‍රතිපන්නයනට** දුන් දන ඵල අධික තර අධිකතර ම ය. **ශ්‍රොත ආපත්ති මාර්ගස්ථයනට, ශ්‍රොතආපත්ති ඵලස්ථයනට, සකෘදගාමිමාර්ගස්ථයනට, සකෘදගාමිඵලස්ථයනට, අනාගාමිමාර්ගස්ථයනට, අනාගාමිඵලස්ථයනට, අර්හත් මාර්ගස්ථයනට, අර්හත්ඵලස්ථයනට, සඞ්ඝයාට, සම්‍යක්සම්බුද්ධයනට, බුද්ධප්‍රමුඛභික්ෂුසඞ්ඝයාට** දුන් දන කියයුතු ම කිම?

සඞ්ඝයා කෙරෙහි කළ හරසරින් එක් සඟකෙනෙක්හට ද දක්ෂිණාව දුන්නාහු වූහු නම් **සාඞ්ඝිකදක්ෂිණාව** ම දුන්නා නම් වෙති. කිසේය? යත්:—සාමාන්‍යයෙන් සඞ්ඝරත්නයෙහි ප්‍රසාද උපයා 'සඟනට දන්දෙමි'යි සිතා දන්වැට සරහා වෙහෙරට ගොස් සඟුන් උදෙසා මට එක් සඟකෙනෙකුන් දෙන්නේය'යි. ඉල්විය යුතු. සඟුනුදු විසින් එක් සඟකෙනෙකුන් දක්වා දිය යුතු. කැමැත්තහු විසිනුදු සඞ්ඝස්ථවිරයන් ලදහොත් "මම සඞ්ඝස්ථවිරයන් ලදිමි"යි සොම්නස් නො ද උපවිය යුත්තේ ය. එසේ වුව **පෞද්ගලිකදක්ෂිණා** වෙයි. බාල භික්ෂුවක්හු ලද හොත් සාමණෙරයක්හු ලද හොත් "බාලභික්ෂුවක්හු ලදිමි" සාමණෙරයක්හු ලදිමි" යි දොම්නස් නොද උපවිය යුතු. එසේ ද වී නම් පෞද්ගලිකදක්ෂිණා වෙයි. මෙසේ විවෙක නූපයා යමෙක් සාමණෙරයක්හු හෝ, උපසම්පන්නයක්හු හෝ, බාලයක්හු හෝ, පණ්ඩිතයක්හු හෝ, සඟුන් උදෙසා ලදින් ඔහු කෙරෙහි විමති නො උපයා 'සඞ්ඝයාට දෙමි'යි දුන්නේ වී නම් **සඞ්ඝගතදක්ෂිණා** වෙයි. සඟුන් උදෙසා එක්කෙනෙකුන් දෙන්නේ ය, දෙන්නෙකුන් දෙන්නේ ය, තුන්දෙනෙකුන් දෙන්නේ ය යනාදි විසින් බොහෝදෙනා ඉල්වා ගෙණ දන් දුන්නේ වී නම් කිය යුතු කිම!

සඟුන් වඩනා මග සම කරවා, පුන්කලස්, දදපෙළ, ගඳමල්, වියන් සදා, 1 හමදවා, සුදුවැලි ඔවා පියවිළි අතුරුවා පුදකරවා, ගෙහි ගෙවර කරවා මඟුල්ගෙයක් සේ සදා, සකස් කොට අසුන් පණවා, එ අස්නෙහි සඟුන් උදෙසා තමා ලද සඟුන් වඩා හිඳුවා, ගඳින් මලින් පුදා, සිල් සමාදන්ව සඞ්ඝගත ආදරයෙන් පිණා, 'සඟනට දෙමි'යි දුන් සර්වභවභොග සම්පත්සාධක සර්වකාමදද මණිරත්නයක් වැනි පරිපූර්ණ වූ මහ ඇගි **දානයෙහිදු** කිය යුතු කිම!

---

1. පුන්කලස් සදා දෙපෙළ මල්ගඳවිලවුන් සදා.

බුදුන් පිරිනිවි කාල ද බුදුපාමොක් උභතො සඞ්ඝයාට දන් දියහැකි ද? යත්:-දිය හැක්ක. කිසේ ය? යත්:-"බුදුපාමොක් සඟනට දන්දෙමි"යි දන් වැට සරහා, සඟුන් නිමන්ත්‍රණය කොට, වඩා ඇර, තමන් පොහෝනා පමණක් සත්කාර කොට, මහාර්ඝ වූ අස්නක් බුදුනට පණවා, සධාතුක වූ ප්‍රතිමාවක් එ අස්නට වඩා, උභතොසඞ්ඝයාට අසුන් පණවා, වඩා හිඳුවා, පළමු බුදුන් පෙරට ආධාරයක් තබා, දක්ෂිණොදකය පටන් ගෙණ සැරහූ තාක් දන්වැට පළමු බුදුනට දී, ඉක්බිති "උභතොසඞ්ඝයාට දෙමි"යි දිය යුතු. මෙසේ දුන්කාල බුදුන් ජීවමානකාලයෙහි බුදුපාමොක්සඟනට දුන් දන් හා ම සම වෙයි.

මෙසේ බුදුනට දුන් දෑ කුම් කටයුත්තේ ය? යත්:-යම් භික්ෂුවක් බුදුනට මෙහෙ කෙරේ ද, ව්‍රතසම්පන්න ද, ඔහට දියයුතු පියන් සතු ධන දරුවන් ලබන බැවින්. නොහොත් සඟනට හෝ දියයුතු. බුදුනට දුන් දන්වැට ගිතෙල්-මීතෙල් ආදිය ගෙණ බුදුනට පහන්හෝ පිදිය යුත්තේය. පිළි ගෙණ පතාකා පිදිය යුත්තේය. සඞ්ඝගතදක්ෂිණාව වනාහි සඞ්ඝයාකෙරෙහි චිත්තීකාර උපවිය හෙන්නානට ම වෙයි; නො එසේ වූවානට නොවෙයි; සඞ්ඝගත ආදරය උපයනු දුෂ්කර බැවින්. මෙසේ හෙයින් ශුද්ධ කොට ජම්බුද්වීපවාසීන් දන් දෙන්නෙන් කිහ දක්ෂිණා විභඞ්ග සූත්‍රඅටුවාවෙහි "පරසමුද්දවාසිනො කිර එවං කරෙන්ති"යි.

"පුබ්බෙව දානා සුමනො දදං චිත්තං පසාදයං
දත්වා අත්තමනො හොති එසා යඤ්ඤස්ස සම්පදා"යි

සාමාන්‍යදානයෙහි හා පූර්වචෙතනා-මධ්‍යචෙතනා-අපරචෙතනා ශුද්ධ වුවමනා සේ කියති. මෙසේ සිත් සකසා දුනම්නා දක්ෂිණායෙහි ම කියයුතු කිම?

9

මෙසේ කුසල් කරණ පණ්ඩිතජනයෝ අලොභ-අද්වේෂ-අමොහ තුණෙන් යුක්තවෙත්. එහි අලොභ අරමුණෙහි සිත්හු ගිජුම්ය නො දෙන සවභාව ඇතියේය; අරමුණෙහි නො ඇලෙන සවභාව ඇතියේය පියුම් පත ඔත් දිය සෙයින්; පරිග්‍රහ නො කරණ සවභාව ඇතියේය රාත් කොනෙකුන් සෙයින්; අරමුණෙහි නො ඇලෙන සවභාව ඇතියේය අශුචීන් තැඟි ශුචිපුරුෂයක්හු ඒ අශුචිය නො ඇලෙන්නා සෙයින්.

අමෙෂ නො සැකුළු සවභාව ඇතියේය; අවිරුද්ධ සවභාව ඇතියේය අනුකූලමිත්‍රයක්හු සෙයින්. සියල්සිරුරු සනහා ආඝාත විනයනසවභාව ඇතියේය රසඳුන් 1 ආලෙපයක් සෙයින්. සෞම්‍යසවභාව ඇතියේය පුන්සඳක්හු සෙයින්. අමොහ වස්තූන්ගේ සබභාව දක්නා ලක්‍ෂණය-නො පැකිළ දන්නා සබභාවය දක්‍ෂවූ යොධයක්හු විසින් පත්‍රපුටයෙහි විදුනා දිලියෙන නාරුවයක් සෙයින්; වස්තුධර්‍ම සිතට නංවා ප්‍රකට කොට දක්වයි ප්‍රදීපයක් සෙයින්; මුළා නො වන සවභාවය හැම දිශාවට ම මගහඳුනන පුරුෂයක්හු සෙයින්.

මෙතුන්දෙනා සියලු කුශලධර්‍මයනට මුල්හ'යි දතයුතු. කිසේය?යත්:-මොවුන් තුන්දෙනා කෙරෙහි අලොභ-දන් දීමට හෙතු වෙයි. අමෙෂ-සිල් රැකීමට හෙතු වෙයි. අමොහ-භාවනා කිරීමට හෙතු වෙයි. අලොභයෙන්-අධික කොට නො ගන්ති ලුබ්ධයා බොහෝ ගන්නා බැවින්. අමෙෂයෙන්-පමණින් ගන්ති වෙෂීහු නො මඳ කොට ගන්නා බැවින්. අමොහයෙන්-අවිපරීත කොට ගන්ති මූඪයාවිපරීත කොට ගන්නා බැවින්.

අලොභයෙන්-විද්‍යමානදොෂ දොෂ විසින් ධරු දොෂයෙහි පවත්ති ලුබ්ධයා දොෂ ප්‍රතිච්ඡාදන කරණ බැවින්. අවෙෂයෙන් විද්‍යමාන ගුණ ගුණවිසින් ධරා ගුණයෙහි පවත්හි වෙෂීහු ගුණ ම්‍රක්‍ෂණය කරණ බැවින්.අමොහයෙන්-යථාසවභාව යථාසවභාව විසින් ධරා යථාසවභාවයෙහි පවත්හි මූඪයා අභූතව භූතව ය'යි ගන්නා බැවින්.

අලොභහෙයින්-ප්‍රියවිප්‍රයොගදුඃඛ නොවෙයි ලුබ්ධයාට ප්‍රිය සවභාව වන බැවින්, ප්‍රියවිප්‍රයොග අසහන වන බැවින්. අවෙෂ හෙයින් අප්‍රියසම්ප්‍රයොගදුඃඛ නො වෙයි-වෙෂීහට අප්‍රියසවභාව වන බැවින්,අප්‍රියසම්ප්‍රයොග අසහන වන බැවින්.අමොහ හෙයින් ඊප්සිතාලාභදුඃඛ නො වෙයි. අමූඪයා "යම් සම්පතක් ලද මනා පිණක් ඇතිකල ලැබෙයි; නො ලදමනා කල නො ලැබෙ"යි ප්‍රත්‍ය වෙක්‍ෂා කොට තිවෙන බැවින්. අලොභහෙයින් ජාති දුඃඛ නො වෙයි අලොභියා තෘෂ්ණාප්‍රතිපක්‍ෂ වන බැවින්,ජාති තෘෂ්ණාමූලක වන බැවින්. අවෙෂහෙයින් ජරාදුඃඛ නො වෙයි වෙෂීහට වහාම ජරා සම්භව වන බැවින්. අමොහ හෙයින් මරණදුඃඛ නො වෙයි

1. රත්සඳුන්.

සම්මුඛව මියනු දුක් වන බැවින්, එදුක් අමූඪයහට නැතිවන බැවින්. අලෝභහෙයින් ගෘහස්ථයන් හා සුවයෙන් වාස කරන්නට නිසි වෙයි. අමෝහහෙයින් ප්‍රව්‍රජිතයන් හා සුවයෙන් වාස කරන්නට නිසි වෙයි. අද්වේෂහෙයින් හැම සතුන් හා සුවයෙන් වාස කරන්නට නිසි වෙයි.

අලෝභ හෙයින් ප්‍රේතලෝකයෙහි නො උපදී. බොහෝ සෙයින් සත්ත්වයන් තෘෂ්ණාවසභව ප්‍රේතලෝකයෙහි උපදනා බැවින්, අලෝභ තෘෂ්ණාප්‍රතිපක්‍ෂ වන බැවින්. අද්වේෂ හෙයින් නරකයෙහි උත්පත්ති නො වෙයි නරකාග්නි හා සම ද්වේෂයෙන් යුක්තවූවන් නරකයෙහි උපදනා බැවින්, ද්වේෂප්‍රතිපක්‍ෂ වන බැවින් අද්වේෂය. අමෝහ හෙයින් නිත්‍යසම්මූඪ වූ තිර්‍ය්‍යග් යෝනිය නූපදී. එසේවූ මෝහයට ප්‍රතිපක්‍ෂයා අමෝහයි. අලෝභ හෙයින් කිසි වස්තුවෙක රාගවිසින් ඇලී උපගමන නො කෙරෙයි. අද්වේෂහෙයින් කිසි වස්තුවෙක ගැටී අපගමන නො කෙරෙයි. අමෝහහෙයින් හැම තැන මැදහත් වෙයි. නො මැදහත් නො වෙයි. අලෝභහෙයින් ගිහිගේ පියා සසුන් වැද්දූවි වෙයි. අද්වේෂ හෙයින් හැමසත්නට වධ නො කැමැති වෙයි. අමෝහ හෙයින් හැමසත්නට වෙහෙස නො කැමැති වෙයි. අලෝභ හෙයින් ශරීර අශුභ සේ දැක අශුභ භාවනායෙන් යෙදී වාසය කෙරෙයි. අද්වේෂ හෙයින් මෛත්‍රී–කරුණා–මුදිතා භාවනායෙන් යෙදී වාසය කෙරෙයි. අමෝහහෙයින් සර්වධර්මයන් ධාතු විසින් ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා කොට වාසය කෙරෙයි.

අලෝභ හෙයින් කාමසුඛල්ලිකානුයෝගයන් සෙවනය නො කෙරෙයි. අද්වේෂහෙයින් ආත්මකලමථානුයෝගයන් සෙවනය නො කෙරෙයි. අමෝහහෙයින් මධ්‍යමප්‍රතිපත්තිය පවත්ති. අලෝභහෙයින් අභිධ්‍යාකායග්‍රන්ථයාගේ භේදනය වෙයි. අද්වේෂහෙයින් ව්‍යාපාදකායග්‍රන්ථයාගේ භේදනය වෙයි. අමෝහහෙයින් සෙසු ග්‍රන්ථද්වයයාගේ භේදනය වෙයි. අලෝභ අද්වේෂ හෙයින් කායානුදර්ශන—වේදනානුදර්ශන ස්මෘත්‍යුපස්ථාන ද්වයයාගේ සමෘද්ධිය වෙයි. අමෝහහෙයින් චිත්තානුදර්ශන–ධර්මානු දර්ශන ස්මෘත්‍යුපස්ථානද්වයයාගේ සමෘද්ධිය වෙයි. අලෝභ නිරෝගි බවට ප්‍රත්‍යය වෙයි. අලුබ්ධවූයේ ලෝභකරන්නටද නිසිවූ අසත් ප්‍රාය නො සෙවේ. අද්වේෂ ලදරුවයස සිටිනාබවට ප්‍රත්‍යය වෙයි. අද්වේෂී වූයේ වලිතපලිතාදිභාවකාර ද්වේෂාග්නීන් නො දන්නේ දීර්ඝරාත්‍රිය ලදරු වේ නොයි. අමෝහ දීර්ඝායුෂ්කභාවයට ප්‍රත්‍යය

වෙයි. අමූඪ වූයේ හිතාහිත දැන අහිත දුරු කොට හිතප්‍රත්‍යය සෙවා කරන්නේ දීර්ඝායුෂ්ක වේ නො යි.

අලෝභ භෝගසමෘද්ධියට ප්‍රත්‍යය වෙයි පරිත්‍යාගයෙන් භෝගප්‍රතිලාභ වන බැවින්. අද්වේෂහෙයින් මිත්‍රයෝ බොහෝ වෙති මෛත්‍රීන් මිත්‍රයන් බොහෝ වන බැවින්, මිත්‍රයන් කෙරෙන් නො පිරිහෙන බැවින්. අමෝහ ආත්මසම්පත්තියට වැටෙයි. අමූඪ වූයේ තමහට හිතයක් ම කරන්නේ තමා රකී නො යි.

අලෝභ හෙයින් ස්වකීයපක්ෂයෙහි සත්ත්වසංස්කාරවිෂයෙහි නිර්වීසහන් ඇති වෙයි ඔවුන්ගේ විනාශයෙහි අභිසඞ්ගහෙතුවූ දුක් නැති වන බැවින්. අද්වේෂ හෙයින් පරපක්ෂයෙහි සත්ත්ව සංස්කාරවිෂයෙහි නිර්විසතන් ඇති වෙයි අද්වේෂිහට සතුරන් කෙරෙහිදු සතුරහ යන සංඥා නැති වන බැවින්. අමෝහ හෙයින් සත්ත්වසංස්කාරවිෂයෙහි උදාසීන වෙයි අමූඪයහට හැම දෙනා කෙරෙහි ඇති අභිසඞ්ග නැති වන බැවින්.

අලෝභ හෙයින් සකලසංස්කාරධර්මයන් අනිත්‍ය විසින් දක්කී. ලුබ්ධවූයේ උපභෝගාශායෙන් අනිත්‍යවූ සත්ත්වසංස්කාර ධර්මයන් අනිත්‍ය විසින් නො දක්කී. අද්වේෂ හෙයින් ආඝාතවස්තු පියා සර්වසංස්කාරධර්මයන් දුක් සේ දක්කී. අමෝහහෙයින් අනාත්මදර්ශීන වෙයි අමූඪවූවහු යථාස්වභාව ග්‍රහණයෙහි දක්ෂවන බැවින්.

අපරිනායකවූ ස්කන්ධපඤ්චකය පරිනායකයක්හු නැතිසේ දක්නහුට අලෝභ උපද්දී. දුක්විසින් දක්නහුට අද්වේෂ උපද්දී. අනාත්ම විසින් දක්නහුට අමෝහ උපද්දී. කිසේ ය?යත්:–

කවරෙක් නම් ‘සර්වසංස්කාරධර්මයෝ අනිත්‍යහ’යි දැන දැන ‘ඔවුන් ලදදහ’යි පතයි. සර්වසංස්කාරධර්මයන් දුක්බැව් දැන දැන අත්‍යන්තතීක්ෂ්ණක්‍රොධදුඃඛ උපයයි. සර්වසංස්කාරධර්මයන් අනාත්ම සේ දැන දැන නැවත කුමට සම්මූඪ වෙයි. කුමට ආත්මයයි ගන්නේයි. මෙතුන් ධර්මයෝ ප්‍රධාන විසින් දක්වන ලද්දැහ. මොවුන් හා එක්ව සෙසු කුශලධර්මයෝද උපදිත්. කිසේය?යත්:

බුද්ධාදීන්ගේ දර්ශනයෙහි දු දන්පින්කිරියවත් ආදිකොට ඇති කුසලධර්මයෙහි පවත්නා වේලෙහිදු කුශලධර්මයන් උපදනට නිසි කොට ගත් ආලම්බනයෙහිදු මීයුරු බොජුනක් වළඳන කලක් සෙයින් සුඛවෙදනා උපද්දී. නො ඉපිලෙන ස්වභාව ඇති යනට නිසි සන්හුන් මැදහත් ආකාරයෙකින් උපෙක්ෂාවේදනා උපද්දී. අරමුණු කල් කොට ගැන්මෙන් කා සිත් පිණවමින්

ප්‍රීතිප්‍රරූපයන් උපයන විසින් සියල් සිරුරු ව්‍යාප්ත වන සේ දුටුකල දියවතුරක් සෙයින් සියල් සිරුරු සැහැල්ලු කොට සා සිත් පිණවමින් පියල්ලක් මෙන් අහසට නහන ප්‍රීතිදු උපද්දී.

සිත්හු නානාලම්බනයෙහි විසිර නො පැවැත්ත දී සමාහිත කොට එක් ආලම්බනයෙක්හි ම පවත්වන විසින් චිත්තෛකාග්‍රතාදු උපද්දී.

කුසල් කිරීමෙහි සිත්හු දුඹුල් නො විය දී, මුඹුවක් සෙයින් එබිය නොදී, මනාකොට ආරම්භ කරණ ලදුයේ සියලු සම්පත්හට මුල් වෙමින් වීර්‍යයිදු උපද්දී.

බුඩාදීන් කෙරෙහි විමති නැතිව හදගහ සවභාව වූ, දිය පහයනම්ණියක් සෙයින් සිත්සතන් පහයන සවභාව වූ, අකලිෂට සවභාවයක්වැනි බුඩාදිශ්‍රඩෙයවස්තුදු සඩම්ගුණ—යොනි සො මනස්කාර–ධම්ානුධම්ප්‍රතිපත්තිදු ආසන්නකාරණ කොට ඇති, සගමොක් ගන්නට දික්කරණ අතක් බඳු වූ, දිළිඳුබවට නො පැමිණිය දෙන මහඇගි රුවනක් බඳු වූ, සියලු කුසල්හට බිජුවළක් බඳු වූ ශ්‍රඩාදු උපද්දී.

අරමුණෙහි නොසිපිලෙන සවභාව වූ, සම්මුස නො වන සවාභාව වූ, කායගතානුස්මෘත්‍යාදීන් ආසන්නකාරණ කොට ඇති, අරමුණෙහි මනාව පිහිටන විසින් ඉන්‍ද්‍රඛිලයක් බඳු වූ, චක්ෂුර්ද්වාරාදීන් රක්නා තැන දොරටුගොවුවකු බඳුවූ ස්මෘතිදු උපද්දී.

කායචිත්ත අව්‍යුපශාන්තිකර වූ ඖද්ධත්‍යාදි කෙලශ ධර්මයන් දුරු කෙරෙමින් කායදරථ චිත්තදරථ සන්හිඳුවන සවභාව වූ කායප්‍රශ්‍රබ්ධිදු චිත්තප්‍රශ්‍රබ්ධිදු උපද්දී.

කායචිත්ත දෙදෙනා බර කරණු වූ ස්ත්‍යාන මිඩාදි අකුශල ධම්යන් දුරු කෙරෙමින් කුසල් කිරීමෙහි කාසිත් බර නො විය දී කායලහුතාදු චිත්තලහුතාදු උපද්දී.

කායචිත්ත දෙදෙනා ස්තබ්ධ කොට නොනැමෙන දඩුවක් සෙයින් දැඩි කොට බුඩාදි මහතුන් කෙරෙහි ද, නෛයඝීණික ධම්ය කෙරෙහි ද නො නැමිය දී පවත්නා දෘෂ්ටි—මානාදි අකුශලධම්යන්ට ප්‍රතිපක්ෂ වූ, කාය චිත්ත දෙදෙනා මොලොක් කොට බුඩාදි මහතුන් කෙරෙහි ද, නෛඝීණික ධම්ය කෙරෙහි ද සිත් නතු කරණ සවභාව වූ කායමුදුතාදු චිත්තමුදුතාදු උපද්දී.

ප්‍රසාද කරන්නට නිසි වස්තුව ප්‍රසාද නො කොට දෙන මෙලොවට ද පරලොවට ද හිත වූ ක්‍රියායෙහි නො පැවැත්ත දෙන අකුසල්නට ප්‍රතිපක්‍ෂ වූ, ප්‍රසාද කරන්නට නිසි වස්තුව ප්‍රසාද උපයමින් මෙලොවට ද පරලොවට ද හිතවූ ක්‍රියායෙහි පවත්වමින්, කායචිත්ත දෙදෙනාගේ අකර්මණ්‍යභාවව්‍යුපශම කෙරෙමින්, කැමැති කැමැති පලදනාවක් කරන්නට නිසි කොට දැල් හෙලා දැවූ රන්පිඬුවලල්ලක් බඳුවූ **කායකර්මණ්‍යතාදූ චිත්තකර්මණ්‍යතාදූ** උපදී.

කුසල් කිරීමෙහි සිත්හු ගිලන් කරණ අශ්‍රද්ධාදි අකුශල කර්මයනට ප්‍රතිපක්‍ෂ වූ කුසල් කිරීමෙහි කායචිත්ත දෙදෙනාගේ ගිලන්බව මඩිමින්, කුසල් කිරීමෙහි කායචිත්ත දෙදෙනා නිරොගි කෙරෙමින්, නිරාදීනවාකාරයෙන් **කාය ප්‍රාගුණ්‍යතාදූ චිත්තප්‍රාගුණ්‍යතාදූ** උපදී.

කුසල් කිරීමෙහි කායචිත්ත දෙදෙනා ඍජු නො වියදී වඞ්කකුටිලාදි භාවයට පමුණුවමින් උපදනා මායා-සාඨෙය්‍යාදි අකුශලධර්මයන්ට ප්‍රතිපක්‍ෂ වූ, කාය චිත්ත දෙදෙනා වඞ්කකුටිලාදි භාවයට නො පැමිණීය දී අවඞ්ක අකුටිල කොට ඍජු කොට **කායර්ජුතාදූ චිත්තර්ජුතාදූ** උපදී.

කායදුශ්චරිත-වාග්දුශ්චරිත-මනොදුශ්චරිතවස්තු ව්‍යතික්‍රම නො කරණ ස්වභාව වූ, නො මඩනා ස්වභාව වූ, කායවාඞ්මනො දුශ්චරිතයෙන් හැකිළෙන ස්වභාව වූ, ඒ ඒ වස්තු ව්‍යතික්‍රම නො කරණ ස්වභාව වූ, සද්ධා-හිරි-ඔත්තප්ප-අප්පිච්ඡතාදි ගුණයන් පදස්ථාන කොට ඇති, පවු කිරීමට පිටු පානා බඳුවූ **සම්‍යග්වාක්-සම්‍යක්කර්මාන්ත-සම්‍යගාජීවදූ** උපදී.

පරහට දුක් උපන් කල සාධුනට කම්පා කරණු වූ, පරාගේ දුක් විනාශ කරණු වූ, පරාගේ දුක් අපනයනාකාරයෙන් පවත්නා, පරගේ දුක් නො ඉවසිය හෙන අවිහිංසාවක් සේ වට හන, දුක්ඛාභිභූතයන්ගේ අනාථස්වභාව දක්නා ස්වභාව වූ **කරුණාදූ** උපදී.

අනුන්ගේ සම්පතෙහි ප්‍රමුදිතස්වභාව වූ, අනුන්ගේ සම්පතට ඊර්ෂ්‍යා නො කරණ ස්වභාව වූ, අනුන්ගේ සම්පත උකටලී විනාශ කරන්නියක සේ වටහනු වූ, අනුන්ගේ රූපශොභාදි සම්පත සමෘද්ධි දක්කැටිවූ **මුදිතාදූ** අමාරසයිනක් සෙයින් සියල් සිරුරු පිණවමින් උපදී.

මෙතෙකින් කුශලධර්මයන්ගේ ස්වරූප පරිඥානයට නය දක්වන ලදි.

10

“සුරාමෙරයපානං භික්ඛවෙ ආසෙවිතං භාවිතං බහුලීකතං නිරයසංවත්තනිකං හොති, තිරච්ඡානයොනිසංවත්තනිකං හොති, පෙත්තිවිසයසංවත්තනිකං හොති, යො සබ්බලහුසො සුරාමෙරයපානස්ස විපාකො මනුස්සභූතස්ස උම්මත්තකසංවත්තනිකො හොති”යි වදාරාද කාමමිථ්‍යාචාරයෙහිදු, අභිධ්‍යායෙහිදු, මිථ්‍යාදෘෂ්ටියෙහිදු ස්වභාව විසින් සඞ්ග්‍රහයට යන් තෙන් ප්‍රාණාතිපාත-අදත්තාදාන-මෘෂාවාද-පෛශූන්‍ය-පාරුෂ්‍ය-සම්භින්නප්‍රලාප-ව්‍යාපාදයෙහිදු උපකාර බැවින් සඞ්ග්‍රහයට යන්නෙන්, දශඅකුශලකර්මපථයෙහි ම එළවා එහි ම සඞ්ග්‍රහ කොට දක්වනලද සුරාමෙරයපානයෙන් මෙම ජන්මයෙහි සම්භව වන ආදීනව සයෙකි. ප්‍රත්‍යක්ෂ වූ උපයා තුබූ ධනයට විනාශ කෙරෙයි. කලහ වඩයි. රොගයට පිහිට වෙයි. අයශස් අකීර්ති උපයයි. හිරි-ඔතප් සහ මහල්ලන් කෙරෙහි හරසර පියවන බැවිනුදු, සාගතමහතෙරුන්වහන්සේ වැනි ඍද්ධිසම්පත් ඇත්තන් ඒ ඍද්ධීන් පිරිහෙලා බුදුන් වැන්තනට පා ලා හෝනා කරවන බැවිනුදු, කුමරවයසදු පවා වස්ත්‍රයෙන් ඡාදන කරණ රහස්‍ය ප්‍රදෙශ විවෘත කොට පාත කෙරෙයි. ප්‍රගුණග්‍රන්ථදු පවා සිහි නො කොට දෙන පමණට අඥාන කෙරෙයි. මෙසේ රහයෙන් මෙම ජන්මයෙහි සිඩ වන ආදීනව දතයුතු.

11

අඥානවශයෙන් රාත්‍රිභාගයෙහි අනාරවිපිය ඇවිදුමෙහි ආදීනව සයෙක් වෙයි. කිසේ ද? යත්:—

කෘතකර්ම-අකෘතකර්මචෞරාදීන් හා සමාගම වන බැවින් ආත්මය අගුප්ත ද වෙයි. අරක්ෂිත ද වෙයි. ස්වාමීන් රාත්‍රිභාගයෙහි ඇවිදුත් ම ඔවුන් කාරණ ක්‍රියා අනුව ඔවුන්ගේ භාර්යාවෝ ද දරුවෝ ද රාත්‍රිභාගයෙහි ඇවිදුනාහු අගුප්ත ද වෙති. අරක්ෂිත ද වෙති. “අසුවල් පුරුෂ රාත්‍රිභාගයෙහි ඇවිද්දී. ඔහු ගෙහි සම්පත්ති අහිමියක් වැන්න. කිසිවකුදු විසින් ගණුත් ගතහැක්කැ”යි සිතන චෞරාදීන් විසින් ඔහුගේ සම්පත් ගන්නා ලැබෙයි. කිසිවකු විසින් කළ නො මැනාවෙක “අසුවල් පුරුෂ ඇවිද්දී. ඔහු විසින් කළදෙයක් වන්නේ ය”යි ආසංකා කරන්නට තිසි වෙයි. නො කළ වරදකුදු ‘ඔහු වරද කරණු ලැබේ ය”යි අභූතවචන ඔහු

කොටෙහි රූස් වෙයි. අනෙකදුඃඛධර්ම පූර්වඞ්ගම කොට ඇති වෙයි. මෙසේ රාත්‍රිභාගයෙහි අනන්තරවීථිය ඇවිදුමෙහි ආදීනව සයෙක් වෙයි.

12

බොහෝදෙනාගේ ක්‍රීඩාස්ථානයෙහි නෘත්‍යාදි දක්නා සඳහා යනුවහට ආදීනව සයෙක් වෙයි:“නැටුම් ඇති තැන් යෙමි”යි ගඳ-මල්-සිළි-අන්න-පානාදි පයෙර්ෂණ කාරණ හෙයිනුදු, ගියතැන නැටුම් බලා කිහිපදිනක් නවත්නා සෙයින් ගෙහි කාළමනානාක් කෘත්‍ය වරදනා හෙයිනුදු, වනතාක් අභිභානි එකෙකි. එසෙයින් ම ගී අසනු සඳහා යනුව හට ද, හෙරිවාද අසනු සඳහා යනුවිහට ද, හස්තපාදදීන් ඔවුනොවුන් කාළ ක්‍රියා හගවා පූරාණ-භාරත කියනු අසනු සඳහා යනුව හට ද,කාළ දසරුයෙහි තබා හුණ්දඹු ආදියට නැගී නටනු ආදි ක්‍රියා දක්නා සඳහා යනුව හට ද වන අභිභානි පූර්වෝක්තක්‍රමයෙන් දතයුතු. මේ නෘත්‍යාදි දශීන සජ්ජනයන් විසින් අභාතිව්‍ය ය දෙලොව ම වරදනා බැවින්. මෙසේ නෘත්‍යාදි දශීනයෙහි ආදීනව සයෙක් වෙයි.

13

ද්‍යූතක්‍රීඩායෙහි ආදීනව සයෙක් වෙයි. කිසේය? යත්:-ද්‍යූකෙළ දිනන්නේ සතුරන් උපයයි. පැරද තමා දෙන අයතිය පිණිස සොස්සී. උපයා රූස්කොට තුබූ අයනි නසයි. සභායෙහි ද්‍යූතුස පිණිස ඔහු කී තෙපුල් පමණ නො වේ. මිත්‍රයන් විසින් නෑයන් විසින් පරිභූත වෙයි. ආවාහ විවාහ කාවැටියෝ ඔහු නො පතති“අක්‍ෂධූර්තපුරුෂයෙක් දරභරණයට නො හැකි වෙ”යි. මෙසේ ද්‍යූතයෙහි ආදීනව සයෙක් වෙයි.

14

පව්ටු මිත්‍රයෝ සදෙනෙක් වෙත්. ඔහු කවරහ? යත්:-යම්කෙනෙක් ද්‍යූතයෙහි රූස්වද්ද, එක්වන් කනු-බොනු රූස්වද්ද, පානාශකත වෙද්ද, වඤ්චක වෙද්ද, නො හැක්කදී හැක්කක් වඤ්චාවගන්නා සය වෙද්ද, පවුකරණ තැන භය නැතිව සහසා පවතිද්ද යන මේ සදෙනයි.

15

අලස වීමෙහි ආදීනව සයෙක් වෙයි. හේ කවර? යත්:— ‘ඉතා සිහිලැ’යි කර්මාන්ත නො කිරීමද, ‘ඉතා උෂ්ණැ’යි කර්මාන්ත නො කිරීමද, ‘ඉතා රෑසින්ම ය’යි කර්මාන්ත නො කිරීම ද, ‘ඉතා සවසැ’යි කර්මාන්ත නො කිරීමද, ‘ඉතා තුන්යමැ’යි කර්මාන්ත නො

---

1. නො රූස්වද්ද. 2. පානවැකි.

කිරීම ද, 'ඉතා සාමි'යි කර්මාන්ත නො කිරීම ද, 'ඉතා සුහිතයෙමි'යි කර්මාන්ත නො කිරීමද යන සයයි. මෙසේ උත්සාහ නැතිව ඒ ඒ ලෙසයෙන් දවස් යවනුවහට නූපන් භොග නූපදිදී. උපන් භොග විනාශයට යෙයි. අත්තපානාදී දූත සඛ්ඛ! සඛ්ඛ!! යනුවන් අමිත්‍ර බව් දැන, තමහට උපන් කිසියෙක සමව දුක් විඳිනවුන් මිත්‍රබව් දැන, "හිරු නැඟෙනතාක් නිදනුදු, පරස්ත්‍රී සේවාදු, අනුන් කෙරෙහි වෛර උපයනුදු, තමහට ද පරහට ද අනර්ථයට වැටෙන ක්‍රියා කිරීමදු, පව්ටු මිත්‍රයෝදු, තදමසුරු බව්දු,1 මිනිස්නට විනාශමූලහ'යි දැන-පව්ටු මිත්‍රයන් ඇත්තෝ ද, පව්ටු සබඳුන් ඇත්තෝ ද, ලාමක වූ කායවාක්සමාචාර ඇත්තෝ ද ආදීනව සහිත වූ නො එලඹුන මනා තාක් තැනට එලඹෙන්නෝ ද, මෙලො විනුදු පරලොවිනුදු පිරිහෙ'යි දැන—"බුතීසත්‍රිහුද, සුරාපානද, නැටුම්ද, දහවල් නිදිද, අකාලයෙහි සරණබව්ද, පව්ටුමිත්‍රයෝ ද, තදමසුරු බව්ද යන මෙතෙක් කාරණයෝ පුරුෂයන් නසති"යි හැඳින,-දූ කෙළිනුයේ ද, රහබොනුයේ ද, පරපුරුෂයන් කෙරෙහි බද සත්‍රීන් සෙවුනෝද, පණ්ඩිතජන සෙවනය නො කොට බාලජනසෙවනය කරන්නෝද, ඔහුගේ යශස් පසඩමස සඳසේ පිරිහෙ"යි දැන—"දහවල් නිදනසුලු, රාත්‍රියෙහි කළමනාතාක් කෘත්‍යයට නැඟෙනු නුරුස්වනසුලු, සතතයෙන් සුරාපානයෙහි පවත්නාසුලු පුරුෂයෝ ගිහිගෙයි වාසය කරන්නට නො නිස්ස හ"යි දැන-"ඉතාසිහිල, ඉතාහුණු, ඉතාසවස, ඉතාරැයින්මය, ඉතාසාමී, ඉතා සුහිතයෙමි'යි කුසීතව කර්මාන්තයෙහි නො පවත්නහු හැම අර්ථයෝ ඔහු පියා ඔහු ඉක්ම යෙති"යි දැන- "සිහිල්හුණු ආදිය තෘණලව ද සේ නො හැඟ පුරුෂයන් විසින් කළමනා තාක් කෘත්‍යය පවත්නෝ හැම සම්පත්තියෙනුදු සැප සුඛයෙනුදු නො පිරිහෙ"යි දැන ගිහිගෙහි වාසය කටයුතු.

16

සතර කාරණයෙකින් හරණය කරණ මිත්‍රප්‍රතිරූපකඅමිත්‍ර හැඳන්න යුතු වේ. හේ කවර? යත්:-

සබඳුගෙට අවුදු දුටු දුටු දෑ දුන් සේ දුන් සේ ගෙණ යේද, මඳ දෙයක් ඇර දී බොහෝ දෙයක් ලද දහ'යි පතාද, භය උපන් කල වහල් නො වේ ද, තමහට අර්ථ සඳහා සෙවාද-යන මේ සතර අඟින් හරණය කරණ මිත්‍රප්‍රතිරූපකඅමිත්‍ර හැඳින්නයුතු.

---

1. කෛරාවික බව් ද

17

සතර කාරණයකින් වචීපරම වූ මිත්‍රප්‍රතිරූපක අමිත්‍ර හැඳින්න යුතු:යමක් ඉල්ලූ කල "පළමු නො අව; ඒ කාලයේ අව හොත් දුන්නාමහ"යි අතීතවස්තුවින් සඟණීද, "මත්තේ එව ඒ කාලයෙහි අපගේ ශස්‍යාදි සමෘද්ධ වෙයි. තොප කැමැතිද ඒ කාල යෙහි දෙම්හ"යි අනාගතවස්තුවින් සඞ්ග්‍රහ කෙරේද, මා ගිණ සහළු තට දෙමි.1අතික් හඳනට තිසි දුයෙක් නැති"යනාදි විසිනුදු,ඇත් පිට හිඳ යෙමින් 'සබඳ! මේ ඇත්පිට හිඳ' යනාදි විසිනුදු නිරර්ථක කාරණයෙන් සඞ්ග්‍රහ කෙරේ ද, ප්‍රත්‍යුත්පන්නයෙහි කළු මතා කිස යෙහි 2 ව්‍යසන දක්වා ද-යන මේ සතර කාරණයෙන් වචීපරම වූ මිත්‍රප්‍රතිරූපක අමිත්‍ර හැඳින්න යුතු වේ.

18

සතර කාරණයකින් අඩ්‍යාශය බල බලා ප්‍රිය කොට බණනා මිත්‍රප්‍රතිරූපකඅමිත්‍ර හැඳින්න යුතු: පව්ටකමක් කටැටි ව පුළුවුන් කල ඔහු ඒ කැමැති බව දැන'මැනව සබඳැ'යි ගිවිසීද,මනා කමක් කටැටි වූ කල ඔහු කැමැත්තට කොට ගිවිසීද, සම්මුඛයෙහි ගුණ කියාද, පරොක්ෂයෙහි අගුණු කියාද-යන මේ සතර කාරණයෙන් අනුපියභාණීවූ මිත්‍රප්‍රතිරූපකඅමිත්‍ර හැඳින්න යුතු.

19

සතර කාරණයකින් අපායට ගෙණ යන සහාය හැඳින්න යුතු: සුරාමෙරයපානයෙහි සබඳ වේ ද, රාත්‍රිභාගයෙහි අතුරු වෙය ඇවිත්නට සහාය වේද, ගී නැටුම් ආදී බලනු සඳහා සහාය වේද, දූකෙළනා සඳහා සහාය වේද-යන මේ සතරකාරණයෙන් අපායට ගෙණ යන සහාය හැඳින්න යුතු.

මෙසේ හරණය කරණ මිත්‍රද, වචීපරමවූ මිත්‍රද, අනුපියභා ණීවූ මිත්‍රද,අපායසහායවූ මිත්‍ර ද පණ්ඩිතයන් විසින් හැඳින සප්‍රති භයමාර්ගී සේ, විෂසොරසර්පයන් සේ දුරු කටයුත්තෝ. මෙසේ දක් වනලද්දුවෝ 'බාලයහ'යි දතයුතු. 'සම්ානර්ථ මූලයහ'යි දත යුතුයි. මොවුන් විසින් අනෙක උපද්‍රව වෝයි දතයුතු."මහණෙනි යම්සේ හුණ්දඬියෙන් තණයෙන් කළා වූ ගෙහි ඇවිලි ගිනි වෙත සිටි කවුළුදොරබායෙන් යුත් සුරුකිවූ පහකුළුදූ දවාද, එසේම යම් කවර භයෙක් වේ නම් බාලජනයන් විසින් වෙයි. පණ්ඩිතයන්

1. දුන්තෙමි. 2. කිසියෙහි.

විසින් නො වෙයි. කිසියම් උපද්‍රවයෙක් වේ නම් බාලයන් විසින් වෙයි. පණ්ඩිතයන්විසින් නො වෙයි. පණ්ඩිතයෝ සතුරුදූවූහු නම් අනර්‍ථාවහ නොවෙත්. බාලයෝ මිත්‍රද වූහුනම් විනාශකාරයහයි'' වදාළ බැවින්.

20

සතර කාරණයකින් උපකාර වූ සුහෘන්මිත්‍ර දතයුතු. කිසේය? යත්:—ප්‍රමත්ත වූවහු රකිද, ප්‍රමත්ත වූවහු සම්පත් රකි ද, භීතයහට පිළිසරණ වේද, මිත්‍රයාගේ භොගයෙන් කළමනා කිස ඇති කල ඉල්වූ පමණින් විගුණ කොට භොග දේද-යන මේ සතර කාරණයෙන් උපකාරමිත්‍ර හැඳින්න යුතු.

21

සතර කාරණයකින් සමානසුඛදුඃඛ සුහෘද හැඳින්න යුතු: තමාගේ රහස් කියාද, තමහට කී රහස් රකිද, ආපදායෙහි නො පියාද, සබඳහට කළමනා කිසයෙහි දිවිදු පියා සපයම්'යි සිතාද—යන මේ සතර කාරණයෙන් සමානසුඛදුඃඛසුහෘද හැඳින්න යුතු.

22

සතර කාරණයකින් අර්‍ථ කියන මිත්‍ර හැඳින්න යුතු: පවුකම් කරණුවන් බැණ වළකාද, කල්‍යාණවූ කළමනා උගන්වාද, නො ඇසූ සගමොක් සාදන බණ කියා ද, සුගති වදනා තිසි පිළිවෙත් කියාද—යන මේ සතර කාරණයෙන් අර්‍ථකියන මිත්‍ර හැඳින්න යුතු .

23

සතර කාරණයකින් අනුකම්පා ඇති මිත්‍ර හැඳින්න යුතු: අනර්‍ථකල නො සුවපත් කල රුහැණී වේද, සුවපත් කල සතුටු වේද, අගුණ කියන්නන් වළකාද, "මසබඳු කෙරෙහි එ වැනි දොෂ නැතැ''යි ගුණ කියාද, ගුණකියනු අසා සතුටු වේද—යන මේ සතර අඟින් අනුකම්පා ඇති මිත්‍ර හැඳින්න යුතු.

24

සත් අඟකින් සමන්විතවූ උපකාර මිත්‍රතෙම මිත්‍රයන් කැමැත්තන් විසින් සෙවියයුතු: නො දියහැකි සම්පත් දේද, නො කට හැකි ක්‍රියා කෙරේද, අප්‍රිය බස් බිණූ කළ ක්‍ෂමා කෙරේද, රහස් කියාද, රහස්රකීද, ආපදායෙහි නො පියාද, අනර්‍ථ කල අවමාන නො කෙරේද යන මේ සත් අඟින් යුක්ත මිත්‍ර මිත්‍රයන් කැමැත්තන් විසින් සෙවියයුතු වේ.

මෙසේ උපකාර මිත්‍රයාද, සුඛදුඃඛයෙන් සහාය වූ මිත්‍රයාද, වැඩට වැටෙන දෑ කියන මිත්‍රයා ද, අනුකම්පාඇති මිත්‍රයා ද, සෙවියයුතු මිත්‍රයා ද පණ්ඩිතයන් විසින් හැඳින මවුපියන් කෙරෙහි සෙසින් පැවත්ත යුත්තේය. මෙසේ දක්වනලද්දුවෝ පණ්ඩිතහයි දතයුතු. සම්සම්පතට මූලහයි දතයුතු.

25

පශ්චිමස්ථානයෙක්හි පුතුන් විසින් මවුපියෝ උපස්ථාන කට යුතු වෙත්. කිසේය.? යත්:-“දසමසක් කුසින් උසුලා ප්‍රසූතිය පටන් ගෙණ රාත්‍රිඳිවයෙහි මහදුක් විඳ ප්‍රුස්නා ලද්දෙන් ඒ උප කාරයට තිසි කොට පොෂණය කොරෙමි”සි ද, මවුපියදෙදෙනාට කළමනා යම් කෘත්‍යයක් ඇත්නම් ඒ නො පිරිහෙලා කෙරෙමිසිද, කුලවංශ නො නසා පවත්වමිසි ද, දරුවන් විසින් දෙමාපියන්ට කළමනා නාක් කිස නොපිරිහෙලා කොට දායාද භොගයෙහි හිමි වෙමීසිද, මෙසේ දෙමාපියන් දිවි ඇතිකල ඔවුන් සිත්සේ වැටී මළ කල දන්දී පින්කම් දෙමිදූ’සි. මෙසේ පශ්චිමස්ථානයෙක්හි දරුවන් විසින් අනුකම්පා කරණ ලද දෙමාපියෝ පශ්චිමස්ථානයෙක්හි පුත්‍රයන් කෙරෙහි අනුකම්පා කොරෙත්. කිසේය? යත්:=පව්වූකම් නො කොටදී හික්මවති. කල්‍යාණවූ කළමනා ක්‍රියායෙහි පවත්වති. ශිල්පයෙහි හික්මවති. ඕනට තිසි වයස කාලත්‍ර ගෙණ දෙති. දායද දුනමිනා සමයෙහි දායාද දෙති. මෙසේ පශ්චිමස්ථානයෙක්හි දරුවන් විසින් අනුකම්පා කරණ ලද දෙමාපියෝ පශ්චිමස්ථානයෙක්හි දරුවන් කෙරෙහි අනුකම්පා කොරෙත්. මෙතෙකින් දෙමාපියන් විසින් දරුවනට ක්ෂෙම වෙයි. තිර්භය වෙයි. උපද්‍රව නො වෙයි.

26

පශ්චිමස්ථානයෙක්හි ස්වාමිහි විසින් භාර්‍ය්‍යාව උපස්ථාන කට යුතු වේ. කිසේය?යත්:-මිහුරු කොට හරසර ඇතිව කිණීමෙනුදු, තිහරසර නො වීමෙනුදු, සෙසු ස්ත්‍රීන් හා අනාචාරයෙහි නො පවත්නා විසිනුදු, ගෙහි ඓශ්වර්‍ය්‍ය දක්වා දීමෙනුදු, පලඳනා දීමෙනු දූ’සි. මෙසේ පශ්චිමස්ථානයෙක්හි ස්වාමිහි විසින් අනුකම්පා කරණ ලද භාර්‍ය්‍යා පශ්චිමස්ථානයෙක්හි ස්වාමිහි කොරෙහි අනුකම්පා කෙරෙයි. කිසේය? යත්:-තැන්පත් කොට කරණ ලද කර්මාන්ත ඇති වෙයි. දාසිදසුනුදු, ඔවුන් කොරෙන් පිටත් ගෙවැස්සනුදු, ඔවුන් කොරෙන් අවශිෂ්ට සාමාන්‍ය ජනයනුදු නො කුප්පවා හැමදෙනා භකති කරණ පරිද්දෙන් සඞ්ග්‍රහ ඇති වෙයි.

තමා ස්වාමිහි පියා සෙසු පුරුෂයන් හා අසද්ධර්මයෙහි නො පවත්නා විසින් ස්වාමිහි ඉක්ම නො වැටෙයි. උපයා ගෙට අළු ධන නො නසා රක්කි. සියලු කළමනා තාක් කර්මාන්තයෙහි දක්ෂ වෙයි. අලස නැති වෙයි. මෙසේ පශ්චිමස්ථානයෙක්හි ස්වාමිහි විසින් අනුකම්පා කරණලද භාර්‍ය්‍යා පශ්චිමස්ථානයෙක්හි ස්වාමිහි කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරෙයි. මෙතෙකින් භාර්‍ය්‍යාවන් විසින් ස්වාමීන්ට ක්‍ෂෙම වෙයි. නිර්භය වෙයි. උපද්‍රව නො වෙයි.

27

පශ්චිමස්ථානයෙක්හි ස්වාමිහි විසින් දාසිදාසයෝ උපස්ථාන කටයුතු වෙත්. කිසේ ය? යත්:—ඔවුනොවුන් බල පමණින් ඔවුනොවුන් කරන්නට පිළිවන් මෙහෙ කරවීමෙනුදු, ඔවුනොවුන්ට දුනමනා වැටුප් 1 නො සිටුවා දීමෙනුදු, ලෙඩකල පිළියම් කොට සුව කිරීමෙනුදු, මියුරුවූ අනසිවූ අන්නපානාදි ලද කල නො හඟවා සම කොට බෙදා දීමෙනුදු, වහල්සාල් බලා අවසර දුනමනා වේලා බලා අවසර දීමෙනුදු යි. මෙසේ පශ්චිමස්ථානයෙක්හි ස්වාමීන් විසින් අනුකම්පා කරණ ලද දාසි දාසයෝ පශ්චිමස්ථානයෙක්හි ස්වාමීන් කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරෙත්. කිසේය? යත්:—තමන් ස්වාමීන්ගේ කළමනා තාක් මෙහෙ මනාව නො පිරිහෙලා සපයම්හ'යි සිතානුවෝ රාත්‍රිභාග යෙහි ශය්‍යාස්ථානයෙන් හැමදෙනහට පෙරටව නැඟෙති. පෙරයම්හි ගෙහි කළමනා තාක් කිස නිමවා පසුව හොති. දුන් සේ මිස නුදුන් සේ ගෙහි අයති සොරා නො ගණිති. තමන් කරණ තාක් මෙහෙ සකස් කොට එයින් සිඩ වන ඵල නො වරදනා සේ කෙරෙති. තමන් ගිය තාක් තැන ස්වාමීන්ගේ ගුණ කියති: "අපි අනුන්ගේ දාස බවුදු නො දනුම්හ. දෙමාපියන්ගේ ගෙහි වාසය කරන්නන් වැන්නම්හ"යි. මෙසේ පශ්චිමස්ථාන යෙක්හි ස්වාමීන් විසින් අනුකම්පා කරණ ලද දාස් දස්නු පශ්චිමස්ථානයෙක්හි ස්වාමීන් කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරෙති. මෙතෙකින් දාසි දාසයන් විසින් ස්වාමීන්ට ක්‍ෂෙම වෙයි. නිර්භය වෙයි. උපද්‍රව නො වෙයි.

28

පශ්චිමස්ථානයෙක්හි සබඳුන් විසින් සබඳහු උපස්ථාන කටයුතු වෙත්. කිසේය? යත්:—ඉල්වුවද නො ඉල්වූවද සබඳුන්ට වුව මනා තාක් දෑ දීමෙනුදු, ප්‍රිය වූ කන්කළුවූ තෙපුල් බිණීමෙනුදු, සබඳනට අර්ථයම වැටෙන කළමනා තාක් කෘත්‍ය නො පිරිහෙලා

1, වෙතනා.

කිරීමෙනුදු, නිහරසර නැතිව අවඥ නැතිව තමන් හා සම කොට තිබීමෙනුදු,සබා තෙපුල් කීමෙනුදැ'යි. මෙසේ පඤ්චස්ථානයෙක්හි සබඳුන් විසින් අනුකම්පා කරණ ලද සබඳහු පචස්ථානයෙක්හි සබඳුන් කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරෙත්. කිසේය? යත්:— ප්‍රමත්තයන් රක්නි. ප්‍රමත්ත වූවන්ගේ සම්පත් රක්ති. භීත වූනට පිළිසරණ වෙති. ආපදායෙහි නො පියති. තමන් සබඳුන් දරුමුණුබුරන් කෙරෙහි හරසර ඇති වෙති. මෙසේ පචස්ථාන යෙක්හි සබඳුන් විසින් අනුකම්පා කරණ ලද සබඳහු පචස්ථාන යෙක්හි සබඳුන් කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරෙති. මෙතෙකින් සබඳුන් විසින් සබඳුනට ක්‍ෂෙම වෙයි. නිර්භය වෙයි. උපද්‍රව නො වෙයි.

29

පඤ්චස්ථානයෙක්හි ශිෂ්‍යයන් විසින් ආචාර්‍ය්‍යයෝ උපස්ථාන කටයුතු වෙත්. කිසේය? යත්:—ආචාර්‍ය්‍යයන් දැක හුනස්නෙන් නැඟෙනුවිසිනුදු, දවස තෙවරක් උවටැන් පිණිස එලඹෙනු විසිනුදු, නො මැලිව හදාරණ විසින් අසනු පිවහන විසිනුදු, නො සැඟවී ආචාරින් කරා එලඹ මෙහෙ කිරීමෙනුදු, සකස් කොට ශිල්පග්‍රහණ කිරීමෙනුදැ'යි. මෙසේ ශිෂ්‍යයන් විසින් උපස්ථාන කරණලද ආචාර්‍ය්‍යයෝ පඤ්චස්ථානයෙක්හි ශිෂ්‍යයන් කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරෙත්: සුවිනීත කොට සකස්කොට විනයනය කෙරෙති. මනාකොට උගන්වති. සර්‍වශිල්පයෙහි ඇසූබැව් කෙරෙති. තමන් කෙරෙහි නො ඇසූ ශාස්ත්‍ර කියන්නට නිසි ඇති ආචාර්‍ය්‍යයන්ට දක්වා දෙති. මිත්‍රාමාත්‍යයන් හමුයෙහි ගුණ කියති. "යමක් අපි දන්නමෝ ද ඒ ඔහු දනිති. සකස් කොට උගත්තා හ"යි. මෙසේ පචස්ථානයෙක්හි ශිෂ්‍යයන් විසින් අනුකම්පා කරණ ලද ආචාර්‍ය්‍යයෝ පඤ්චස්ථානයෙක්හි ශිෂ්‍යයන් කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරෙත්. මෙතෙකින් ශිෂ්‍යයන්ට ආචාර්‍ය්‍යයන් විසින් වන භය නො වෙයි. ක්‍ෂෙම වෙයි. අප්‍රති භය වෙයි.

30

පඤ්චස්ථානයෙක්හි කුලපුත්‍රයන් විසින් යුත් වියත් තපස්විහු උපස්ථාන කටයුතු වෙත්. කිසේය? යත්:—දක්මින් ම පෙරමඟට යනු හුනස්නෙන් නැඟෙනු වඳිනු අඤ්ජලි කර්‍ම කරණු මඟදී පඟවනු ආදී මෛත්‍රීන් යුත් කායකර්‍මයෙනුදු, "කිම? වහන්ස! ශරීරය යැපෙයි හෝ කරණ තාක් කුසලට බාධා නො කෙරෙ"යි යනාදී මියුරු වූ මෛත්‍රීන් යුත් වාක්කර්‍මයෙනු දු"අපගේ වහන්සේ නිදුක් වෙත්ව'යි නිරොගී වෙත්ව'යි උත්කණ්ඨිත නො වෙත්ව'යි

තමන් විසින් කරණ ශ්‍රමණ ධර්මයන් මුදුන් පමුණුවත්වා'යි යනාදි විසින් මෛත්‍රීන් යුත් මනඃකර්මයෙනුදු, තමන්ගේ ගෙට එනු දුටු කල පෙරමගට ගොස් වඩා ඇර සිදුනා අසුන් පණවා තමන්ගේ ගෙහි වඩා හිඳුවා කැමැති දෑ සපයනු විසිනුදු, තමන්ගේ විභව තුබූ පරිද්දෙන් ප්‍රත්‍යයදාන දෙන විසින්දැ'යි මෙසේ කුල දරුවන් විසින් පඤ්චස්ථානයෙක්හි උපස්ථාන කරණ ලද යුත්වියත් තපස්විහු ෂඩ්ස්ථානයෙක්හි කුලදරුවන් කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරෙති. කිසේය? යත්:—පව්වුකම් නො කොට දී වළකති. කල්‍යාණ වූ සුන්දරකර්මයෙහි පිහිටුවති. කල්‍යාණ වූ සිතින් අනුකම්පා කෙරෙති. නො ඇසූ තාක් දහම් කියා අස්වති දහම්හි ග්‍රන්ථිස්ථාන නො පිරිහෙලා ඉගැන්වීමෙන් පයඹිවදාන කෙරෙති. සවගෝත්පත්තියට මග උගන්වති. මෙසේ පඤ්චස්ථාන යෙක්හි කුලදරුවන් විසින් උපස්ථාන කරණ ලද යුත් වියත් තපස්විහු ෂඩ්ස්ථානයෙක්හි කුලදරුවන් කෙරෙහි අනුකම්පා කෙරෙත්. මෙතෙකින් යුත් වියත් තපස්වීන් විසින් ක්ෂේම වෙයි. නිර්භය වෙයි. උපද්‍රව නො වෙයි.

31

මෙසේ ආදර ඇති කුල තපස්වීන් විසින් එළඹිය යුතු වෙයි; නො එසේ වූ කුල එළඹිය යුතු නො වෙයි. කිසේය? යත්:– **"නවහි භික්ඛවෙ අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං කුලං අනුපගන්ත්වා වා නාලං උපගන්තුං උපගන්ත්වා වා නාලං උපනිසීදිතුං කතමෙහි නවහි? න මනාපෙන පච්චුට්ඨෙන්ති න මනාපෙන අභිවාදෙන්ති, න මනාපෙන ආසනං දෙන්ති, සන්තමස්ස පටිගුහන්ති, බහුකම්පි ථොකං දෙන්ති, පණීතම්පි ලූඛං දෙන්ති"** යනාදි විසින් නො එළඹියයුතු කුල වදාළ බැවිනි.

32

සිව්දෙනෙක් අවඥා කළ මනාහු නො ද වෙති. කිසේය? යත්:—සර්පයෝ අනාදරව "කිම? මොවුන් විසිනැ"යි මුඛයෙහි ඇඟිලි තබන්නට නිස්සෝ නො ද වෙති ඔවුන් දට හොත් මරණ හෝ මරණ සමාන දුක් හෝ වන බැවින්. ගිනියෙහිදු අනාදර ව "කිම? මෙයි නැ"යි අල්පමාත්‍ර වූ විස්ඵුලිඞ්ගයකුදු සයන භාණ්ඩාදිය තිබියයුතු නො වෙයි දිලී ක්‍රමයෙන් මහත්ව යම් තාක් උපාදාන ඇත් නම් එ දවා මිස නො නවත්නා බැවින්. ක්ෂත්‍රියයෝ ද ළදරු බැවින් හුදකලා බැවින් "කළුහට වත්හ"යි දැන අනාදර වියයුත්තෝ නො වෙත් කාලාන්තරයෙහි සමවාය ලද කල සිත තබා රැක අනර්ථ කරණ බැවින්. සිල්වත් තාපස්විහු ද "කළාතට කරණ දෑ මූත් කෙරෙහි නැතිබැවින් කිම?

මොවුන් විසිනැ"යි අනාදර වියයුත්තෝ නො වෙත් මේ ජන්ම යෙහිත් ජන්මාන්තරයෙහිත් මහත් අනර්ථ ඒ අනාදරයෙන් සිද්ධ වන බැවින් උක්ත මැ නො? තථාගතයන් විසින්:—

"භුජඞ්ගමං පාවකඤ්ච ඛත්තියඤ්ච යසස්සිනං,
භික්ඛුඤ්ච සීලසම්පන්නං සම්මදෙව සමාචරෙ"යි.

33

"දක්ෂිණාවිභඞ්ගසූත්‍රයෙහි" කී තාක් සම්දෘෂ්ටියට වඩා ආගතානාගත චාතුද්දිසික සඞ්ඝයා උදෙසා සතර රියන් කිළිපැලකුදු කරවා දුන්නේ වී නම් එහි පුණ්‍යඵල අසඞ්ඛ්‍යෙය ය; අප්‍රමෙය ය. එසේ මහත්ඵල මහානෘශංස සෙනසුන් සඟනට කරවා දුන්නේ චතුර්විධප්‍රත්‍යය දුන්නා නම් වේ. කිසේය? යත්:–බලවත් සාදුක් අධිවාසනා කට නො හෙන්නවුන් සෙනස්නට වැද සැතපී උන් කල අහර වැලඳුවා සේ කය සැපෙන බැවින්; සෙනසුන් දුන්නේ අහර දුන්නා නම් වෙයි. ෆෙසනස්නෙන් පිටත සිවුරු පෙරවිය මිස නො පෙරවිය හොත් නො ද වන්නට නිසි අඟ සෙනස්නට වන් කල සිවුරු නො පෙරව හුන ද මූවහ වන බැවිනුදු, සිහිල්–හුණු ආදීන් වැළකෙන බැවිනුදු සෙනසුන් දුන්නේ සිවුරු දුන්නා නම් වෙයි. සිහිල් හුණු ආදීන්ගෙන් වන රොග සෙනස්නටවන් කල ව්‍යුපශම වන බැවින් සෙනස්න රොගයට පිළියමක් වැන්න. එබැවින් සෙනසුන් දුන්නේ ගිලන්බෙහෙත් දුන්නා නම් වෙයි. සෙනස්න සිහිල් හුණු ආදි පිළිබඟයි. ව්‍යාලමෘගයන් විසින් වන උපද්‍රව වළකයි. සර්පයන් වියින් මැසිමදුරුවන් විසින් වන උපද්‍රව වළකයි. හිමයෙන් වැස්සෙන් වන පීඩා වළකයි. ඝොරවූ වාතාතප වළකයි. 'රැකෙම්හ'යි සිතුවනට සුරැකියෙක. 'සුව විඳුම්හ'යි සිතුවනට සුව දයකය. භාවනා කරණුවනට පිහිටයෙක. වුක්ත මැ නො? තථාගතයන් විසින්:—

"සීතං උණ්හං පටිහන්ති තතො වාලමිගානි ච,
සිරිංසපෙ ච මකසෙ සිසිරෙ චාපි වුට්ඨියො.

තතො වාතාතපෙ ඝොරෙ සඤ්ජාතෙ පටිහඤ්ඤති,
ලෙණත්ථඤ්ච සුඛත්ථඤ්ච ඣායිතුඤ්ච විපස්සිතුං"යි.

මෙසේ වූ සෙනසුන් සඟනට කරවා දෙන්නහු විසින් "සැරියුත් මහමුගලන් දෙඅගසවුවන් පරම්පරායෙන් ආවා වූ සුපිළිපන් මහසඟනට මේ සෙනස්න සතරඉරියව්වෙන් පැහැර

වැළඳ ගන්නා සඳහා කැපපිළිවෙත් 1 කොට දෙමි"යි දිය යුත්තේ ය. කාරවන කල ද ආදිචේතනා ශුද්ධ කොට "සුපිළිපන් සඟනට කාරවමි"යි කාරවිය යුත්තේය. සේනාසන සඟනට දුන් කලත් "සුපිළිපන් සඟනට සේනාසන කාරවා දින්මි"යි අපර චේතනා ශුද්ධ කොට ප්‍රීතිප්‍රමෝද්‍ය ඉපදවිය යුත්තේ ය.

චීවර-පිණ්ඩපාත-ග්ලානප්‍රත්‍යය දෙන්නහු විසිනුදු "සැරියුත්-මහමුගලන් දෙ අගසවුන් පරම්පරාවෙන් ආ සුපිළිපන් සඟනට දෙමි"යි සැරහිය යුත්තේ ය. දෙනකලත් මෙසේ සිතා දිය යුත්තේ ය. දුන් කල ද "මෙ වැනි මෙ වැනි සඟනට දින්මි"යි අපරචේතනා ශුද්ධ කොට සතුටු විය යුත්තේ ය. මෙසේ දෙන චතුර්විධප්‍රත්‍යය ගන්නන් එයට නිසි නො ව දුශ්ශීලව ගත හොත් දුශ්ශීලභාවයෙන් සිද්ධ වන තාක් අනර්ථ ගන්නානට ම වෙයි; දායකයහට නො වෙයි "සුපිළිපන් සඟනට දෙමි"යි දෙන දෙයවස්තුව දායකයහට වනාහි චේතෝශුද්ධින් කුසල් උදාරතර වන බැවින්.

භික්ෂූන් කෙරෙහි සම්‍යක්ප්‍රතිපත්ති දැක ප්‍රසාද උපයා ද, නො දැක ප්‍රසාද උපයා ද "මොවුනට දන් දෙමි"යි සිතූ තැන් පටන් ගෙණ උපන් ප්‍රසාද ම රැක්ක යුත්තේ ය. එසින් මත්තේ ගන්නවුන්ගේ දොෂ නො පැමිණිය යුත්තේය. කිසේය? යත්:—"මහණෙනි! අනාගතඅධ්වයෙහි දුශ්ශීල වූ කාසාවකණ්ඨ වූ ගොත්‍රභූ වූ මහණහු වෙති. ඕනට දන් දෙන්නාහු සඞ්ඝයා උදෙසා දෙන්නාහුනම් දක්ෂිණාව අසඞ්ඛ්‍යෙය වෙයි; අප්‍රමෙය වෙ"යි වදාළ බැවිනි. 2 මෙසේ දන් දී සර්වසත්ත්වයන්ට පුණ්‍යපරිණාමය කාටයුත්තේය.

සසර සිටියානට යම් භවභොගසම්පතකින් ප්‍රයොජන ඇත් නම් එ හැම බුදු බවට පිරිනමා කළ කුසලින් සිද්ධ වන බැවින් රූපභොගාදිභවභොගසම්පත් කැමැත්තන් විසිනුදු, ත්‍රිවිධ බෝධීන් එක්තරා බොධියකට ආශා ඇත්තන් විසිනුදු බුදුබවට පිරිනමා ම කුසල් කාටයුත්තේ ය. එසේ කළ කුසලින් සියලු සම්පත් සිද්ධ වන බැවිනි. මෙසේ චතුර්විධප්‍රත්‍යය දෙන්නන් විසින් "මෙම ජන්මයෙහි දන් ගත්තන් කෙරෙහි කිසි කවර ලාභයක් විඳුම්හ"යි නො දියයුත්තේය 4 එසේ වූවහොත් මහානෘශංස මහත්ඵලදන නො වේ. දන් ගත්තන් කෙරෙන් මහත්ඵල කැමැත්තන් විසින් කුසල් අකුසල් ආදියෙහි

1. කැප පිළි. 2. බැවින්. 3. බැවින්. 4. නො සිතිය යුත්තේය.

හෙයොපාදෙය බෙදා පිළිවිස හෙයාංශ පියා උපාදෙයාංශ ගෙණ එහි සේ පිළිවෙත් කොට සගමොක් ගතයුත්තේය. එසින් වදාළහ බුදුහු:—

"විහාරදානං සඞ්ඝස්ස අග්ගං බුද්ධෙන වණ්ණිතං,
තස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො සම්පස්සං අත්ථමත්තනො;
විහාරෙ කාරයෙ රම්මෙ වාසයෙත්ථ බහුස්සුතෙ.

තෙසං අන්නඤ්ච පානඤ්ච වත්ථසෙනාසනානි ච,
දදෙය්‍ය උජුභූතෙසු විප්පසන්නෙන චෙතසා.

තෙ තස්ස ධම්මං දෙසෙන්ති සබ්බදුක්ඛාපනූදනං,
යං සො ධම්මං ඉධඤ්ඤාය පරිනිබ්බාති අනාසවො"යි.

දන් ගත්තනුදු විසින් "මේ උපාසකයෝ ඉතා අපට වහල්හ. ඕනට අපට කළ උපකාරධර්මයට නිසි උපකාර කළ මැනවැ"යි සිතන්තවුන් විසිනුදු බුදුන් වදාළ ප්‍රකාරයෙන් කළමනා බැවින් තමන් සතන් දායකයනට අනුතුරු පින්කෙත් වූ කල දානය මහත්ඵල—මහානෘශංස වන බැවින් තමන් විසින් රක්නා චතුර්විධශීලය ම සුපරිශුද්ධ කොට රක්කා යුත්තේය. කුල දූෂණයට සහ මිථ්‍යාජීවය තකා වික්‍රියා නො කට යුත්තේය. එසේ කළ වික්‍රියායෙන් ඔවුන් දුන් ප්‍රත්‍යය නො මනා වන බැවිනි. එසින් වදාළහ:—

අත්තත්ථං වා භික්ඛවෙ? සම්පස්සමානෙන අලමෙව අප්පමාදෙන සම්පාදෙතුං, පරත්ථං වා භික්ඛවෙ? සම්පස්සමානෙන අලමෙව අප්පමාදෙන සම්පාදෙතුං, උභයත්ථං වා භික්ඛවෙ සම්පස්සමානෙන අලමෙව අප්පමාදෙන සම්පාදෙතුං"යිද— "යෙසාහං චීවරපිණ්ඩපාත සෙනාසනගිලානපච්චය භෙසජ්ජ පරික්ඛාරං පරිභුඤ්ජාමි; තෙසං තෙ කාරා මහප්ඵලා අස්සු මහානිසංසාති" සීලෙස්වෙවස්ස පරිපූරකාරී අජ්ඣත්තං චෙතොසමථමනුයුත්තො අනිරාකතජ්ඣානො විපස්සනාය සමන්නාගතො බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරානං'යි-නයිදං භික්ඛවෙ බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති ජනකුහනත්ථං; න ජනලපනත්ථං; න ලාභසක්කාර සිලොකානිසංසත්ථං; න ඉතිවාදප්පමොක්ඛානිසංසත්ථං න ඉති මං ජනො ජානාතූති. අථ ඛො ඉදං භික්ඛවෙ? බ්‍රහ්මචරියං වුස්සති සංවරත්ථං, පහානත්ථං විරාගත්ථං, නිරොධත්ථං"යි.

මෙසේ බැවින් දන් දෙන්නන් විසින් ත්‍රිවිධචේතනා ශුබ කොට සිත් සකසා කර්‍මඵල සම්බන්ධ අදහා දන් දියයුත්තේය. ගන්නන් විසින් තමන්ගේ සිල සුපරිසුඬ කොට සොයා ප්‍රත්‍යයට පූජා කටයුත්තේ යි. පූර්‍වයෙහි පණ්ඩිත ජනයෝ සිත් සකසා ම දන් දුන්හ. සාමීචිමාත්‍රයකුදු නො කැමැති වූහු. කිසේද? යත්:-

එක් තපස්වී සොනෙක් එක් ගමෙක මැහැලි සොනෙකුන්ගේ කුලුපග ව වාසය කොරෙති. ඒ කාලයෙහි එ ගම ගිනි ගෙණ දා ගියේය. එ ගම සෙසු කුලූපගසඟහු තමතමන් එලඹෙන කුලෙහි ඇත්තන්ට නැවෙන්නා දත් මැහල්ලන්ගේ කුලූපග පැවිද්දෙ වනාහි "සාමීචිමාත්‍රයකින් උන්ට සෑහෙනු නැති"යි දන්නාහු තමන් වසන වෙහෙර ම තමන්ට රිසියෙන කර්‍මස්ථානයකින් දවස් යැවූහ. මැහැල්ලෝ ගෙහි ගිනි නිවී ගිය කල දැගිය ගෙහි වලඳ සොයන්නාහු නො දා තුබූ සහල් බුඳක් ලදින් එ ගෙණ දවහලට දන්වැට සරහා දා ගිය ගෙහි නො වැටී හුනු බිත්කඩෙක ඡායායෙහි අස්නක් පණවා කල් බලා සිටියහ. ඔවුන්ගේ කුලුපග පැවිද්දෙ වේලා බලා හැඳ පෙරව දා ගිය ගමට අවුදු මැහැල්ලන්ගේ ගෙය වූ තැනට සම්ප්‍රාප්ත වූහ. මැහැල්ලෝ දැක වැඳ නවතා ගෙණ තමන් පැණ වූ අස්නෙහි වඩා හිඳුවා යුත් කළ භොජනයෙන් සැතපූහ. පැවිද්දෙ වලඳා මැහැල්ලන්ගේ ගෙය නො දා කල යම්සේ වඩිද්ද, එසේ ම වැඩියහ.

එ සඳ මැහැල්ලන්ගේ දූ "අන්න, අපගේ වහන්සේ ඉතා නිෂ්ඨුර දැය. සෙසු සඟහු තම තමන් එලඹෙන කුලට සාමීචි කළහ. අපගේ වහන්සේ වලඳා යම් දෙයක් නො බැණ වැඩිදැ"යි කිව.

එසඳ මැහැල්ලෝ "ඔවුන්ගේ සඟහු ඔවුනට මනාහ. මාගේ වහන්සේ මට මනාහ"යි කිවුහ. මෙසේ දන් දී පණ්ඩිතජනයෝ කර්‍ම ඵල ම තකති. සාමීචිමාත්‍රයකුදු නො තකත්. අසංඛ්‍යෙය අප්‍රමෙය විපාක ඇති කුසල් කළවුන් ලාමක වූ උපකාරයක් දන් ගන්නන් කෙරෙන් නො තැකුව මනා පරිදි මෙයින් දතයුතු.

තමා සතන් පින්කෙත් කොට ප්‍රත්‍යය දුන් දායකයන්ගේ දන මහත්ඵල මහානෘශංස කාරණ පරිදි කිසේද? යත්:—රුහුණු මාගම එක් අනාථ උපාසකයෙක් අප්‍රණීත වූ දනක් දෙයි. සඟන්

ඒ ප්‍රශංසා ඇනි ම නො ගන්නෙන් තමා දුවසා උකස හිඳුවා සොළොස් කහවණුවක් ගෙණ එයින් දෙතක් ගෙණ ක්ෂීර පායාස පැවැත්විය. පසුව උපාසක සගුන් එ බත ප්‍රණීතභකත ගන්වක් ලහමයන් ගන්වන 1 සේ බලා සන්තුෂ්ට ව "මදුව විසින් මේ දනය අග්‍ර විය. මෙ වැනි අග්‍ර වූ දනයට උපකාර වියට මසිඳු උපකාර වුව මැනව. උපකාර නම් අයනි උපසා උකසින් විහිදුවා ගැන්මැ"යි සිතා ගල්වල් අවුදු 2 බැලමෙහෙ කොට සොළොස් කහවණුවක් ලදින් 'දුව උකසින් විහිදුවා ගන්මි'යි රුහුණු යන්නේ තමා හා එක්ව රුහුණු වඩනා සඟහොනෙකුන් මග ගමකට වැද ආසනශාවෙලා වන තාක් සිතා අහර නො ලබන සේ දක "කිසේ නම් සුන්බත් නො කොට අහරක් දියහැක්ක හෝ"යි සිතනුයේ බත්මුලක් ගෙණ යන මිනිසකු දක "මදුව උකසින් විහිදුවා ගැන්මට වඩා මෙ වහන්සේ සුන් බත් නො විය දෙනු 3 අවශ්‍යය. අත අයනි ඇති මා වැන්නක්හු එක්තැන මෙ වහන්සේ සුන්බත් වනු නො යෙදෙයි. පසුව යම් ප්‍රකාරයකින් මදුව උකසින් විහිදුවා ගන්නා අයතක් තන් කොට ගන්මි. 4 දන් මෙ වහන්සේ සුන්බත් විය නො දෙමි"යි සිතා සොළොස් කහවණු මුත් බත්මුල වටනා පමණක් අත නැත්තෙන් "කහවුණක් ගෙණ තෙල බත්මුල දෙ"යි කිය.

එසඳ එමිනිස් "මේ එකාවට ම කහවුණක් ගන්ට කියයි· මේ බත්මුල මෝහට ඉතා අවශ්‍ය වන. එබැවින් නො දෙමි' යි කියමි. එසේ වන්නා හා රන් වඩ"යි සිතා 'නො දෙමි' යි කිය. එසඳ උපාසක දෙකාවුණකට දෙව; තුන්කහවුණකට දෙව යනාදි විසින් ක්‍රමයෙන් වඩා "සොළොස් කහවුණකට දෙව"යි කිය. එහෙකටත් නො දෙමි"යි කිය. එසඳ "මා අත මෙ සොළොස් කහවණු මිස වඩා අයති නැතැ"යි කිය. එකල සොළොස් කහවුණ ගෙණ බත්මුල දින. උපාසක බත්මුල ගෙණ පැවිද්දන් වලඳවා වැලදු කල තමා මහ ගමට වන් තැන් පටන් ගෙණ කළ තාක් දැ කිය.

එ අසා පැවිද්දේ බලවත් සංවෙග උපයා "මෙ බත අප කම් ස්ථාන මෙනෙහි කෙරමින් යන ගමන් මාත්‍රයකින් නො දිර විය හැක්ක. එයට තිසි පිළිවෙත පැවැත්තෘමැනව. මෙසේ මොහු කළ උපකාරයට උපකාර කළ මැනවැ"යි සිතා "උපාසකය! තෝ යා. අපි මෙහි නවතම්හ"යි කියා ඔහු තහා යවා මගින් පහව මලට වැද එක් රුක්මුලක පළඟ බැඳ වැඩහිඳ රාත් ව මිස මෙ පළඟ නො බිදිමි'යි අධිෂ්ඨාන කොට සත් දවසක් නිරාහාර ව

1. ගන්නා. 2. ඇවිදු. 2. නො විය. 4. කොටගන්මි.

භාවනා යෙහි පැවත සත් වනදා අභිඥා හා සමග රාත් ව, ඔහුගේ දනය සඵල කොට, ආහාරක්ෂයින් ක්ෂීණවූ ආයුෂ ඇතිව, සෑබින් මහගම් වැඩ, උපාසකයා විසින් කළ තාක් දා සහනට සැලකොට, "අප පිරිනිවි කල අප හොත් සිවිකාව සුසානයට ගෙණ යන කල එඋපාසකයා මුත් සෙස්සන් නහන කල නො නැගේවා"යි අධිෂ්ඨාන කොට පිරිනිවියහ. ඒ කාලයෙහි මහරජ මහගම වාසය කරන්නේ "සඟ කෙනෙකුන් පරවිටිලි වූහ" යනු අසා ආලාහන කරණු සඳහා ඇමැත්තන් නහා යැවි ඇමැත්තෝ සිවිකාවක් සදා මහතෙරුන් සිවිකාවට වඩා සුසානයට ගෙණ යම්හ'යි නඟන්නට වන්නාහු කොශාග්‍ර තන් පමණකුදු නො සෙල්විය හුනාහ.

එසඳ 1නො යෙක් ප්‍රකාරයෙන් උත්සාහ කොටත් සොල්වාද නො පියහී රජහට සැල කළහ. මහරජ අවුදු තෙමේ ද නඟන් නට උත්සාහ කරවා නො සෙල්වෙන්නෙන් "මෙ වහන්සේ රහත් කෙනෙකුන් වුවමැනව; මෙ සිවිකාව නො සෙල්වෙන්ට කළ අධිෂ්ඨානයක් ඇතමැනව; ඒ සඟුන් පිළිවිස දත මැනවැ"යි සඟුන් කරා එළඹ "මෙ වහන්සේ පිරිනිවෙන පෙරටදා වදාළ දැයෙක් ඇති හෝ?"යි පිළිවිත. එකල සඟහු "පිරිනිවන් පෙරට මෙවෙනි උපාසකයක්හුගේ මෙවෙනි ගුණයක් වදාළ දෑය"යි දැන්වූහු. එ සඳ මහරජ "උපාසකයා නියත කොට ගෙණ එව"යි කියා නියත කරවා ගෙන්වා ගෙණ ඔහට පිළී දී 'මෙ සිවිකාව නඟව'යි කීය. එසඳ හේ සිවිකායෙහි අත් ලීය. එවිගස ම සිවිකාව අහසට නැංග. එකල මහතෙරුන් සුසානයට වඩා ආලාහන තිමවා එරජ උපාසකයහට ගම්වර දී උපභොගපරිභොගයට නිසි අයනි දී "මෙතැන් පටන් ගෙණ තා සියඅතින් උපයා දුක් විඳ වැටෙනු නම් නැති; මේ සම්පත් ගෙණ දන් දී සුවසේ වාසය කොට සග මොක් අත්හි කරා"යි අනුශාසනා කොළේ. මෙසේ දායක යන්ට දනඵල තමන්ගේ සතන් සකසා මහත්ඵලමහානෘශංස කොළෝ. මෙනයින් දායකයන්ට උපකාර වන්නෙන් තමන් රක්නා සිල් සුපරිසුඬ කොට රැක්මෙන් උපකාර වුවමනා පරිදි දීපිත යි.

34.

තපස්වීන් විසින් කුලෙහි ගෙණෙහි හො ඇලුනා මනා පරිදි කිසේ ය? යත්:—එක් මහතෙර කෙනෙක් තමන් නැගනියන් විසින් කරවූ සෙනස්නෙහා වාසය කෙරෙති. ඒ කාලයෙහි

1. එද.

මහතෙරුන් නැඟනියෝ මබෑයන් වහන්සේට මෙහෙ කොට සිල් රක වාසය කෙරෙති'යි සිතා තමන් පුතනුකෙනෙකුන් මහණ කරවා දක්වා දුන්හ. ඔහු පිටකත්‍රය උගණැටිව රුහුණු දනවු වැඩියහ. මසිල්මහතෙරහු කලින් කල ගොස් බෑනනුවන්ගේ පවත් බලා එති. මෙසේ බොහෝ කල් ගිය කල මෑනියෝ පුතනුවන් දක්කැටි ව බෑයන්ට හැඟවූහ. මහතෙරහුදු මැනවැ'යි 'එත් හොත් ගෙණ එම්හ'යි ගොස් නො එන්නෙන් එති. එකල්හි මෑනියෝ "මපුතනුවෝ මළ වනාහ. නො මළ නො ගෙණ එනදෑ දෑ"යි කිහ. "තොප පුතනුවෝ නො මළහ. මෙ වර එවම්හ"යි වදරා බෑනනුවන් කරා ගොස් මෙපවත් සැල කළහ. එකල බෑනනුවෝ "මැනව මෙ වර ගොස් වඳවා මෙ ඇතවස ඔවුන් කෙරේ වාස කොරෙම්හ"යි ගිවිස දෙමාපියන් වසන ගමට අවුදු දෙමාපියන් විසින් කරණ ලද සෙනස්නෙහි වැඩහුන්හ. ඒ කාලයෙහි සෙනස්නෙහි වැඩහුන්නා දුටු ජනයෝ දෙමාපියන් කරා ගොස් "තොපගේ සෙනස්නෙහී සඟකෙනෙක් වැඩහුන්හ"යි කීහ. එ කල්හි දෙමාපියෝ ගඳමල් පහන්තෙල් ගිලන්බෙහෙත් සදා ගෙණ අවුදු දෑක වැඳ තමන් පුතනුවන් බව් නොදෑත "කොහි සිට වැඩිසේක්ද? කුමක් සඳහා වැඩිදෑ දෑ?"යි පුළුවුත්හු. පුතනුවෝ රුහුණ සිට වස් වුසුව මනා තැනක් කැමැති ව ආ පරිදි හැඟවූහ. "එසේ වුව වහන්සේ! මෙ සෙනස්නෙහි වාසය කරන්නේය. වහන්සේ නිසා මේතුන්මස දන් දෙනු 1 සරණසීල පිහිටනු ආදි කුසල් පුරා සගමොක් ලබම්හ"යි ආරාධනා කළහ. පුතනුවෝ ද ගිවිස තුන්මස දෙමාපියන්ගේ දන් ගෙණ වාසය කළහ. "ඇපි තොප පුතනු වම්හ. තෙපි අපගේ දෙමාපියව. අප මසිල්මහතෙරුන් විදෑළෙන් තොප වඳවන්නට ආම්හ"යි යන පමණක් නො ද කිහ. සෙසු නගුන් මල්බෑයන්ටත් නො ද හැඟවූහ.

මෙසේ තුන්මස වාස කොට දෙමාපියන්ට කුසල් පුරවා රුහුණු වැඩියැටි ව හැඟවූහ. දෙමාපියෝ වැඩියැටි බව් දෑන සකසා දන් දී සමු ගත්හ. පිළියකුදු ඇවිස්සහ. සකුරුකැටිය කුදු දුන්හ. තෙල්පතකුදු දුන්හ. මෙ ගෙණ පුතනුවෝ 'රුහුණු යම්හ'යි වැඩියහ. ඒ කාලයෙහි මසිල් මහතෙරහුදු වස් වුසු තැන පවරා, නැඟනියන්ගේ විහාරයට වඩනාහු 2 අතර මගදී තමන් බෑනනුවන් දෑක, "තොප දෙමාපියන් දුටුද? වැඳපුදෑ"යි පුළුවුත්හ. "දුටුම්හ. මෙ තුන් මස අපට දන් දුන්හ. පිළියකුදු ඇපිස්සහ. සකුරු කැටියකුදු ගිතෙල් පතකුදු දුන්හ"යි කියා

1. දන්දී. 2. වඩනා.

මහතෙරුන් රුක්මූලයට වඩා, පා දෙවා, තමන් ගෙණ ගිය තෙලින් පය තෙල් ගා සකුරුකැටිය මැඩ පැන් වලඳවා තමහට දෙමාපියන් ඇවිසි පිළිය මහතෙරුන්වහන්සේට ඇවිස "වාසයට රුහුණුදනවු එාසු වෙ"යි කියා වැඩියහ.

ඉක්බිති මහතෙරහු නෑහතියන් සාර වූ වෙහෙරට වැඩියහ. නෑහතියෝ 'මහතෙරහු වැඩියහ' යනු අසා "මෙ වර මපුතනුවන් ගෙණ වැඩිඳ වන්නේ ය"යි සිතා දෙදෙනහට දන්වැට සරහා පෙරමග බලනුවෝ සිටියහ. එකල්හි මහතෙරහු වැඩියහ. නෑහතියෝ මහතෙරුන් වඩනවුන් බලා "මපුතනුවන් මෙළේ දූන් සාල් නියහය. නො මළ හොත් ගෙණ නො වඩිනදෑ දෑ"යි මහතෙරුන් පෙරට ගි වලප්ති.

මහතෙරහු මෙ දැක "උපාසිකාදූනි! කුමට හඬා වලපව"යි වදාළහ. එසඳ නෑහතියෝ "වහන්සේ මපුතනුවන් මෙවර ගෙණ එම්හ'යි වදුරා වැඩිඳූය. 1 නො මළ හොත් ගෙණ නො එත දෑ ද? මළ සේ වන්නේ වෙ'යි වලප්මි"යි කීහු. එසඳ මහතෙරහු "මෙ තුන්මස තොප සෙනස්නෙහි වාස කොට තොපගේ දන් ගෙණ වැඩියහු තොප පුතනුවහ. රුහුණු වඩතවුන් අපි මග දැක පුළුවුසුම්හ. මෙ තුන්මස තොපගේ පැල වාසය සාළ සේ දන් ගත් සේ කිහ. තමහට තොප දුන් තෙලින් අප පය හැල් වූහ. තොප දුන් සකුරුකැටිය ගෙණ මැඩ අප පැන් වැලඳ වූහ. තොප දුන් පිළිය අපට ඇවිස්සහ. මෙ බලව! තොප දුන් පිළිය"යි පාත්‍රසනවිසාගස්සේ තුබුවා හැරගෙණ දුන්හ. මෙ පවත් අසා පිළිය දැක එකල තමන් පුතනුවන් බව් දැන "බුදුහු පිරිනිවි යෙන් මිස මපුතනුවන්වහන්සේ අපිසුන් කොරෙහි, කුලෙහි ගෙණෙහි නො ඇලෙනුවන් කොරෙහි ඇගි කොට තුබූහ"යි පුත නුවන් වැඩි දිසාව බලා වැන්දූහ.

මෙ තයින් තපස්වීන් කුලෙහි ගෙණෙහි නො ඇලුන මනා පරිදි දීපිත යි. එයින් වදාළහ:—

මිත්තෙන සුහජ්ජෙ අනුකම්පමානො
හාපෙති අත්ථං පටිබද්ධචිත්තො,
එතං භයං සන්ථවෙ පෙක්ඛමානෝ
එකො චරෙ ඛග්ගවිසාණකප්පො.

---

1. ගෙණඑති සිතා උතිම්.

සංසග්ගජාතස්ස භවන්ති ස්නේහා
ස්නේහන්වයං දුක්ඛමිදං පහෝති,
ආදීනවං ස්නේහජං පෙක්ඛමානෝ
ඒකෝ චරේ ඛග්ගවිසාණකප්පෝ'යි-ද

න ච කත්ථිතා සියා භික්ඛු
න ච වාචං පයුතං භාසෙය්‍ය,
පාගබ්භියං න සික්ඛෙය්‍ය
කථං විග්ගාහිකං න කථයෙය්‍ය'යි.

35.

මහත් යශස් කිසේ වූවාහු ලැබෙති? යත්:—

යම් උපාසක කෙනෙක් නුවණැත්තෝ ද, සිල්වත්හු ද, සංක්ලිශ වූ කායවාක් ප්‍රයොග නැත්තෝ ද, යුක්තප්‍රාප්තස්ථාන යෙහි කළමනා දෑ වහා දනිද් ද, නිවියා වූ 1 පියෝ ඇත්තෝ ද, දූෂි වූ පියෝ නැත්තෝ ද, නො මැලි වී වීර්‍ය්‍ය කොට සම්පත් උපයත් ද, කළමනා තාක් කෘත්‍යයෙහි අලස නැත්තෝ ද, සම්ප්‍රාප්ත වූ ආපදායෙක ත්‍රාස නැත්තෝ ද, කාහිවකු තමහට "මේ කළ සේ තිබූ සේ නො යෙදේ"යි කිය නො හැකි පරිද්දෙන් සිදුරු නො දී වාස කෙරෙද් ද, හැම ජනයන් කෙරෙහි සඞ්ග්‍රහ ඇති වෙද් ද, තමනට මිත්‍රයන් බොහෝ වන සේ වාස කෙරෙද් ද, කාහිවතු කී දෑය පිළිබහා කියන පරිද්දෙන් නො පවතිද් ද, මසුරු කෙලෙස් නැත්තෝ ද, නො මැනවින් දුරු කොට ජනයන් හික්මවද් ද, ඔවු නොවුන් කළ මනා කිස යෙහි අවවාද කොට පවත්වද් ද යන මේ ගුණයෙන් යුක්ත වූවාහු මහත් යශස් ලැබෙත්. උපන් යසසින් නො පිරිහෙත්.

36.

හැමසතුන් කෙරෙහි සමහව වන, හැමසතුන් නො පියා පවත්නා අෂ්ටලෝකධර්මයෝ නම් කවරහ?යත්:—

ලාභ ය, අලාභ ය, අයස ය, යස ය,නින්දා ය, පසංසා ය, සුඛ ය දුක්ඛය යි.

37.

ලෝකයහට දශධර්මකෙනෙක් ඉෂ්ටයහ; කාන්තයහ; මනාප යහ; දුර්ලභයෝ යි. ඔහු කවරහ? යත්:—භොග ය, වර්ණ ය, ආරොග්‍ය ය, ශීල ය, බ්‍රහමචර්‍ය ය, මිත්‍ර ය, බාහුශ්‍රැත්‍ය ය, ප්‍රඥ ය, ධර්ම ය, ස්වර්ග ය යන මේ දශධර්මයෝ යි.

1. නිවියාවූ.

මේ දශධර්මයනට **පරිපන්‍ථ** කවර?යත්:-**ආහාර** කවර? **යත්:**- අලස වීම් ව්‍යායාම නො කිරිම් සමපතට පරිපන්‍ථ සි; අලස නො වීම් ව්‍යායාම කිරීම් අහරයි. අමණ්ඩනය අවිභූෂණය වර්ණයට පරි පන්‍ථයි; මණ්ඩනය විභූෂණය වර්ණයට ආහාරයි. අසත්ප්‍රායක්‍රියා ආරෝග්‍යයට පරිපන්‍ථ සි; සත්ප්‍රාය ක්‍රියා ආරෝග්‍යයට ආහාර සි. පවිටු මිත්‍රයෝ ශීලයට 1 පරිපන්‍ථයහ; කල්‍යාණමිත්‍රයෝ ශීලයට ආහාර සි. ඉන්‍ද්‍රිය අසංවර බ්‍රම්සරවසට පරිපන්‍ථ සි; ඉන්‍ද්‍රියසංවර බ්‍රම්සරවසට ආහාර සි. බාරු කීම් මිත්‍රයනට පරිපන්‍ථ සි; සබා කීම් මිත්‍රයනට ආහාරයි. නො හැදෑරුම් නො පිරුවීම් බාහුශ්‍රුත්‍ය යට පරිපන්‍ථ සි; හදාරණු පිරිවහනු බාහුශ්‍රුත්‍යයට ආහාර සි. නො ඇසීම් නො පිළිවිසීම් නො උගැණුම් ප්‍රඥාවට පරිපන්‍ථ සි; ඇසීම් පිළිවිසීම් උගැණුම් ප්‍රඥාවට ආහාර සි. අනනුයොගද්‍ ප්‍රත්‍ය වෙක්‍ෂා නො කිරිමුදු ධර්මයට පරිපන්‍ථ සි; අනුයොගදු ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා කිරීමුදු ධර්මයට ආහාරයි. මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ස්වර්ගයට පරිපන්‍ථ සි; සම්‍යග් දෘෂ්ටි ස්වර්ගයට ආහාරයි. මෙසේ දශධර්මයන්ට පරිපන්‍ථදු ආහාරදු දතයුතු.

38.

අෂ්ටබල දතයුතු. හේ කිසේය? යත්:—රොදන ළදරු වන්ගේ බලයි. ක්‍රොධ මාගමුන්ගේ බල සි. ආවුධ චෞරයන්ගේ බල සි. ඓශ්වර්‍ය්‍ය රජදරුවන්ගේ බල සි. දහන දෑ බාලයන්ගේ බල සි. නො දහන දෑ පණ්ඩිතයන්ගේ බල සි. ප්‍රතිසංඛ්‍යාන බහු ශ්‍රුතයන්ගේ බල සි. ක්‍ෂමා තපස්වීන්ගේ බල සි.

39.

ක්‍ෂත්‍රියයෝ කවර අභිප්‍රාය ඇත්තාහ.? කුමක් හෙතු කොට ඇත්තාහ? කුමක් පිහිට කොට ඇත්තාහ? කිමෙක අභිරති ඇත් තාහ? කුමක් පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ? යත්:—ක්‍ෂත්‍රියයෝ භොගාභිප්‍රායය හ. ප්‍රඥ හෙතු කොට ඇත්තාහ. බලකාය පිහිට කොට ඇත්තාහ. පෘථිවිය අභිරති කොට ඇල්තාහ. ඓශ්වර්‍ය්‍ය පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ.

40.

බ්‍රාහ්මණයෝ කවර අභිප්‍රාය ඇත්තාහ? කුමක් හෙතු කොට පවත්ති? කුමක් පිහිට කොට ඇත්තාහ? කිමෙක අභිරති ඇත්තහ. කුමක් පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ? යත්:— බ්‍රාහ්මණයෝ භොගාභිප්‍රාය යහ. ප්‍රඥ හෙතු කොට පවත්ති. මන්ත්‍ර පිහිට කොට ඇත්තාහ. ධ්‍යානයෙහි අභිරති ඇත්තාහ. "බ්‍රහ්මලොකයෙහි උපදම්හ" යනු පර්‍ය්‍යාවසාන කොට ඇත්තහ.

---

1. ශීලසංරක්‍ෂණයට.

41.

ගෘහපතිහු කවර අභිප්‍රාය ඇත්තාහ? කුමක් හෙතු කොට පවත්ති? කුමක් පිහිට කොට ඇත්තාහ? කිමෙක අභිරති ඇත්තාහ? කුමක් පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ? යත්:—ගෘහපතිහු භොගාභිප්‍රායයහ. ප්‍රඥහෙතු කොට පවත්ති. සිල් පිහිට කොට ඇත්තාහ. කර්‍මාන්තයෙහි අභිරති ඇත්තාහ. නිමියා වූ කර්‍මාන්ත පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ.

42.

ස්ත්‍රීහු කවර අභිප්‍රාය ඇත්තාහ? කුමක් හෙතු කොට පවත්ති? කුමක් පිහිට කොට ඇත්තාහ? කිමෙක අභිරති ඇත්තාහ? කුමක් පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ? යත්:—ස්ත්‍රීහු පුරුෂාභිප්‍රායයහ. අලඞ්කාර හෙතු කොට පවත්ති. පුත්‍රයන් පිහිට කොට ඇත්තාහ තමන් ස්වාමීන් සෙසු ස්ත්‍රීන් හා අනාචාරයෙහි නොපවත්නා ම කැමත්තාහ. එබැවින් ම ‘සැත්‍රි යහ’යි කියන ලද සෙවෙහුන් නැති තැන අභිරති ඇත්තාහ. ගෙහි ඓශ්වර්‍ය්‍ය තමන් පමණ කරණු කැමැත්තාහ. එ බැවින් ම ඓශ්වර්‍ය්‍ය පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ.

43.

චෞරයෝ කවර අභිප්‍රාය ඇත්තාහ? කුමක් හෙතු කොට පවත්නි? කුමක් පිහිට කොට ඇත්තාහ? කිමෙක අභිරති ඇත්තාහ? කුමක් පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ? යත්:—චෞරයෝ පරා අයති ගන්නා අභිප්‍රාය ඇත්තාහ. වල් හෙතු කොට පවත්නි. ශස්ත්‍ර පිහිට කොට ඇත්තාහ. අඳුරු තැන අභිරති ඇත්තාහ. නො දක්නාදී මුවහ වනු පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ.

44.

ශ්‍රමණයෝ කවර අභිප්‍රාය ඇත්තාහ? කුමක් හෙතු කොට පවත්නී? කුමක් පිහිට කොට ඇත්තාහ? කිමෙක අභිරති ඇත්තාහ? කුමක් පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ? යත්:—ශ්‍රමණයෝ ක්ෂාන්තිසෞරත්‍යාභිප්‍රායයහ. ප්‍රඥ හෙතු කොට පවත්ති. සිල් පිහිට කොට ඇත්තාහ. රාගාදි කිසිවක් නැති බව අභිරති ඇත්තාහ. නිවන් පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තාහ.

45.

කාම දෙකෙක් වේ: ක්ලෙශකාමය, වස්තුකාම ය යි. ක්ලෙශ කාම නම් කවර? යත්:-රූපවිෂය වූ තෘෂ්ණා ය, ශබ්ද විෂය වූ තෘෂ්ණා ය, ගන්ධවිෂය වූ තෘෂ්ණා ය, රසවිෂය වූ තෘෂ්ණා ය, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය විෂය වූ තෘෂ්ණා ය යි.

වස්තුකාම නම් කවර? යත්:—චක්ෂුසට විෂය වූ රූපය, ශ්‍රොත්‍රයට විෂය වූ ශබ්ද ය, ඝ්‍රාණයට විෂය වූ ගන්ධ ය, ජිහ්වාවට විෂය වූ රස ය, කායයට විෂය වූ ප්‍රෂ්ටව්‍ය ය යි.

මෙහි **කාමයන්ගේ ආස්වාද** නම් කවර? යත්:—චක්ෂුසට විෂය වූ රූපයෙහි ග්‍රීෂ්මයෙන් තැවුනු පුරුෂයක්හු පස් පියුමෙන් සුසන් විලකට වදනාක්හු සෙයින් ඇලී ගිජුව අනන්තාපරිමාණ කාලයෙහි විඳුනා අපායදුඃඛයෙහි ආදීනව නො නහමිය දී බලවත් ව පවත්නා තෘෂ්ණාදු, මෙසේ ම ශ්‍රොත්‍රයට විෂය වූ ශබ්දයෙහි ද, ඝ්‍රාණයට වියෂ වූ ගන්ධයෙහි ද, ජිහ්වාවට විෂය වූ රසයෙහි ද, කායයට විෂය වූ ප්‍රෂ්ටව්‍යයෙහි ද ඇලී ගිජු ව අනන්තාපරිමාණකාලයෙහි විඳුනා අපායදුඃඛයෙහි භය නො ඉපැද්ද දී බලවත් ව උපදනා තෘෂ්ණාදු කාමයන්ගේ ආස්වාද නම්.

කාමයන්ගේ ආදීනව නම් කවර? යත්:-කාමයෙහි ගෘද්ධව කාමානුභව සඳහා ද්‍රව්‍යාශායෙන් ශීත පූර්වඞ්ගම කොට උෂ්ණ පූර්වඞ්ගම කොට විඳුනා දුකුදු, ක්ෂුත්පිපාසාතුරව විඳුනා දුකුදු කාමයන්ගේ ආදීනව නම්.

කාමයෙහි ගෘද්ධ ව කාමානුභව සඳහා ද්‍රව්‍යාශායෙන් රාජාමාත්‍යාදීන් පටන් කොට චණ්ඩාලයන් දක්වා ක්‍රමයෙන් තමන්තමනට අධිකායන් චිත්තාරාධනා කරම්හ’යි රාත්‍රින්දිවයෙහි සැමිවට හස්ති අශ්ව රථ යනාදීන් හා ධාවන කරණාදීන් විඳුනා දුකුදු කාමයන්ගේ ආදීනව නම්.

කාමයෙහි ගෘද්ධව කාමානුභව සඳහා ද්‍රව්‍යාශායෙන් ත්‍රිමදගලිතහස්තීන් පෙරට දිවුමුදු, ගෙහි දූ තෙලුවන් කාණ ගෙණ බඳනාක්හු සෙයින් තිරු කොට බැඳුමුදු, රණබෙර හඬ අස අසා දිලියෙන අසි-ශක්ති-තොමරාදි ආයුධ දැක දැක ශර වර්ෂා දැක දැක අසිප්‍රහාර-ශක්තිප්‍රහාර-ඉෂුප්‍රතිවෙධාදි ලබන්නන් දැක දැක එහි අසිප්‍රහාරාදින් මියන්නන් දැක දැක එසේ වූ සඞ්ග්‍රාමයට වැදුමුදු, සඞ්ග්‍රාමයෙහි අසිප්‍රහාරාදීන් මහදුක් විඳුමුදු, ජීවිතොපච්ඡෙද වීමුදු කාමයන්ගේ ආදීනව නම්.

කාම හෙතු කොට ගෙණ කාමානුභව සඳහා ද්‍රව්‍යාශායෙන් දෙවියන් යද ලත් දරුවන් උරෙහි ලා කෙළනුවන් සෙයින් උග්‍ර වූ විෂ ඇති කෘෂ්ණසර්පයන් කෙළවීමුදු, මල දිය දෙර

දෙන්නවුන් සෙයින්1මූත්‍රරුධිරාදීන් සංකලිෂ්ට වූ වස්ත්‍ර ඇඳිලීමුදු, කපුරු කස්තුරු මිරිකුසඳුන් කළුවැල්කලල් අඳනවුන් සෙයින් ගම්දූන්ගේ සිරුරු වැළඳ පියනුදු කාමයන්ගේ ආදීනව නම්.

කාම හෙතු කොට කාම නිදාන කොට අත් සිඳුනා,පා සිඳුනා අත්පා සිඳුනා, කන් සිඳුනා, නාසා සිඳුනා, කන්නාසා සිඳුනා ආදි දෙතිස් කම් කටුල් අනුභව කිරීමුදු කාමයන්ගේ ආදීනව නම්.

කාම හෙතු කොට කාම නිදාන කොට කාමානුභව සඳහා ත්‍රිවිධ දුශ්චරිත පුරා අනන්තාපරිමාණ කාලයෙහි සතර අපායෙහි අනන්තාපරිමාණ දුක් විඳුමුදු කාමයන්ගේ ආදීනව නාම්.

රූපයන්ගේආස්වාද නම් කවර?යත්:-ඇසට විෂය වූ වස්ත්‍රාභරණාදිගත නීලපීතාදීන් පිණිස උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය රූපයන්ගේ ආසවාද නම්. මෙසේ සාමාන්‍ය කොට දක්වුව ද "මහණෙනි! මම ලොකයෙහි අතික් රූපයක් නො දක්මි, යම් රූපයක් මෙසේ පුරුෂයන්ගේ සිත් ගෙවා සිටී ද, හේ ස්ත්‍රීරූප ය"යි වදාළ බැවින් ස්ත්‍රීරූපය අනුභව කරන්නන් විසිනුදු රූප සොභා ඇත්තන් විසිනුදු ආස්වාද වන බැවින් රූපයන්ගේ ආසවාද නම්. ශබ්දාදියදු මෙම නියා යි.

ස්ත්‍රීන් සාමාන්‍ය කොට දක්වූයේ **දුග්ගතිත්ථීපි සොළස වස්සුද්දෙසිකාලෙ ථොකං වණ්ණසණ්ඨානං පසාදනීයා හොති** ආ බැවිනි. සිල්රැක්කාහු අන්න පාන වස්ත්‍රාභරණාදීන් සමෘද්ධ ව, වැඩිසිටි කුලෙහි ඉතා නො උස්ව, ඉතා නො මිටි ව. ඉතා කෘශ නො ව, ඉතා ස්ථූල නො ව, ඉතා නො කැළිව, ඉතා නො හෙලිලිව, පරම වූ වර්ණසෞන්දර්‍ය්‍යයෙන් සමන්විත ව උපදිති. පූර්ණචල පැණියක 2 වැනි නාගකන්‍යාවක් හෝ! දිව්‍ය කන්‍යාවක් හෝ! යි සම්භාවනා කරන්නට නිසි කවිජනයන් විසින් වණන්නට නිසි සම්පන්න වූ කෙසාදිකොටාස ඇති මෙලෙක් පියෝ ඇති කුමාරිකාවන්ගේ දුටු දුටුවන් නුවන් වොල ගන්නා වර්ණසම්පතු දු, ඔවුන් ගත් පිළිපලඳනෙහි පලන්මල මනොඥ වූ නීලපීතාදිවර්ණදු පිණිස උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය රූපයන්ගේ ආසවාද නම්.

රූපයන්ගේ ආදීනව නම් කවර? යත්. ඉදින් මරණයේහි හසම නො කළ හොත් ඔවුන් ම ජරාදුර්ලාවස්ථාවට සම්ප්‍රාප්ත ව, ඛණ්ඩදන්ත ඇති ව, නියඳවලු සේ පිපී සුදුව වහුළා වූ කෙහෙ ඇතිව, හකුළුවා බඳ සම්කස්සක් සෙයින් වලි ඇතිව,

---

1. මල් දිය දෙරදෙන්නවුන් විසින්.

2. දූර්ණචලපැමිණියක. දූණචල පැණියක.

ඛරස්පර්ශී වූ තිලකාහත ඡවි ඇති ව, ගොනස්සක් සෙයින් බිඳී නැමුනු සිරුරු ඇතිව, විනාශයට ගියා වූ සොවුන් ඇති ව, ආතුර ව, දෙහෙප්ලක් එක් කොට බැඳි කැමැති අත්වයක් නො හැඟවිය හෙත වෙව්ලන කබඳ ඇති ව, ඇවිදුන් හොත් සැරයටියෙහි එල්බ වෙව්ලමින් ඇවිදුනා බැවෙක් ඇද්ද, මෙසිදු රූපයන්ගේ ආදීනව නම්. මෙවැන්නනුදුගේ රූප මෙසේ සාදීනව වත් තුබූවන්ගේ රූපයෙහි ම කියයුතු කිම? ශබ්දාදිය ද මෙම නියා සි. වෘද්ධභාවයට සම්ප්‍රාප්ත වුවහොත් මෙසේ වෙයි. ඉදින් රෝගී වුව හොත් ශිරොරොගයෙන් හෝ, අක්ෂිරොගයෙන් හෝ, මුඛරොගයෙන් හෝ, කුක්ෂිරොගයෙන් හෝ, කුෂ්ඨ කිලාසාදි ඡවිරොගයෙන් හෝ, ගණ්ඩපිලිකාදීන් හෝ උපගත ව, දරුදෙමාපියන් මුත් තුබූ ජනයන් විසින් පෙම්සුන් අත් සඳහා සෙවුනන් මුත් තුබූජනයන් විසින් ලඟ වන්නට ද නො තිසි වූ, අනුන් විසින් නහා හිදුවනු බහා හොවනු ලබන, දෙකපොල යෙන් වැම්මෙන දුගඳ පිළිකුල් බොල් කෙළ ඇති, හස්තපාදාදි චලන මුත් ස්වකීයශරීරය ද දිගු කරත් නො පොහොසත් වූ, ස්වකීය මූත්‍රපුරීෂාදීන් ම්‍රක්ෂිත වූ, දුශ්ඛ විරූප බීභත්සාකාරයට සම්ප්‍රාප්ත වී මුදු, රූපයන්ගේ ආදීනව නම්. දිවි තුබුව හොත් මෙසේ වෙයි.

ඉදින් මළ කල භස්මභාවයට පමුණුවන්නන් නැත හොත් ඉදිම තිල්ව කාක සුනඛ සිගාලාදීන් විසින් ඛාද්‍යමාන ව, නවද්වාර යෙන් ශ්‍රව වන පූය-රුධිර-කෘමිකුලයන් ඇතිව, දුශ්ඛ-බීභත්ස-භයානකභාවයට පැමිණිමුදු රූපයන්ගේ ආදීනව නම්. මාංස රුධිරාදීන්ගේ සම්බන්ධය ඇති කල මෙසේ වෙයි.

උත්තරකාලයෙහි චනාහි හිස්ඇට, අත්ඇට, පාඇට ආදී ඇට රාසිය විසිර තිබියනු ලැබෙයි. කාලාන්තරයෙහි ශ්වෙතභාව යට යෙයි. පූතිභාවයටද පැමිණෙයි. මෙසිදු රූයන්ගේ ආදීනව නම්. මෙතෙයින් රූපයන්ගේ ආදිනව දතයුතු.

ශබ්දයන්ගේ ආස්වාද නම් කවර? යත්.—ශ්‍රොත්‍රයම ඕෂ යවූ මෘදඞගවීණා ගීතිකාවති ආදි ශබ්දයන් නිසා උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය ශබ්දයන්ගේ ආස්වාද නම්. මෙසේ සාමාන්‍ය කොට දක්වුව ද "මහණෙනි! මම ලොකයෙහි අනික් ශබ්දයක් නො දක්මි, යම් ශබ්දයක් මෙසේ පුරුෂයන් සිත් ගෙන සිටී ද, හේ ස්ත්‍රීශබ්ද ය"යි වදාළ බැවින් ස්ත්‍රීශබ්ද පුරුෂයන්ගේ සිත් ගෙවා සිටී. එහිදු වෙසෙසින් නවයොවුන්වයස සිටි ප්‍රෞඪ කාන

ප්‍රකාර රූපශොභාසම්පන්න කුමාරිකාවන්ගේ දිව්කිඳුරු වෙණ රැව් බඳු ගීතිකාධ්වනිද, හම්බාදි ශබ්ද ද, විභූෂිතාභරණගත ශබ්ද ද පිණිස උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය ශබ්දයන්ගේ ආස්වාද නම්. මෙතයින් ශබ්දයන්ගේ ආස්වාද දතයුතු.

ශබ්දයන්ගේ ආදිනව නම් කවර? යත්:—එසේ වූවනුදුගේ ශබ්ද පූර්වෝක්තප්‍රකාරයෙන් ජරාදුර්බලව ඛණ්ඩදන්තාදිභාවයට පැමිණි කල අකර්ණීය වන බැවින් කැමැති අර්ථයක් හඟවන පමණකටදු නො තිසිවන බැවින් අත්‍යන්තජුගුප්සනීය වෙයි. මෙසිදු ශබ්දයන්ගේ ආදීනව නම්. මෙතයින් ශබ්දයන්ගේ ආදීනව දතයුතු.

ගන්ධයන්ගේ ආස්වාද නම් කවර? යත්:—ගෝශීසඳුන් තුවරලා කපුරුකළුවැල් ආදි ගන්ධයන් පිණිස උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය ගන්ධයන්ගේ ආස්වාද නම්. මෙසේ සාමාන්‍ය කොට දක්වූව ද "මහණෙනි! මම ලොකයෙහි අනික් ගන්ධයක් නො දක්මි, යම් ගන්ධයක් මෙසේ පුරුෂයන්ගේ සිත් ගෙවා සිටී ද, හේ සත්‍රීගන්ධය"සි වදාළ බැවින් සත්‍රීන්ගේ ගන්ධ පුරුෂයන් සිත් ගෙවා සිටී. එහිදු වෙසෙසින් නවයොවුන් වයස සිටි යථොක්ත ප්‍රකාර රූපශොභාසම්පන්න කුමාරිකාවන්ගේ ශරීරයෙහි ගන්ධද, ඔවුන් ගත් මාලා ගන්ධ විලෙපනයන්ගේ ගන්ධද පිණිස උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය ගන්ධයන්ගේ ආස්වාද නම්. මෙතයින් ගන්ධයන්ගේ ආස්වාද දතයුතු.

ගන්ධයන්ගේ ආදීනව නම් කවර? යත්:-මෙසේ වූවනුදුගේ ශරීරගන්ධදු ජරාදුර්බලාදිභාවයට සම්ප්‍රාප්ත වත් ම උවතීනාදීන් සකසා කරන්ට නො හැකි වන බැවිනුදු, දිවිකිරෙන සැමිනුදු, ශරීරමල ජල්ලිකාදි උපගත වන බැවිනුදු, ගස්තපාදමූඛධොවනාදිය ප්‍රබල නො වන බැවිනුදු, වයොනුකූලව ශ්‍රව වන ලාලාක්ෂිමලාදි ඇතිවන බැවිනුදු අත්‍යන්තජුගුප්සනීය වෙයි. ඉදින් ගන්ධ විලෙපන කළ හොත් "මේ මහල්ලිකා උම්මත්තිකා ය"සි කියන්නට තිසි වන බැවිනුදු, බලවත් කුණපාකුලගෘහයෙක වාස සඳහා තුබූ ගන්ධද්‍රව්‍යයක් සේ ප්‍රතිකූල වන බැවිනුදු, ඔවුන්ගේ විලෙපනගන්ධදු අත්‍යන්තජුගුප්සනීය වෙයි. මේ ගන්ධයන්ගේ ආදීනව නම්. මෙතයින් ගන්ධයන්ගේ ආදීනව දතයුතු.

රසයන්ගේ ආස්වාද නම් කවර? යත්:—සකුරු මී ගිතෙල් ආදීන්ගේ රස පිණිස උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය රසයන්ගේ ආස්වාද නම්. මෙසේ සාමාන්‍ය කොට දක්වූව ද "මහණෙනි!

මම ලොකයෙහි අතික් රසයක් නො දක්මි, යම් රසයෙක් මෙසේ පුරුෂයන්ගේ සිත් ගෙවා සිටී ද, හේ ස්ත්‍රීරස ය''යි වදාළ බැවින් ස්ත්‍රීරසය පුරුෂයන්ගේ සිත් ගෙවා සිටී. එහිදු වෙසෙසින් ම නවයොවුන් වයස සිටි පූර්‍ණොක්තප්‍රකාර රූපශොභාසම්පන්න කුමාරිකාවන්ගේ මුඛගත තාම්බූලාදි මිශ්‍රවූ ලාලා ද, ඔවුන්ගේ හස්තයෙන් පරිභොග කරවන ලද අන්නපානාදි රසද පිණිස උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය රසයන්ගේ ආස්වාද නම්. මෙනයින් රසයන්ගේ ආස්වාද දතයුතු.

රසයන්ගේ ආදීනව නම් කවර? යත්:-එසේ වූවනුදූගේ ජරාදුර්ව්ලාදිභාවයට සම්ප්‍රාප්ත වත්ම ධොවනකාලාතික්‍රාන්ත ව්‍රණ බඳු වූ මූව වන බැවින් මුඛගත ලාලා අත්‍යන්ත ජුගුප්සනීය වෙයි. අනන්තරොක්තක්‍රමයෙන් ශරීරගන්ධ අත්‍යන්තප්‍රතිකූල වන බැවින් ඔවුන් අතින් පිරිමදනා ලද අන්නපානාදිය ද අත්‍යන්තප්‍රතිකූල වෙයි. මේ රසයන්ගේ ආදීනව නම්. මෙනයින් රසයන්ගේ ආදීනව දතයුතු.

ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්ගේ ආස්වාද නම් කවර? යත්:—හිඹුල් පුළුන් කපුපුළුන් පොළා ඔත් දෙවහපටවැරළි ආදියෙන් කළ තිලිසාන්වයි නුදු, සිහින් පිළි තබා ගෙත්තම් කළ කොසෙල්මුවසම් ඇතිරිදු, තුන් අළුවෙසා 1 අවුලුවා කටනා ලද සිහින්හුයින් වී 2 උභතොභාග විමට්ට වූ කාශිවස්ත්‍ර ආදිවූ ස්පර්‍ශනීය වස්ත්‍රදු පිණිස උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්ගේ ආස්වාද නම්. මෙසේ සාමාන්‍ය කොට දක්වුව ද ''මහණෙනි! මම ලොකයෙහි අතික් ප්‍රෂ්ටව්‍යයක් නො දක්මි, යම් ප්‍රෂ්ටව්‍යයෙක් මෙසේ පුරුෂයන්ගේ සිත් ගෙවා සිටී ද, හේ ස්ත්‍රීප්‍රෂ්ටව්‍ය ය''යි වදාළ බැවින් ස්ත්‍රීන්ගේ ප්‍රෂ්ටව්‍යය පුරුෂයන්ගේ සිත් ගෙවා සිටී. එහිදු වෙසෙසින් නවයොවුන්වයස සිටි වුක්තප්‍රකාරරූපශොභාසම්පන්න කුමාරිකාවන්ගේ නාතිශීත-නාත්‍යුෂ්ණ වූ පුළුන් පිරූ තොලබෝ විතක් සේ මොලොක් වූ සිනිඳු වූ ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් පිණිස උපදනා සුඛසෞමනස්‍යය ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්ගේ ආස්වාද නම්. මෙනයින් ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්ගේ ආස්වාද දතයුතු.

ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්ගේ ආදීනව නම් කවර? යත්:—එසේ වූවනුදූගේ ශරීරස්පර්‍ශ ඛණ්ඩදන්ත-පලිතකෙශ-තිලකාගත ගාත්‍රාදිභාවයට පැමිණි කල ප්‍රතිකූල වන බැවින් නින්ද්‍ය වන බැවින්

1. තුන් ආසැවෙක. 2. සිහින්හුයැවී.

ශරීරයෙන් ස්පර්ශ කරණු වරා ඇසින් දක්නට ද නො නිසි වන බැවින් මහත් සංවෙගකාරණ වෙයි. මේ ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්ගේ ආදීනව නම්. මෙ නයින් ප්‍රෂ්ටව්‍යයන්ගේ ආදීනව දතයුතු. මෙසේ වස්තුකාමයන්ගේ ආස්වාදද්, ආදීනවද් දතයුතු. ගාථා විසිනුදු මේ අර්ථය දක්වන ලද්දේ යි:

> පඤ්චකාමගුණා එතෙ ඉත්ථිරූපස්මිං දිස්සරෙ,
> රූපා සද්දා රසා ගන්ධා ඵොට්ඨබ්බා ච මනොරමා යි.

46

සුගතිය ඉපද පිළිසඳ පටන් ගෙණ සුව අනුභව කොරෙත් ම ය. සුගතිය ඉපද පිළිසඳ පටන් ගෙණ දුක් අනුභව කොරෙත් ම ය. දුගතිය ඉපද පිළිසඳ පටන් ගෙණ සුව අනුභව කොරෙත් ම ය. දුගතිය ඉපද පිළිසඳ පටන් ගෙණ දුක් අනුභව කොරෙත් මැයි. කිසේ ය? යත්:—

සකාසා කරණ ලද කුසල් ඇත්තන් පවු නො කළවුන් ඒ කුශල කර්මයෙන් සුගතිය උපන් කළ ඔවුන් විසින් කළ කුශල කර්මයෝ මෙසේ සැහැසෙන්නවුන් වැන්නෝ: "තොප කුසල් කළහැස් මැනව. එ විඳුනට නිසි සුගතිය උපන්ව. පිළිසඳ පටන් ගෙණ සුව විඳුවනු අපකෙරේ බද්දේ වේ නො" යි. මෙසේ සැහැසිවැද විපාක දෙන්නවුන් වැනි කුශලකර්මයෝ සුගතිය උපන්නහු පිළිසිඳ පටන් ගෙණ සුව අනුභව කරවත්. මෙසේ සකාසා කුසල් කළ සත්හු පිළිසඳ පටන් ගෙණ සුව අනුභව කෙරෙත්.

සකාසා කරණ ලද කුසල් නැත්තන් බොහෝ පවු කළවුන් එ දුර්වල් කුශලකර්මයෙන් සුගතිය උපන් කල ඔවුන් විසින් කළ අකුශලකර්මයෝ මෙසේ සැහැසෙන්නවුන් වැන්නෝ: "අප එක්තැන් නො විය හුනුයෙන් වැරද සුගතිය උපන්ව. ඉදින් තොපගේ පිළිසඳ කාලයෙහි සමක්ෂ වූමෝ නම් සතර අපායෙහි උපදවා නිරන්තරයෙන් දුක් අනුභව කරවූම්හ. එ වැරැද්දෙන් කිම? තොප සුගතිය උපනද පිළිසඳ පටන් ගෙණ දුක් අනුභව කරවනු අප කෙරේ බද්දේ වේ නො" යි. මෙසේ සැහැසිවැද විපාක දෙන්නවුන් වැනි අකුශලකර්මයෝ සුගතිය උපනද පිළිසඳ පටන් ගෙණ දුක් අනුභව කරවත්. මෙසේ සකාසා කුසල් නො කළ බොහෝ පවු කළ සත්හු සුගතිය උපනු ද පිළිසඳ පටන් ගෙණ දුක් අනුභව කොරෙත්.

සකස්කොට කරණ ලද කුසල් ඇත්තන් බලවත් පවු නො කළවුන් එදුඹුල් පවුකාමින් ගන්ධර්වදෙවනාගසුපර්ණාදිව දුගතිය උපන් කල ඔවුන් විසින් කළ කුශලකර්මයෝ මෙසේ සැහැසෙන්නවුන් වැන්නෝ: "තොපගේ පිළිසඳට හඹා අප සමක්ෂ නො වියහුනු යෙන් වැරද දුගතිය උපන්ව. ඉදින් තොපගේ පිළිසඳ කාලයෙහි සමක්ෂ වූමෝ නම් සුගතිය උපදවා නිරන්තරයෙන් සුව අනුභව කරවූවම්හ. එ වැරැද්දෙන් කිම? තොප දුගතිය උපතද පිළිසඳ පටන් ගෙණ සුව අනුභව කරවනු අප කෙරේ බද්දේ වේ නො"යි. මෙසේ සැහැසි මැද විපාක දෙන්නවුන් වැනි කුශලකර්මයෝ දුගතිය උපතද මගුල් ඇත් කොට මගුල්අස් කොට සිටිනා තැන රන්තරු රිදීතරු ආදීන් සැදු සෙල්පියන් බඳවා, ගඳතෙල්පහන් දල්වා, සාලිමංසොදනාදිභොජන වළඳවා රාජ්‍යසුඛ බදු සුව අනුභව කරවත්. නාගසුපර්ණයොනිය උපන්නන් දිව්‍යසම්පත් හා සම සම්පත් අනුභව කරවත්. මෙසේ සකස් කරණ ලද කුසල් ඇත්තෝ බලවත් පවු නො කළාහු දුගතිය උපනුද පිළිසඳ පටන් ගෙණ සුව අනුභව කෙරෙත්.

කුසල් නො කළවුන් බලවත් පවු කළවුන් ඒ අකුශලකර්මයෙන් දුගතිය උපන් කල ඔවුන් විසින් කළ අකුශලකර්මයෝ මෙසේ සැහැසෙන්නවුන් වැන්නෝ: "කුසල් නො කොට පවු කළවුන් එ විඳුනට නිසි දුගතිය උපන්ව. අප විපාක දෙන්නට අවකාශය. තොප කළ අකුශලකර්මයට නිසි කොට පිළිසඳ පටන් ගෙණ පඤ්චවිධබන්ධනාදි කර්මකටුල් අනුභව කරවනු අප කෙරේ බද්දේ වේ නො" යි. මෙසේ සැහැසිවැද විපාක දෙන්නවුන් වැනි අකුශලකර්මයෝ දුගතිය උපන්නන් පිළිසඳපටන් ගෙණ දුක් අනුභව කරවත්. මෙසේ කුසල් නො කළාහු බලවත් පවු කළාහු දුගතිය ඉපද පිළිසඳ පටන් ගෙණ දුක් අනුභව කෙරෙත්.

47.

ධර්මසමාදාන සතරෙක් වේ. හේ කිසේය? යත්:—ඇතැම් ධර්මසමාදානයෙක් මෙලොව සුව දායක වෙයි. පරලොව දුක් දායක වෙයි. ඇතැම් ධර්මසමාදානයෙක් මෙලොවදු පරලොවදු දුක් දායක වෙයි. ඇතැම් ධර්මසමාදානයෙක් මෙලොව දුක් දායක වෙයි. පරලොව සුවදායක වෙයි. ඇතැම් ධර්මසමාදානයෙක් මෙලොවදු පරලොවදු සුව දායක වෙයි කිසේය? යත්:—

මෙලොව සුව දායක වූ පරලොව දුක් දායක වූ ධර්මසමාදාන දක්වන තැන "ඒ ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයෝ මෙහි කවර නම් ආදීනවයක්

දුටහ; මේ තරුණ වූ පරිබ්‍රාජිකාවගේ බාහුස්පර්ශය ඉතා සුවය" යනාදි විසින් මිථ්‍යාප්‍රතිපත් ගත් දෘෂ්ටිගතිකයන්ගේ ප්‍රවෘත්ති ක්‍රම සංදර්ශිත වන බැවින් එසේ වූවන්ගේ ප්‍රතිපතුදු, "සිත් තුබූ පරිද්දෙන් පස්කම් ගුණ අනුභව කිරීම් සගමොක් පිළිවෙත් වේ"යි රචනා කළ ග්‍රන්ථ ගෙණ එයි සේ දුශ්චරිත පුරන්නන්ගේ ප්‍රතිපතුදු **මෙලොව සුව දායක වූ පරලොව දුක් දායක වූ ධර්ම සමාදාන** නම්.

මෙලොවදු පරලොවදු දුක් දායක ධර්මසමාදාන දක්වන තැන තීර්ථකයන්ගේ "අප සසර වසන කාල කළ තාක් පවු මේ දුෂ්කරක්‍රියායෙන් විද නැති කොට එයින් ම සුඛ වම්හ"යි තෘණ භක්ෂණ-ගොමයභක්ෂණාදි භොජනගත වික්‍රියායෙහි පවත්නා විසින් විෂමාහාර සේවායෙනුදු, කටුපැලැල්ලේ හෝනාදි විෂම ඊර්යාපථ සේවායෙනුදු, හිමත් බලවත් පින්නෙහි උදය සිහිල් දියෙහි ගැලෙනු ආදි විසින් විෂම වූ ඍතු සේවායෙනුදු, ග්‍රීෂ්ම කාලයෙහි පඤ්චතාපයෙන් තැවී සූර්යානුවර්තනාදි කාරණ විසින් ශරීරපීඩා උපයනාදි දුෂ්කරක්‍රියා **මෙලොව ද පරලොව ද දුක් දායක වූ ධර්මසමාදාන** නම්.

මෙලොව දුක් දායක පරලොව සුව දායක ධර්මසමාදාන දක්වන තැන "**ඉධ භික්ඛවෙ එකච්චො පකතියා තිබ්බරාගජාතිකො හොති, සො අභික්ඛණං රාගජං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. පකතියා තිබ්බදොසජාතිකො හොති, සො අභික්ඛණං දොසජං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. පකතියා තිබ්බමොහජාතිකො හොති, සො අභික්ඛණං මොහජං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති. සො සහාපි දුක්ඛෙන සහාපි දොමනස්සෙන අස්සුමුඛොපි රුදමානො පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරති—පෙ—ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ ධම්මසමාදානං පච්චුප්පන්නදුක්ඛං ආයතිං සුඛවිපාකං**"යි වදාළ බැවින් යමෙක් එක්වන් රාගවශයෙන් ද්වේෂවශයෙන් තත් තත් වස්තුව්‍යතික්‍රමයෙන් බලවත්ව පවත්නා සිත් ඇතිව ද බුදුන්ගේ ආඥාව්‍යතික්‍රමභය අත්මානුවාදභය පරානුවාදභය දණ්ඩභය දුර්ගතිභයාදි ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කොට වැලප වැලපදු දතින් දත ඩැහැ ද, දිවින් තල්ල ඔබා ද, බලවත් දුක් දොම්නසින් තැවි තැවී අඛණ්ඩ කොට බ්‍රහ්මසරවස් රකී ද, මෙසේ වූ ධර්මසමාදාන **මෙලොව දුක් දායක වූ පරලොව සුව දායක වූ ධර්මසමාදාන** නම්.

යමෙක් රාගී නො ව, වෙෂී නො ව, මොහී නො ව, යම් තාක් නො කළ මනා නො කළ මැනවැ'යි කී කල එ හැම මැනවැ'යි තුෂ්ටව ගිවිස ගෙණ සුවයෙන් නො කළකිරි හෂ්ඨප්‍රීතිප්‍රමොද්‍ය බහුල ව "මේ සම්‍යක් ප්‍රතිපත්තින් සගමොක් ගන්මි"යි සිත නුයේ නිත්‍යයෙන් ගිහිගෙහිදු පස්කම් ගුණෙහිදු 1 අයුණු සේ දක සස්නෙහි ගුණ දක පරිසුඬ කොට සිල් රකී ද, මෙසේ වූව හුගේ ධර්මසමාදන මෙලොවදු පරලොවදු සුවඋදාසා වූ ධර්මසමාදන නම්. මෙනයින් චතුර්විධධර්මසමාදන දතයුතු.

48

රජකථං, චොරකථං, මහාමත්තකථං, සෙනාකථං, භයකථං, යුද්ධකථං, අන්නකථං, පානකථං, වත්ථකථං, සයනකථං, මාලාකථං, ගන්ධකථං, ඤාතිකථං, යානකථං, ගාමකථං, නිගමකථං, නගරකථං, ජනපදකථං, ඉත්ථිකථං, සූරකථං, විසිඛාකථං, කුම්භට්ඨානකථං, පුබ්බපෙතකථං, නානත්තකථං, ලොකක්ඛායිකං, සමුද්දක්ඛායිකං යි දක්වන ලද සව්සිකථායෙහි 'ඉති භවාභවකථං' යනු සයක් කොට ඔත් කල දෙතිසක් වෙයි. කියේය? යත්:- 'ඉති භවාභව කථං' යනු 'ඉති භවො' 'ඉති අභවො'යි දෙකොක් වෙයි. එහි 'භවො' යනු තුණෙක් වෙයි. 'අභවො' යනු තුණෙක් වෙයි. කියේය ? යත්:-භවොති සස්සත දිඨි; අභවොති උච්ඡෙදදිඨි; භවොති වුද්ධි; අභවොති හානි; භවොති කාමසුඛං; අභවොති අත්තකිලමථො"යි සයෙක් වෙයි. මෙ සය හා පළමු කී සව්ස්ස හා දෙතිස් කථා නම් වෙයි. මේ දෙතිස් කථාවෝ සජ්ජනයන් විසින් නො කිණිය යුත්තාහ. නෛර්‍යාණිකයෝ නො වෙති. ස්වර්ග මොක්ෂ දෙකට බාධකායහ.

මෙහි රජ්ජුරුවන් පිණිස පැවැති කථා රජකථා නම් වෙයි. චොරකථාදිය ද මෙ ම නය යි. කිසෙයින් කියනලදුවෝ ස්වර්ග මොක්ෂ දෙකට ඩහක් වෙති? කිසෙයින් කියන ලදුවෝ ස්වර්ග මොක්ෂදෙකට ඩහක් නො වෙ ති? යත්:-ගෘහාශ්‍රිත ප්‍රෙමවශයෙන් කෙලශොතපත්ති කාරණ වන සේ කියන ලදුවෝ ස්වර්ගමොක්ෂ දෙකට ඩහක් 2 වෙති. එ බැවින් එසේ කියනු නො වටී. විරාග ජනවමින් කෙලශයන්ට නිග්‍රහ කෙරෙමින් පැවැති කථාවෝ ස්වර්ගමොක්ෂ දෙකට කාරණ වෙති. එ බැවින් එසේ වූ කථා කියත් වටී. කියේය? යත්:-රාජකථායෙහි "අසුවල් රජ අභිරූපය;

---

1. පස්කාම්රසගුණහිඳු. 2. බාධක.

දර්ශනීය ය" යනාදි විසින් රූපශොභාදි විභූති පිණිස ප්‍රවෘත්ත ගෘහාශ්‍රිතකථා 'තිර්‍ය්‍යක් කථා' නම් වෙයි. "එ වැනි මහානුභාව රජද පවා ක්‍ෂයට ගියේය; විනාශයට ගියේය" යනාදීන් සංවෙග කාරණ කොට කියන ලදුයේ 'නෛර්‍ය්‍යාණික කථා' නම් වේ.

චෞරකථාවෙහි-'මූලදෙව' 'මෙඝමාලාදීහු' චෞරයන්ගේ කර්ම පිණිස ඉතා ශූරයහ; ආශ්චර්‍ය්‍යය "යනාදි විසින් ශූරභාව පිණිස ප්‍රවෘත්තකථා 'තිර්‍ය්‍යක්කථා' නම් වෙයි. "එ වැනි ආනුභාව ඇත්තෝ ද පවා විනාශයට ගියහ" යනාදි විසින් කියනලදුයේ 'නෛර්‍ය්‍යාණික කථා' නම් වෙයි.

මහාමාත්‍යකථාවෙහි-"මෙ නම් මෙනම් මහාමාත්‍යයෝ රූපශොභා සම්පන්නයහ; ආනුභාව සම්පන්නයහ" යනාදි විසින් කියනලදුයේ 'තිර්‍ය්‍යක්කථා' නම් වෙයි. "එ වැනි ආනුභාව ඇත්තෝද පවා විනාශයට ගියහ" යනාදි විසින් කියනලදුයේ කර්මස්ථාන වඩන බැවින් 'නෛර්‍ය්‍යාණිකකථා' නම් වෙයි.

සෙනාකථාවෙහි-"අසුවල් සෙනා හස්ති-අශ්ව-රථ-පදාති-යොධාදීන් විසින් සම්පන්නය; සුනිවිෂ්ටය; දුර්නිවිෂ්ටය" යනාදි විසින් ප්‍රවෘත්තගෘහාශ්‍රිතකථා 'තිර්‍ය්‍යක්කථා' නම් වෙයි. "එවැනි සෙනාවෝ ද විනාශයට ගියහ" යනාදි විසින් ප්‍රවෘත්තකථා 'නෛර්‍ය්‍යාණික කථා' නම් වෙයි.

භයකථාවෙහි-හිරැකා ජාතීන්ට භය උපයනු සඳහා, ප්‍රශංසා ඇති ව අසනුවනට හර්ෂ උපයනු සඳහා කියනලද ගෘහාශ්‍රිත වූ භයකථා 'තිර්‍ය්‍යක්කථා' නම් වෙයි. 'එ වැනි භය නො වෙව'සි යනාදි විසින් හිතොපසංහාර ව ප්‍රවෘත්තකථා 'නෛර්‍ය්‍යාණික කථා' නම් වෙයි.

යුද්ධකථාවෙහි-"භාරතයුද්ධාදියෙහි අසුවල්හු විසින් අසුවල්හු මරණලදු; විදුනාලදු"යි යනාදි විසින් කාමාස්වාදවශයෙන් ප්‍රවෘත්තකථා 'තිර්‍ය්‍යක්කථා' නම් වේ. "එ වැන්නෝ ද විනාශයට ගියහ"සි විරාග උපයනු සඳහා කියන ලද කථා කර්මස්ථාන වෙයි. එබැවින් 'නෛර්‍ය්‍යාණිකකථා' නම් වෙයි.

අන්නකථාවෙහි—"මෙ වැනි වර්ණ-ගන්ධ-රසසම්පන්නශාලි මාංසෞදනාදි භොජන පරිභොග කළම්හ"සි ආස්වාද විසින් කියත් නො වමි. "මෙ වැනි වර්ණ-ගන්ධ-රසසම්පන්න භොජන සිල්වත්නට දුන්නම්හ; චෛත්‍යාදියට පූජා කළම්හ"යි කියත් වමි.

1. යුද්ධකථාදිය.

වර්ණ-ගන්ධ-රසසම්පන්න අම්බපාන-යාගුපානාදියෙහිදු, වර්ණ-ස්පර්ශසම්පන්න වස්ත්‍රයෙහි ද, රත්පුප්ඇතිරි සුදුපුප්ඇතිරි තිලිකාන්වසින් හැඳ පුටු ආදි සයනාසනයෙහිදු, චම්පක-වස්සිකාදි මාලායෙහිදු, කස්තුරු ආදි ගන්ධයෙහිදු අන්නකථායෙහි වුක්ත නයින් දතයුතු.

ඥාතිකථායෙහි—"අප නෑයෝ ශූරයහ; සමර්ථයහ" යනාදි විසින් කියනු නො වටී. එසේ වූවෝ ද පවා ක්ෂයට ගියහ; ව්‍යයට ගියහ" යනාදි විසින් කියත් වටී.

යානකථායෙහි—"අපි පූර්වයෙහි මෙ වැනි මෙ වැනි විචිත්‍ර යානයෙන් ඇවිද්දම්හ"යි ආස්වාද විසින් කියත් නො වටී. "මෙ වැනි ඉදෙලූ-වහන් සිල්වත්නට දුනුම්හ"යි කියත් වටී.

ආපනුදු, ප්‍රාකාරදු නැත්තේ 'ග්‍රාම' නම් වෙයි. ආපන ඇතිව ප්‍රාකාර නැත්තේ 'නිගම' නම් වෙයි. ආපනුදු, ප්‍රාකාරදු ඇත්තේ 'නගර' නම් වෙයි. මෙසේ වූ ග්‍රාමාදීහු "සුනිවිෂ්ටයහ; දුර්නිවිෂ්ටයහ; ප්‍රාසාද—තොරණ—අට්ටාල—වීථි—ප්‍රාකාරාදි සම්පන්නයහ; සුභික්ෂයහ; දුර්භික්ෂයහ" යනාදි විසිනුදු, "එහි වාසය කරන්නාහු ශූරයහ" යනාදි විසිනුදු ආස්වාද විසින් කියත් නො වටී. "ශ්‍රද්ධාසම්පන්නයහ; ප්‍රසන්නයහ; එ වැනි ග්‍රාමාදිවාසීහුදු විනාශයට ගියහ" යනාදි විසින් විරාග කාරණ කොට කියත් වටී. **ජනපදකථායෙහිදු** මෙ ම නය යි.

ස්ත්‍රීකථායෙහි—ආස්වාද විසින් ස්ත්‍රීන්ගේ වර්ණසංස්ථානාදි විසින් ශොභා කියත් නො වටී. "ශ්‍රද්ධාසම්පන්නායහ; ප්‍රසන්නයහ" යනාදි විසිනුදු, "ක්ෂයට ගියහ; විනාශයට ගියාහ" යනාදි විසිනුදු කියත් වටී.

ශූරකථායෙහි—"'නන්දිමිත්‍ර' නම් යොධ ශූරය" යනාදි විසින් ආස්වාද උපයා කියත් නො වටී "ශ්‍රද්ධාසම්පන්නය"යනාදි විසිනුදු "ක්ෂයට විනාශයට ගියේය" යනාදි විසිනුදු කියත් වටී.

විසිඛාකථායෙහි-"අසුවල් වීථිය සුනිවිෂ්ටය; දුර්නිවිෂ්ටය; ඒ වීථිය වාසය කරන්නෝ ශූරයහ;සමර්ථයහ" යනාදි විසින් අස්වාද විසින් කියත් නො වටී. "ශ්‍රද්ධාසම්පන්නයහ; ප්‍රසන්නයහ; ක්ෂයට ගියහ; විනාශයට ගියහ" යනාදි විසින් කියත් වටී.

කුම්භට්ඨානකථායෙහි-'කුම්භට්ඨානකථා' නම් දියතොට උපදනා කථාය; කුම්භදාසීන්ගේ කථා වේ ම ය. "කුම්භදාසීහි රූප ශොභාසම්පන්නායහ; නෘත්‍යාදි දක්ෂයහ" යනාදි විසින් ආස්වාද

උපයා කියත් නො වටී. "ශ්‍රද්ධාසම්පන්නායහ; ක්ෂයට ගියහ; විනාශයට ගියහ" යනාදි විසින් කියත් වටී.

පුබ්බපෙතකථායෙහි—'පුබ්බපෙතකථා' නම් මළනෑයන් පිණිස කියන කථා යි. හේ වර්තමාන 'ඥාතිකථා' හා සම යි.

නානත්තකථායෙහි-නානත්තකථා නම් මෙහි පළමු කී තාක් කථායෙන් පිටත් මත්තෙහි කියන කථායෙන් පිටත් නානාස්වභාව වූ නිරර්ථකකථා යි. හේ සර්වප්‍රකාරයෙන් කියයුතු නො වෙයි.

ලොකක්ඛායිකකථායෙහි-"මේ ලොකය කාවිසින් නිර්මිතය?අසවල්හු විසින් නිර්මිත ය යිදු, කවුඩුවෝ සුදුහ ඇට සුදු වන බැවින්;කොක්කු රත්හ ලේ රත් වන බැවින්" යනාදි විසින් ප්‍රවෘත්ත ලොකායතශාස්ත්‍රයෙහි සේ කියන ලදුයේ විතණ්ඩ සල්ලාපකථා යි. මෙයිදු සර්වප්‍රකාරයෙන් සජ්ජනගර්හිත යි.

සමුද්දක්ඛායිකකථායෙහි—"කවර නම් හෙතුවකින් 'සමුද්‍ර' නම් විය?'සගර' නම් දිව්‍යපුත්‍රයා විසින් කනනලද බැවින් 'සාගර' නම් විය; "මාවිසින් කනන ලද්දේ ය"යි හස්තමුද්‍රායෙන් පෑයෙන් 'සමුද්‍ර' නම්" විය යනාදි නිරර්ථකකථා 'සමුද්දක්ඛායිකකථා' නම්.

ශාශ්වතදෘෂ්ටිකථායෙහි—"ආත්මද,ලොක ද නිත්‍යය;ධ්‍රැවය; විපරිණාමස්වභාව නැත්තේය" යනාදි විසින් ප්‍රවෘත්තකථා 'ශාශ්වතදෘෂ්ටිකථා' නම් වේ.'මේ සත්‍යය' යි ආස්වාද උපයා කියත් නො වටී. "මෙසේ ගත් දෘෂ්ටි මිථ්‍යාදෘෂ්ටි නමැ"යි එහි ස්වරූප හඟවනු සඳහා විරාග කාරණ කොට කියත් වටී.

උච්ඡෙදදෘෂ්ටිකථායෙහි—"ආත්ම උච්ඡින්න වෙයි; විනාශයට යෙයි; මරණින් ඌර්ධ්වයෙහි නො වෙයි"යනාදි විසින් කියන ලදුයේ 'උච්ඡෙද දෘෂ්ටිකථා' නම්. "මෙසේ ගත් දෘෂ්ටි උච්ඡෙද නමැ"යි එහි ස්වරූප හඟවනු සඳහා, සංවෙග උපයනු සඳහා කියත් වටී.

වෘද්ධිකථායෙහි—"රූපශොභායෙන් භොගයෙන් යසසින් මෙසේ වෘද්ධි වෙ"යි ආස්වාද උපයා කියන ලද කථා "වෘද්ධිකථා" නම් වෙයි. මෙසේ කියත් නො වටී. සම්‍යක්ප්‍රයොගඵල පුණ්‍යඵල හඟවනු සඳහා කියත් වටී.

හානිකථායෙහි—"රූපශොභායශස් ඓශ්වර්‍ය්‍යාදීන් පිරිහුණහ"යි ආස්වාද උපයා කියත් නො වටී. "මෙ වැනි ප්‍රයොග විභත්තීන් පාපකර්මානුභාවයෙන් ඓශ්වර්‍ය්‍යාදීන් පිරිහුණහ"යි විරාග හෙතු කොට කියත් වටී.

කාමසුඛකථායෙහි-පස්කම්ගුණෙහි අනුසස් ආස්වාද විසින් කියත් නො වටී. එසේ ද වුව "පඤ්චකාමගුණයෝ අනිත්‍යයහ; ක්ෂයට ගියහ; විනාශයට ගියහ"යි ද, "මෙ වැනි කුශලකර්මයෝ මෙවැනි පඤ්චකාම ගුණ ඵලවති; අනුභව කරවති"යි ද, "මෙ වැනි කුශලකර්ම කළාහු මෙ වැනි පඤ්චකාමගුණ අනුභව කෙරෙති"යි ද කර්මඵල සම්බන්ධ ප්‍රකාශ වන විසින් කියත් වටී.

ආත්මක්ලමථානුයොගකථායෙහි-මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකයන් විසින් කරණ නාක් දුෂ්කරක්‍රියායෙහි ආස්වාද උපයා කියත් නො වටී. ආත්මක්ලමථානුයොගස්වරූප කියා "මෙසින් මෙ වැනි අපායදුඃඛ සිද්ධ වෙයි" යනාදි විසින් උගැන්වියැටි ව කියත් වටී. මේ සජ්ජන ගර්හිත වූ ද්වාත්‍රිංශත්කථාවෝ තිරශ්චීනකථා නම්.

19.

භාර්යාවෝ ප්‍රවෘත්තික්‍රම විසින් **සත්දෙනෙක්** වෙත්. කිසේ ය? යත්:-මාතෘභාර්යා ය, භගිනිභාර්යා ය, සඛීභාර්යා ය, දාසීභාර්යා ය, ස්වාමිභාර්යා ය, ප්‍රතිපක්ෂභාර්යා ය, වෛරභාර්යා ය යි.

ස්වාමිහි නො මැනවින් දුරු කොට මැනව පවත්වා පුතකු කෙරෙහි පවත්නා මවක සෙයින් කුළුණුබැරි ව ස්වාමිහි නො ඉක්ම වාසය කරන්නී **මාතෘ** ය සිදු කියනු ලැබේ. **භාර්යා** යසිදු ක්‍යනු ලැබේ. එක් කුස හොත් මලක්හු කෙරෙහි සෙසින් පෙම්බර ස්වාමිහි නොයික්ම වාසය කරන්නී ද, එසේ ම එක් කුස හොත් බෑයක්හු කෙරෙහි සෙසින් පෙම්බැරි ව හරසර ඇති ව ස්වාමිහි නොයික්ම වාසය කරන්නී ද, **භගිනී** යසිදු කියනු ලැබේ. **භාර්යා** ය සි දු කියනු ලැබේ. සබඳක්හු කෙරෙහි සෙසින් දුටු කල සොම්නසින් පිණා හිතකාමීව ස්වාමිහි නොයික්ම වාසය කරන්නී **සඛී** යසි දු කියනු ලැබේ. **භාර්යා** ය සිදු කියනු ලැබේ. දාසක සෙසින් හරසර ඇති ව හැමකිස සපයා ස්වාමිහි නොයික්ම වාසය කරන්නි **දාසී** ය සිදු කියනු ලැබේ. **භාර්යා** ය සිදු කියනු ලැබේ. දාසයන් අභිභවා පවත්නා ස්වාමියක්හු සෙසින් තමා ස්වාමිහි අභිභවා පවත්නී **ස්වාමි** යසිදු කියනු ලැබේ. **භාර්යා** ය සිදු කියනු ලැබේ. ස්වාමිහි පියා සෙසු පුරුෂයන් හා අනාචාරයෙහි පවත්නී **ප්‍රතිපක්ෂභාර්යා** ය සිදු කියනු ලැබේ. **භාර්යා** ය සිදු කියනු ලැබේ. ස්වාමිහි උපසු ධන ධාන්‍ය නසන්නී **වෛරී** ය සි දු කියනු ලැබේ. **භාර්යා** ය සිදු කියනු ලැබේ. මෙසේ භාර්යාවෝ ප්‍රවෘත්තික්‍රම විසින් සත් දෙනෙක් වෙත්.

50

මනුෂ්‍යයන්ගේ ආයුෂ ඍතුයුගයෙහි වඩී. කලියුගයෙහි පිරිහෙයි. මේ ධර්මතාය. යම් ප්‍රකාරයකින් නො පිරිහෙලිය හැකි. එසේ වූවන්ට "ප්‍රාණාතිපාත කළාහු අල්පායුෂ්කා වෙති නො එසේ වූවාහු දීර්ඝායුෂ්කා වෙති" යනු නො යෙදෙ නො යත්:— ඊට දෝෂ නැති ඒ ඒ කාලයෙහි පිරිහුන් ආයුෂ ගෙණ කී වන 1 බැවින්. ශෙෂජ්‍යොපයොගයෙන් නක්‍ෂත්‍රයෙන් වන දීර්ඝායුෂ්කතා ද, අල්පායුෂ්කතා ද කර්මබලයෙන් ම වෙයි. නො එසේ වුව නො වේ. බුදුවන බෝසත්හු ද බුදුවන ජන්මයෙහි සෞමනස්‍යසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත අසංස්කාරිකමෛත්‍රීධ්‍යාන පූර්වභාග වූ ප්‍රථම මහා කුශලචිත්තයෙන් ප්‍රතිසන්ධිග්‍රහණය කෙරෙති. එසේ දුන් ප්‍රතිසන්ධිය අසංඛ්‍යායුෂ්කා වෙයි. මෙසේද වූ කාම් මේ කලියුගයට සම්ප්‍රාප්ත ව බුදුන් අසූහවුරුද්දක් 2 පැවැත් වී. තුඹු මිනිස් සතුන්ගේ 3 ආයුෂ පිරිහෙණ පරිද්දු මෙ නයින් දතයුතු.

යම්සේ පූතිභාවයට නො ගිය පරිපූර්ණ වූ තණ්ඩුල වූ කල වර 4 ගෙණ මනාකොට වියලා සඟවා තබන ලද සාලිබීජාදීහු දුහුරු බිම අකාලයෙහි වපුරණ ලද්දාහු, දිය ලද මනා කාලයෙහි දිය නො ලබන්නාහු, නෙලුව මනා කාලයෙහි නෙලුම් නො ලබන්නාහු, රකවල් ආදි සෙසු කර්මාන්තාදු ඍතුආදි ප්‍රත්‍යයද නො ලබන්නාහු විපන්නඵල වෙද්ද, එසේ ම අවිශුද්ධප්‍රයොග වැටෙන විපන්න වූ උත්පත්ති ඇති කලියුගයෙහි උපන්නන්ගේ ආයුෂාදි කාරණවයකින් පිරිහෙයි. හේ කිසේ ය? යත්:— අල්පායුෂ්කතාවට වැටෙන අකුශලකර්ම බෝහෝසෙයින් කරණ කාලයෙහි ඒ කර්මයෙන් පරිභාවිත සන්තානයෙහි උපන් පිතෘහුගේ ශුක්‍ර හා මවගේ උතුනී ලේ හා මේ දෙක මවුපියන්ගේ ආයුෂය 5 වැනි අල්පායුෂ්කතාව හා මවුපියන්ගේ වර්ණ වැනි වර්ණයටද, මවුපියන්ගේ ආකාර වැනි ආකාරයටද ප්‍රත්‍යය වන බැවින් එක් කාරණයෙක. කලියුගයෙහි උපන් රජජුරුවෝ ද කාලප්‍රභාවයෙන් ම රාගද්වෙෂාදි බහුලභාවයට පැමිණෙති. මෙසේ වත් ම දශරාජධර්ම පියා, සතර සංග්‍රහවස්තු පියා, එහි සේ නො වැරී සතර අගතියට යෙති. ඔවුන් මෙසේ පවතුත් ඔවුන්ගේ යුවරාජ සෙනාපති ආදීහු ද නො මැදහත් වෙති. මෙසේ ක්‍රමයෙන් හැම සත්හු අධර්මයෙහි පවත්නාහ. චන්ද්‍රසූර්‍ය්‍යාදීහු මනාව නො පවත්ති. ඔවුන් මනාව නො පවතුත්ම මනා ඍතු

1. කිවමනා. අසූඅවුරුද්දට. 2. තුඹුසතුන්ගේ. 4. බර. 5. ආයුෂයම.

නො වෙයි. සම්‍යග්වර්ෂණ නො ද වෙයි. එසේ වූ කාලයෙහි පොළොව ඔජස් පාතට බැසයෙයි. මෙසේ වූ පෘථිවිය කාරණ ලද ශස්‍ය සම්‍යග්වර්ෂණ ඍතුආදි සත්ප්‍රාය නො ලබන්නේ විපන්න වූ තණ්ඩුල ඇති වෙයි. එසේ විපන්නතණ්ඩුලආදි දුර්ජරාහාර පරිභොග කරන්නාහු ආරොහපරිණාහයෙන් වර්ණයෙන් ආයුෂයෙන් පිරිහෙති. අනෙකව්‍යාධීන් උපගත ශරීර ඇති වෙති. මෙසේ වූ මවුපියන් පිණිස උපන් ශුක්‍රශොණිත අල්පායුෂ්කතාදියට ප්‍රත්‍යය වන බැවින් එක් කාරණයෙක. මෙසේ කාරණවයකින් උපගත වූ ශුක්‍රශොණිත ප්‍රත්‍යය වන බැවින් ඔවුන් පිණිස උපන් දරුවෝ අල්පායුෂ්කා වෙති. වැළිත් ඔවුන් පිණිස උපන් දරුවෝ අල්පායුෂ්කා වෙති'යි අල්පායුෂ්කතාවට කාරණ දතයුතු. මෙසේ වන බැවින් මෙසේ වූ කාලයෙහි උපන්නෝ මෙසේ අල්පායුෂ්කා වෙත්. මෙකී තාක් කාරණයට විපර්‍යාස විසින් ආරොහපරිණාහ වර්ණ ආයුෂාදියට ප්‍රත්‍යය දතයුතු.

51.

බුදුන් කෙරෙහි අනාදර නම් නිවප්‍රවෘතති තැනැත්තේ නම් කවර? යත්:—යමෙක් දාගැබ් වඳනට නො යේ ද, චෛත්‍යාඞ්ගනයට නැඟෙන කල සේසත් හිසට කෙරේ ද, පය වහන් ලා යේ ද, දස බලබලා වදී ද, අනුන් හා බැණ බැණ වදී ද, දෙදසරුව වසා පොරොවී ද, දාගැබට පැණෙන තැන පය වහන් ලා සක්මන් කෙරේ ද, ස්නානයෙහි පවතී ද, මූත්‍රපුරීෂ පවත්වා ද, දාගැබට පැණෙන සේ උස්බිම සක්මන් කෙරේ ද, යටමහලේ ධාතු වඩා තබා උඩුමහලේ ලගී ද, "මෙසේ කුමට කෙරෙහි ද? බුදුන් කෙරෙහි ලජ්ජා කටයුත්තේය"යි කී කල උදාසීන වේ ද, මෙසේ වූයේ බුදුන් කෙරෙහි අනාදර නම්. ශාරීරිකධාතුව යම්සේ පැවැත්ත යුත්තේ ද, එසේ ම පාරිභොගිකධාතු වූ මහාබොධි—පාත්‍රාදියදු උද්දෙසිකධාතු වූ ප්‍රතිමායෙහිදු පැවැත්ත යුතු.

52.

ධර්මයෙහි අනාදර නම් කවර? යත්:-යමෙක් බණ අසන්නට කල්හඬගෑ කල සාමණේරයන් විසින් පිරිවරණ ලදුව හිඳී ද, නවකර්මාන්තාදිය කෙරේ ද, වහ වහා තුෂ්ට නො වේ ද, සකස් කොට නො අසා ද, බණපිරිස හිඳ නිඳා ද, වික්ෂිප්ත ව අනුන් හා බෙණේ ද, සකස්කොට කියවාගෙණ නො හදුරු ද, සකස් කොට

නො කියා ද, "ධර්‍මයෙහි කුමට අනාදර වෙහි"යි කී කල උදාසීන වේ ද, මෙසේ වූයේ "ධර්‍මයෙහි අනාදර"නම්.

53.

සංඝයා කෙරෙහි අනාදර නම් කවර? යත්:-මහලුසඟුන් අවසර නො ගෙණ බණ කියා ද, අවසර නො ඉල්වා ගෙණ හිඳී ද, නො වැඳ හිඳී ද, හස්තපාදකෞකෘත්‍යයෙහි පවතී ද, අනුන් පුළුවුත් ප්‍රශ්න අවසර නො ගෙණ කියා ද, ආසන්නයෙහි සැටි යේ ද, සිටී ද, හිඳී ද, අතින් හෝ පිළියෙන් හෝ අකාවටු ගන්වා හිඳී ද, දෙදසරුව වසා පොරොවී ද, සත් වහන් දරා ද, "සඟුන් කෙරෙහි නිහරසර වනු නො යෙදෙ"යි කී කල උදාසීන වේ ද, මෙසේ වූයේ 'සංඝයා කෙරෙහි අනාදර' නම්. මෙසේ වූ අනාදර එක්සඟකෙනෙකුන් විෂයෙහිදු කළ සංඝයා කෙරෙහි ම අනාදර කළා නම් වේ.

54.

අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් **කුලයෝ** විනාශයට යෙත්. කිසේය? යත්:-රජ්ජුරුවන් විසින් හෝ විනාශයට යෙත්. සොරුන් විසින් හෝ විනාශයට යෙත්. අග්නියෙන් හෝ විනාශයට යෙත්. උදකයෙන් හෝ විනාශයට යෙත්. සඟවාතුබූ ධනයට සම්ප්‍රාප්ත නොවීමෙන් හෝ විනාශයට යෙත්. මනාකොට කරණ නො ලද කර්‍මාන්තයෙන් හෝ විනාශයට යෙත්. නොහොත් ඒ කුලයෙහි උපන් කුලඅඞ්ගාර වූ බාලයන් විසින් හෝ විනාශයට යෙත්. අනිත්‍යතායෙන් හෝ විනාශයට යෙත්. මෙසේ කුලයන්ට විනාශ කාරණ අටෙකි.

55.

කුසල් කරණ කල දෙයවස්තු-ප්‍රතිග්‍රාහකාදීන් කෙරෙහිදු ලොභ උපයා ලොභ පරිවාර කොට කුසල් කළාහු නම් මහත් සම්පතුදු ඇති ව ලොභී වෙති. දන් ගන්නවුන් කෙරෙහි සැටි පරිජනයන් කෙරෙහි ද්වෙෂ පරිවාර කොට කුසල් කළාහු නම් විපුල වූ පඤ්චකාමගුණයෙහිදු පුත්‍රදාරාදීන් කෙරෙහිදු අභිරති නූපදනා පරිද්දෙන් ද්වෙෂී වෙත්. මොහී ව මොහ පරිවාර කොට කුසල් කළාහු නම් රාජ්‍යපදයට සම්ප්‍රාප්ත ව කෘත්‍යාකෘත්‍යය නොදන්නා පමණට මොහී වෙත්. දන් දී පශ්චාත්තාප උපයූහු නම් මහත් භොගයට ද, පඤ්චකාමගුණයට ද සම්ප්‍රාප්ත ව ඒ අනුභව නො කට හැකි වෙති. 'ඒ අනුභව කරම්හ'යි සිතුදු ඕහට නූපද්දී. දන් දී ත්‍රිවිධචෙතනාව ශුද්ධ කටහුනුවාහු නම් පශ්චාත්තාපයට

නො පත් වූහු නම් මහත් භොග යශස් ඓශ්වර්‍ය්‍යයි පඤ්චකාම ගුණයට සම්ප්‍රාප්තව එ සම්පත් සුවයෙන් අනුභව කෙරෙති. “එ අනුභව කරම්හ”යන සිතුදු උපද්දී.

56.

යම් තාක් ලොකයෙහි අපද ද්විපද චතුෂ්පද බහුපපද රූපී අරූපී සංඥී අසංඥී නෛවසංඥීනාසංඥී සත්ත්වයෝ ඇද්ද, ඔවුන් හැම දෙනහට තථාගත අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධ අග්‍ර ය යි කියනු ලැබේ. එසෙයින් ම යම් තාක් කුශලධර්මකෙනෙක් ඇද්ද, ඔවුන් හැම දෙනහට අප්‍රමාද අග්‍රය. හැම කුශලධර්මයෝ අප්‍රමාද තමන්ට මූල් කොට පිහිට කොට ඇත්තෝ. පයින් ඇවිදුනා තාක් සතුන් පියවර ඇතුන්පියවර සංග්‍රහයට යෙයි ද, ඇතුන් පියවර හැම පියවරට අග්‍රවෙයි ද, එසෙයින් ම යම් තාක් කුශල ධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, ඔවුන් හැම දෙනහට අප්‍රමාද අග්‍ර ය'යි කියනු ලැබේ. යම්හෙයකින් කූටාගාරයෙහි හැම ගොනසට කැණිමඬල අග්‍ර වේ ද, යම්තාක් මූලගන්ධයට කළුවැල් අග්‍ර වේ ද, යම්තාක් මල්ගඳට දෑසමන්මල් ගඳ අග්‍ර වේ ද, යම්තාක් ගඞ්ගා වට සමුද්‍රය අග්‍ර වේ ද, යම් තාක් රජ්ජුරුවන්ට චක්‍රවර්ත්ති අග්‍ර වේ ද, යම් තාක් තරුපහනට සඳපහන අග්‍ර වේ ද, යම් සේ ශරත්කාලයෙහි නැඟි හිරු සර්වාකාශගත තමස් විධ්වංසනය කොට විරාජමාන වේ ද, එසේ ම සකලකුශලධර්මයන්ට අප්‍රමාදය අග්‍ර වෙයි. සර්වකුශලධර්මයෝ අප්‍රමාද තමනට මූල්කොට පිහිට කොට ඇත්තෝ.

57.

අසත්පුරුෂයන් හා සංසර්ග පරිපූර්ණ වූයේ අසද්ධර්මශ්‍රවණ පරිපූර්ණ කෙරෙයි. අසද්ධර්මශ්‍රවණ පරිපූර්ණ වූයේ සැදැහැ නැති බව පරිපූර්ණ කෙරෙයි. සැදැහැ නැති බව පරිපූර්ණ වූයේ අයොනිසො මනසකාර පරිපූර්ණ කෙරෙයි. අයොනිසොමනසකාර පරිපූර්ණ වූයේ සිහිනුවණ නැති බව පරිපූර්ණ කෙරෙයි. සිහි නුවණ නැති බව පරිපූර්ණ වූයේ ඉන්ද්‍රියසංවර නැති බව පරිපූර්ණ කෙරෙයි. ඉන්ද්‍රිය සංවර නැති බව පරිපූර්ණ වූයේ ත්‍රිවිධ දුශ්චරිතයන් පරිපූර්ණ කෙරෙයි. ත්‍රිවිධ දුශ්චරිතයෝ පරිපූර්ණ වූවාහු පඤ්චනීවරණ ධර්මයන් පරිපූර්ණ කෙරෙත්. පඤ්චනීවරණධර්මයෝ පරිපූර්ණ වූවාහු අවිද්‍යා පරිපූර්ණ කෙරෙයි. අවිද්‍යා පරිපූර්ණ වී භවතෘෂ්ණා පරිපූර්ණ කෙරෙයි. මෙසේ අසත්පුරුෂසංසර්ග වශයෙන් ක්‍රමයෙන් පරිපූර්ණ වූ භවතෘෂ්ණා සංසාරසප්‍රාණු කොට, භවබිල කොට, භවබීජ කොට සංසාරයෙන් උඩුහුරු නො විය දෙයි.

සත්පුරුෂසංසර්ග වනාහි පරිපූර්ණ වූයේ සද්ධර්මශ්‍රවණ පරිපූර්ණ කෙරෙයි. සද්ධර්මශ්‍රවණ පරිපූර්ණ වූයේ ශ්‍රද්ධා පරිපූර්ණ කෙරෙයි. ශ්‍රද්ධා පරිපූර්ණ වී යොනිසොමනසකාර පරිපූර්ණ කෙරෙයි. යොනිසොමනසකාර පරිපූර්ණ වූයේ සමෘතිප්‍රඥ පරිපූර්ණ කෙරෙයි. සමෘතිප්‍රඥ පරිපූර්ණ වී ඉන්ද්‍රියසංවර පරිපූර්ණ කෙරෙයි. ඉන්ද්‍රිය සංවර පරිපූර්ණ වූයේ ත්‍රිවිධසුචරිතයන් පරිපූර්ණ කෙරෙයි. ත්‍රිවිධසුචරිතයෝ පරිපූර්ණ වූවාහු චතුර්විධ සමෘත්‍යුපස්ථානයන් පරිපූර්ණ කෙරෙත්. චතුර්විධසමෘත්‍යුපස්ථානයෝ පරිපූර්ණ වූවාහු සප්තබොධ්‍යඞ්ගයන් පරිපූර්ණ කෙරෙති. සප්තබොධ්‍යඞ්ගයෝ පරිපූර්ණ වූවාහු ත්‍රිවිද්‍යාද්‍ය, අෂ්ටවිද්‍යාද්‍ය, විමුක්තිද්‍ය පරිපූර්ණ කෙරෙති. මෙසේ පණ්ඩිතජනසෙවනයෙන් ක්‍රමයෙන් පරිපූර්ණවූ විද්‍යා විමුක්ති නිරුපධිශෙෂනිර්වාණධාතුවට ප්‍රත්‍යය වෙයි. මෙතෙකින් සර්ව සංසකාරදුඃඛ 1 විනාශයට යෙයි.

58.

මෙසේ නානාප්‍රකාරයෙන් සිඩ කළ නාක් කුශල කර්මයෝ ද අකුශල කර්මයෝ ද සතරෙක් වෙත්.

කිසේ ය? යත්2:–ජනකයහ; උපස්තම්භකයහ; උපපීඩකයහ; උපඝාතකයහ යි. මෙහි **ජනකකර්මයෝ** නම් කවරහ? යත්:— සුගතිය උපයන කුශලකර්මයෝ ද, දුගතිය උපයන අකුශල කර්මයෝ ද සුගති දුගතිදෙක සත්ත්වයන් ජනවන්නෝ ජනකකර්ම නම් වෙත්. **උපස්තම්භකකර්මයෝ** නම් කවරහ? යත්:— සුගතිය ද, දුගතිය ද, ජනකකර්මයෙන් සත්ත්වයන් උපදූ කල සුගතිය උපන්නන් සුවයෙන් නො පිරි හිය දී, දුගතිය උපන්නන් දුකින් නො පිරි හිය දී ඒ ඒ භවයෙහි ආයුෂ පමණින් මහලු ගෙයක් නො හෙනු සඳහා ගැන් වූ උපස්තම්භ සේ සුව දුක් දෙක පවත්වන්නාහු උපස්තම්භකකර්මයෝ නම් වෙත්.

උපපීඩකකර්මයෝ නම් කවරහ? යත්:—කුශලකර්මයෙන් සුගතිය උපන්නන් සුව නො වින්ද දී පෙළන අකුශලකර්මයෝ ද, අකුශලකර්මයෙන් දුගතිය උපන්නන් දුක් නො වින්ද දී පෙළන කුශලකර්මයෝද සුවදුක් දෙක සන්තාන ව අවිරලව නො පැවැත්ත දී පෙළන්නෙන් උපපීඩකකර්මයෝ නම් වෙත්.

උපඝාතකකර්මයෝ නම් කවරහ? යත්:— සුගතිය කුශල කර්මයෙන් උපද සුව විඳින්නවුන් එසුවයෙන් පිරිහෙලා දුක් විඳුවන අකුශලකර්මයෝ ද, දුගතිය අකුශලකර්මයෙන් උපද දුක්

---

1. සර්වසංසාරදුඃඛ. 2. කිසේවෙතියත්.

අනුභව කරන්නවුන් එ දුකින් පිරිහෙලා සුව විඳුවන කුශල කර්මයෝ ද ඒ ඒ කර්මයන් විසින් දෙන විපාක මැඩ තුමූහු විපාක දෙත් නො යි උපඝාතක නම් වෙත්. මෙසේ කර්මයෝ සතරෙක් වෙත් විපාක පිණිස.

95.

සර්වකර්මයෝ ගුරුකර්ම ය, ආසන්නකර්ම ය, අභ්‍යස්තකර්ම ය, කෘතත්වාත්කර්ම ය යි විපාකවාර පිණිස සතරෙක් වෙත්.

මෙහි **ගුරුකර්ම** නම් කවර? යත්:-යම් තාක් කුශලකර්ම ඇද්ද, ධ්‍යාන හැව්වහු ඒ ධ්‍යානයෙන් නො පිරිහුණ හොත් සෙසු තැන නො උපද්ද දී බඹලෝව ඇර උපයන රූපාවචර අරූපාවචර කුශලකර්ම කුශලගුරුකර්ම නම්. බඹලොව දෙවුලොව මිනිස්ලොව උපදනට තිසි යම් තාක් කුශලකර්ම කළවුන් එහැම තැනින් පිරිහෙලා කාපකුදු දවස් බුදුන්ට දන් දී මුත් බුදුන් හසුන් කණ ගෙණ සිටිය ද, එහි නො නැවතී අපායෙහි ඇර උපයන පඤ්චානන්තර්යකර්ම අකුශලගුරුකර්ම නම්.

ආසන්නකර්ම නම් කවර? යත්:-බඹලොව උපදනට තිසි මහද්ගතකර්ම ද, අතිවාර්යවිපාක වූ පඤ්චානන්තර්යකර්ම ද නැත් නම්, මරණාසන්නයෙහි තමා ප්‍රතිබද්ධ තාක් වස්තු සොම්නස් සිතින් බෙදා දෙන විසින්, වෛර ඇති තාක් දෙන කෙරෙහි ක්ෂමා කරණ විසින්, අන්නපානවස්ත්‍රයානමාලාගන්ධවිලේපන ශය්‍යාවසථප්‍රදීපෙයාභරණධනධාන්‍යාදි දෙයවස්තු දන් දෙන විසින්, ගඳ මල් දුම් දද පිළි පහන් ආදීන් තුනුරුවන් පුදන විසින්, පහන්සිතින් තුනුරුවන් සරණ යන විසින්, පන්සිල් අටසිල් දසසිල් ආදි සමාදන් වන විසින්, පින්කම් දෙන විසින්, පින්කම් අනුමොවුනා විසින්, බුදුන් විසින් දෙසූ නෛර්යාණික දහම් අසන විසින්, තුනුරුවන් සමරණය කරණ විසින්, මෛත්‍රී කරුණා මුදිතා භාවනා කරණ විසින්, සිරුරු පිළිකුල් සේ දක්නා විසින්, මෙ පෙවෙත් අස්ථිර සේ දුක් සේ විසිය නොවැටෙන සේ මෙනෙහි කරණ විසින් මෙසේ මරණාසන්නයෙහි කළ තාක් කුශලකර්ම ආසන්නභවයෙහි පිළිසඳ දේ නො යි කුශලආසන්නකර්ම නම්.

මෙසේ මරණමඤ්චකයෙහි හෙව යොනිසොමනසකාරයෙන් පවත්නා පණ්ඩිතජනයනට කිසෙයින් කුසල් වඩී? යත්:— සවස් වේලෙහි මහත් පර්වතයෙහි ඡායා පෘථිවිය පැතිරෙමින් යම් සේ වඩී ද, එසේම යොනිසොමනසකාරයෙන් පවත්නා

පණ්ඩිතජනයනට කුසල් වඩී'යි දතයුතු. මෙ නයින් කුශල ආසන්නකර්ම දතයුතු.

අකුශලආසන්නකර්ම නම් කවර? යත්:—මරණාසන්නයෙහි තමාගේ ඇති තාක් වස්තුව ලොභ උපයා "ඒ අන්නට නො වුව දහ"යි සිතන විසින්, තමහට මෙහෙ කරන්නවුන් විෂයෙහි අන්නපාන විස්ත්‍රශයනාසනගලානප්‍රත්‍යාදි නො දෙන්නවුන් විෂයෙහි තමා ගැති තාක් වස්තු නුදුන් සේ ගන්නවුන් විෂයෙහි වෛර උපයන විසින්, පුත්‍රදාරාදීන් කෙරෙහි බලවත් ලොභ උපයන විසින්, "කුසල් නො කෙළෙමි; අකුසල් කෙළෙමි"යි පළමු කළ තාක් පවු සමරණ කොට පශ්චාත්තාප උපයන විසින්, මෙසේ මරණාසන්නයෙහි කළ තාක් අකුශලකර්ම ආසන්න භවයෙහි පිළිසඳ දේනොයි අකුශලආසන්නකර්ම නම්.

මෙසේ මරණමඤ්චයෙහි හෙව අයොනිසොමනසිකාරයෙන් පවත්නාහට අකුසල් කිසේ වඩී? යත්:- සවස් වේලෙහි මහත් පර්වතයෙහි ඡායා පෘථිවිය පැතිරෙමින් යම්සේ පවතීද, එසේ ම අයොනිසොමනසිකාරයෙන් පවත්නා බාලයනට පවු වඩී'යි දතයුතු. මෙනයින් අකුශලආසන්නකර්ම දතයුතු.

අභ්‍යාසකර්ම නම් කවර? යත්:- පළමුවනුව විපාක දෙන ගුරුකර්ම ද, දෙවනුව විපාක දෙන ආසන්නකර්ම ද නැත් නම්, පණ්ඩිතජනයන් විසින් එක්වන් සදහන් කරණ විසින් අභ්‍යාස කරණ ලද සුගතිය උපයන කුශලකර්ම ද, බාලජනයන් විසින් එක්වන් සදහන් කරණ විසින් අභ්‍යාස කරණලද දුගතිය උපයන අකුශලකර්ම ද සතතාභ්‍යාස විසින් බලවත් කරණලදුයේ ප්‍රගුණ වූයේ තුන් වනුව විපාක දෙන අභ්‍යාසකර්ම නම්.

කතත්වාත්කර්ම නම් කවර? යත්:—යම්තාක් කර්ම මැඩ පළමු විපාක දෙන ගුරුකර්ම නැත් නම්, ගුරුකර්ම සිඩ නො කළාහට දෙවනුව විපාක දෙන මරණාසන්නයෙහි සිඩ කරණ ලද ආසන්නකර්ම නැත් නම්, උපන් නැන් පටන් ගෙණ කුසල් එක්වන් සදහන් කරණ විසින් බලවත් කරණලද තුන් වනුව විපාක දෙන අභ්‍යාසකර්ම නැත් නම්, මෙ ලොව පරලොව සිඩ කරණලද සුගති දුගති දෙතැනින් එක් තැනෙක උපයන සතර වනුව විපාක දෙන්නට තිබී කර්ම කතත්වාත්කර්ම නම්. මෙසේ කර්මයෝ සතරෙක් වෙත්.

මෙසේ දක්වන ලද චතුෂ්කාවයෙහි අෂ්ටප්‍රකාර කර්‍මයන් විසින් සත්හු සුගති දුගති දෙතැන උපද සුවදු, දුකුදු අනුභව කෙරෙත්.

60

ධර්‍මස්වභාවයෙහි අකෝවිද බාලජනයන් රාගද්වෙෂ දෙදෙන වඩ්ඩනය කෙරෙත්. කිසේ ය? යත්:—මෛත්‍රීලෙශයෙන් රාග වඩ්ඩනය කෙරෙයි.

කිසෙයින් මෛත්‍රීලෙශයෙන් රාග වඩ්ඩනය කෙරෙයි? යත්:-මෛත්‍රීභාවනා කාරණුවන් විසින් "මම නිදුක් වෙම්ව 'යි නිරොගි වෙම්ව"යි යනාදි විසින් පළමු තමන් කෙරෙහි මෛත්‍රී පතුරුවා, තමන් කෙරෙහි සුවයෙන් මෛත්‍රී පැවති කල "මම යම්සේ නිදුක් නිරොගි වෙම්ද, එසේ ම 'බුඩරකඛිත' 'ධම්මරකඛිත' නිදුක් වේව 'යි නිරොගි වේව"යි යනාදි විසින් දෙවනු කොට තමහට ප්‍රියයන් කෙරෙහි මෛත්‍රී පතුරුවා, "යම්සේ 'බුඩරකඛිත' 'ධම්මරකඛිත' නිදුක් නිරොගි වේ ද, එසේ ම මා හා එක සෙනස් නෙහි වාසය කාරණ් නාක් දෙන ද, මට හිතයෝ ද, මැදහත්හු ද, අහිතයෝ ද, මා වසන විහාරයෙහි හැමසත්හු ද, ගොචර ග්‍රාමයෙහි හැම සත්හු ද, මා වසන ගෙයි හැම සත්හු ද, මා වසන බුහුරුයේ 1 හැමසත්හු ද, හාත්පස ගම, මා වසන දනව් වෙහි, රට, ඊපයෙහි, සතර මහ දිව, දෙදහසක් කුදිව, මෙ සක් වළ, හාත්පස සක්වළ, උඩ ද, යට ද, දශදිශායෙහි ද, ස්ත්‍රීහු ද, පුරුෂයෝ ද, දෙවියෝ ද, මිනිස්හු ද, සතර අවාහි සත්හු ද, සියුම් අත් බව් ඇත්තෝ ද, මහත් අත්බව් ඇත්තෝ ද, පැණෙන සත්හු ද, නො පැණෙන සත්හු ද, දුර වූ සත්හු ද, ආසන්නයෙහි වූ සත්හු ද, නිදුක් වෙත් ව'යි නිරොගි වෙත් ව'යි ඔවුනොවුන්ට වෙහෙස නො සිතත් ව'යි ඔවුනොවුන්ට වෙහෙස නොකෙරෙත් ව"යි යනාදි විසින් මෙසේ පුරුෂයන් තමහට ප්‍රිය පුරුෂයන් කෙරෙහි පළමු මෛත්‍රී පතුරුවා, පසුව සාමාන්‍ය යෙන් ස්ත්‍රී පුරුෂයන් කෙරෙහි මෛත්‍රී පැතිරවිය යුත්තේය. ස්ත්‍රීනුදු විසින් පූර්‍වොක්තක්‍රමයෙන් පළමු තමහට ප්‍රිය වූ ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි මෛත්‍රී පතුරුවා, පසුව සාමාන්‍ය කොට ස්ත්‍රී පුරුෂයන් කෙරෙහි මෛත්‍රී පැතිරවිය යුත්තේ යි.

මෙසේ කළමනා මෛත්‍රීභාවනා කියන තැන "තමහට ප්‍රියයන් කෙරෙහි පළමු මෛත්‍රී පතුරුවන්නේය"යනු ගෙණ

1. බුවරියේ,

"ස්ත්‍රීහු මට ප්‍රියයහ. එසේ වන බැවින් ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි මෛත්‍රී පතුරුවමි"යි පළමු ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි මෛත්‍රී පතුරුවන පුරුෂයනුදු, "පුරුෂයෝ මට ප්‍රියයහ. එසේ වන බැවින් පුරුෂයන් කෙරෙහි මෛත්‍රී පතුරුවමි"යි පළමු පුරුෂයන් කෙරෙහි මෛත්‍රී පතුරුවන ස්ත්‍රීනුදු මෛත්‍රීලෙශයෙන් රාගවඤ්චනය කෙරෙයි. මෙ නයින් ම්‍රියමාණයන් විෂයෙහි මෛත්‍රීලෙශයෙන් රාගවඤ්චනය දතයුතු.

මළවුන් විෂයෙහි වනාහි නිෂ්පර්‍ය්‍යායයෙන් ම රාග ද්වේෂ දෙදෙනාගේ උත්පත්ති දතයුතු. කිසේ ය? යත්:—මළවුන්ගේ වර්‍ණශොභා ද, හස්තපාදාදි ශරීරසංස්ථානශොභා ද, මධුර වූ ශබ්ද ද, මෘදු වූ ශරීරස්පර්‍ශය ද, ඔවුන් විසින් තමහට වන අර්‍ථ ද, ස්මරණ කරණුවහට බලවත් ව ගෘහාශ්‍රිතප්‍රෙම උපද්දී. ඉක්බිති "ඔවුන්ගේ මරණින් මෙතෙක් දෑ වැරැද්දී"යි සිතනුවහට බලවත් දුක් දොම්නස් උපද්දී. හදවත් පැළෙන පමණ ශොකපරිදෙව දුඃඛදෞර්මනස්‍යඋපායාසාදිදු උපද්දී. කාලක්‍රියා නොකළවුනුදුගේ වර්‍ණ ශොභා ද, හස්තපාදාදි සංස්ථානශොභා ද, මධුර වූ ශබ්ද ද, මෘදු වූ ශරීරස්පර්‍ශ ද, ඔවුන් විසින් තමහට වන තාක් අර්‍ථ ද ස්මරණ කරණුවහට බලවත් ව ගෘහාශ්‍රිතප්‍රෙම උපද්දී. ඉක්බිති මෙ හැම උන්ගේ වියොගයෙන් හෝ තමා කෙරෙහි ඔවුන් නො සිතිද්ද වීමෙන් හෝ වරද හොත් මෙ හැම සිතා අයොනිසොමනස්කාරයෙන් පැවත ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා ද අධිවාසනා ද නො කටහෙනුවහට බලවත් දුක් දොම්නස් උපද්දී. හදවත් පැළෙන පමණට ශොකපරිදෙවදුඃඛදෞර්මනස්‍යොපායාසාදිදු උපද්දී. එසින් වදාළහ බුදුහු:-"පියජාතිකා හි බ්‍රාහ්මණ සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා"යි ද—

"තණ්හාය ජායතී සොකො තණ්හාය ජායතී භයං,
තණ්හාය විප්පමුත්තස්ස නත්ථි සොකො කුතො භයං.

රතියා ජායති සොකො රතියා ජායතී භයං,
රතියා විප්පමුත්තස්ස නත්ථි සොකො කුතො භයං.

පෙමතො ජායතී සොකො පෙමතො ජායතී භයං,
පෙමතො විප්පමුත්තස්ස නත්ථි සොකො කුතො භයං"යි.

බලවත් නො ව උපන මෙ පමණෙක් වෙයි. ඉදින් මෙයට ද වඩා අධික වී නම්, මුඛයෙන් හුණුලේ නැගෙයි. ඉතා බලවත් වී නම්, දවා හලු කෙරෙයි. එසින් වදාළහ බුදුහු:-"තයො අග්ගී: රාගග්ගි, දොසග්ගි, මොහග්ගි"යි.

යම් සේ අනුකම්පායෙන් මෛත්‍රීභාවනා කරණුවන් මෛත්‍රී ලෙශයෙන් රාගවඤ්චනය කෙරේ ද, එසෙයින් ම මරණට සම්ප්‍රාප්තයන් කරු එළඹුනු අපණ්ඩිතජනයන් කාරුණාලෙශයෙන් වෙෂවඤ්චනය කොරෙයි. ප්‍රාණවධ සිඩ කොරෙයි. කිසේ ය? යත්:—අත්පා සිඳුනා ආදී කම්කටුල් දී දුක් දෙනු බලා කළකිරී "දුක් නො දී මරව"යි යමෙක් කී නම් ඔහු කීවා සේ මැරුවහොත් "දුක් නො දී මරව"යි කිවහුට ප්‍රාණවධය සිඩ වෙයි.

ගිලනුන් කරා එළඹ බලවත් දුක් විඳිනවුන් දැක මෙ දුක් විඳුනා බලාත් "මළ 1 මැනවැ"යි යමෙක් කී නම්, "මොහු කියනුයේ මැනවැ"යි ගිලන් සිතින් ගෙණ අහර නො වළඳනු ආදි අසැප තමහට කොට්න් ගිනියෙහි බහාලූ මකුළුහුයක් කළු වන් වන පමණ කලට ද තමා මළ මනා වේලාවට පෙරට ව මෙළේ වී නම් මරණගුණ කිවහු විසින් ම මරණලද වෙයි.

බොහෝ කුසල් කළවුන් මියන්නට හොත් කළ "තෙපි බොහෝ කුසල් කළව. මේ ජන්මයෙන් තොපට ප්‍රයොජන නැති. මැටිබඳනක් බිඳ පියා රන්බඳනක් ගන්නවුන් වැන්න ව. තෙපි මෙයින් චුතව දෙව්ලොව ඉපද දිව්‍ය සම්පත් අනුභව කරව"යි කී කල 'මොහු කියනු යෙදෙ'යි අහර නො වළඳනු ආදි අසත්ප්‍රායෙන් පළමු කීවා සේ අල්පමාත්‍ර කලකට ද පෙරට ව මෙළේ වී නම් මරණ ගුණ කිවහු විසින් ම මරණ ලද වෙයි.

"බොහෝ කල් ගිලන්ව හෙව දුක් විඳ නො මියන්නේ ඉතා දුක් විඳියි. මෙලෙසින් මෝහට මනා නැති. එසේ වන බැවින් දුක් නො විඳ මෙළේ මැනවැ"යි මියන්නට නිසි ක්‍රියාවක් යමෙක් කළේ වී නම්, අපථ්‍ය වූ දෙයක්2වැළඳුයේ වී නම්,පළමු කිවා සේ ක්‍ෂණයකට ද පෙරට ව මෙළේ වී නම් මේ ප්‍රයොග කළහු විසින් ම මරණලද වෙයි. යමෙක් ගිලනුන් කරු එළඹ බොහෝ අකුසල් කළවුන් ත්‍රාසව මියනු සඳහා නරකදුක් කියන්නෝ වී නම්, බොහෝ කුසල් කළවුන් ආහාරොපචෙඡදාදි කොට මියනු සඳහා සවර්ගකථා කියන්නෝ වී නම්, ඒ ප්‍රයොගයෙන් එව්හු පළමු කීවා සේ ක්‍ෂණයකට ද පෙරටව මියන්නාහු වූ නම් මෙසේ අනුශාසනා කළහු විසින් ම මරණලද වෙයි.

සජ්ජනයන් විසින් යමක්හු මළ දහ'යි යන සිත් නො ද කටයුත්තේය. එවැනි සිත් උපන නම් ගිලනුන් හා යම් බසක්

1. මෙළේ. 2. අපථ්‍යයක්.

නො ද කිඹිය යුතු මළ දහ'යි යන සිත් ඇති වූ තැනින් මත්තේ පයර්‍යායෙනුදු කිව ප්‍රාණවධ සිඞ වන බැවින්.

61.

ගිලනුන් කරා එළඹියන් විසින් "සිල්වත්නට අනුශාසනා කරත් මෙසේ අනුශාසනා කටයුත්තේ යි: "සිල්වත්නට මාගීඵලප්‍රාපති කිසි ආශවයර්‍යයෙක් නො වෙයි. එසේ වන බැවින් විහාරාදිය ආශකති නො උපයා බුඞානුසමෘති ධම්මානුසමෘති සංඝානුසමෘති කායගතානුසමෘති භාවනායෙහි අප්‍රමාද වනු මැනවැ"යි. නො එසේ වූවානට ද අනුශාසනා කරත් සිල්වත්නට මාගීඵලප්‍රාපති කිසි ආශවයර්‍යයෙක් නො වෙයි. එසේ වන බැවින් මෙසේ ගෙව හිඳ සිට දවස් යවන කාලයෙහි "පන්සිල්, අටසිල්, දසසිල් දිවිහිමියෙන් අඛණ්ඩ කොට රක්මි"යි සිල් සමාදන් ව රුක්ක මැන ව. තුනුරුවන් මෙනෙහි කරණු මැන ව. ශරීරයෙහි ප්‍රතිකූලභාවය එක්වන් මනසකාර කොට අශුභභාවනායෙහි යෙදී වාසය කරණු මැනව. ශරීරයෙහි උපන් දුකඛවෙදනා ගෙණ "නිත්‍ය නො වන බැවින් අනිස. එක්වන් පෙළෙන බැවින් දුකඛ. තමා විසිය නො වැටෙන බැවින් අනාත්මය" යනාදි විසින් එක්වන් විදශීනාභාවනා කරණු මැනව. තමා ගැති තාක් සම්පත් පිළිවන් වුව දන් දුන මැනව. නො එසේ වුව එහි ආලය ත්‍යාග කළ මැනව. පුත්‍රදාරාදිසවිඥනක අවිඥනකවසතුදු සිහා සිතට දුක් නො එළවුව මැනව. "ඔහු හැමදෙන තමතමන් කළ කමීයෙන් උපන්නාහ. සුව විඳිනට නිසි කුශලකම් ඇත්තාහු වූහු නම් සුව විඳිති. නො එසේ වුව කාහිවකුදු එයට කටහැකි නැති. ලාභ, අලාභ, අයශස්, යශස්, නින්‍දා, ප්‍රශංසා, සුඛ, දුඃඛ ලොකධම් ය"යි සිතුව මැනව. අසථානයෙහි නො සිතුව මනා තාක් දෑ සිතන්නහු ශරීරය සුවයෙන් නො පවත්තී. අනෙක අකුශලධම්යන්ගේ උත්පත්ති වෙයි. යුකතප්‍රාප්තසථානයෙහි එයට නිසි මනසකාරයෙහි පවත්නා[1] සඳහා සමාධාන ඇතිවන්නා හා 2 ශරීරය සුවයෙනුදු පවත්ති. කරණ තාක් මනසකාරයට ද ලැබෙයි. මෙසේ වන බැවින් සරණසිල් පිහිටා දන් ආදි පින්කිරියවත් පූරා යම් තැනෙක නො ඇලි නිවන් අධිගම කරණු මැනවැ"යි 'මළදහ' යන සිත් නො උපයා අනුශාසනා කටයුතු.

"බොහෝ පවු කළම්හ. අපට සිල් නම් කිම? සමාධාන නම් කිම? අපට සවගී මාත්‍ර ද නො පිළිවන. නිවන් ම කොහි ලා

---

1. පවත්නා හා. 2. ඇතිවෙයි.

ලැබෙ"?යි කියත් නම් ඔහු මෙසේ අනුශාසනා කටයුතු වෙති. "එසේ නො කියව. තොප කළ අශුභයක් ඇත එ අනෙක් ම අවස්ථායෙකින් කරණ ලද දූයක් බැවින් එ පියව. කළ තාක් ශුභ සමරණ කරව. දූන් තොප සිල් නිර්මල බැවින් "මාගේ සිල් සුපරිසුඩ ය"යි සොම්නස් ඇතිව ප්‍රීතිප්‍රමොද්‍යයෙන් යෙදී තොප සම්‍යක්ප්‍රතිපත සිට සිල්සමාදන් වූ තැතින් මොබ සමරණ කරව"යි කළ තාක් ශුභයෙහිදු, සමාදන් වූ සීලයෙහිදු, භාවනායෙහිදු පිහිටන පරිද්දෙන් අනුශාසනා කටයුතු.

62.

ගිලනුන් විසිනුදු මෙසේ ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා කටයුතු:"**කම්මස්සකා හි සත්තා අත්තනො කම්මානුරූපමෙව ගතිං ගච්ඡන්ති, නෙව පිතා පුත්තස්ස කම්මෙන ගච්ඡති, න පුත්තො පිතු කම්මෙන ගච්ඡති**" යනාදි වදාළ බැවින් සත්හු තමතමන් කළ පින්පවුකැමින් සුගති දුගතියට පැමිණෙති. පියා කළ කැමින් පුත් සුගති දුගතියට පැමිණෙන්නේ නො වෙයි. පුතු කළ කැමින් පියේ සුගති දුගතියට පැමිණෙන්නේ නො වෙයි. එසේ ම බෑයා කළ කැමින් මලු කළ කැමින් නඟ කළ කැමින් බුහුන් සුගති දුගතියට පැමිණෙන්නී නො වෙයි. සියලු ම සත්හු කම් ම සම්පත් කොට ඇත්තාහ. කම් ම දායාද කොට ඇත්තාහ. කම් ම යොනි කොට ඇත්තාහ. කම් ම නෑයන් කොට ඇත්තාහ. කම් ම සබඳුන් කොට ඇත්තාහ. කම් ම පිළිසරණ කොට ඇත්තාහ. කම් ම සතුන් හීනප්‍රණීතභාවයෙන් දෙකක් කොට බෙදයි. එබැවින් අප්‍රමාදව දන්පින්කිරියවත් පිරිය යුත්තේය. "පන්සිල්, අටසිල්, දසසිල් දිවිහිමියෙන් රක්මි"යි සිල් සමාදන් විය යුත්තේය. තුනුරුවන් සඳහන් කරණු තුන්ලකුණු මෙනෙහි කරණු ආදි භාවනාමයපුණ්‍යක්‍රියායෙහි පැවැත්ත යුත්තේය. තමා ගැති තාක් හැම වස්තු පියා පරලොව යනු එකාන්තය. තමහට උපන් ජාතිජරාමරණාදි දුක නොබව.[1] "එ තොපට නො විය දෙම්හ"යි වළකනුවෝ නැති. හැමසත්හු මරණයට යෙති. ධ්‍රැව වූ නිත්‍ය වූ එක් සතෙක් නැති. එ බැවින් ම "සියලු යොවුන් ජරා කෙළවර කොට ඇත්තේය. සියලු යොවුන් ජරා පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තේය. සියලු නිරොගිබව් ව්‍යාධි පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තේය. සියලු සම්පත් විපත්ති පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තේය. සියලු ජීවිත මරණ පර්‍ය්‍යවසාන කොට ඇත්තේය"යි වදාළ බැවින් මේ අනිවාර්‍ය්‍ය ලොකයෙහි පැණෙයි[2].

---

1. දුක් නොබලව. 2. පැමිණෙයි.

මෙවෙනි තැන මා ජඩ නොවූව මැනව."ජරාවට සම්ප්‍රාප්ත වීමි"යි ගිය යොවුන් පිණිස තාප නො ඉපයුව මැනව."බලවත් ව්‍යාධියට සම්ප්‍රාප්ත වීමි"යි නිරොගි බව් පිණිස තාප නො ඉපයුව මැනව. "අනාථ වීමි"යි විනාශයට ගිය සම්පත් පිණිස තාප නො ඉපයුව මැනව. ලොකයෙහි උපන් තාක් හැම සත්තට මරණ සාධාරණය. බුදුනට ද පවා වෙයි. මබඳහට නම් කුමට නො වේද? මෙසේ හැමසතුන් හා සාධාරණ, තමා හා හැම කල පුරුදු මරණ සිතා සිතට දුක් නො එළවනු මැනව. කර්මශක්ති ඇති තාක් කල් පවත්ති. නැති කල බුදුදහසුන් විසිනුදු කටහැකි නැති"යි මරණ පිණිස තාප නො ඉපයුව මැනව. "මිනිසත් බව් සුලභ නො වෙයි. කරණතාක් කුසලට පිහිටය. එබැවින් 'මරණ වුව දහ'යි පතනුදු නො යෙදෙසි. වුතමනා තාක් දුක් යම් තැනෙකදු උපත විදුවයි. එසේ වන බැවින් මරණ සිතා සිතට දුක් නො එළවුව මැනව. කුසල් කළ මැනව. කළ තාක් කුසල් සඳහන් කළ මැනව. කායට සිතට දුක් නො වන පරිද්දෙන් තුනුරුවන් සමරණ කළ මැනව. ශරීරපීඩා උපන හොත් එගෙණ තුන්ලකුණු මෙනෙහි කළ මැනව. කිසි වනෙක නො ඇලුන මැනවැ'යි මෙසේ ප්‍රත්‍යවෙක්ෂා කටයුතු. මරණාසන්න යෙහි කිසිතැනෙක ඇලුන හොත් ගති සුඩ නො වන්නේ ම ය.

සැරියුත්මහතෙරුන් අනේපිඩුමහසිටුහු මියන්නට හොත් කල "කිම ගෘහපතිය! දුඃඛවෙදනා බලවත් නොවේ ද? සිට සිට ම නා වෙදනා නො වඩී දූ?"යි පුළුවුත්කල වහන්සේ! දුක් සිට සිට බලවත් වෙයි. උනු නො වෙයි. මා හිස්මුදුන් පෙණමතින් විදුනා වැන්න. සියලු හිස සම්වරක් එව පොලු ලා අඹරන්නා වැන්න. අතුනු කැපෙන සැතෙකින් කඩ කඩ කොට කපන්නා වැන්න. සියලු සිරුරු අඟුරුවළෙහා පෙරළපෙරළා තවන්නා වැන්න" යනාදි විසින් තමා ශරීරයෙහි උපදනා තාක් දුක් කිය. එකල මහතෙරහු "**තස්මා තිහ තෙ ගහපති එවං සික්ඛිතබ්බං: න චක්ඛුං උපාදියිස්සාමි, න ච මෙ චක්ඛුනිස්සිතං විඤ්ඤාණං භවිස්සතීති. එවං හි තෙ ගහපති සික්ඛිතබ්බං. තස්මාතිහ තෙ ගහපති එවං සික්ඛිතබ්බං: න සොතං-පෙ-න ඝාණං-පෙ-න ජිවහං -පෙ-න කායං-පෙ-න මනං-පෙ-න රූපං-න සද්දං-පෙ-න ගන්ධං-පෙ-න රසං-පෙ-න ඵොට්ඨබ්බං-පෙ-න ධම්මං-පෙ-න ඉධලොකං-පෙ-න පරලොකං උපාදියිස්සාමි, න ච මෙ පරලොක නිස්සිතං විඤ්ඤාණං භවිස්සතීති-පෙ-යම්පිදං දිට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤාණං පත්තං පරියෙසිතං අනුවිචරිතං මනසා, තම්පි න උපාදියිස්සාමි, න ච මෙ තං නිස්සිතං විඤ්ඤාණං**

භවිස්සතීති" යනාදීන් බණ වදාළහ. මහසිව් මෙ බණ අසා වලප්නට වන. එකල සැරියුත්මහතෙරුන් හා පසු මහණව වැඩි අප අනඳමහතෙරහු "මහසිව! බා ගියෙහි ද? කුමට වලප්හි?"යි වදාළහ. එකල මහසිව් "වහන්සේ! මම බා වලප්නෙම් නො වෙමි. බුදුන් කරා බොහෝ කල් එළඹියෙමි. මනොභාවනීය වූ සඟුනුදු කරා බොහෝ කල් එළඹියෙමි. 'මෙ වැනි බණක් නොඇසූ විරිමි. "මෙ වැනි බණ මට පළමු කුමට නො වදාළ දැය?යි රැහැණිව වලප්මි"යි කීය. එසඳ සැරියුත්මහතෙරහු "මහසිව! මේ සඟුන් කොරෙහි වැටෙ"යි වදාළහ. එකල මහසිව් "වහන්සේ! මෙ බණ මෙතැන් පටන් ගෙණ ගිහිමිනිස්නට ද වදාරන්නේ ය"යි ආරාධනා කොළේ සි. වදාළ බණ සේ යම් වෑනුවෙක නො ඇලී උපන් තාක් ශරීරවෙදනායෙහි නො කළකිරී මනසකාරයෙහි පැවත දෙවුලොව ගොස් උපනී. මෙසේ වන බැවින් රූපස්කන්ධයෙහි ද, වෙදනාස්කන්ධයෙහි ද, සංඥාස්කන්ධයෙහි ද, සංස්කාරස්කන්ධයෙහි ද, විඥානස්කන්ධයෙහි ද, චක්ෂුස ද, ශ්‍රොත්‍රයෙහි ද, ඝ්‍රාණයෙහි ද, ජිහ්වායෙහි ද, කායයෙහි ද, රූපාලම්බනයෙහි ද, ශබ්දාලම්බනයෙහි ද, ගන්ධාලම්බනයෙහි ද, රසාලම්බනයෙහි ද, ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බනයෙහි ද, මෙලොව ද, පරලොව ද, තමා විසින් ප්‍රාප්ත තාක් විෂයෙහි ද, පයෙෂ්ෂණ කළ තාක් විෂයෙහි ද, සිතින් සිතූ තාක් විෂයෙහි ද නො ඇලී බුද්ධානුස්මෘති ආදිය පැවැත්ත යුතු.

63.

මෙසේ යමෙක් අප්‍රමාදව කුසල් කොට කළ කුසල් සඳහන් කරන්නේ වී නම් ඔහට මරණාසන්නයෙහි කර්මානුභාවයෙන් ඔහු දන් දෙනු ආදි කුසල් කරණ කාලයෙහි ඔහු විසින් දුන් අන්න පාන වස්ත්‍ර මාලා ගන්ධ විලෙපනාදි දානවස්තුව වණී හෝ මනසට පැණෙසි. බණ ඇසුවහට ශබ්ද ද, ගඳ පිදුවහට ගන්ධ ද, අන්නපානාදි දුන්නහුට රස ද, තිලිසානවසින් දුන්නහුට ප්‍රෂ්ටව්‍ය ද මනසට එළෙසි. ඒ කාලයෙහි ඔහට උපදනා තාක් සිත් මෙසේ එළුනු ආලම්බනයෙහි පවත්නී. මෙසේ වූ කාලයෙහි කර්මනිමිත්ත සිතට එළනා නම් වෙසි. යම් කලෙක උපදනා භවයෙහි කල්පවෘක්ෂ උද්‍යාන විමාන දිව්‍යාඞ්ගනාවෝ පැණෙද් ද, එසේ වූ කාලයෙහි ගතිනිමිත්ත පැණුනා නම් වේ. යම් කලෙක කර්මනිමිත්ත ද, ගතිනිමිත්ත ද නො පැණී කුශලකර්ම නෙමේ ම පැණෙන්නේ වී නම් කර්ම එළනා නම් වේ. මෙසේ එළනු තුන් ආලම්බනයෙන් එක් ආලම්බනයක් මනසට වටහන කල 1 ඔහට

1. වටහනකලක්සේ.

උපදනා තාක් සිත් ඒ ආලම්බනය ගෙණ උපද්දී. ඉක්බිති සතත නො පැහී සිටි ලෝභ ඒ ආලම්බනයෙහි ආසවාද උපයයි. සතත නො පැහී සිටි මෝහ උපදනා භවයෙහි ජාතිජරාමරණාදි දුක් මුහුණ බඳ සාඩක් සෙයින් මුවහ කොරෙයි. නො දක්ක දෙයි. මෙසේ අවිද්‍යාව විසින් ආදීනව මුවහ කරණ ලද භවයෙහි තෘෂ්ණාව විසින් නමන ලද්දේ පරතීරයෙහි සිටි ගසෙක බඳ බාණෙක එල්බ තමා සිටි තීරයෙන් පරතෙරට පැන පරතීරයෙහි පිහිටා සිටිනක්හු සෙයින් මේ භවයෙන් චුතව අතික් භවයෙහි පිළිසඳ විසින් ගොස් පිහිටයි. මෙතෙකින් සුගතිපිළිසඳ දක්වන ලදි.

64.

බුභුක්‍ෂා පිපාසා බලවත්ව ශරීරයෙහි බලවත් දුක් පවත්නා කාලයෙහි මනසකාරයක් නම් කටහැකි ද? මේ ඉතා නො පිළිවන් නො? යත්:—හැමකල අප්‍රමාද විහාරී වූ ශරීර වශග නොවූ මහාපුරුෂයන්ට නො පිළිවන් නො වන බැවින් කිසි භාරයෙක් නො වේ යමෙක් උපදනා ශරීරවෙදනායෙහි කළකිරෙන්නෝ වී නම්, තමහට අනපානභෛෂජ්‍යාදි නො එළවූවන් කෙරෙහි මෙහෙ නො කළවුන් කෙරෙහි සැටෙන්නෝ වී නම් ඕහට ම භාරවන බැවින්; මෙකී තාක් තැන ක්‍ෂමා ඇත්තවුන්, කිසිවක්හු කෙරෙහි අපෙක්‍ෂා නො කරන්නවුන් කාබුන් මරණින් සුගතිය උපදනා බැවින්. කිසේය? යත්:—රද හැරපියාදු ගියවුන් අරණ්‍යායතනයෙහි සෘෂිපැවිදිව හැම කල සමාධානයෙන් වාසය කොට මරණසම්ප්‍රාප්ත වූ කල ශරීරයෙහි උපන් දුඃඛවෙදනායෙහි නො කළකිරී හුදකලා වන බැවින් ම අනුන් කෙරෙහි "අන්නපාන නුදුන්හ. මෙහෙ නො කළහ" යි නො සැටී එයින් චුතව සුගතිය උපදනා බැවින් ක්‍ෂමා ඇත්තානට මෙයිදු විසමයෙක් නොවේ. කිසේ ය? යත්:—

එක් තෙරණකෙනෙක් රාත්‍රිය සක්මන් කරන්නාහු මනසකාර යෙහි පැවත පය රුජා බෙහෙවින් දනින් සක්මන් කොරෙති. මෙසේ සක්මන් කරන්නවුන් එක් වැද්දෙක් දැක මුවගොනෙකැයි සිතා විද්ද. එසඳ මහතෙරහු කවරක්හ?යි වදාළහ. එසඳ වැදි සඟකෙනෙකුන් බව් දැන "වහන්සේ! මම වැද්දෙක්මි. මුව ගොනෙකැ" යි සිතා විද්දෙමී" කීය. මහතෙරහු "වැද්ද! නො බා අප කරා එ" යි කැඳවා ගෙණ විදිතැනින් ශ්වාස පවත්නෙන් භාවනාවම ශකතිනැතිව "පුහුදුන්ව කාලක්‍රියා වුව නො යෙදෙ" යි සිතා ඔහු ලවා විදිපහර පිදුරුකෙබාළ ගන්වා විදිපහරින් ශ්වාස නො පැවැත්නදී "අප තා වෙර වතුරුවා ගෙණ හිඳැ" යි වදාරා

ඔහු එසේ කළ කල පිද්දහු කෙරෙහි නො සැලී දුඃඛවෙදනා තෘණලවයක් සේ ද නො ගෙණ විදර්ශනා වඩා සතරමග සතර ඵලය උපයා නිරුපධිශෙෂනිර්වාණධාතුවින් පිරිනිවියහ.

එක් සඟකෙනෙකුන් වගෙක් ගෙණ සෙස්සන් තමා වළකන්නට නො පිළිවන් තැනකට ගෙණ ගොස් හොවා දෙපය පටන් ගෙණ කන්නට ආරම්භ කෙළේ සි.

යම් අහෙක පටන් ගෙණ කන්නට ආරම්භ කළහොත් ඇටුදු නො තබා කනු වගුන්ගේ ධර්මතාය. මෙසේ කන කාලයෙහි පැවිද්දන් ගෙණ යන්නන් 1 වළකනු සඳහා වගුන් පස් පස් වැනි සඟහු තමන් වළකන්නට නො පිළිවන් තැනෙක හොවා කන සේ දැක "මහාපුරුෂය! අප කට හැකි දෑ නැති. අප්‍රමාද වී මෙ වැනි තැන අධිගමයට වීර්‍ය්‍ය කර"යි වදාළහ. පැවිද්දේ තමන් කන වගු කෙරෙහි භය ද, වෛර ද නො උපයා ඇට පටන් ගෙණ කිළිල්කඩ සේ බිඳ කන කල බලවත් ව උපදනා දුක් තෘණලව සේ ද නො හැඟ ශිලවිශුද්ධි ආදි වූ සප්තවිධවිශුද්ධිපරම්පරායෙන් ගොස් පිඩිමස් 2 නො කන තුරු සොවාන්මගඵල උපයා, කළවේ මස් නො කන තුරු සෙදගැමිමගඵල උපයා, නාභිමස් නො කන තුරු අනාගැමිමගඵල උපයා, හදමස් 3 නො කන තුරු අර්හත්මගඵල උපයා, හැමසසරදුකින් මිදී තමන් රුත්වූ සේ කියා උදන් ඇනුහු.

මෙසේ මහාපුරුෂයෝ තමන් මෙ වැනි මහාව්‍යසනයට සම්ප්‍රාප්තවූ කල එහි නො කළ කිරි ලොකොත්තරධර්මසමධිගම කෙරෙත්. මෙ වැනි වීර්‍ය්‍ය බලවත් ශරිරයෙහි උපන් දුක් අධිවාසනා කොට ත්‍රාස නො ව මනසකාරයෙහි පවත්නා පමණෙකින් ගන්නා සවර්ගී කළ කුසල් ඇත්තනට කිසි විසමයෙක් නො වෙයි.

65.

කර්ම, කර්මනිමිත්ත, ගතිනිමිත්ත තුන් ආලම්බනය සමාධානයෙන් මියනුවනට එළෙයි. 4 ප්‍රමාව සිටියන් යම් කාලෙක නො දන්නා සේ එකාවට හිස් සිදුනාහු නම් මෙ වැනි කල 5 කර්මනිමිත්තාදි එළෙනු එ ගෙණ සිත් පවතිනු පසුව එහි ආග්‍රහ කරණු එක්බිති එසේ ගත් ආලම්බන ගෙණ පිළිසඳසිත් උපදිනු 6 නො පිළිවන් නො යත්:—මේ කිසි විසමයෙක් නො වෙයි. මෙහිදු ළස බෙහෙව යම් කාලෙක කිණිහිරිමුදුනෙහි මැස්සක් හුනහොත් කුළින් එකාවට පැහැර මරාපියන කාලුදු කර්ම, කර්මනිමිත්ත,

1. පැවිද්දක් ගෙණ යන්නෝයි. 2. පිඩුමස්. 3. හදවත්.
4. මියන්නට එළවයි. 5. පවත්නේ. 6. උපදනේ.

ගතිනිමිත්ත එළඹුනු කල එ ගෙණ පළමු කී ක්‍රමයෙන් ම මියන බැවින්.

මෙසේ මියනුවන්ගේ චක්ෂුරින්ද්‍රිය ද, ශ්‍රොත්‍රෙන්ද්‍රිය ද, ඝ්‍රාණෙන්ද්‍රිය ද, ජිහ්වෙන්ද්‍රිය ද, ප්‍රතිසන්ධි දුන් කර්මයෙන් අන්‍ය කර්මයකින් වූයේ නම් ඒ ඉන්ද්‍රියයෝ ද, ඒ ආශ්‍රය කොට පවත්නා චිත්තයෝ ද, පළමු විනාශයට යෙති. ඒ කාලයෙහි නො ද දක්ති. නො ද අසති. හැම අඟ මිය හදවත් මතු ආශ්‍රය කොට සිත් පවත්ති. ඉක්බිති මරණ වෙසි. කුමක් සේ ය?යත්:-වියලෙන්නට අව්වෙහි කපා බහාලූ **තල්පතක්** හැමතැනින් වියලී පත්මුල මතු ආර්ද්‍රව තිබී පසුව එහිදු ආර්ද්‍රභාවය නැති වන්නා සේයි. යම් කලෙක පිළිසඳ දුන් කර්මයෙන් චක්ෂුරින්ද්‍රියාදීහු උපන්නාහු වූහු නම් ඔවුන්ගේ පළමු විනාශ නැති.

තමන් බලා ප්‍රසාද උපයනු සඳහා වඩා තුබූ බුඩරූප දැක බුදුගුණ සමරණ කරන්නාහු, පුදනු සඳහා එළවූ පුෂ්පාදි දැක තුනුරුවන් පුදනු ආදි විසින් කුසල් පුරන්නාහු, තමන් අසනු සඳහා කියවන බණ අසා ප්‍රසාද උපයා කුසල් පුරන්නාහු, තමන් පුදනු සඳහා එළවූ ගන්ධාඝ්‍රාණය කොට එ තුනුරුවන් පුද කුසල් පුරන්නාහු, දන් දෙනු සඳහා 1 එළවූ අන්නපානාදිය වලඳ බලා 'මෙවෙනි පිණක් සිඩ වනසේ ය'යි එ දන් දෙවා කුසල් පුරන්නාහු, තමන් දන් දෙනු සඳහා එළවූ සිහින් පිළි ආදි අතින් පිරිමැද බලා "ඉතා සපශීසම්පන්නය, මෙ වැනි කුසල් සිඩවන සේ ය"යි එ දන් දෙවා කුසල් පුරන්නාහු ඉන්ද්‍රියවිකල නැති ව එකවට ම රූපජීවිතෙන්ද්‍රියයන්ගේ විනාශයෙන් මරණට පැමිණෙත්. මෙසේ චුතවූවාහු ඉදින් මිනිස් අත්බැවෙක උපදනෝ වූහු නම් කර්ම, කර්මනිමිත්ත දෙක විශෙෂ නැති. ගතිනිමිත්ත වූ කල මවුකුස පැණෙයි. මෙසේ පැණුනු මවුකුස උපදනෝ කිනෙක් කාරණයෙන් උපදිති? යත්:—

"**මාතාපිතරො සන්නිපතිතා හොන්ති. මාතා ච උතුනී හොති. ගන්ධබ්බො ච පච්චුපට්ඨිතො හොති. තිණ්ණං සන්නිපාතා ගබ්භස්සාවක්කන්ති හොති**"යි ආබැවින් මෙතුන් කාරණයෙන් ගබ පිළිසිඳ ගණී. මෙහි 'මාතාපිතරොසන්නිපතිතා හොන්ති,' යනු පිතෘහුගේ ශුක්‍ර සඳහා කීයේය. 'මාතා ච උතුනී හොති' යනු මවගේ උතුනීලේ සඳහා කීයේය. උතුනීලේ කිසෙයින් වෙ'යි?යත්:-මවුකුස ගැබ පිහිටනා තැන කරඹපතක් හා

ලේවන් පිළිකායෙක් පැණී සත්දවසකින් මහත්ව වැටකොළු පඬක් සා ව පැණී සිල්ව තුන්දවසක් ශ්‍රව වෙයි. එ කල්හි ගැබ පිළිසඳ ගත ද ශ්‍රවලේ හා ම යෙයි. සතරවන දා පටන් ගෙණ ශුඩ වූ වස්තුව සතියක් හෝ දෙපෝවරක් හෝ පිළිසඳට පිහිට වෙයි. 'ගන්ධබ්බො ච' යනු 'ගන්තබ්බො'යි සේ යි. පිළිසඳට යනු යේ යි. මෙයින් පිළිසඳ ගන්නා සත්හු කියත්. මෙසේ මෙ තුන් දෙනාගේ සන්නිපාතයෙන් ගබ පිළිසඳ ගණී. මෙසේ පළමු වූහුටු පිතෘහුගේ ශුක්‍ර සත්දවසකට ප්‍රත්‍යය වන්නේ යි. බුදුන්මෑණියන් පුරුෂසංගති නැති ව පෙහෙව හොත් කල බෝසතුන් පිළිසිඳ ගත්තෙන් ද, වෙහෙරදෙව්ඹිසවුන් සඟඅරම සිට රජගෙට එනු වන් අභරමගලා ගර්භිණී වූයෙන් ද පියාගේ ශුක්‍ර ප්‍රත්‍යය වනු භූයොවෘත්තිඅපෙක්ෂායෙන් කියේය.

උතුනීකාලයෙහි මවදගේ ශුක්‍රයෙන් පිළිසඳ වෙයි. කිසේය? යත්:-පුරුෂයන් හා සංරක්ත ව කායසංසග්ගී සමවදනා වේලෙහිදු, රාගචිත්තයෙන් නාභිපරාමර්ෂණ අධිවාසනා කරණ වේලෙහිදු, රාගචිත්තයෙන් පුරුෂයන් බැලීමෙනුදු, පුරුෂයන්ගේ ශබ්දයෙහි උපන් රාගයෙනුදු, ගන්ධාඝ්‍රාණ කොට උපන් රාගයෙනුදු මවගේ ශුක්‍ර චලිත වෙයි. එසේ චලිත වූ ශුක්‍ර ද ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වන බැවින් මවගේ ශුක්‍ර ප්‍රතිසන්ධියට ප්‍රත්‍යය වේ'යි දතයුතු.

කිපමණ රූපයෙක **පිළිසඳසින්** උපද්දී? යත්:-පූර්‍වෝක්ත ක්‍රමයෙන් නිර්දිෂ්ට රුධිරශුක්‍ර දෙක පිහිට කොටින් හිමාලයෙහි ගබසලා පී පුළුලුපැටවකු රොමයක් ගෙණ පහන්තලතෙල ගලා සත්වටෙක සලා පී කල ලොම් අග සිටිනා චක්ෂුසට අවිෂය වූ තෛලබින්දුවක් පමණ **කලලරූපයෙහි** පිළිසඳසිත් උපද්දී. මෙ වැනි අවස්ථාවෙහි දී පිළිසඳසිතට ඉක්බිති ව තුදුස්භවාඞ්ගයක් උපන් කල පිළිසඳසිත් ඇතුළු කොට සොළොස්වනුව ජනමලාභ පිණිස ආවජිත උපද්දී. සතළොස්වනුව භවනන්දනය කෙරෙමින් ආත්මග්‍රහණ උපයමින් හා "ජනමලාභ ලදිමී"[1] ලොභසම්ප්‍රයුක්ත සිත් උපද්දී. මෙ නයින් ප්‍රතිසන්ධික්ෂණයෙහි උපන් රූප බිඳෙන කල ඒ හා එක් ව භවනිකානාති උපද බිඳේ'යි දතයුතු. මෙසේ උපන් කලලරූප ක්‍රමයෙන් බොහෝ ව **පහන්තලතෙලිත්තක්** වැනි වෙයි. ඉක්බිති **මස්දෙව්දියන්තක්** වැනි වෙයි. ඉක්බිති

1. ලදින්. 2. පස්පොළක්වෙයි. 2. අයත. 4. පරිපූර්ණ යතනවනු.

බොල් කොට පක් ලන්තක් වැනි වෙයි. ඉක්බිති මේ කලල රූපය හැසී මුරුනමල්ඝෑකුලක් වැනි වෙයි. ඉක්බිති මෙසේ වූ මාංසපිණ්ඩයෙහි නැඟි පස්පොළක් වෙයි. 1 දෙඅත් දෙපා හිස් කෙරෙයි. ඉක්බිති ක්‍රමයෙන් අතුල් පතුල් ඇඟිලි කන් නාසාදි ඇති වෙයි. මඩඅතුරෙන් යන නෙළුඹුදලි සේ ඇටදූ නහරදූ හට ගණී. දියෙහි ඔද සේ සමුදු හටගණී. දියෙහි හිඳුනා සෙවෙල් සේ වෙර ලොමුදු හටගණී. පිසඹුරු සේ හිසකෙහෙදු හටගණී. මෙසේ ක්‍රමයෙන් වැඩ පරිපූර්ණායතනවතු2 එකොළොස්සතියකින් වෙ'යි දතයුතු. මෙසේ උපනුයේ මව විසින් වළඳන ලද අන්නපානාදීන් යැපෙනුයේ මව වැළඳූ අන්නපානාදි සිටිනා ආමාසය හිසින් උඩුලනුයේ, ආමාසයෙහි සිටි අහර සැඩොල්ගමෙක ගවරවළෙක බක්මස මහඅව්වෙහි නානාකෘමිකුලාකුල ව පෙණ නැඟී පැසෙන ඇටකඩ සම්කඩ අශුචිමූත්‍රාදිය ගඳැල්3 පැසෙන්නාසේ පැසී අතුනු හස්සේ ගොස් නාභිය ගුදය හා දෙඅතුරෙහි අටඟුලක් පමණ තැන තලෙක පිරූ පඬුමැටිසේ අශුචිව4සිටී. මෙසේවූ අශුචි සිටිනා පක්වාශය මත්තේ හිඳුනේයි. මව ඇල්අහර වැළඳූ කල සිහිලෙන් පෙළෙනුයේ හුණුඅහර වැළඳූකල වෙයගබඩක් සේ හිංදෙනුයේ, ඇඹුල් සුතු කුළු අහර වැළඳූ කල ඒ ඒ රසානුකූල දුක් විඳුනේ, දෙඅත් දෙපා වක් කොට දැලෙක තිරූ වූ මසක්හු සෙයින් දලඹියෙන් වළඳනා ලදුව මව වසට දසාව බලා හිඳුනේ,මව ගමන් යන කල දෝලායෙක්හි හුන්නක්හු සෙයින් පාරණ කල අහසට නගා බිමපහරණ ලදුවකු සෙයින් මෛථුනයෙහි පවත්නා කල්හි දියෙන් නගා හුණුවැල්ලෙහි බහාලූ මසක්හු සෙයින් මහදුක් විඳුනේ,අඳුරුසෙයට ලෝඇඳිරිමහානරකයක් වැනි, දුර්ගන්ධසෙයට සොළොස්හැවිරිදි මවක වුව හොත් සොළොස් හවුරුද්දක් නො දූගි කුටිගෙයක් වැනි, සතළිස් හැවිරිදි මවක වුවහොත් සතළිස් හවුරුද්දක් නො දූගි කුටිගෙයක් වැනි, තිරුයට දඟ ගෙයක් වැනි මවුකුස "මෙදුකින් කවර කලෙක මිදෙම් හෝ"යි සිතනුයේ, දසමසක් හෝ එයින් වඩා හෝ වාසය කොට ප්‍රසව කාලයෙහි කර්මජවාතයෙන් පැහැර පෙරළා පියන කල මහත්පර්වතයෙකින් හෙලා පියන ලදුවකු සෙයින් ත්‍රාසව බලවත් දුක් දොම්නස් විඳුනේ, සරස් ව හුන හොත් සැතින් කඩ කඩ කොට කඩනු ආදි දුකට සම්ප්‍රාප්තව නො එසේ වුව හොත් කොසිවිදකින් අදනා නහඹ ඇතක්හු සෙයින් සම්බාධස්ථානයෙහි මහදුක් විඳී යනාදි ගර්භමූල වූ නානාප්‍රකාර වූ මහදුක් විඳ ප්‍රසවයෙන් මත්තේ වායුඋෂ්ණහස්තස්පර්ශාදීන් ක්ෂුරධාරායෙන්

---

1. කෙසින්. 2 පරිපූර්ණවසතුන්වනු. 3. ගම්දූල්. 4. අශුචි.

සාධන ලදුවකු සෙයින් දුක් විඳී යනාදි ප්‍රසවමූල වූ අනෙක දුක් විඳ ජිඝච්ඡිතාපිපාසිතසම්පීඩයෙහි ම රොදන මුත් සරණ නැති ව රාත්‍රින්දිවයෙන් ශය්‍යා මුත් ඉරියව් පිරිවැට්ලි නැති ව ස්වකීය මලමූත්‍රාදීන් ම්‍රක්ෂිතව නිෂද්‍යාවස්ථායෙහි පටන් ගෙණ දශවර්ෂ දක්වා නිත්‍යසම්මූඪ ව එයින් මත්තේ කර්තව්‍යාකර්තව්‍ය බෙද දන්නට නිසි වෙයි. මෙතෙකින් මනුෂ්‍යලොකයෙහි **ප්‍රතිසන්ධි** දක්වනලදී.

මෙසේ වන බැවින් නරක, තිර්යක්, ප්‍රෙත, අරූප, අසංඥ සත්ත්ව, ප්‍රත්‍යන්තදෙශ, ඉන්ද්‍රියවෛකල්‍ය, මිථ්‍යාදෘෂ්ටි යන අෂ්ටදුෂ්ටක්ෂණ වර්ජිත වූ නව වන බුද්ධොත්පාදක්ෂණයට සම්ප්‍රාප්ත වූ පණ්ඩිතජනයන් විසින් අන්ධබාලජඩදුර්මේධ වර්තිගාමී සංසාරස්ථාණුකෘෂණාධ්‍යාශය ශඨ මායාවි මිථ්‍යාදෘෂ්ටික කෘත පාපවක්‍ෂුවක ආත්මාර්ථපරාර්ථපරාමුඛසද්ධර්මවිමුඛ ලොකොත්තර ප්‍රතිපක්ෂබාලජනයන් කෙරෙන් දුරුව, පරිශුද්ධශීලාචාර ඇති ශුචිශුභශුද්ධාජීව ආශයසංශුද්ධ සද්ධර්මාභිමුඛ ප්‍රාඥ සම්‍යග්දෘෂ්ටික ආත්මාර්ථපරාර්ථසමර්ථ පරමදුර්ලභ කල්‍යාණජනසෙවනයෙන් සර්ව ලෞකිකලොකොත්තරහිතසුඛදායක වූ සම්‍යක්ප්‍රතිපත්ති පැවත සංසාරදුඃඛයෙන් මුක්ත වියයුතු.

පවු කළ පුද්ගලයන්ට වනාහි ඒ ඒ පවුකරණ කාලයෙහි උප කරණ වූ ගි දුනු තෙප් වරදල් ආදි පැණෙන්නේ වී නම් **කර්ම නිමිත්ත** එළඹනා නම් වෙයි. වලඋපදනානට වල්, දියෙහි උපදනා නට දිය, නරකයෙහි උපදනානට නරකගිනි ආදි පැණෙන්නේ වී නම් **ගතිනිමිත්ත** එළඹනා නම් වෙයි. අකුශලකර්මයෝ තුමූහුම පැණෙන්නෝ වූහු නම් **කර්ම** තොමේ ම එළඹනා නම් වෙයි. මෙසේ එළඹුනු කර්මනිමිත්තාදි ගෙණ දුර්ගතිප්‍රතිසන්ධි වෙයි. මෙහි අවශිෂ්ට ස්වරූප සුගතිප්‍රතිසන්ධිය වූකත නයින් දතයුතු.

තිර්යක් ප්‍රෙත අසුරකායෙහි උපනුවන්ගේ විනිස කරණුවෝ නැති. ආයුඃක්ෂය, කර්මක්ෂය, උභයක්ෂය වන තාක් සිටිති. බලවත් අකුශලකර්ම කොට ඇතුළුනරකයෙහි උපනුවනුදුගේ විනිස කරණුවෝ නැති.

ඒ ඒ නරකයෙහි ආයු පමණින් පැසී කම් නො ගෙවුන හොත් නැවත මහානරකයෙහිම බහාලනු ලැබෙත්. දුබ්ලවූ පාපකර්මයෙන් උපදනෝ වනාහි ඇතුළුනරකයෙහි නො උපද පිටත උපදිති. මෙසේ උපන්නන් යමපල්හු දැක "අභිනවසත්හු උපන්හ. පවුකළ

සත්හු මෙහි උපදනාහ. එබැවින් මොවුන් යමමහරජහු කරා ඇර දක්වම්හ”යි සිතා සභාණ්ඩයෙහි ගත් සොරුන් සෙයින් තිරු කොට ම යමරජු කරා ගෙණ යෙත්.

යමපල්හු නම් කිසේ වූහ? යත්:–සොරුන් මරණ කම්කටුල් දෙන දරුණු මිනිසුන් සෙයින් ම පාපබලයෙන් නරකයෙහි උපද පවු කළානට කම්කටුල් දෙන සත්හු යම්පල්හු නම් වෙත්.

යමරජහු නම් කිසේ වූහ? යත්:–ඔහු විමානප්‍රේතයහ. කලෙක් පාපඵල අනුභව කෙරෙති. කලෙක් නරකයෙහි උපන් සතුන් විචාරා කුසල් කළ සතුන් සුගතියට පමුණුවති. ඔහු නරකයෙහි සතරදොර සතරදෙනෙක් වෙති. ධම්මිකයහ. තමන් කරා දූක් වූ නෙරිසතුන් පුළුවුසිත්. කිසේ ය? යත්:–මනුෂ්‍ය වූ උත්තානසෙය්‍ය වූ සවකීයමළමූත්‍රාදීන් ම්‍රක්ෂිත ව මහදුක් විඳිනා ළදරුවන් දුටු ද? නානාව්‍යාධීන් උපගත ව මහදුක් විඳුනන්, ව්‍යාසයට ගිය යොවුන් ඇති ව ජරාජීර්ණවූවන්, කාලක්‍රියා කළවුන් දුටු ද? යනාදි විසින් දෙවදූතසූත්‍රයෙහි වුකනක්‍රමයෙන් විළිවිස මෙකී නාක් විරාගකාරණව ත්‍රා දූක කුසල් කළ නාක් දෙනාගේ කුසල් සඳහන් කරවති. එසේ සඳහන් කරවන කල කුසල් කළ සත්හු වූහු නම් තමන් කළ කුසල් සඳහන් කොට නරකයෙන් චුතව සුගතිය උපදිති. මෙසේ පුළුවුස්නා කල සඳහන් නො කටහෙත් නම් යමමහරජ තමා ඔවුන් කළ කුසල් දනුත් හොත් තෙමේ ඔවුන් සඳහන් කරවා සුගතියට පමුණුවයි. එසේ සඳහන් කරවන්ට නිසි කුසල් නැත් නම් “නරකයෙහි දුක් විඳින්ට නිසි මේ පවුකම් තොප මවුන් තොප පියන් නො ද කොළේය. බෑයන් නො ද කොළේය. බුහුනන් නො ද කොළේය. නගුන් නො ද කොළේය. නෑයන් නො ද කොළේය. මිත්‍රයන් නො ද කොළේය. ශ්‍රමණබ්‍රාහමණයන් නො ද කොළේය. තොප ම කළ පව් තෙපි ම එහි විපාක විඳුව”යි රූගැණීව හඬවා, කරබා ගණී. එකල වටා සිටි යමපල්හු ඔවුන් තිරු කොට ගෙණ නරකයෙහි බහා පියත්. මෙනයින් අපායෂඩායතනපත්ති දතයුතු.

66

මනුෂ්‍යයෝ ද, තිර්‍ය්‍යග්ගතයෝ ද, අණ්ඩජ වෙත්මය. ජලාබුජ වෙත් ම ය. සංසෙදජ වෙත් ම ය. උපපාදුක වෙත් මැ යි. ප්‍රෙතයන් කෙරෙහිදු ඇතැම්හු ජලාබුජ වෙති. ඇතැම්හු උපපාදුක වෙති. නිජ්ඣාමතණ්හිකප්‍රෙතයෝ වනාහි නිත්‍යයෙන් කුසිය දිලිහෙන අග්නීන් දන කුස් ඇති වෙති. එබැවින් ම ඔහු ගර්භග්‍රහණ නො කෙරෙත්. නරකයෙහි වනාහි උපපාදුක ව උපදිත්.

67.

මනුෂ්‍යාදීනට වාසස්ථාන වූ පළල දෙලොස්ලක්‍ෂතුන්දහස් සාරසියපණස්යොදුන් වටා සතිස්ලක්‍ෂ දසදහස් තුන්සියපණස් යොදුන් සක්වළ පස්පොළොව දෙලක්‍ෂසතළිස්දහසය. එ යට දියපොළොව සාරලක්‍ෂඅසූදහසය. එ යට වාපොළොව නවලක්‍ෂ සැටදහසය. ඒ වාපොළොව අජටාකාශයෙහි පිහිටියේය. එහි 'ජටා' නම් සංස්කාරධර්මයක. ඔවුන් නැත්හෙයින් හේ අජටාකාශ නම් වී. මෙසේ දැක්වූ වාපොළොව මත්තෙහි දියපොළොව පිහිටියේය. දියපොළොව මත්තෙහි පස්පොළොව පිහිටියේය. පස්පොළොව වැද සලපොළොවය. ඒ සලපොළොව මත්තෙහි ත්‍රිකූටය පිහිටියේය. ත්‍රිකූටය මත්තෙහි මේරු පිහිටියේය. මේරුයට ත්‍රිකූටමධ්‍යයෙහි දසදහසක්යොදුන් අසුරපුරය. මේරු උස එක් ලක්‍ෂඅටසැටදහසක් යොදුන. පළල සුවාසූදහසක් යොදුන. පැදුම්මුහුණ රිදීමුවාය. දකුණුමූහුණ මිණිමූවාය. පැලමූහුණ සඵටික මූවාය. උතුරුමූහුණ රන්මුවාය. මෙරින් සුවාසූදහසක් යොදුනට දුරුව ගැඹුරෙහි සුවාසූදහසක් යොදුන. පත්ලෙහි සත්රුවන් වැලි ඇති මොනරපිල් බහාලුව ගැලෙන පමණ ප්‍රසන්නවූ සීදන්ත මහාසාගරය. එ වටා යුගන්ධරපර්වතය පිහිටියේය. යුගන්ධර පර්වතය වටා ඊශධරපර්වතය පිහිටියේය. ඊශධරපර්වතය වටා කරවීකපර්වතය පිහිටියේය. කරවීකපර්වතය වටා සුදර්ශනපර්වතය පිහිටියේය. සුදර්ශනපර්වතය වටා නේමින්ධරපර්වතය පිහිටියේය. නේමින්ධරපර්වතය වටා විනතකපර්වතය පිහිටියේය. විනතක පර්වතය වටා අශ්වකර්ණපර්වතය පිහිටියේය. මේ සත්පර්වතයෙහි ආදිපර්වතය උස සුවාසූදහසක් යොදුන. දෙසාලිස්දහසක් දියෙහි ගැලී සිටියේය. එයින් අඩිය ඊශධරපර්වතය. ඊශධරපර්වතයෙන් අඩිය කරවීකපර්වතය. මෙනයින් තුබූපර්වතයෙහිදු අඩාඩනාති දතයුතු. මේ සප්තපර්වතයන් අතුරෙහි වූ මුහුදු සප්තසීදන්ත සාගර නම්. හේ කුමැයි සීදන්ත නම් යත්:-මොනරපිලුදු බහාලුව සීදනය කරණෙහුදු දෙදෙපර්වතඅතුරෙහි වූයෙනුදු සීදන්ත නම්. මේ සප්තපර්වතයෙහි කෙළවර අශ්වකර්ණපර්වතයෙහි පටන් ගෙණ සක්වළගල දක්වා මහමූහුදය. එ මහමූහුද වටා උස සුවාසූදහසක් යොදුන් සක්වළගලය. මෙ සක්වළගලෙන් ඇතුළෙහි අශ්වකර්ණ පර්වතයෙන් පිටත මෙරගලට දකුණුදිසායෙහි මහමූහුද මධ්‍යයෙහි දසදහසක් යොදුන් දඹදිවය. එ වටා පන්සියක් කුදුදිවයින. මෙරගලට පැලදිසායෙහි අපරගෝදානය. හේ සත්දහසක් යොදුන. එයිදු වටා පන්සියක් කුදිව. උතුරුදිසායෙහි උතුරු

කුරුදිවය. හේ අටදහසක් යොදුන. එසිදු වටා පන්සියක් කුදිව. "මනොහිතා ආපොනෙති ජිපම්"යි කියනලද බැවින් වටා දිය ඇත්තෙන් ජිප නම් පිය. මෙසේ මහදිව් සතරෙක. කුදිව් දෙදහසෙක. දඹදිව ගැළැත්තක් වැන්න. අපරගොයානය ආදශීනලයක් වැන්න. උතුරුකුරුදිවයින පුටුවක් වැන්න. පූර්විදෙහය අඩසඳක් වැන්න.

මෙහි දඹදිව හිමගල උස පන්සියක් යොදුන. පළල තුන් දහසක් යොදුන. වටා නවදහසක් යොදුන. මෙසේ වූ හිමගල සානුවනපර්වතය, රජතපර්වතය, මණිපර්වතය, හිඟුල්පර්වතය, අඤ්ජනපර්වතය, සානුපර්වතය, ඵලිකපර්වතය, නෙරුපර්වතය යනාදි පර්වතයෙනුදු, සුවාසූදහසක් පර්වතකූටයෙනුදු, කණ්ණමුණ්ඩ, රථකාර, සිංහප්‍රපාත, ඡද්දන්ත, තියග්ගල1, අනවතප්ත, කුණාල යන සත්දහවිලායෙනුදු, අනවතප්තයෙන් නිෂ්ක්‍රාන්ත වූ ගඞ්ගා, සරස්වතී, සින්ධු, නරක්ෂු යන සතරමහාගංගාවන් විසිනුදු සැදුනේය.

මනුෂ්‍යවාසස්ථාන තෙසැටදහසක් රාජනගරයෙනුදු, අනූනවලක්ෂයක් ද්‍රෝණමුඛයෙනුදු, සයානුකෙළලක්ෂයක් පටුන්ගම්නුදු, පණසක් රත්නාකරයෙනුදු සැදුනේය. මෙසේ වූ දඹදිව මිනිසුන්ගේ ආයුෂ පමණ නැති. කලලාද්‍යවස්ථාවෙහි මියෙත් ම ය. අසඞ්ඛ්‍යායුෂ්ක වෙත් ම ය. හේ මහාමන්ධාතු රජහු විසින් දැනෙයි. අපරගොයානයෙහි මිනිස්නට ආයු දෙසියපණසෙක. උතුරුකුරුදිවයින මිනිස්නට ආයු දහසෙක. පූර්විදෙහයෙහි මිනිස්නට ආයු පන්සියෙක. මෙතෙකින් චතුර්විධඅපාය ද, අපායගාමී කර්මද, එහි උපන් සත් විඳුනා දුඃඛද, මනුෂ්‍යලොක ද, එහි සිට සිද්ධ කරණ කුශලාකුශලකර්ම ද, සංක්ෂෙපයෙන් එක දෙශයෙකින් දක්වන ලදී.

68.

චතුර්විධ අපායෙහි උපද දුක් අනුභව කරන්නට නිසිව අවසර ලද පාපකර්මද, මිනිස්ලොව උපදනට නිසිව අවසර ලද කුශලකර්මද නැති නිරන්තරයෙන් සුව අනුභව කරන්නට නිසි කුසල් කළවුන් උපදනා දිව්‍යලොක සයෙක. චාතුර්මහාරාජිකය, ත්‍රායස්ත්‍රිංශත්‍ය, යාමය, තුෂිතය, නිර්මාණරතිය, පරනිර්මිතවශවර්ති ය යි කියනු ලැබෙයි. මෙහි චාතුර්මහාරාජිකාදිව්‍යලොකය පෘථිවියට දෙසාළිස්දහසක් යොදනෙහි මෙරමැදටව

1. මන්දාකිණි, සෙසු.

යුගන්ධරපර්වතමුදුන හා සම වූයේ ය. හේ හිරිසඳ ඇති දෙවු ලොව සි. මෙහි මෙරගලට පූර්වදිශාභාගයෙහි යුගඳුරුමුදුනෙහි ගන්ධර්වයනට ප්‍රධාන වූ **ධෘතරාෂ්ට්‍ර** නම් මහරජහුගේ නුවරය. දකුණුදිශාභාගයෙහි යුගඳුරුමුදුනෙහි කුම්භාණ්ඩයනට ප්‍රධාන වූ **විරූඪ** නම් මහරජහුගේ නුවරය. පශ්චිමදිශාභාගයෙහි යුගඳුරු මුදුනෙහි නාගයන්ට අධිපති වූ **විරූපාක්ෂ** නම් මහරජහුගේ නුවරය. උතුරුදිශාභාගයෙහි යුගඳුරුමුදුනෙහි යක්ෂයන්ට ප්‍රධාන වූ **කුවෙර** නම් මහරජහුගේ නුවරය. කුවෙර නම් මහරජ **විසාණ** නම් මහනුවර වාසය කෙරෙයි. එයින් ඔහට **වෙසසවණ**1 ය යි කියත් මැ යි. චන්ද්‍රදිව්‍යපුත්‍රයාගේ **විමානය** ඇතුළෙන් සුවර්ණමය ය. පිටතින් රජතමය යි. උස ද පළල ද එකුන් පණස් යොදුනි. සූර්යදිව්‍යපුත්‍රයාගේ **විමානය** ඇතුළෙන් සුවර්ණමය ය. පිටතින් සඵටිකාමය යි. උස ද පළල ද පණස් යොදුනි. සෙසු දිව්‍යපුත්‍රයන්ගේ විමාන සත්රුවන්මුවා ය. උස ද, පළල ද සත්යොදුන් වේ ම ය. අටයොදුන් වේ ම ය. දසයොදුන් වේ ම ය. දොළොස් යොදුන් වේ මැ යි. මේ විමානයනට මිනිස්ලොව **තරු** ය යි ව්‍යවහෘතයි. සඳවිමන පාත ගෙණ ඇවිද්දී. සූර්යයාගේ විමානය යොදනක් තැනට උස්ව සඳවිමනට මතුව ඇවිද්දී. සඳ විමන2 පත්ලෙන් හිරිවිමන මුදුනෙන් මැද සියක් යොදුනි. මේ විමානයන් පාර්ශවයෙහි නකත්තරු ඇවිද්දී. මෙතුණින් සඳ ඉතා අලසගමන් ඇත්තේය. සූර්ය ඔහට වඩා ශීඝ්‍ර ගමන් ඇත්තේය. **නක්ෂත්‍රතාරකාවෝ** වනාහි මොවුන් දෙදෙනහට වඩා ශීඝ්‍ර ගමන් ඇත්තාහ. එ බැවින් චන්ද්‍ර සූර්ය දෙදෙනහට නක්ෂත්‍ර තාරකාවෝ කාලක් පෙරටව හැසිරෙති. කාලක් පසුව හැසිරෙත්. **ත්‍රායස්ත්‍රිංශත්** දෙවුලොව මෙරමුදුනෙහි වූයේය. සත්රුවන්මුවා **විජයන් මහපා, සුදම්දෙවුසභා** ආදි විමාන ඇත්තේයි. එයින් මත්තේ දෙවුලොව මිණිමුවා විමාන ඇත්තේ යි. සදෙවුලොව ම සුෂ්ඨු අග්‍ර වූ, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ආයු, වර්ණ, සුඛ, යශස්, ආධිපත්‍ය යන දශධර්මයන් ඇතිවන බැවින් **ස්වර්ග** නම්. සදෙවුලොව සුව වදාරණ බුදුන් "එහි මයිදු සුව මෙබඳු"යි උපමා දක්වත් සුෂ්ඨුකර නො වෙයි. එසේ සුවය දෙවුලොවැ"යි වදාළ බැවින් සදෙවු ලොවට පඤ්චකාමගුණසමෘද්ධිය අනන්ත ය යි දතයුතු. එයින් ම සදෙවුලොව දෙවියන් **රාන්** වුව එ ම විගස පිරිනිවිය මැනා. **අනාගැමි** වුව එයින් චුතව සුද්ධාවාස බඹලොව උපන මැනව. නිත්‍යයෙන් ලලිතජනයනට ආවාස බැවින් කාමයෙහි

1, වෛශ්‍රවණ. 2. සඳවිමනට,

විහාරගයන් සිටිනට නො තිස්සැ'සි දතයුතු. නිත්‍යයෙන් මඟුල්ගෙයක් වැන්නා. රහමඬලක් වැනි වැ සි.

සදෙව්ලොව ආයුෂ කිපමණෙයා? යත්:—මිනිස්නට පණස් අවුරුද්දෙක් චාතුර්මහාරාජිකායෙහි දෙවියන්ට එක්දවසෙක් වෙයි. ඒ නියා තිස්දවස් මස් කොට දොළොස් මස් හවුරුදු කොට මේ නියා හවුරුද්දෙන් එදෙව්ලොව දෙවියනට පන්සියක් හවුරුද්දට ආයුෂයි. හේ මිනිසුන්ගේ ගණිතින් අනූලක්‍ෂයක් හවුරුදු වෙයි. මිනිස්නට සියක්හවුරුදු ත්‍රයස්ත්‍රිංශත් දෙව්ලොව දෙවියන්ට එක්දවසෙක් වෙයි. මේ නියා දවසෙන් එදෙව්ලොව දෙවියනට දහසක් අවුරුද්දට ආයුෂයි හේ මිනිසුන්ගේ ආයුගණිතින් තුන්කොළ සැටලක්‍ෂයකි. මිනිස්නට දෙසියක් හවුරුදු යාම දෙව්ලොව දෙවියනට එක්දවසෙක් වෙයි. මේ නියා දවසෙන් එ දෙව්ලොව දෙවියනට දෙදහසක් හවුරුද්දට ආයුෂයි. හේ මිනිසුන්ගේ ආයුගණිතින් තුදුස්කොළසතලිස් ලක්‍ෂයෙකි. මිනිස්නට සාරසියක්හවුරුදු තුසිතපුරයෙහි දෙවියනට එක්දවසෙක් වෙයි. මේ නියා දවසින් එදෙව්ලොව දෙවියනට සාරදහසක් හවුරුද්දට ආයුෂයි. හේ මිනිසුන්ගේ ආයුගණිතින් සත්පණස්කොළසැටලක්‍ෂයෙකි. මිනින්නට අටසියක් හවුරුදු නිර්මාණරති දෙව්ලොව දෙවියනට එක්දවසෙක් වෙයි. මේ නියා දවසින් ඒ දෙව්ලොව දෙවියනට අටදහසක් හවුරුද්දට ආයුෂයි. හේ මිනිසුන්ගේ ආයුගණිතින් දෙසියසතිස්කොළසතලිස්ලක්‍ෂයෙකි. මිනිස්නට එක්දහස්සසියක් හවුරුදු පරනිර්මිත වශවර්තිදෙව්ලොව දෙවියනට එක්දවසෙක් වෙයි. ඒ නියා දවසින් එ දෙව්ලොව දෙවියනට සොළොස්දහසක් හවුරුද්දට ආයුෂයි. හේ මිනිසුන්ගේ ආයුගණිතින් නවසියඑක්විසිකොළ සැටලක්‍ෂයෙකි. මෙසේ සදෙව්ලොව ක්‍රමයෙන් එයට එයට මතු මතු වූයේ යයි දතයුතු.

69

මේ කාමාවචරදෙව්ලොවින් මතු රූපාවචරකුසල් කළවුන් උපදනා රූබඹලොව් සොළොසෙක. ප්‍රථමධ්‍යාන හැව්වෝ බ්‍රහ්මපාරිෂද්‍යය,බ්‍රහ්මපුරෝහිතය,මහාබ්‍රහ්මය යන තුන්තලයෙහි උපදිති මෙතුන්තලය සමබිමෙක වූ තුන්රටක් සේ සම වූයේයි. ද්විතීය ධ්‍යාන හැව්වෝ ප්‍රථමධ්‍යානතුන්තලයට මතුමතුයෙහි පරිත්තාභය, අප්‍රමාණාභය, ආභාස්වරය යන තුන්තලයෙහි උපදිත්. මෙ තුන්තලය ද පළමු කී තුන්තලය සේ ම සමතලයි. තෘතීයධ්‍යාන හැව්වෝ ද්විතීයධ්‍යානතුන්තලයට මතුයෙහි පරිත්තශුභය,

අප්‍රමාණශුභය, ශුභකීර්ණය යන තුන්තලයෙහි උපදිත්. මෙ තුන්තලය ද පළමු කීවා සේ සමතල යි. චතුර්ථධ්‍යාන හැවුවෝ මේ නවතලයෙන් මතුයෙහි බෘහත්ඵල ආදි කොට ඇති සත්තලයෙහි පළදිත්. මේ සත්තලයෙහි ආදි වූ බෘහත්ඵල අසංඥසත්ත්වදෙතලය පළමු කීවා සේම සමානව වූයේ ය. මේ දෙතලයෙන් මත්තේ අවිහය, අතප්පය, සුදශීය, සුදර්ශිය, අකනිෂ්ඨය යන පස් සුධාවාසය එයට එයට මතු මතු වූයේය. පඤ්චසුධාවාසයෙන් මතුයෙහි අරූපධ්‍යාන හැව්වන් උපදනා ආකාසානඤ්චායතනය, විඤ්ඤාණඤ්චායතනය, ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය යන සතර අරූතලය ද එයට එයට මතු මතු ව වූයේ ය. මේ සතර අරූතලයෙන් මතුයෙහි සත්ත්වාවාස නැති. හේ **අජටාකාස** නම් වේ. ප්‍රථමධ්‍යාන, ද්විතියධ්‍යාන, තෘතියධ්‍යාන, හැව්වන් තුන්තුන් තලයෙහි 1 උපදනට හෙතු කවර? යත්:-චතුර්ථධ්‍යාන හැව්වන් සත්තලයක උපදනට හෙතු කවර? යත්:-

ආදි තුන්ධ්‍යානය හීන මධ්‍යම ප්‍රණීත විසින් තුන්තුන් ව නවතලයෙහි උත්පත්තියට කාරණ වෙයි. උත්පන්නමාත්‍ර වී නම් හීන වෙයි. එකක් දෙකක් වශිතාප්‍රාප්ත කළ හොත් **මධ්‍යම** නම් වෙයි. පඤ්චවශිතා ප්‍රාප්ත කළ හොත් **ප්‍රණීත** වෙයි. සතරවන ධ්‍යානය සංඥාවිරාගභාවනා විසින්,පෘථජ්ජනයනට උත්පත්තිස්ථාන විසින්, ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රියාදි ඉන්ද්‍රියයන්ගේ භේද විසින් සත්තලයෙහි උත්පත්තියට කාරණ වෙයි. කිසේ ය? යත්:-ප්‍රථමධ්‍යාන භවා වශිතාප්‍රාප්ත නො කළාහු **බ්‍රහ්මපාරිෂද්‍ය** නම් තලයෙහි උපදිති. එකක් දෙකක් වශිතාප්‍රාප්ත 2 කළාහු **බ්‍රහ්මපුරෝහිත** නම් තලයෙහි උපදිති. පඤ්චවශිතාප්‍රාප්ත කළාහු **මහාබ්‍රහ්ම** නම් තලයෙහි උපදිති. තෘතියධ්‍යාන භවා වශිතාප්‍රාප්ත නො කළාහු **පරිත්තශුභ** නම් තලයෙහි උපදිත්. එකක් දෙකක් වශිතාප්‍රාප්ත කළාහු **අප්‍රමාණශුභ** නම් තලයෙහි උපදිති. පඤ්චවශිතාප්‍රාප්ත කළාහු ශුභකීර්ණ නම් තලයෙහි උපදිති. "චතුර්ථධ්‍යාන භවා සිත් නැති වනු මැනවැ"යි සංඥාවිරාගභාවනා කළාහු **අසංඥසත** උපදිති. ඕ නට සිත් නො උපද්දී. මිනිස්ලොව හෙව කාලක්‍රියා කළාහු නම් අසංඥසත උපද හොති. හිඳ කාලක්‍රියාකළාහු නම් හිඳිති. සිට කාලක්‍රියාකළාහු නම් සිටිති. එබඳුලොව පිළිමගෙයක් වැනි. එහි උපදනෝ කර්මවාදී තීර්ථකායහ. වරදවා ගෙණ මෙසේ උපදිති. නාස්තිකාහෙතුක අක්‍රියදෘෂ්ටික **තීර්ථක** වූ කල අපායේ

1. තුන්තලයෙහි. 2. එකක් දෙවශිතාප්‍රාප්ත.

මිස නූපදිති. චතුර්ථධ්‍යාන හැව් බෞධයෝ බෘහත්ඵලයෙහි උපදිති. එම චතුර්ථධ්‍යාන හැව් **අනාගාමියෝ** වූ කල **ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රිය** අධික වුවහොත් **අවිහ** නම් තලයෙහි උපදිති. **වීර්‍ය්‍යෙන්ද්‍රිය** අධික වුව හොත් **අතප්ප** නම් තලයෙහි උපදිති. **සතීන්ද්‍රිය** අධික වුව හොත් **සුදශී** නම් තලයෙහි උපදිති. **සමාධීන්ද්‍රිය** අධික වුව හොත් **සුදර්ශී** නම් තලෙහි උපදිති. **ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය** අධික වුව හොත් **අකනිෂ්ට** නම් තලයෙහි උපදිත්. අරූපධ්‍යානසතර ආකාසානඤ්චායතන ධ්‍යාන හැව්වෝ **ආකාසානඤ්චායතන** තලයෙහි උපදිති. විඤ්ඤාණඤ්චායතන ධ්‍යාන හැව්වෝ **විඤ්ඤාණඤ්චායතන** තලයෙහි උපදිති. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනධ්‍යාන හැව්වෝ **ආකිඤ්චඤ්ඤායතන** තලයෙහි උපදිති. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන ධ්‍යාන හැව්වෝ **නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන** තලයෙහි උපදිති. අසඤ්ඤසත උපන් බඹනට **රූපස්කන්ධ** මතු උපද්දී. තුබූ සතර අරූකඳ නො උපද්දී. සතර අරූතලයෙහි උපන් බඹනට **රූකඳ** නො උපද්දී. තුබූ සතරකඳ උපද්දී. මෙතෙකින් පිටත් සත්නට **පඤ්චස්කන්ධය** ම උපද්දී. මේ විසිබඹලොව ස්ත්‍රීහි ධ්‍යාන හවා උපදින් ම ය. පුරුෂයෝ ධ්‍යාන හවා උපදින් මැයි. කාමාවචරභවයෙහිලා ස්ත්‍රීනට **ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය** උපද්දී. පුරුෂයනට **පුරුෂෙන්ද්‍රිය** උපද්දී. බඹලොව උපන් කල වනාහි ඉන්ද්‍රියමය ම නො උපද්දී. එ බැවින් බඹලොව ස්ත්‍රීහ, පුරුෂයහ යනු නැති. හැමදෙන ම එකාකාර වෙත්. එසින් චුතව කාමාවචරභවයෙහි උපන් කල ස්ත්‍රීනට ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය වෙයි. පුරුෂයනට පුරුෂෙන්ද්‍රිය වෙයි. අසඤ්ඤසත උපන් සත්හු වස්ත්‍රාභරණයෙන් සැදුනු රූපකාය ඇති වෙත්. ආයුෂයෙනුදු අධික වෙත්. තුබූ පසළොස්රූබඹලොව උපන් බඹහු වස්ත්‍රාභරණයෙන් සැදුනු රූපකාය ද ඇති වෙති. උද්‍යාන විමානආයුවර්ණසුඛයශස්ආධිපත්‍යාදීනුදු අධික වෙත්. අරූතලයෙහි උපන් බඹහු ආයුසුඛයශස් ආධිපත්‍යාදීන් අධිකවෙත්. රූපබඹතලයෙහි චක්ෂුරින්ද්‍රිය ඇති වෙයි. තදාශ්‍රයවිඥානය ඇති වෙයි. දර්ශනානුත්තරිය වූ බුඩරූප දක්නා සඳහා **ශ්‍රොත්‍රෙන්ද්‍රිය** ඇති වෙයි. තදාශ්‍රයවූ **විඥානය** ද ඇති වෙයි. ශ්‍රවණානුත්තරිය වූ ධර්මශ්‍රවණ සඳහා අවශිෂ්ට වූ **ඝ්‍රාණනිමිත්තාදීහු** ද ඇති වෙති. ඝ්‍රාණෙන්ද්‍රිය, ජිහ්වෙන්ද්‍රිය, කායෙන්ද්‍රිය නො උපද්දී. ඉන්ද්‍රියාභාවයෙන් ම තදාශ්‍රයවිඥාන නො උපද්දී. එසේ වූහු බුදුන් ඇති කල අවුදු බුදුන් දක්ති. බණ අසති. නො එසේ වුව හොත් ධ්‍යාන සමාපත්තීන් සමන්විත තපස්වීන් සෙයින් වාසය කෙරෙත් රූතලයෙහි උපන් පුහුදුනෝ වූහු නම් රූපාරූපඅෂ්ටසමාපත්ති උපයති,

ආය්‍ය්‍යයෝ වූහු නම් මතුමතුයෙහි මගඵල උපයති. අරූතල යෙහි උපන් බඹහු පුහුදුනෝ වූහු නම් මතුමතුයෙහි අරූප ධ්‍යාන උපයති. ආය්‍ය්‍යයෝ වූහු නම් මතුමතුයෙහි මගඵල උපයත්.

එකුන්විසි බඹතලයෙහි උපන් ආය්‍ය්‍යයෝ යට යට නො උප දිති. මතු මතුයෙහි උපදිති. බෘහත්ඵල අකනිට්ඨ නෛවසංඥා නාසංඥයතන සංඛ්‍යාත භවශිඛියෙහි උපන් ආය්‍ය්‍යයෝ එයින් බැහැර නො උපදිති. එහි ම සිට නිරුපධිශෙෂනිර්‍වාණ ධාතුවින් 1 පිරිනිවෙත්. පුහුදුනෝ පඤ්චශුද්ධාවාස විනා සවිසිතලයෙහි උපදිත්. උම්මත්තකයෝ තමන් ගත් පැස අශුචි ලද එ ගෙණ බහාලත් මැ යි. සතුරුවන් ලද එ ගෙණ බහාලත් මැ යි. එසේ ම උම්මත්ත කයන් ගත් පැසක් වැනි පුහුදුනෝ කාලක සතර අවාගි උපදනට නිසි අශුචි තුල්‍ය වූ අකුශලකර්ම සිඞ කෙරෙති. කාලක් සුගතිය උපදනට නිසි සතුරුවන් තුල්‍ය වූ කුශලකර්ම සිඞ කෙරෙති.

70

බඹලොව ආයුෂ කිපමණෙක? යත්:-විසිබඹතලයෙහි ආදි වූ ප්‍රථමධ්‍යානතලතුණ බ්‍රහ්මපාරිෂද්‍යයෙහි කැපින් තුණින් එක කට ආයුෂය. බ්‍රහ්මපුරොහිතයෙහි කැපින් භාගයකට ආයුෂය. මහාබ්‍රහ්මතලයෙහි කපකට ආයුෂය. විතීයධ්‍යානතලතුණ ආදි පරිත්තාභ නම් තලයෙහි දෙකපකට ආයුෂය. දෙවන අප්‍රමාණාභ නම් තලයෙහි සතරකපකට ආයුෂය. තුන්වන ආභාස්වර තලයෙහි අටකපකට ආයුෂය. තෘතීයධ්‍යානතලතුණ ආදි පරිත්තශුභ නම් තලයෙහි සොළොස්කපකට ආයුෂය. දෙවන අප්‍රමාණශුභ නම් තලයෙහි දෙතිස්කපකට ආයුෂය. තුන්වන ශුභකිණ්ණ නම් තලයෙහි සුසැටකපකට ආයුෂය. චතුර්ථධ්‍යාන තලසත ආදිය බෘහත්ඵලයෙහි දු, අසංඥතලයෙහිදු පන්සියක් කපකට ආයුෂය. සුඩාවාසපස අවිහතලයෙහි දහසක් කපකට ආයුෂය. දෙවන අතප්ප නම් තලයෙහි දෙදහසක් කපකට ආයුෂය. තුන්වන සුදශී නම් තලයෙහි සාරදහසක් කපකට ආයුෂය. සතරවන සුදර්ශී නම් තලයෙහි අටදහසක් කපකට ආයුෂය. පස්වන අකනිෂ්ඨ තලයෙහි සොළොස්දහසක් කපකට ආයුෂය. ආකාශානන්ත්‍යායතනයෙහි විසිදහසක් කපකට ආයුෂය. විඥානානන්ත්‍යායතනයෙහි සතළිස්දහසක් කපකට ආයුෂය. ආකිඤ්චන්‍යායතනයෙහි සැටදහසක් කපකට ආයුෂය. නෛවසංඥානාසංඥායතනයෙහි සුවාසුදහසක් කපකට ආයුෂයි.

1. ධාතු විසින්.

71.

මේ එක්තිස්තලය භව, යොනි, ගති, විඤ්ඤානස්ථිති, සත්තාවාස විසින් දක්වත්:-සතරඅපා හා මිනිස්ලොව හා දෙව්ලොව **කාමභව** නම්. සොළොස්රූතලය **රූපභව** නම්. සතර අරූතලය **අරූපභව** නම්. නොහොත් සංඥිභව, අසංඥිභව, නෛවසංඥිනාසංඥිභව විසින් කියත්:—අසංඥසත **අසංඥිභව** නම් වෙයි. නෛවසංඥ නාසංඥායතනය **නෛවසංඥිනාසංඥිභව** නම් වෙයි. තුබූ එකුන්තිස්තලය **සංඥිභව** නම් වෙයි. නොහොත් එකවොකාරභව, චතුවොකාරභව, පඤ්චවොකාරභව විසින් කියත්:—**වොකීයන්තිති වොකාරා සි** කාමීකෙලශාදීන් විසින් කාරණ්‍ය ලබන පඤ්චස්කන්ධය **වොකාර** නම් වෙයි. එබැවින් රූපස්කන්ධ විසින් එකස්කන්ධයක් ඇති අසංඥසත **එකවොකාරභව** නම්වෙයි. රූකඳ විනා තුබූ සතරකඳ ඇති සතර අරූතලය **චතුවොකාරභව** නම් වෙයි. තුබූ සවිසිතලය **පඤ්චවොකාරභව** නම් වෙයි.

72

චතුර්විධයොනි නම් කවර? යත්:—බිජුකබල්හි උපදනෝ **අණ්ඩජ** නම් වෙති. දලබියෙහි උපදනෝ **ජලාබුජ** නම් වෙති. සොළොස් හැවිරිදි දරුවන් සේ පෙණීයන්නෝ උපපාදුක නම් වෙති. පූතිමත්ස්‍යාදිය උපදනෝ **සංසෙදජ** නම් වෙති. මේ සතර යෝනිය තිර්යග්ගතයන්ගේ ද, ප්‍රෙතයන්ගේ ද, මනුෂ්‍යයන් ගේ ද[1]යි යටකී සෙසින් ම සමහරුන්ගේ උත්පත්ති වෙයි. නරකයෙහිදු, චාතුර්මහාරාජිකාදි දෙව්ලොවදු උපපාදුකව මිස නො උපදිත්. එසේ වුව සදෙව්ලොව පුත්‍රදූරාදිව්‍යවහාර කිසෙසින් වේ'යි? යත්:—දිව්‍යපුත්‍රයන් ඇකයෙහි උපපාදුකව පැණීගියාහු **දරුවෝ** නම් වෙති. සයනයෙහි පැණීගියාහු **භාර්‍යාවෝ** නම් වෙති. මේ දෙතෙනින් පිටත දිව්‍යපුත්‍රයන්ගේ විමානොපචාරයන්හිදු සයනාසනයෙහිදු පැණීගියාහු **පරිචාරිකා** නම් වෙත්.

73

පඤ්චගති නම් කවර? යත්.—නරකගතිය, තිර්යග්ගතිය, ප්‍රෙතගතිය, මනුෂ්‍යගතිය, දිව්‍යගතිය යන පසයි. එසේ හොත් **අසුරකාය** කොහි ගැණේ'යි? යත්:—දුඃඛිතයෝ ප්‍රෙතයන් කොරෙහි ගන්නා ලැබෙති. පිණැත්තෝ දිව්‍යයන් කොරෙහි ගන්නා ලැබෙති. මෙයට නය පළමු දක්වන ලදී.

---

1. මනුෂ්‍යයන්ගේද.

74

සත්තවිඤ්ඤාණට්ඨිති නම් කවර? යත්:—**නානත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිනො, නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිනො, එකත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිනො, එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිනො** යන සතර හා පාත **අරූපතල** තුණ හා **සත්තවිඤ්ඤාණට්ඨිති** නම් වේ. කිසේ ය? යත්:—මිනිස්හු ද සදෙවුලොව දෙවියෝ ද ශරීරයෙනුදු නානාප්‍රකාරයහ. ඕනට ප්‍රතිසන්ධි චිත්තදු නවයෙක. මෙසේ වන බැවින් මේ දෙතැන සත්හු **නානත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිනො** යි කියනු ලැබෙත්. සතරඅපාහි සත්හු ශරීරයෙන් නානාප්‍රකාරයහ. ඔවුන් හැම දෙනහට ප්‍රතිසන්ධිචිත්ත එකෙක. ප්‍රථමධ්‍යානතලයෙහි බඹහුදු ශරීරයෙන් නානාප්‍රකාරයහ. ඕනට ප්‍රතිසන්ධිචිත්ත එකෙක. මෙසේ වන බැවින් මේ දෙතැන සත්හු **නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිනො** යි කියනු ලැබෙත්. **සූත්‍රනයින්** ද්විතීයධ්‍යාන හැව්වෝ ද, **අභිධර්මනයින්** ද්විතීයධ්‍යාන, තෘතීයධ්‍යාන හැව්වෝ ද ද්විතීයධ්‍යානතලයෙහි උපදිති. ඔවුන් ශරීර එකාකාරය. ප්‍රතිසන්ධි විඥාන දෙකෙක. එසේ වන බැවින් එ බඹලොව බඹහු **එකත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිනො** යි කියනු ලැබෙත්. තෘතීයධ්‍යානතලයෙහි ද, චතුර්ථධ්‍යානතලයෙහිද බඹහු ශරීරයෙනුදු එකාකාරයහ. ප්‍රතිසන්ධිවිඥාන ද එකෙක. එසේ වන බැවින් එ දෙතැන සත්හු **එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිනො** යි කියනු ලැබෙත්. මෙසේ පළමු කී සෙයින් ම යටඅරූපතලතුණ හා **සත්තවිඤ්ඤාණට්ඨිති** වෙයි. මේ සප්තවිඥානස්ථිතිය අසංඥසත්ත හා නෛවසංඥානාසංඥායතන දෙතලය ඔබහා **නවසත්තාවාස** නම් වේ. සප්තවිඥානස්ථිතිය-**විඤ්ඤාණං තිට්ඨති එත්ථාති විඤ්ඤාණට්ඨිති** නම් වෙයි. අසංඥසත්ත විඤ්ඤාණ නැත්තෙන් නො ගන්නා ලැබෙයි. නෛවසංඥානාසංඥායතන සංඥා ඇතැයි කියන්නට ද, නැතැයි කියන්නට ද නො නිසි වන බැවින් නො ගන්නා ලැබෙයි.

නවසත්තාවාස කියන තැන වූ කල එ දෙතලයෙහි වූවෝ සත්ත්වයහ'යි කියන්නට නිසි වෙත් නො යි ගන්නා ලැබෙති. එසේ වත්ම පළමු කී සප්තවිඥානස්ථිතිය මෙදෙතලය හා සමග නවසත්තාවාස නම් වෙයි.

75.

මේ එක්තිස්තලයෙහි **නිරය** කිසේ නම් ලද? යත්[1]:—**අය ශබ්දය ආස්වාදයෙහි වෘත්තය. නිර්ශබ්දය නිෂේධනයෙහි වෘත්තය.**

---

1. **නිරය නම් කිසේ ය යත් නම් ලදයත්.**

එබැවින් ආස්වාදයෙන් නිගිත වූයේ **නිරය** නම් වේ. එකාන්තයෙන් දුක් වන බැවින්, පවුකළවුන් විසින් ගන්තව්‍ය වන බැවින් **ගති** නමුදු වෙයි. හැම තැන ගතිශබ්දයෙහි වචනාර්ථ යෙදෙන යෙදෙනසේ මෙ හසින් දතයුතු. භූයොවෘත්තීන් තිර්‍යක්අයනාර්ථය, ගතිය අභිවෘද්ධිය ඇති වන බැවින් **තිර්‍යග්ගති** නම් වෙයි. නොහොත් සුගතියට **තිර්‍යක්** වන බැවින්, සරස් ව බාධක වන බැවින් **තිර්‍යග්ගති** නම් වේ ම ය. ප්‍රකෘෂ්ටයෙන් අත්‍යර්ථයෙන් සුඛයෙන් ඉතයහ, ගතයහ සි **ප්‍රෙත** නම් වෙත්.1 ඓශ්වර්‍ය්‍යක්‍රීඩාව නැති වන බැවින් **න සුරන්තීත්‍යසුරා** සි කියනු ලැබෙත්. මනස උත්සන්න වන බැවින් **මනුෂ්‍යයහ** සි කියනු ලැබෙත්. **මනු** නම් ආදිපුරුෂ සි. 2 ඔහු දරු වන බැවින් **මනුෂ්‍යයහ** සි යෙත්. ලෞකිකයෝ සවුමහරජයෙහි පටන් ගෙණ නෛවසඥ්ඥානාසංඥයතනදෙවුලොව දක්වා හැමතැන දෙවියෝ දිව්‍යන්තීති **දෙවාඃ** සි කියනු ලැබෙත්. සතරවරම්මහරජුන් ඇති දෙවුලොව **චාතුර්මහාරාජික** නම් වෙයි. සමග පින් කළ තෙතිස්දෙනා උපන්තෙන් ඔවුන් විසින් වසන දෙවුලොව **ත්‍රයස්ත්‍රිංශත්** නම් වෙයි. දුක්ඛයෙන් යාතයහ, අපයාතයහ සි තුන් වන දෙවුලොව දෙවියෝ **යාම** නම් වෙත්. **තුසං ඉතා ගතා** සි සතරවන දෙවුලොව දෙවියෝ **තුසිත** නම් වෙත්. නිර්මාණයෙහි රති මෝනට ඇතැ සි පස් වන දෙවුලොව දෙවියෝ **නිර්මාණරති** නම් වෙත්. පරයන් විසින් නිර්මිත වූ භොගයෙහි තමන් විසිබව් පමුණුවති සි සවනදෙවුලොව දෙවියෝ **පරනිර්මිතවසවර්ත්ති** නම් වෙත්. ආදි බඹලොව දෙවියෝ මහාබ්‍රහ්මයන්ගේ පරිවාරක වන බැවින් ඔවුන්ගේ පිරිස වූහ සි **බ්‍රහ්මපාරිෂද්‍ය** නම් වෙත්. දෙවන බඹලොව බඹහු මහාබ්‍රහ්මයන්ගේ පුරොහිතස්ථානයෙහි සිටියාහයි **බ්‍රහ්මපුරොහිත** නම් වෙත්. තුන් වන බඹලොව බඹහු පාත බඹලොව බඹනට ආයුවර්ණාදීන් මහත් වන බැවින් **මහාබ්‍රහ්ම** නම් වෙත්. සතර වන බඹලොව බඹහු මත්තේ තලයේ බඹනට පරිත්ත වූ ආභා ඇත්තාහ සි **පරිත්තාභ** නම් වෙති. පස් වන බඹලොව බඹහු පාතබඹලොව බඹනට අධික වූ ආභා ඇත්තාහ සි **අප්‍රමාණාභ** නම් වෙති. සවන බඹලොව බඹහු සප්‍රීතිකධ්‍යානයෙන් නිර්වෘත්තස්කන්ධසන්තාන ඇති වන බැවින් අභ්‍රපටලයෙන් නිෂ්ක්‍රාන්ත වන විදිලි සේ තත් තත් දිශාභාගයට නිසරුවත් වන ආභා ඇත්තාහ සි **ආභාස්වරයහ** සි කියනු ලැබෙත්. නොහොත් එබඳු ම වූ ප්‍රභායෙන් භාසුර වන

---

1. ප්‍රෙතනම් වේ. 2. ආදිය පුරුෂය.

ශිලයහ ය් **ආභාස්සර** නම් වෙත්. සත් වන බඹලොව බඹහු මත්තෙහි බඹලොව බඹුන්ගේ ශරීරප්‍රභාවට පරිත්ත වූ ශුභ ය යි කියන ලද එකාසන වූ අචල වූ ශරීරප්‍රභා ඇත්තා හ යි **පරිත්ත ශුභ** නම් වෙත්. අට වන බඹලොව බඹහු පාත බඹලොව බඹනට අධිකවූ ශරීරප්‍රභා ඇත්තාහ යි **අප්‍රමාණශුභ** නම් වෙත්. නව වන බඹලොව බඹහු ප්‍රභාසමුදය **සඞ්ඛ්‍යාත** ශුභයෙන් ආකිණ්ණියහ යි **ශුභකිණ්ණ** යයි කියනු ලැබෙත්. දසවන බඹලොව බඹහු ධ්‍යානප්‍රභාවයෙන් නිර්වෘත්ත වූ බෘහත්ඵල ඇත්තාහ යි **බෘහත්ඵල** නම් වෙත්. එකොළොස් වන බඹලොව බඹහු සංඥා විරාග භාවනායෙන් නිර්වෘත්ත වූ රූපස්කන්ධසන්තාන මාත්‍රයක් ඇත්තාහ යි **අසංඥ** යි කියනු ලැබෙත්. මෙයින් මත්තේ පස් රූබඹතල බඹහු අනුත්තරප්‍රඥාභාවයෙන් 'ශුද්ධආවාස මෝනට ඇත්තු'යි **ශුද්ධාවාස** ය යි කියනු ලැබෙත්. මෙහි පළමු වන ශුද්ධාවාසයෙහි බඹහු අල්ප වූ කාලයකින් ආත්මීයස්ථාන විජහනය නො කෙරෙති යි **අවිහ** නම් වෙත්. දෙවන ශුද්ධාවාසයෙහි බඹහු කිසිවෙකින් නො තැවෙති යි **අතප්ප** නම් වෙත්. තුන්වන ශුද්ධාවාසයෙහි බඹහු මනොහර රූප ඇති වන බැවින් අකෘච්ඡ්‍රයෙන් සුවසේ පැණෙති යි **සුදශී** යි කියනු ලැබෙති. සතර වන ශුද්ධාවාසයෙහි බඹහු සුපරිශුද්ධ වූ දශීන ඇති වන බැවින් මනාකොට දක්ති යි **සුදර්ශී** යි කියනු ලැබෙත්. පස් වන ශුද්ධාවාසයෙහි බඹහු උත්කෘෂ්ටසම්පත් ඇති වන බැවින් මෝනට කනිෂ්ඨ නැතැයි **අකනිෂ්ඨයි** කියනු ලැබෙත්. **අරූපලයෙහි** ආදිබඹලොව උත්පාදනතව්‍යයාන්ත නැතිවන බැවිනුදු ධ්‍යාන භවනුවන් එක දෙසයක් නො ගෙණ සියලු ආකාශය ආලම්බන කරණ බැවිනුදු අනන්තය යි කියන ලද ආකාශයෙහි පැවැති විඥාන **ආකාශානන්ත්‍යායතන** නම් වෙයි. එසේ ම වූ ධ්‍යානචිත්තයෙන් පිළිසඳ ගත් භවය ද එම නම් ලැබෙයි. නිරුද්ධ වූ ප්‍රථමාරූප්‍ය ද උත්පාදනත ව්‍යයාන්ත ඇත ද භාවනාවගේ අනන්තස්ඵරණ නැති වන බැවින් අනන්තවිඥාන නම් වෙයි. එසේවූ ධ්‍යානචිත්තය ආලම්බන කොට උපන් ද්විතීයාරූප්‍යය **විඥානානන්ත්‍යායතන** නම් වෙයි. නිරුද්ධවූ ප්‍රථමාරූප්‍යයාගේ අභාවය කිසිවක් නොවන බැවින් අකිඤ්චන නම් වෙයි. ඒ ආලම්බන කළ තුන්වන ආරූප්‍යය **ආකිඤ්චන්‍යායතන** නම් වෙයි. සංඥා ඇතැ යි කියන්නට ද නැතැ යි කියන්නට ද නො නිසිවූ සතරවන ආරූප්‍යය **නෛවසංඥානාසංඥායතන** නම් වෙයි. පළමු ධ්‍යානයෙහි කිවා සේ මේ තුන්ධ්‍යානයෙන් උපන් බඹලොව් ද ඒ ඒ ධ්‍යානයෙන් නම් ලැබෙත්.

76.

මේ එක්තිස්තලයෙහි හැමයෙන් මතු වූ අරූතල සතර හැම කල නො නස්සී. එයින් පාත ශුද්ධාවාස වූ කල රජ්ජුරුවන් නැවැති තුන් සඳවුරක් වැන්න. බුදුන් ඇතිකල වෙයි. බුදුන් නැතිකල එහි උපන් තාක් බඹුන් පිරිනිවුණා හා උත්තරයෙහි නැති වෙයි. පාත බෘහත්ඵල-අසංඥසත්ත්ව දෙක ද හැමකල නො නස්සී. එයට ද යම් කාලෙක විනාශ නැති. එයින් පාත තෘතීයධ්‍යානතල තුණ ඇතුල් කොට යට වා පොළොව දක්වා පළල කෙළලක්‍ෂයක් සක්වළ වයින් නැසී පසුව හටගන්නී. එසේ ම තෘතීයධ්‍යාන තලයෙන් පාත ද්විතීයධ්‍යාන තලතුණ ඇතුළු කොට යට වා පොළොව දක්වා පළල කෙළලක්‍ෂයක් සක්වළ උදකයෙන් නැසී පසුව හටගන්නී. ද්විතීයධ්‍යාන තලතුණින් පාත ප්‍රථමධ්‍යාන තල තුණ ඇතුළු කොට යට වාපොළොව දක්වා පළල කෙළලක්‍ෂයක් සක්වළ අග්නින් නැසී පසුව හටගන්නී. අග්නීන් නැසී පසුව කිසෙයින් හටගන්නී? යත්:—

කප නස්නට හවුරුදු ලක්‍ෂයක් ඇති කල ලෝකව්‍යූහ නම් දෙවියෝ විරූපවෙස් ගෙණ රත්පිළි හැඳ හිසකෙහෙ මුදා ඇස කඳුලු පිස්මින්1 මිනිස්ලොව ඇවිදුනෝ "නිදුක්ති! නිදුක්ති!! අවුරුදු ලක්‍ෂයක් ගියකල මේ ලොකය විනාශයට යෙයි2. එබැවින් මෛත්‍රීභාවනා, කරුණාභාවනා, මුදිතාභාවනා, උපෙක්‍ෂා භාවනා කරව. මාවටත්ධැමි පියවටත්ධැමි පවත්ව. 3 කුලෙහි දෙටුවන් පුදව" යනාදි විසින් කියති.

එ 4 අසා මිනිස්හු බලවත් සංවෙග උපයා පුණ්‍යකර්මයෙහි පවතිත්. ඉක්බිති ක්‍රමයෙන් හවුරුදුලක්‍ෂයක් ගිය කල කෙළ ලක්‍ෂයක් සක්වල එක පැහැර ඒකනතිකාරමහාමෙඝ නම් වැස්සෙක් වස්සී. මනුෂ්‍යයෝ මෙ දැක "දුර්භික්‍ෂය නිවෘත්ත විය. මත්තේ රට මනා වෙ"යි සිතා සඟවා රැකි තාක් බිජුවට ගෙණ වපුරති. ඉක්බිති එ ගොවිකම් නැඟ5 ගෙරි කන වර වූ තැන් පටන් ගෙණ වැසි නැති වෙයි. ගොවිකමුදු මිත්ස්හුදු ගස් කොළ තුරුලියදු 6 විනාශයට යෙති. සතර අවාහි සත්හුදු මිනිස්ලොව සත්හුදු අවසර ලත් අපරාපර්‍යයවෙදනකර්මයෙන් සඳෙවුලොව උපද ඔහු ඇමදෙන ධර්මතා විසින් ම වායොකිසුණෙහි ධ්‍යාන භාවාගෙණ බඹලොව ගොස් උපදිති.

---

1. පුස්මින්, පිසමින්. 2. විනාශවෙයි. 3. මවුවටත් පියවටත් ධැමින්පවත්වව. 4. එදඅසා. 5. ගොයම්නැඟි. 6. ලියතුරුදු, තුරුලියදු.

ක්‍රමයෙන් **සත්හිරු** පාළු වේ. කිසේ ය? යත්:-එක්හිරක් බට කල දෙවනහිර නැඟෙයි. මෙසේ බොහෝ කලක් ගිය කල එක් හිරක් මුදුන්වත්ම එක්හිරක් බස්නා කල තුන්වනහිර නැඟෙයි. මෙසේ ද බොහෝ කලක් ගිය කල එක්හිරක් මුදුන් වත් ම එක්හිරක් මුදුනෙන් පහවත් එක්හිරක් බස්නා කල සතරවන හිර නැඟෙයි. මෙසේ ද බොහෝ කලක් ගිය කල එක් හිරක් මුදුන්වත් ම එක්හිරක් මුදුනෙන් පහවත් එක්හිරක් බස්නා කල පස්වැනි හිර නැඟෙයි. මෙසේ ක්‍රමයෙන් සවනහිර ද සත්වන හිර ද සවටපලාවැල්පන්තියක් සෙයින් නැඟෙයි. මෙහි දෙවන හිර පටන් ගෙණ වැව් පොකුණු ගඟ හොය දිය සිඳී, ක්‍රමයෙන් සත්දහතෙළෙහි දිය සිඳී, සුවාසූදහසක් යොදුන් මුහුද දිය සිඳී, මහපොළෝ මෙරමදුරු ආදි එකපැහැර දුමා සත්වන හිරු නැඟි කල තෙල හණා සම යොට ඇවිල වූ කඩමිලියක් සෙයින් ඇවිල ගෙණ එකපැහැර දිලී, සමුමහරජයෙහි පටන් ගෙණ සදෙවු ලොව රුවන්විමන්අැ ඇවිල, එසින් නැඟි ප්‍රථමධ්‍යානතලයෙහි ඇවිල, රජොරෙණුවක් පමණ ද සංසකාරධම්හෙනෙක් ඇත් නම් ඒතාක් කල් තො තිබී ඇතිපාක් සංසකාරධම්යන් දවා, නිරුපාදනව සන්හිඳෙයි. විපතනිකරමහාමෙඝයෙහි පටන් ගෙණ ජමාලොපවෙජද දක්වා විසිඅනනඃකල්පයක් පමණ කලින් වෙයි. මේ ය **සංවනී** නම්. ඉක්බිති එපමණ කල් තො සැඳු බෙරකා බෙරබුහුරක් සෙයින් කොළලක්‍ෂයක් සක්වළ තො සැදී සිටී. මේ **සංවනිස්ථායි** නම් වේ.

ඉක්බිති හැමසතුන්ගේ පිණින් මේ කෙළලක්‍ෂයක් සක්වළ එකපැහැර **සම්පන්නනිකාරමහාමෙඝ** නැඟ, හිදිකටු පමණ ධාරා ඇතිව ක්‍රමයෙන් 1 ධාරා දළුවෙමින් හීදඬු පමණ ධාරා ඇති ව, හුණදඬු පමණ ධාරා ඇති ව, පුවක්කඳ පමණ ධාරා ඇතිව, තල් කඳ පමණ ධාරා ඇති ව, වාපොළොව පටන් ගෙණ ප්‍රථමධ්‍යාන තල දක්වා කොළලක්‍ෂයක් සක්වළ පුරා වැස නිවෘතත වෙයි. ඉක්බිති සංවතීශිෂ්‍යෙයෙහි වායුවෙක් හටගෙණ උදකය ක්‍රමයෙන් වියලා බොල් කෙරෙමින් බහයි. බට බට තැන බඹලෝදු සදෙවුලෝදු හටගන්නී. ඉක්බිති ක්‍රමයෙන් දිය හැසී මිනිස්ලොව වුවමනා තැනට සම්ප්‍රාප්ත වූ කල, දෙලක්‍ෂසතළිස්දහස් යොදුන් මහපොළොව තබා, එසින් අධිකයා ගෙණ, වසින් පැහැර, මුහුදු වුවමනා තැන් ගැඹුරු කොට, සතර මහදිව්, දෙදහසක් කුදිව්,

1. ක්‍රමයෙන්වැඩී.

වුවමනා තැන් ගොඩ කොට, ත්‍රිකූට මෙරගල් සත්කුලපවු 1 සක්වළගල් ඈ ලොකවින්‍යාස2 හා හැමසතුන්ගේ කර්මප්‍රත්‍යය සෘතු විසින් කරණු ලැබෙයි. ඉක්බිති බඹලොවින් බඹහු චුතව මිනිස්ලොව උපද ශරීරප්‍රභායෙන් මිනිස්ලොව එකාලොක කොට ප්‍රීති ම ආහාර කොට අහස්හි ඇවිදුනෝ අසංඛ්‍යායුෂ්ක ව 'ස්ත්‍රීභ, පුරුෂයභ' යනු නැති ව අභාවක ව 3 බඹුන් සෙයින් දීර්ඝරාත්‍රිය සිටිති. ඒකාලයෙහි සියලු පෘථිවිය දඹුවෙල්බැමියක් සෙයින් මධුර වෙයි. ඉක්බිති ඔවුන් කෙරෙන් එක් ලොල ජාතික වූ සත්ත්වයෙක් ඇඟිල්ලෙහි රසපොළොවින් මඳ දෑයක් පහකරවා ගෙණ දිව පහරවා බලා "ඉතා මධුරය මේ පෘථිවිය"යි කන්නට වද්දී. ඔහු බලා සෙස්සෝ ද කති. ඔවුන්ගේ සිත ලොභබලයෙන් ඒ රස අන්තරහිත ව ගිය කල වැළිදු ඔවුන්ගේ පුණ්‍යප්‍රභාවයෙන් හියසතුකැකුළු වැනි වූ භූමිපප්පටක හටගන්නී. එසිදු පරිභොග කොට බොහෝ කලක් සිටිති. ඉක්බිති එයිත් අන්තරහිත වෙයි. බදාලතා නම් ලිය හටගන්නී. එසිදු පරිභොග කොට බොහෝ කලක් සිටිති. එසිදු අන්තරහිත වූකල කණ තොහො නැති ව සවණකැජාතහැල් හටගන්නී. මෙසේ මොවුන් අහර පරිභොග කරන්නට වදනා හා ම ශරීර යෙහි විවර්ණතාදු ඇති වෙයි. සවයම්ප්‍රභා නැති ව යෙයි. අහසින් යන ගමන් නැති ව බිම ගෙණ ඇවිදිති. එකල හැමදෙන එක් ව අනුසොචනය කෙරෙති. "සෙසු කල අපගේ ශරීරප්‍රභායෙන් මුළලෝ එකාලොකය. ප්‍රීතිභක්ෂයම්භ. අහසින් ඇවිද්දම්භ. දැන් අප සිත උපන් ලොභයෙන් මෙහැම වැරැද්ද.4 අපට ආලොකයක් උව හොත් මැනවැ"යි සිතති. ඔවුන්ගේ සිත් හා සමග ඔවුන්ගේ පුණ්‍යප්‍රභාවයෙන් පණස්යොදුන් හිරුවිමන පහළව ආලොක කෙරෙයි. එකල හැමදෙන 5 "අප සොකිව ලීන වූවාතට සූරභාවය උපයමින් උපන. එබැවින් මෙයට 'සූර්‍ය්‍ය' යි නම් තබම්භ"යි හිරුවිමනට සූර්‍ය්‍ය නම් තබති.

ඉක්බිති හිරුවිමන බැස ගිය කල "යම් ආලොකයෙක් අපට වීද, හේ විනාශයට ගිය. අතික් ආලොකයෙක් වුවදැහ"යි සිතති. එකල සඳවිමන පාළුවෙයි. එ බලා"මේ අපගේ ඡන්දානුකූල ව උපන්නේය. එබැවින් මෙයට 'සඳැ'යි නම් තබම්භ"යි සිතා සඳ විමනට චන්ද්‍ර නම් තබා වාසය කෙරෙත්. මෙතෙකින් සම්පත්තිකර

1. කුලපවු. 2. ආලොකවිනාශ ආලොකවින්‍යාස.
3. අභාවකවූ. 4. වරද. 5. හැමදෙනෝ.

මහාමෙඝයෙහි පටන් ගෙණ හිරසඳ පාළ වූ තැන් දක්වා විවර්ත නම් වෙයි. මෙසිද්‍ධ විසිඅන්තඃකල්පයක් පමණ කලින් සිඬ වෙයි. මෙසේ සත්ත්වයන් අහර පරිභොග කොට වාසය කරණ කාලයෙහි ඔවුන් විසින් වළඳනාලද ආහාරඖදරිකායෙන් කරල ඇතිවෙයි. එබැවින් ම මූත්‍රපුරීෂ ඇතිවෙයි. එ නික්මෙනු සඳහා මූත්‍රමාර්ග පුරීෂමාර්ග ඇති වෙයි. මෙ දෙක්හි මූත්‍රමාර්ගය උපදනේ ස්ත්‍රීනට ස්ත්‍රීනිමිත්ත ඇති වෙයි. පුරුෂයනට පුරුෂ නිමිත්ත ඇති වෙයි. එකල ස්ත්‍රීහි පුරුෂනිමිත්ත එක්වන් බලති. පුරුෂයෝ ස්ත්‍රීනිමිත්ත එක්වන් බලති. මෙසේ වත් ම සතන නො පැහී සිටි කෙලෙස් නිදා පුබුදු1 නයකු පැණ කොට නැඟෙනකලක් සේ සතන උපද්දී. ඉක්බිති එ කෙලෙස් වශයෙන් අළුත වැදූ 2 සතුන් උගැන්වූවන් නැත ද මවුන් තන ගෙණ කිරි බොන්නා සේ අනාදිමත් සසර වූ අභ්‍යාස වශයෙන් ස්ත්‍රී පුරුෂයෝ ඔවුනොවුන් හා මෛථුනයෙහි පවතිත්. මෙසේ වික්‍රියා දුටුවෝ "මේ නො මැනව. තොප වැනි සත්ත්වයෝ කිසේ නම් එක්සතක්හට3 මෙ වැනි වික්‍රියාවක් කෙරෙත්?4"සි කැටින් දඬියෙන් සිපා ලුහුබඳති. එකල ඔහු මිනිසුන් නො දක්නාදී වල් වැද ඇවිදුනාහු තමන් කැමැති මෛථුනයෙහි පැවැත එයින් විරමනය නොකට හෙනුවෝ "අප යාවත් මෙසේ කැටිව ඇවිදිනට නො පිළිවන. එබැවින් ඔවුන් හා කැටිව වාසය කරම්හ. අප කරණ නො මැනව නො පැණෙන සේ අහස අවුරා මුවහ කොට ගන්මහ"සි සිතා ගෙ කොට ගන්ති. ඉක්බිති මෙසේ තමන් කැමැති අසද්ධර්මයෙහි පැවැත සවයඤ්ජාතහැල් පරිභොග කෙරෙති. ඉක්බිති ඔවුන් සිත ලොභ වඩුත් වඩුත් කාණ හටිගන්නී. තොහො ද හටගන්නී. ඉක්බිති වපුළ මිස නො නැඟෙයි. එකල කෙත්වත් කොට ගෙණ ගොවිකම් කෙරෙත්.

ඉක්බිති සොරාගන්නාහු ඇති වන්නාහ. දඬුමුගුරු ආදි ආවුධ ගෙණ කොටාගණිති. මෙසේ කොටාදුගෙණ තමන් විසින් සොරුන් නො වැළකෙන කල හැමදෙන කැටි ව බැණ ගෙණ එකකු නායක කෙරෙත්. "අප හැමදෙනමෝ අප කල ශස්‍යයෙන් භාගයක් දෙම්හ. එ ගෙණ නා වැරි වරද කළනාක් පටව"සි5 සම්මත කෙරෙති. හේ මහජනයා විසින් සම්මත කරණු ලදුයේ මහාසම්මත නමුදු වෙයි. ක්ෂෙත්‍රයට නායකයෙන් ක්ෂත්‍රිය

---

1. නිදා පුබුදුවන්. 2. අළුත් වැදූ. 3. එක්සතෙක්එක්සතෙක්හට.
4. කෙරෙ. 5. පටවාසි.

නමුදු වෙයි. ධැමින් සෙමින් ජනයන් රඤ්ජනය කෙරෙ"යි රජා සිදු කියනු ලැබේ. මෙසේ පාපධර්මීයන් ලොකයෙහි උත්සන්න වන සේ බලා එ පියා අරණ්‍යායතනයට වැද මහාබ්‍රහ්මයන් විසින් මනුෂ්‍යලොකයට අවුදු දෙසනලද **ත්‍රිවේදයෙහි** වුක්තක්‍රමයෙන් **රූපාරූපඅෂ්ටසමාපත්ති** උපයා වාසය කරණුවෝ බාහිතපාප යහ'යි ලොකයෙහි ප්‍රසිද්ධ ව **බ්‍රාහ්මණයහ** යන නම් ලැබෙති. මෙසේ වාසයට නො හැකි ව මනුෂ්‍යවාසයට අවුදු කෘෂිවණිජ්ජාදි1 කොට වාසය කරන්නෝ **වෛශ්‍යයහ** යි කියනු ලැබෙති. හැමයෙන් නිකෘෂ්ට වූ කර්ම කොට වාසය කරන්නාහු **ශූද්‍රයහ** යි යන නම් ලැබෙති. මෙසේ හිරු සඳු පහළවූ තැන් පටන් ගෙණ **විසිඅන්තඃකල්පයක්** සිට විපත්තිකරමහාමෙඝයට සම්ප්‍රාප්ත වන තාක්2 **විවත්ථායි** නම් වෙයි. මෙසේ වන සංවතිය **තෙජස්සංවති** නම් වෙයි.

ආපස්සංවත්ති කිසෙයින් වේ'යි? යත්:-මේ නියායෙන් සත් වරෙක ගිනින් නටකල විතියධ්‍යානතල ඇතුළු කොට දියෙන් එක් වරෙක නස්සී. එයින් ම විතීයධ්‍යානතලයෙහි පරමායුෂ **අට කපෙක්** වන්නේය. මෙසේ ගිනින් සත්වරක් බැගින් දියෙන් එක්වරක් බැගින් සත්වරෙක කප නට කල **සපණස්කපෙක්** වෙයි. ඉක්බිති වැළිදු ගිනින් සත්වරෙක නට කල **තෙසැට කපෙක්** වෙයි. සුසැටවනකප **වයින්** නස්සී. එයින් ම ය වයින් නස්නා තෘතීයධ්‍යානතලයෙහි පරමායුෂ සුසැටකපෙක් වනු. මෙ දෙක **දියෙන්** නස්නා කල පළමු කිවා සේ විපත්තිකරමහාමෙඝයෙහි පටන් ගෙණ සත්හිරු නො නැඟෙයි. ක්ෂාරොදක වැස සැඩදියෙහි බහාලූ3 ලුණුපිඩක් සේ වාපොළොව පටන්ගෙණ විතීයධ්‍යානතල දක්වා **කොළලක්ෂයක්සක්වළ** ඇතිතාක් සංස්කාරධර්මියන් විනාශ කොට සන්හිඳී, **වයින්** නස්නා කල විපත්තිකර මහාමෙඝයෙන් මත්තේ වායු හට ගෙණ දියපොළෝ පස්පොළෝ මෙර මඳුරු සක්වළගල් ඈ සියලු වස්තු කඩ කඩ කොට4 කඩා අහසට නඟා ගෙණ එහි එහි පැහැර චූර්ණවිචූර්ණ කෙරෙමින් කොළලක්ෂයක් සක්වළ තෘතීයධ්‍යානතල දක්වා පළමු කිවා සේ කිසි සංස්කාරධර්මලවයක් නැති කොට විනාශ කෙරෙයි. මෙ දෙසංවත්තීයෙහි අවශිෂ්ටස්වරූප පළමු කීවා සේම දතයුතු. මෙතෙකින් **තුන්සංවත්තිය** දක්වන ලදී.

---

1. ගබ්ධවණිජ්ජාදි. 2. වනතැන්දක්වා.
3. ඔහු මිනිසුන් නො දැක්කදී දියෙහි බහාලූ. 4. කඩකොට.

මේ නියායෙන් කොළලක්‍ෂයක් සක්වළ නස්මින් සිටී. කොළලක්‍ෂයක් සක්වළ තැසී සිටී. කොළලක්‍ෂයක් සක්වළ හටගන්මින් සිටී. මෙසේ බොල දෙයොදුන් සුවහස් සතරනුහුවක්, පළල කොළලක්‍ෂයක් සක්වළ ව්‍යාප්ත ව සිටි පෘථිවිධාතු විනාශයට යෙයි. පෘථිවිය පටන් ගෙණ ශුභකිණ්හ බඹලොව දක්වා උද්ගතකල්පවිනාශක අබ්ධාතුවින් 1 විනාශයට යෙයි. පෘථිවිය පටන් ගෙණ ආභස්සර බඹලොව දක්වා උද්ගතකල්පවිනාශකතෙජොධාතුවින් විනාශයට යෙයි. පෘථිවිය පටන් ගෙණ බෘහත්ඵල බඹලොව දක්වා උද්ගතකල්පවිනාශකවායොධාතුවින් විනාශයට යෙයි.

77.

මේ ශරීරයෙහි භූතාශ්‍රයානුඋපාදාන කාරණ කොට ඇති අනිත්‍ය වූ ක්‍ෂණභඞ්ගුර වූ ඔදනකුල්මාෂොපචය වූ උත්සාදන පරිමර්දන භෙදන විධ්වංසන ධර්ම වූ සතරමහාභූතයෝ කොසෙයින් නම් සිටිනාහ? නො සිටින්නෝ2. විනාශයට යන්නෝ3. ඔවුන් විනාශයට යන කල්හි ඔවුන් ආශ්‍රය කළ උපාදායරූපයෝ ද, උපාදායරූපයන් ආශ්‍රය කළ නාමධර්මයෝ ද 4 මෙසෙයින් ම විනාශයට යන්නෝ. මෙසේ සර්වධර්මයන් අනිත්‍යයෙන් කුසල් කළ මනා සේ, බ්‍රහ්මචර්‍ය්‍යවස් පිරූ ව මනා සේ, මරණ නියත සේ වදාළහ බුදුහු: **"කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණං"**යි. මෙසේ අනුන් මතු සඳහා වදාරන්නාහු නො වෙති. තමනට ද වන මරණ නො වැළකිය හෙන්. එයින් වදාළහ තමන් පිරිනිවුණ වහස්නා අප අනඳමහතෙරනට:**"නනු එතං ආනන්ද! මයා පටිගච්චෙව අක්ඛාතං සබ්බෙහෙව පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො අඤ්ඤථාභාවො, තං කුතෙත්ථ ආනන්ද! ලබ්භා, යං තං ජාතං භූතං සඞ්ඛතං පලොකධම්මං තං වත මා පලුජ්ජීති, නෙතං ඨානං විජ්ජති"**යි. මෙසේ සර්වධර්මයන් අනිත්‍ය වන බැවින් දුඃඛ වන බැවින් අනාත්ම වන බැවින් අෂ්ටදුෂ්ටක්‍ෂණ වර්ජිත වූ නවවන බුද්ධොත්පාදක්‍ෂණයට සම්ප්‍රාප්ත පණ්ඩිතජනයන් විසින් බුදුන් විසින් දෙසූ නෛර්‍ය්‍යාණිකදහම්හි සේ පිළිවෙත් කොට තමන්ගේ අධිමුක්ති තුබූ පරිද්දෙන් ත්‍රිවිධ බොධීන් එක්තරා බොධියක් සමධිගම කටයුතු.

78

රූපාරූපබ්‍රහ්මලොක යෙහි උපයන්නට තිසි ධ්‍යාන ද,5 සතර මග, සතරඵල ද6 කිසේ වූයෙක් 7 උපයන්නට තිස්ස?. කිවැනි

---

1. අප්ධාතු විසින්. 2. නොසිටින්නො. 3. යෙත්නො. 4. මෙසෙයින් ම. 5. ධ්‍යාන. 6.සතරඵල. 7. කිසේවූයෙන්.

පිළිවෙතෙකින් සිද්ධ වේ'යි? යත්:—ජරාපාරිජුඤ්ඤය, ව්‍යාධිපාරිජුඤ්ඤය, භෝගපාරිජුඤ්ඤය, ඤාතිපාරිජුඤ්ඤය යන චතුර්විධ පාරිජුඤ්ඤයෙන් පරිජීර්ණභාවයෙන් උපගත ව, "මම මෙසේ ජරාදුර්බලභාවයට ව්‍යාධියට අනාථභාවයට ඥාතිවිනාශයට සම්ප්‍රාප්ත වූ බැවින් අනධිගතභෝගයක් අධිගම කරන්නට අධිගත භෝගයක් වෘද්ධියට පමුණුවන්නට නො හැක්කෙමි. එබැවින් සසුන් වැද මහණ ව දිවිපෙවෙත් වටමි" යන මෙවෙනි අධ්‍යාශය නැති ව, සජීනාජීමූලක වූ මායාසාඨ්‍යාදිභාවයෙන් දුරු වූ කෙවලශ්‍රද්ධායෙන් "සම්‍යක්ප්‍රතිපත පැවැත ලෞකික ලොකොත්තර සම්පත් දායාද වෙමි"යි සිතා සසුන් වැද මහණ වූ ත්‍රිහෙතුකප්‍රතිසන්ධික වූ ශ්‍රද්ධාබුද්ධිසම්පන්නයා වූ කුලදරුවකු විසින් හවන්තට තිස්ස. මෙසේ වූවනුදු විසින් සිල් පිහිටා ගැව්ව මනා බැවින්-

"සංඛාසසරසමාචාරෙ දුස්සීලෙ සීලවජ්ජිතෙ,
නත්ථි ඣානං කුතො මග්ගො තස්මා සීලං විසොධයෙ"යි

කී වන බැවිනුදු සෞශීල්‍ය වශයෙන් කායවාක්කර්ම අවිප්‍රකීර්ණ කර වූ සමාධානාර්ථයෙනුදු, මහද්ගතානුත්තරකුශලධර්මයනට ප්‍රතිෂ්ඨාභාවසාධක වූ උපධාරණාර්ථයෙනුදු එකාකාර වූ, චාරිත්‍ර වාරිත්‍ර විසින් ද්විවිධ වූ, උද්දේශවශයෙන් පඤ්චොද්දෙශපරිච්ඡින්න වූ, ස්කන්ධ විසින් සප්තාපත්තිස්කන්ධපරිච්ඡින්න වූ, ශික්ෂාපදගණනායෙන් අධිකපඤ්චසතපරිමාණ වූ, විභාගවශයෙන්-

"නවකොටිසහස්සානි අසීතිං සතකොටියො
පඤ්ඤාසසං සතසහස්සානි ඡත්තිංසා ච පුනා පරෙ
එතෙ සංවරවිනයා සම්බුද්ධෙන පකාසිතා
පෙය්‍යාලමුඛෙන නිද්දිට්ඨා සික්ඛා විනයසංවරෙ"යි

පෙය්‍යාලමුඛයෙන් නවදහස්එක්සිය අසූකෙළ පණස්ලක්ෂ සතිස් සිඛයෙ කැයි කියනලද ප්‍රාතිමොක්ෂසංවරශීල ද, මෙසේ ම අනෙකාකාරයෙන් විභාගකරණලද ඉන්ද්‍රියසංවරශීල ද, කුහනාලපනාදි එක්විසිඅනෙසනයෙන් දුරු වූ ආජීවපාරිශුද්ධිශීල ද, අෂ්ටාඞ්ගසමුපෙත වූ ප්‍රත්‍යවෙක්ෂායෙන් පුත්‍රමාංසොපම කොට දක්වන ලද ප්‍රත්‍යය උත්තමබ්‍රහ්මචර්‍ය්‍යයෑ සඳහා පරිභොග කරණ විසින් සුපරිශුද්ධ වූ ප්‍රත්‍යයසන්නිශ්‍රිතශීල ද යි මෙසේ දක්වනලද චතුර්විධශීල ඛණ්ඩඡිද්‍රසබලාදිභාවයට නො පමුණුවා අඛණ්ඩ, අච්ඡිද්‍ර, අසබල, අකම්මාස, භුජිස්ස, විඤ්ඤුප්පසත්ථ, අපරාමට්ඨ,

සමාධිසංවත්තනිකා යන අෂ්ටාඞ්ගයෙන් යුක්ත කොට පුරා අතිපරිශුද්ධශීලවිශුද්ධියට සම්ප්‍රාප්ත වූ ශුද්ධශීලයෙහි සිට මහද්ගතලෞකොත්තර භාවනා කර්මයෙහි යුඤ්ජනය[1] කරණුයෙන් යෝගී යයි කියනලද සිල්වත්හු විසින් පිටකත්‍රය පස්හවුරුද්දක් හදාරා දසහවුරුද්දක් පරිප්‍රශ්න කොට, නොහොත් දසහවුරුද්දක් හදාරා විසිහවුරුද්දක් පරිප්‍රශ්න කොට, නෛර්‍යාණිකධර්මයෙහි ශූරව එ පමණකට නොතිසි වුව හොත්:—

> පියො ච ගරු භාවනීයො වත්තා ච වචනක්ඛමො,
> ගම්භීරඤ්ච කථං කත්තා නො චට්ඨානෙ නියොජයෙ”ති

දැක්වනලද සප්තාඞ්ගයෙන් යුත් තථාගත ශ්‍රාවක ආචාර්‍යයක්හු කරා එළඹ, තමාගේ චර්‍යානුකූල වූ සමථවිදර්ශනාකර්මස්ථාන ග්‍රන්ථ විසින් පාළි විසින් යම් තැනෙක ආශංකා නූපදනා පරිද්දෙන් උගෙණ කොශච්ඡේදන පාත්‍රපචන චීවරරඤ්ජනාදි ක්ෂුද්‍රක පරිරොධ නිමවා:—

> “ආවාසො ච කුලං ලාභො ගණො කම්මඤ්ච පඤ්චමං,
> අද්ධානං ඤාති ආබාධො ගන්ථො ඉද්ධීති තෙ දසා”ති

යන දසවිධ මහාපරිරොධොපච්ඡේද කොට:—

> “මහාවාසං නවාවාසං ජරාවාසඤ්ච පන්ථනිං,
> සොණ්ඩිං පණ්ණඤ්ච පුප්ඵඤ්ච ඵලං පත්ථිතමෙව ච.
>
> නගරං දාරුණා ඛෙත්තං විසභාගෙන පට්ටනං,
> පච්චන්තසීමා සප්පායං යත්ථ මිත්තො න ලබ්භති”ති

දැක්වන ලද අෂ්ටාදශවිහාරදෝෂවර්ජිත වූ “ඉධ භික්ඛවෙ සෙනාසනං නාතිදූරං හොති නාච්චාසන්නං ගමනාගමනසම්පන්නං, දිවා අප්පකිණ්ණං රත්තිං අප්පසද්දං අප්පනිග්ඝොසං, අප්පඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්ඵස්සං ඛො පන හොන්ති, තස්මිං ඛො පන සෙනාසනෙ විහරන්තස්ස අප්පකසිරෙනෙව උප්පජ්ජන්ති චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරා, තස්මිං ඛො පන සෙනාසනෙ ථෙරා භික්ඛූ විහරන්ති බහුස්සුතා ආගතාගමා ධම්මධරා විනයධරා මාතිකාධරා”යනාදි විසින් දක්වනලද පඤ්චාඞ්ගයෙන් යුත් සෙනසුනෙහි වාසය කරණුවහු විසින් පිණ්ඩපාතයෙන්

---

1. යුඤ්ජනයොග,

ප්‍රතිනිවෘත්ත ව භාවනායෝගානුකූල වූ ඍතුසම්පන්න වූ විවික්ත අවකාශයෙක්හි අෂ්ටාදශපෘෂ්ඨකණ්ටක ඍජු කොට පර්‍ය්‍යඞ්ක බැඳ හිඳ "පළමුව ගන මම නෛර්‍ය්‍යාණික වූ තථාගතශාසනයෙහි පැවිදි වූයෙම් ය"යි ප්‍රීති උපයා, ඉක්බිති "මාගේ සීලයට කලඞ්ක නැති හෝ?"යි සිල්සොයා නිර්මලවූ සිල් වී නම් එසින් බලවත් ප්‍රීති උපයා, ඉක්බිති නිරන්තරානුස්මරණයෙන් සියලු නාමකාය රූපකාය සතහා, ඉක්බිති ආචාර්‍ය්‍යයා කෙරෙන් තමා යොදවාගත්— "පඨවිකසිණං, ආපොකසිණං, තෙජොකසිණං, වායොකසිණං, නීලකසිණං, පීතකසිණං, ලොහිතකසිණං, ඔදාතකසිණං, ආකාසකසිණං, ආලොකකසිණං" යන දසකිසුණෙන් එකකිසුණෙක් හෝ,— උද්ධුමාතකං, විනීලකං, විපුබ්බකං, විච්ඡිද්දකං, වික්ඛායිතකං, වික්ඛිත්තකං, හතවික්ඛිත්තකං, ලොහිතකං, පුළවකං, අට්ඨිකං" යන දසඅසුභයෙන් එකක් හෝ, බුද්ධානුස්සති, ධම්මානුස්සති, සඞ්ඝානුස්සති, සීලානුස්සති, චාගානුස්සති, දෙවතානුස්සති, උපසමානුස්සති, මරණානුස්සති, කායගතානුස්සති, ආනාපානසති"යි කියන ලද දශානුස්මෘති විසින් හෝ,— මෛත්‍රී, කරුණා, මුදිතා, උපෙක්ෂා යන සතර බ්‍රහ්මවිහාර විසින් හෝ, චතුර්විධආරූප්‍ය විසින් හෝ, ආහාරයෙහි ප්‍රතිකූල සංඥා, චතුර්ධාතු ව්‍යවස්ථා විසින් හෝ එක් කර්මස්ථානයක් ගෙණ භාවනායෙහි පැවැත පරිකර්මසමාධි උපයා, ඉක්බිති නීවරණ ධර්මයන් කෙරෙන් විනිර්මුක්ත වූ උපචාරසමාධි උපයා, ඉක්බිති අර්පණාසමාධි උපයා, "ආවජ්ජන, සමාපජ්ජන, අධිට්ඨාන, වුට්ඨාන, පච්චවෙක්ඛණ"යයි කියන ලද පඤ්චවශිතාප්‍රාප්ත කොට රූපාරූපඅෂ්ටසමාපත්ති උපයන ප්‍රකාර ද, ඉදින් අභිඥා උපවියැටි වුව හොත්,— "කසිණානුලොමතො, කසිණපටිලොමතො, කසිණානුලොමපටිලොමතො, ඣානානුලොමතො, ඣානපටිලොමතො, ඣානානුලොමපටිලොමතො, ඣානුක්කන්තිකතො, කසිණුක්කන්තිකතො, ඣානකසිණුක්කන්තිකතො, අඞ්ගසඞ්කන්තිතො, ආරම්මණසඞ්කන්තිතො, අඞ්ගාරම්මණසඞ්කන්තිතො, අඞ්ගවවත්ථාපනතො, ආරම්මණවවත්ථාපනතො" යන චතුර්දශාකාරයෙන් ආදි අට කිසුණෙහි චිත්තපරිදමනය කොට,—

"ඉද්ධිවිධං දිබ්බසොතං පරචිත්තවිජානනං,
පුබ්බෙනිවාසානුස්සති දිබ්බචක්ඛු පඤ්චධා"යි

දක්වන ලද පඤ්චාභිඥා උපයන ප්‍රකාර ද,

"අනාගතංසඤාණස්ස යථාකම්මූපගස්ස ච,
පරක්කමං විසුං නත්ථි ඉජ්ඣන්ති දිබ්බචක්ඛුනා" යි

දක්වන ලද දිව්‍යචක්‍ෂුරභිඥානයෙහි පටිබද්ධරූපයෙන් සිද්ධ වන යථාකර්මොපගඥානය හා අනාගතාංශඥානය උපයන ප්‍රකාර ද මෙපමණෙකින් නිවෘත්ත කොට, මෙසේ උපයූ රූපාරූප අෂ්ටසමාපත්ති පාදක කොට ලොකොත්තරසමධිගම කටැටි යොගාවචරයහට පූර්වොක්තශීල ම ශීලවිශුද්ධි වන බැවින් වුක්ත ප්‍රකාරයෙන් සිද්ධකරණ ලද උපචාරසමාධි අර්පණාසමාධි ම චිත්තවිශුද්ධි වන බැවින් මෙසේ සිද්ධ වූ විශුද්ධිවයෙහි පිහිටා, පූර්වයෙහි උගත් නාමරූපධර්මයන් ස්කන්ධධාත්වායතනෙන්ද්‍රියප්‍රතීත්‍ය සමුත්පාදාදි විසින් ව්‍යවස්ථා කොට නාමරූපධර්මයන් විනා ඔවුන් කෙරෙන් පිටත් පරපරිකල්පිත ආත්මජීවපුද්ගලාදීන්ගේ අභාව දැක්මෙන් දෘෂ්ටිවිශුද්ධි උපයා, ඉක්බිති ඒ නාමරූපධර්මයන් සහෙතුසප්‍රත්‍යය සේ දැක්මෙන් කාංක්‍ෂාවිතරණවිශුද්ධි උපයා, ඉක්බිති සර්වනාමරූපධර්මයන් ලක්‍ෂණත්‍රයාරොපණය කොට කලාප විසින්, යමක විසින්, ක්‍ෂණිකාදි විසින් ලක්‍ෂණ සම්මර්ශනය කොට:—

"ඔභාසෙ චෙව ඤාණෙ ච පීතියා ච විකම්පති,
පස්සද්ධියා සුඛෙ චෙව යෙහි චිත්තං පවෙධති.

අධිමොක්ඛෙ ච පග්ගාහෙ උපට්ඨානෙ ච කම්පති,
උපෙක්ඛාවජ්ජනායං ච උපෙක්ඛාය නිකන්තියං" යි

දක්වන ලද දශවිධවිදර්ශනොපක්ලෙශ උපන් කල එසේ උපන් උපක්ලෙශධර්මයන් නිර්වාණයට මග නො වන සේ දැක, ත්‍රිලක්‍ෂණ මනස්කාර ම මග සේ දැක, සර්වධර්මයන් ලක්‍ෂණත්‍රයාරොපණය කොට මනස්කාර කෙරෙමින් මාර්ගාමාර්ගඥානදර්ශන විශුද්ධි උපයා, ඉක්බිති ප්‍රතිපත්ඥානදර්ශනවිශුද්ධිය යි කියනලද උදයව්‍යය භඞ්ග භය ආදීනව නිර්වෙද විමොක්තුකාමතා ප්‍රතිසඞ්ඛ්‍යාන සංස්කාරොපෙක්‍ෂා අනුලොමසඞ්ඛ්‍යාත නවමහා විදර්ශන ඥාන පරම්පරායෙන් ගොස්, ඥානදර්ශනවිශුද්ධිසඞ්ඛ්‍යාත සතරමග ද, ඔවුන්ගේ ම සතරඵලද උපයන ප්‍රකාර ද පිටකත්‍රයෙන් උද්ධරණය කොට තුදුස්දහස් පන්සිය ග්‍රන්ථයෙන් දක්වන ලද විශුද්ධිමාර්ගයෙන් දතයුතු.

79.

එක් කල්පෙක බුදුහු එක්කෙනෙක් හෝ උපදිති. දෙදෙනෙක් හෝ උපදිති. තුන්දෙනෙක් හෝ උපදිති. සතරදෙනෙක් හෝ

උපදිති. පස්දෙනෙක් හෝ උපදිති. මෙහි එක්කෙනෙකුන් උපදනා කප **සාරකල්ප** නම් වෙයි. දෙදෙනෙකුන් උපදනා කප **මණ්ඩකල්ප** නම් වෙයි. තුන්දෙනෙකුන් උපදනා කප **වරකල්ප** නම් වෙයි. සතරදෙනෙකුන් උපදනා කප **සාරමණ්ඩකල්ප** නම් වෙයි. පස්දෙනෙකුන් උපදනා කප **භද්‍රකල්ප** නම් වෙයි. මෙහි මෙ නම් කිසෙයින් වෝයි යත්:—

ගුණසාර රහිත ලොකයෙහි සාරොත්පාද විසින් එක් සම්‍යක් සම්බුද්ධ කෙනෙකුන් උපන් කප 'සාරකල්ප' නම් වෙයි. උත්පන්න වූ ගුණ පහයමින් මණ්ඩභාවයට පමුණුවමින් විතීයසම්‍යක් සම්බුද්ධයන් උපන් කප 'මණ්ඩකල්ප' නම් වෙයි. පළමු උපන් බුදුහු දෙවන බුදුන් ව්‍යාකරණ කෙරෙති. දෙවන බුදුහු තුන්වන බුදුන් ව්‍යාකරණ කෙරෙති. එකල සත්හු "මත්තෙහි බුදුහු උපදිති"යි ලබ්ධාශ්වාස ව තමන්ගේ ප්‍රණිධි වශයෙන් රුස්වත් නොයි තුන්දෙනකුන් උපදනා කප 'වරකල්ප'නම් වෙයි. සතරදෙනකුන් උපදනා කප සාරභාවය ද මණ්ඩභාවය ද ඇතිවන බැවින් 'සාරමණ්ඩකල්ප'නම් වෙයි. පස්දෙනකුන් උපදනා කප එයට වඩා සුන්දරයක් භද්‍රයක් ලොකයෙහි නැතිවන බැවින් භද්‍රකල්ප නම් වෙයි.

80.

"සතරඅසඞ්ඛ්‍යකල්පලක්‍ෂයක් පෙරුම් පුරා බුදුවෙති" යනාදි තන්හි අසඞ්ඛ්‍යගණනායෙන් **අවධි** කිසෙයින් ගත්තෝ ය? යත්:-මෙසේ බුදුන් උපන් කප් නො ගැණ අතුරෙහි එක් කපෙක නො උපද දෙවනකප බුදුන් උපන එකපුදු ගණනට නො ගෙණ, මෙසේ ම තුන්වන කප උපන ද සතරවන කප උපන ද පස්වන කප උපන ද යාවත් දස වන විසි වන තිස් වන සියක් වන ලක්‍ෂයක් වන කපුදු බුදුන් උපන එ කපුදු ගණනට නො ගෙණ, යම් කලෙක බුදුන් නැති කප් පෙරළා කප්සඞ්ඛ්‍යා නැති ව ගිය නම් එයින් උත්තරයෙහි යම් කපෙක බුදුන් උපන් කල මෙ දෙඅතුර එක් අසඞ්ඛ්‍යයක් කොට ගෙණ මේ නියායෙන් සතර අසඞ්ඛ්‍යකප්ලක්‍ෂ අවධි දත යුතු. මෙසේ වූ සාරාසඞ්ඛ්‍යකප්ලක්‍ෂාදි පෙරුම් පුරා බුදුහු උපදිත් නම් මෙ **සක්වළ** උපදිති. මෙයින් බැහැර සක්වළ නො උපදිත්. මේ සක්වළත් මෙරින් දකුණුමුහුණ උපදිති. එහිදු දඹදිව උපදිති. දඹදිවත් **මණ්ඩදෙශයෙහි** උපදිත්. බුදුහු යම්සේ මෙහි මිස නො උපදිත් ද, එසේ ම බුදුන් මවු ද, පියෝ ද, අගසවුවෝ ද, පසේ බුදුහු ද, සක්විත්තෝ ද මෙ සක්වළ දඹදිව මධ්‍යදේශයෙහි

මිස බැහැර නො උපදිත්. මෙසේ මෙ සක්වළ උපදනා බුදුන්ගේ දසදහසක් සක්වළ **ජන්මක්ෂෙත්‍රය** වේ. එ බැවින් බුදුවන බෝසතුන්ගේ ප්‍රති සන්ධියෙහි ද, මහාභිනිෂ්ක්‍රමණයෙහි ද, සම්‍යක් සම්බෝධිසමධිගමයෙහි ද, ධර්මචක්‍රප්‍රවර්තනයෙහි ද, ආයුර්විසර්ජනයෙහි ද කම්පිත වේ.

කෙළලක්‍ෂයක් සක්වළ **ආඥාක්ෂෙත්‍ර** ය වේ. එ බැවින් ම එහි බුදුන් විසින් දෙසූ ආටානාටියසූත්, ඉසිගිලිසූත්, ධජග්ගපිරිත්, බොජ්ඣඞ්ගපිරිත්, ඛන්ධපිරිත්, මොරපිරිත් ආදි සූත්‍රයන්ගේ ආඥා පැතිර සිටී. මෙසේ දක්වන ලද ජන්මක්ෂෙත්‍ර හා ආඥාක්ෂෙත්‍ර දෙකින් පිටත මෙ සක්වළ උපන් බුදුන්ගේ **විෂයක්ෂෙත්‍ර** වේ. බුදුහු මෙසේ සිටි ත්‍රිවිධක්ෂෙත්‍රයෙහි සත්නට අවවාද කෙරෙත්. එසින් වදාළහ බුදුහු සෙලසූත්‍රයෙහි: "යංමංත්වං සෙල! **රාජා අරහසි** භවිතුංති වදෙසි. එත්ථ අප්පොස්සුක්කො හොහි. රාජාහමස්මි සතිව රාජතෙන යථා අඤ්ඤෙ රාජා යොජනසතං වා අනුසාසති යොජනසහස්සං වා. චක්කවත්ති හුත්වාපි චතුදීපපරියන්තමත්තං වා නාහමෙවං පරිච්ඡින්නවිසයො. අහංහි ධම්මරාජා අනුත්තරො භවග්ගතො අවීචිපරියන්තං කත්වා තිරියං අප්පමාණලොකධාතුයො අනුසාසාමි. යාවතා හි අපදද්විපදාදිභෙදා සත්තා අහං තෙසං අග්ගො. නහි මෙ කොචි සීලෙන වා සමාධිනා වා පඤ්ඤාය වා විමුත්තියා වා විමුත්තිඤාණදස්සනෙන වා පටිභාගො අත්ථි. ස්වාහං එවං ධම්මරාජා අනුත්තරො[1]"යි. මෙසේ සිටි ත්‍රිවිධක්ෂෙත්‍රයෙහි විෂය ක්ෂෙත්‍රයෙහි ආඥාක්ෂෙත්‍රයෙහි දෙතැන සත්නට බුදුන්ගේ දෙසනාවාසනාසන්තානයට[2] හෙතු වෙයි. ඒ ක්ෂෙත්‍රවයෙහි සත්හු අධිගම යොග්‍ය නො වෙත්. කාමාවචරකුසල් කොට සප්තකාම ස්වර්ගයෙහි උපදිති. මහද්ගත කුසල් කොට රූපාරූපබ්‍රහ්මලොකයෙහි උපදිත්. යම්සේ බුදුන් උපදනා ජන්මක්ෂෙත්‍රයෙහි සත්හු නොයෙක් අසංඛ්‍යයෙහි බුදුන් නො උපන් කල මාවටන්ධම් ආදි පුණ්‍යක්‍රියායෙහි පැවත කාමස්වර්ගයෙහි උපදිද්ද, සක්වළ හටගත් කල බඹලොවින් බමුන් අවුදු කියන ලද වෙදග්‍රන්ථයෙහි සෙසින් මිනිස්සු රූපාරූපඅෂ්ටසමාපත්ති උපයා බඹලොව උපදිද්ද, යම්සේ කපනස්තා පෙරට කාලරත්නාදි පිපිලිකාවන් පටන්ගෙණ සර්වප්‍රාණීයෝ අනාදිමත් සංසාරයෙහි සිද්ධ වූ අපරාපර්‍යායවෙද්‍යපුණ්‍යකර්මයෙන් කාමස්වර්ගයෙහි උපද එහි සිට ධ්‍යාන භාවාගෙණ බ්‍රහ්මලොකයෙහි උපදිද්ද, එසේ ම අනන්තාපරිමාණ

---

1. මේ බුදුන් දෙසූ බැව් කිවූ ද සෙලබ්‍රාහ්මණයා කිසු "රාජා අරහසි භවිතුං" යන්නට බුදුන් දුන් පිළිතුර සම්පිණ්ඩනය කොට කළ අටුවා යි. 2. වාසනාධාතයට වාසනාසන්ධානයට.

ලොකධාතුව සත්හු බුදුන් ඇති කල බුදුන්ගේ අනුශාසනා වශයෙන් බුදුන් නැයි කල ධර්‍මතාවශයෙන් මවුපිය නැදිමයිල් ආදීන් කෙරෙහි හරසර උපයා, ඔවුන් විෂයෙහි දානාදිය පවත්වන්නෝ මාවටන්ධම් පියවටන්ධම් ආදිය, දශකුශලකර්‍ම ඵලආදිය පැවැත, කාමාවචරදෙව්ලොව උපදිති. කාප හටගත් කල ඒ ඒ බඹලොව බඹුන් විසින් දෙසනලද වේදයෙහි සෙයින් ධ්‍යාන භවා බඹලොව උපදිත්. ජන්මක්‍ෂෙත්‍රයෙහි උපන් කල්‍යාණ පෘථජ්ජනයෝ වනාහි බුදුන් උපන් කල බුදුන්ගේ දෙසනානු සාරයෙන් ප්‍රතිපත පවත්නාහු අධිගම කෙරෙත්. මේ ලොක ධාතුවින් 1 පිටත් අනනතාපරිමාණලොකධාතුව බුදුහු නැත. එහි වූවාහට අධිගම කිසෙයින් වේ'සි? යත්:—බුදුන් මෙ සක්වළ උපන් කල බුදුන්ගේ රශ්මිස්පර්‍ශ දර්‍ශනස්පර්‍ශ ලද අනුශාසනා ලද සත්හු සසර විරාග ඇති වූහු නම් විෂයක්‍ෂෙත්‍ර ආඥාක්‍ෂෙත්‍ර දෙකින් අවුදු තමන් ප්‍රණීධි තුබූ සෙයින් ජන්මක්‍ෂෙත්‍රයෙහි උපද අධිගම කෙරෙත්. සසර නිර්‍වේද නැති, සසරින් නො යැටි, නිවන් අධිගම කරන්නට නිසි කුසල් නො කළ තාක් දෙනහට වනාහි ජන්මක්‍ෂෙත්‍රයෙහිදු උපන් බුදුන් හා එක නුවරදු වාස කෙරෙත් බුදුන් වසන විහාරයෙහිදු වසත් අධිගම නැත්. එබැවින් බුදුහු අධිගම කරන්නට නිසි කුසල් කළාහට ම වෙති. නො එසේ වූවාහට බුදුහු නම් නැත්. එසින් වදාළහ බුදුහු:

"අනන්තා හි අනන්තෙනා නාථො කො හි නාථො පරො සියා,
අනන්තනාව සුදනෙනන නාථං ලභති දුල්ලභං"යි.

81.

බුදුන්ගේ මහාකරුණා හැම සතුන් කෙරෙහි ම සම ව පවත්නා බැවින් හැම සත්හට අධිගම වුව මනා නො ද යත්:— යම්සේ ජංඝාව දක්වා අශුචිය ගැලී සිටියක්හු එයින් නඟා සනවා සුපරිසුඬ කට හැකි ද, එසේ ම කටිප්‍රදෙශය දක්වා ගැලී සිටියක්හු, මුඛය දක්වා ගැලීසිටියක්හු, හිස පටන් ගෙණ ගැලී සිටියක්හු, අහසට නැගු අත මණිබන්ධය දක්වා ගැලීසිටියක්හු, එ පැණුන අත අත්ලා අශුචින් නඟා සනවා සුඬ කරන්ට හැකි ද, එපමණකුදු නො පැණී එක ඇඟිල්ලකුදු පැණෙත් හොත් එ ඇඟිල්ල හොත් සේ අත බඟා අත අල්ලා නඟා ගෙණ හිතකාමීන් විසින් සනවා සුපරිසුඬ කට හැකි ද, එසේ ම බුදුහු අශුචිය ජංඝාව දක්වා ගැලුනු පුරුෂයන් වැනි මඳකෙලශ වූ, අල්පපාප වූ, සසරින් ගොඩ නැගෙන්නට නිසි බොහෝ කුසල් කළ ජනයන් සසරින් නඟත් ම ය. එසේ ම කටිප්‍රදෙශය දක්වා

1. විසින්.

මූඛය දක්වා, අහසට නැඟූ අත මණිබන්ධය දක්වා, නොහොත් එසා ඇඟිල්ලකුදු පැණෙන සේ අශුචියෙහි ගැලී ගිය පුරුෂයන් වැනි බහලක්ලෙශ වූ බොහෝ පවු කළ අල්පමාත්‍ර වූ සසරින් නැඟෙන්නට නිසි කුසල් කළවුන් සසරින් නඟත් මැ යි. ඇඟිල්ලකුදු නො පැණෙන සේ අශුචිය ගැලිගිය පුරුෂයන් "මෙහි ගැලුනු කෙනෙක් ඇති"යි දක්නට නිසි විගත නැත්තෙන් කාහිවකුදු විසින් නඟන්නට යම්සේ එ සත්හු නො නිස්සෝ ද, එසේ ම සසරින් මිදෙන්නට නිසි අල්පමාත්‍ර ද පුණ්‍යලව නැති සතුන් තථාගතයෝ සසරින් නඟන්නට අසමර්ථයෝ. අලුයම "අද මා විසින් කාහට අර්ථක්‍රියාවෙක් වෙයි දෝ හෝ?"යි මහා කරුණාසමාපත්තීන් ලොව බලන වේලෙහි අභව්‍යසත්ත්වයෝ ඥානජාලයෙහි ඇතුළු නො වෙත්. එයින් වදාළහ බුදුහු:

"දූරෙ සන්තො පකාසෙන්ති හිමවන්තොව පබ්බතො,
අසන්තෙත්ථ න දිස්සන්ති රත්තිඛිත්තා යථා සරා"යි.

පූර්වොක්තක්‍රමයෙන් නිර්දිෂ්ටත්‍රිවිධක්ෂෙත්‍රයෙහි අනන්තාපරිමාණසතුන් අතුරෙහි "සම්‍යක්ප්‍රතිපත පැවැත නිරුපධිශෙෂ නිර්වාණධාතුවින් පිරිනිවිය යහ"යි පවත්නාසත්හු දුර්ලභයහ. එසේ වූවන් සම්‍යක්ප්‍රතිපත පවත්වා1 සසරදුකින් මූදන්නට නිසි සුකල්‍යාධ්‍යාශය ඇති යම් මහාපුරුෂයෙක් සත්පුරුෂසංසර්ගය ලදින් ශුභාභ්‍යාසයෙහි පවත්මින්, සම්‍යග්දෘෂ්ටියෙහි පිහිටා, ධර්මිකශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයන් කෙරෙහි සම්‍යක්ප්‍රතිපත පවත්මින්, බුද්ධොත්පාදයට සම්ප්‍රාප්ත ව බුදුන් මහත් වූ බුද්ධානුභාවයෙන් ඍද්ධිප්‍රාතිහාර්‍ය්‍ය කරණු බලා ද, බුදුන්ගේ ගුණ පණ්ඩිතජනයන් කියනු අසා ද, **"දසබලසමන්නාගතො භික්ඛවෙ! තථාගතො"** යනාදි විසින් බුදුගුණ වදාරණ තථාගතයන්ගේ ධර්මදෙශනා අසා ද, සිද්ධ වන තාක් අර්ථක්‍රියා දැක ද, ඍජු වූ අද්ධ්‍යාශය ඇති ව, කල්‍යාණාභිමුඛනිකා ව, "මමදු මේ බුද්ධවංශය, බුද්ධ ප්‍රවෙණිය, බුද්ධධර්මය පරිපාලනය කෙරෙමි"යි බුද්ධත්වයෙහි බලවත් ඡන්ද උපයා, ප්‍රකෘතීන් ම කල්‍යාණාභිමුඛනිකා ව සකල සංසාරදුඃඛයෙහිදු සත්ත්වහිතාර්ථී වූ දුෂ්කරක්‍රියායෙහි දීර්ඝරාත්‍රිය ව්‍යායාම කිරීමෙහිදු උද්විග්න උත්‍රස්ත නො ව, කල්‍යාණමිත්‍ර සන්නිශ්‍රිත ව, යම් තැනෙක අලග්න ව, එකාන්තයෙන් සම්බොධි නිම්නප්‍රවණප්‍රාග්භාර වූ සිත්සතන් ඇති ව, සත්ත්වයන්ට හිතචර්‍යා සඳහා උපන් උපන් බුදුන් කෙරෙහි 'බුදු වෙම්වා'යි

1, පැවැත.

ප්‍රාර්ථනා කොට, විශද වූ ඉන්ද්‍රියයන් ඇති ව, විදර්ශනඥාන ඇති ව, හුදක් පරහිත සඳහා පැවැත, ආත්මහිතයෙහි නිරපෙක්ෂ ව, ප්‍රකෘතීන් දානාධ්‍යාශය ඇති ව, විද්‍යමාන දෙය ධර්මයෙහි සංකොචභාවයට නො පැමිණ, නිත්‍යයෙන් සංවිභාග සීලී ව, දානයෙහි නිත්‍යයෙන් ප්‍රමුදිතහෘදය ඇති ව, උදාසීන භාවයට නො පැමිණ, මහදන් දීදු එයින් තුෂ්ට නො ව, දන් දෙනු සඳහා අන්නට උත්සාහ උපයන විසින් දානයෙහි වර්ණවාදී ව, ජනයනට දානප්‍රතිසංයුක්තධර්මකථා කොට දන් දෙනුවන් බලා තුෂ්ට ව, භය උපන් සත්ත්වයනට අභය දී ප්‍රාණාතිපාතාදිපාපකර්මයෙහි හ්‍රීධර්මයෙන් අපත්‍රපාධර්මයෙන් අභියුක්තව, සත්ත්වයනට අවිහිංසාස්වභාව ව, සුභයෙහි රතී ව, සුඛසමාචාර ඇති ව, අසඨඅමායාවී ව, ඍජුස්වභාව ඇති ව, ලොකයහට අවිසංවාදක ව, සුවච ව, මෘදුස්වභාව ඇති ව, මානාදීන් ස්තබ්ධ නො ව, අතිමානී නො ව, පරස්වහරණයෙහි නො පැවැත, පරාගෙන් ගත් ඍණයෙහි විසංවාදී නො ව, විස්මෘත වූ ඍණයෙහි සමරණ උපයා දක්වා දී ඍණයෙන් මිදී, ලොභාධ්‍යාශය නැති ව, දනාඅයත පවිටු වූ සිත් නො උපයා, ස්ත්‍රීව්‍යසනයෙන් දුරු ව, සත්‍යවාදී ව, භින්නයන් සන්ධාන කොට, සහිතයනට අනුබලප්‍රදාන උපයා, ප්‍රියවාදී ව, ස්මෘති පූර්ණගම වූ කථායෙන් යුක්ත ව, පූර්වභාෂී ව, අර්ථවාදී ව, ධර්මවාදී ව, අභිධ්‍යා බහුල නො ව, ව්‍යාපන්න සිත් නැති ව, අවිපරීතදර්ශන ව, කර්මස්වකෘතඥානයෙන් සත්‍යානුලොමඥානයෙන් සමන්විත ව, කෘතඥ ව, කෘතවෙදී ව, වෘද්ධයන් පිදීමෙන් යුක්ත ව, ශුද්ධාජීව ව, ධර්මකාමී ව, පරයන් ධර්මයෙහි සමාදන් කරණසුලු ව, සර්වප්‍රකාරයෙන් සත්ත්වයන් අකෘත්‍යයෙන් නිවාරක ව, කෘත්‍යයෙහි නියොජක ව, තමාද විසින් එහි ව්‍යවසායට පැමිණ, අකානි ව්‍යයක් කළ කල වහා ම එයින් විරමණය කරණ සුලු ව, මන්දක්ලෙශ ව, මන්දනීවරණ ව, ප්‍රවිවෙකාධ්‍යාශය ඇති ව, අවික්ෂෙප බහුල ව, පවිටු වූ විතර්කයෙන් දුරු ව, විවික්ත වූ කල වහා ම ස[illegible]ඨිතයට යන සිත් ඇති ව, සතුරන් කෙරෙහිත් වහා ම උපස්ථිත මෛත්‍රී ඇති ව, බලවත් ස්මෘතිසම්ප්‍රඥානයෙන් යුක්ත ව, ඉතිකර්තව්‍යයෙහි නිපුණ ව, සත්ත්වහිතාර්ථක්‍රියායෙහි ආරබ්ධවීර්ය ව, ක්ෂාන්තිබලයෙන් සමන්විත ව, සර්වසහිෂ්ණු ව, අචලාධිෂ්ඨාන-දෘඪසමාදාන ඇති ව, ශ්‍රද්ධා ශීල ශ්‍රැත ත්‍යාග ප්‍රඥා වීර්ය ස්මෘති සමාධිසම්පන්න කල්‍යාණමිත්‍රසන්නිශ්‍රිත ව, ආත්මීය උපනිශ්‍රයසම්පත් පර්යවදාත කොට, හීනවීර්ය ඇති අනෙක

සත්ත්වයන් ශ්‍රාවකභාවයට පැමිණ නිවන් අධිගම කොට සසර දුකින් මුක්ත වනු දැක දැකදු ශ්‍රාවකභාවයට නො පැමිණ, "බුද්ධොත්පාදයට සම්ප්‍රාප්ත වූ කාල සසුන් වැද මහණව, බුද්ධකාරක ධර්මයන් උගෙණ එ පුරා බුදුවෙමි" යන අභිලාෂයෙහි නිමග්න වූ සිත් ඇති ව, සප්තත්‍රිංශත්බොධිපාක්ෂිකධර්මයන් පිරිපස්වමින්1, බුදුන් නැති කාලයෙහි දශකුශලකර්මපථ සතරසංග්‍රහ වස්තු ආදී බොධිසම්භාරයෙහි පවත්මින්, ප්‍රඥා ශ්‍රද්ධා වීර්‍ය්‍යයෙනුදු කාරුණ්‍යයෙනුදු අසදෘශ ව, ප්‍රඥයෙන් සර්වසත්ත්වයන් කෙරෙහි අනුපලිප්ත ව, ආත්මස්නෙහ පියමින්, කාරුණ්‍යයෙන් ප්‍රියපුත්‍රයන් කෙරෙහි සෙයින් ස්නෙහ වඩමින්, තමා විසින් රැස්කරණ ලද කුශලධර්මයන් හැමසතුන් ලද හොත් චක්‍රවර්ති වන පමණ අපරිමිත කුශලධර්මයන් රැස්කොට, අතුරෙහි සිට නො පෙරළී සම්‍යක් සම්බුද්ධව මිස නො නවත්නා අවස්ථාවට සම්ප්‍රාප්ත ව, පරොපදෙශ විරහිත ව, ස්වඥානින් පිරිසිදු කරණ ව්‍යවස්ථාවක් සෙයින් සමතිස්පැරුම් ව්‍යවස්ථා කරන්නට නිසි ව, ධර්මගෞරවයෙනුදු, පරදුඃඛාපනයන සඳහාදු, උපනිශ්‍රයබලයෙනුදු, තීක්ෂ්ණෙන්ද්‍රිය විදර්ශිනාඥාන බලයෙනුදු, මහාබොධිය අභිරති උපයා, සර්වසත්ත්වයන් ඖරසපුත්‍රයන් සෙයින් ගෙණ, ඒ ස්නෙහයෙන් සංකලිෂ්ට භාවයට නො පැමිණ, එක්සක්වලක් උදකයෙන් හෝ ශස්ත්‍රයෙන් හෝ අඞ්ගාරයෙන් හෝ පිරුව හොත් "මෙ තරා පරතෙර ගියක්හට බුදුබව ලැබෙ"යි කීවහොත් මෙ ක්සි විසමයක් නො කොට මෙ හැම "තරා පරතෙරට ගොස් බුදුබව ගන්මි"යි බලවත් ඡන්ද ඇති ව, නොහොත් "සාරාසඞ්ඛ්‍ය කල්පලක්ෂයක් නරකයෙහි පැසුනක්හට බුදුබව ලැබෙ"යි කීවහොත් "එහි පැසීදු බුදුබව ගන්මි" යන කර්තුකාමතාලක්ෂණ ඡන්දයට සම්ප්‍රාප්ත ව, ප්‍රඥාධික වුව හොත් සතරාසංඛ්‍ය කල්පලක්ෂයක් පැරුම් පුරා බුදුවන්නට නිසි ව, ශ්‍රද්ධාධික වුව හොත් අටාසංඛ්‍ය කල්පලක්ෂයක් පැරුම් පුරා බුදුවන්නට නිසි ව, වීර්‍ය්‍යාධික වුව හොත් සොළොසාසංඛ්‍ය කල්පලක්ෂයක් පැරුම් පුරා බුදුවන්නට නිසි ව, ව්‍යාකරණ ලබන ජන්මයෙහි මනුෂ්‍යාත්ම, ලිඞ්ගසම්පත්, හෙතු, ශාස්තෘදර්ශන, ප්‍රව්‍රජ්‍යා, ගුණසම්පත්, අධිකාක්‍රියා, ඡන්දය යන අෂ්ටධර්මසමවධාන කොට, ව්‍යාකරණ දෙන බුදුකෙනෙකුන් කෙරෙහි චතුෂ්පදිකගාථාමාත්‍රයක් අසා, ෂඩභිඥප්‍රාප්තමහාක්ෂීණාශ්‍රව වන්නට නිසි ව පරිපාකයට ගිය ඥාන ඇති ව, ජාතිජරාව්‍යාධිමරණාදි අනෙක දුඃඛයෙන් සම්භග්නවිභග්න වූ භවාභවයෙහි විපර්වර්තමාන ලොකය දැක කාරුණ්‍යයෙන් කම්පිත හෘදය ඇති ව, සර්වසත්ත්වයන්

1. පිරිපස්වමින්.

ජාතිජරාමරණාදිසර්වදුඃඛයෙන් මුදා, අමෘතමහානිර්වාණපුරප්‍රවෙශ කට හෙම්ව''යි සිතා, ව්‍යාකරණ දෙන බුදුන් පෙරට– **''තිණ්ණො තාරෙය්‍යං, මුත්තො මොචෙය්‍යං, දන්තො දමෙය්‍යං, සන්තො සමෙය්‍යං, අස්සත්ථො අස්සාසෙය්‍යං, පරිනිබ්බුතො පරිනිබ්බාපෙය්‍යං, සුද්ධො සොධෙය්‍යං, බුද්ධො බොධෙය්‍යං''**යි බුද්ධත්වයට අභිනීහාර කළ කල ඒ බුදුන් විසින් ''මේ කිමෙක ප්‍රාර්ථනා ඇත්තේ හෝ?''යි බලා බුද්ධත්වයෙහි ප්‍රාර්ථනා ඇතිසේ දැක, ''මොහුගේ ප්‍රාර්ථනා සිද්ධ වෙයි හෝ?''යි බලා සිද්ධවනු දුටහොත් ''කොතෙක් කලින් බුදුවෙයි හෝ?''යි බලා, ප්‍රඥා ශ්‍රද්ධා වීර්‍ය්‍යතුන් ධර්මයන්ගේ ආධික්‍යවශයෙන් සතරාසංඛ්‍යකල්පලක්‍ෂයක්, අටාසංඛ්‍යකල්පලක්‍ෂයක්, සොළොසාසංඛ්‍යකල්පලක්‍ෂයක් ගිය කල බුදුවේ'යි දැන, ඒ කාලයෙහි සන්නිපතිත පිරිස් මැද ''මෙ තෙම ඒකාන්තයෙන් මෙතෙක් අසංඛ්‍ය ගිය කල බුදු වෙයි. බුදු වූ කල මෙ **නම්** වෙයි. මොහු උපදනා නුවර මෙ නම් වෙයි. මොහු මවු මෙ නම් වෙයි. පියේ මෙ නම් වෙයි. මෙතෙක් කල් **ගිහිගෙයි** වාසය කෙරෙයි. මෙතෙක් කල් ප්‍රධන්වීර්‍ය්‍ය කෙරෙයි. මොහුගේ **මහාබොධිය** මෙ නම් වෙයි. **අග්‍රශ්‍රාවකයෝ** මෙ නම් වෙත්'' යනාදි විසින් ව්‍යාකරණ කොට බුදුන් වැඩි කල, පර්‍ය්‍යඞ්ක බැඳ හිඳ, ''බුදුහු මා බුදු වෙති'යි වදාළහ. බුදුන්ගේ වචනය සත්‍යය. එ බැවින් මම ඒකාන්තයෙන් බුදු වෙමි. මෙවෙනි පිළිවෙතකින් බුදුවෙමි'යි නො වදාළහ. ඒ බුද්ධකාරකධර්මයෝ මා කරා කවරදිග්භාගයකින් එති හෝ?''යි දශදිග්විලොකනය කොට, යම් දිග්භාගයකින් එනු නො දැන තමා සිත්සතන් ම දනාදිසම්භාරයෙන් ක්‍රමයෙන් පරිපාකයට ගිය කල බුද්ධත්වය සිද්ධ වන සේ දැක, එසේ සිද්ධ වන බුද්ධත්වයට උපකාරකධර්මයෝ කවර හෝ?''යි නිශ්චය කෙරෙමින් ක්‍රමයෙන් **දනාදිදසපාරමිතා** දැක, එකෙකි පාරමිතා ව්‍යවස්ථා කරණ කල දියපොළොව දක්වා මහාපොළොව එකපැහැර කම්පිත කෙරෙමින් දසපාරමිතා ව්‍යවස්ථා කොට, **දනපාරමිතා** සර්වපාරමිතාවන්ට ආදිය, ඒ ඉක්බිති **සීලපාරමිතාය**, ඒ ඉක්බිති **නෛෂ්කර්ම්‍යපාරමිතාය** යනාදි විසින් සාමීවිභාග නිශ්චය කොට, දසපාරමිතාවන්ගේ ලක්‍ෂණ, රස, ප්‍රත්‍යුපස්ථාන නිශ්චය කොට, ''දසපාරමිතාවෝ මෙතෙකින් සංක්ලිෂ්ට වෙති''යි ඕනට සංක්ලේශධර්ම නිශ්චය කොට, ''දසපාරමිතාවෝ මෙතෙකින් ව්‍යවදාත වෙති''යි ඕනට ව්‍යවදාන කාරණ නිශ්චය කොට, බාහිරවස්තු පරිත්‍යාග **දනපාරමිය**, අඞ්ගපරිත්‍යාග **උපපාරමිය**,

ජීවිතපරිත්‍යාග **පරමාර්ථපාරමී** ය යනාදි විසින් **සමත්‍රිංශත්පාරමිතා** ව්‍යවස්ථා කොට, මේ සමත්‍රිංශත්පාරමිතාවන් අනුලොම ප්‍රතිලොම විසින් නිශ්චය කොරෙමින් "මෙයින් උනු නො ද ඇති. ඉතිරි නො ද ඇති. මෙයින් අනික් බුද්ධකාරක ධර්‍ම නො ද ඇති"යි නිෂ්ඨාවට ගොස්, මෙසේ සමත්‍රිංශත්පාරමිතා ව්‍යවස්ථා කරණ කල ප්‍රාදුර්භූත වන ද්වාත්‍රිංශත්පූර්වනිමිත්ත දුටු දසදහසක්සක්වළ දිව්‍යබ්‍රහ්මයන් විසින් "මෙ ඒකාන්තයෙන් බුදු වෙ"යි නිශ්චයට ගොස්, ගන්ධමාලාදීන් පුදා බුදුබව උත්සාහ උපයන පිසින් පූර්වනිමිත්ත කියන්නවුන් විසින් උත්සාහ කරවණු ලදු ව වෙසෙසින් බුදුබව උත්සාහ උපයා, තමා විසින් දුටු බුද්ධකාරකධර්‍මයන් අකම්පනීය කොට අධිෂ්ඨාන කරන්නේ තමහට ම අවවාද කොට, "**මහාපුරුෂ!** තෝ ඉදින් සම්‍යක්සම්බොධිසමධිගම කටැපි විහි නම් මෙ තැන පටන් ගෙණ පරිපූර්ණ වූ උදකකුම්භයක් අධොමුඛ කළ කල උදක වමනය කරත් මිස කිසිවක් නො රඳන්නා සේ නිරවශෙෂයෙන් හීන මද්ධ්‍යම උත්කෘෂ්ට ජනයන්ට ප්‍රීතින් විකසිත මුඛ ඇති ව, කරුණාපුරස්සර කොට දන් දෙන්නෙහි දන්පැරුම් පුරා සම්‍යක්සම්බොධිසමධිගම කරා"යි පළමු වනු කොට **දානපාරමිතා** අධිෂ්ඨාන කොට, "කිසිවෙක ඇවිලි වාලධිය කොසයට විකොපන නො කොට මරණට පැමිණෙන **චමරයා** සෙයින් චාතුර්භූමික වූ ශීලසමාදාන කොට එයට විකොපන නො කරණ විසින් සිල්පැරුම් පුරා සම්‍යක්සම්බොධිසමධිගම කරා"යි දෙවන **සීලපාරමිතා** අධිෂ්ඨානකොට, "නිරන්තරයෙන් උත්කණ්ඨා බොහෝ වූ දහගෙයෙක්හි තිරු ව මහදුක් විඳ එයින් මුක්ත වන උපාය අන්වෙෂණය කරණ පුරුෂයක්හු සෙයින් තුන්භවය දහගෙයක් සේ දැක, එහි අභිරති නැත්තෙහි නෛෂ්ක්‍රම්‍යපාරමිතා පුරා සම්‍යක්සම්බොධිසමධිගම කරා"යි තුන් වන **නෛෂ්ක්‍රම්‍යපාරමිතා** අධිෂ්ඨාන කොට, "හීන මද්ධ්‍යම උත්කෘෂ්ට කුල විවර්ජනය නො කොට පිඬු සිඟා යැපෙන පමණ අහරක් ලබන සපදන්සැරිමහණක්හු සෙයින් උත්තමමධ්‍යමාධම **පණ්ඩිතජනයන්** කරා එළඹ කුසලාකුසල පිළිවිස එහි සේ පිළිවෙත් කොට පැණපැරුම් පුරා සම්‍යක්සම්බොධිසමධිගම කරා"යි සතර වන **ප්‍රඥාපාරමිතා** අධිෂ්ඨාන කොට, "යම්සෙයින් එක් සිංහරාජයෙක් ශයනනිෂද්‍යාස්ථාන චංක්‍රමණයෙහි අලීනවීර්‍ය්‍යී වූ හිවිමනස් ඇති වේ ද, එසේ ම සර්වභවයෙහි චතුර්විධ සම්‍යක්ප්‍රධානවීර්‍ය්‍යී දෘඪ කොට හුවා සම්‍යක්

සම්බෝධි සමධිගම කරා"යි පස්වන **වීර්‍ය්‍යපාරමිතා** අධිෂ්ඨාන කොට, "ශුචි අශුචි නිඃක්ෂෙපයෙන් නො හැකිළෙන පෘථිවියක් සෙයින් සර්වභවයෙහි හිතාහිතසත්‍වයන් දක්වන ලද සම්මානාවමානයෙහි නො කළකිරී කැත්පැරුම් පුරා සම්‍යක්සම්බෝධි සමධිගම කරා"යි සවන **ක්ෂාන්තිපාරමිතා** අධිෂ්ඨාන කොට, "හිමත් ගිමන් ආදි සර්වකාලයෙහි වීථින් නො පහවන **ඖෂධිතාරකාවක්** සෙයින්, මස්තකයෙහි අසනිපාත හෙනමුදු බොරු නො කියන විසින් සත්‍යපාරමිතා පුරා සම්‍යක්සම්බෝධිසමධිගම කරා"යි සත්වන **සත්‍යපාරමිතා** අධිෂ්ඨාන කොට, "සර්වදිශාභාගොපගත මහාවාතයෙන් අකම්ප්‍ය වූ පර්වතරාජයක් සෙයින් තාගේ අධිෂ්ඨානයෙහි නිශ්චල ව සම්‍යක්සම්බෝධිසමධිගම කරා"යි අටවන **අධිෂ්ඨානපාරමිතා** අධිෂ්ඨාන කොට කල්‍යාණපාපජනයනට සම වූ ඍතු දෙන ශරීරමලජල්ලිකාදි දුරු කරණ සීතොදකයක් සෙයින් සියලු හිතාහිතසතුන් කෙරෙහි සම කොට මෙත් පවත්වා සම්‍යක්සම්බෝධිසමධිගම කරා"යි නවවන **මෛත්‍රීපාරමිතා** අධිෂ්ඨාන කොට, "යම් සෙයකින් එකෙක් තා එක් අඟක් ගඳින් විලවුන් කෙරේද, එකෙක් එක් අඟක් වෑහෑයෙන් සසීද, මෙසේ පැවැති මොවුන් දෙදෙනා කෙරෙහි අනුනය ප්‍රතිඝ නො කරන්නෙහි සුවඳුඝ මැදහත් ව සම්‍යක්සම්බෝධි සමධිගම කරා"යි දසවන **උපෙක්ෂාපාරමිතා** අධිෂ්ඨාන කොට, මෙසේ දසපාරමිතාවන් අධිෂ්ඨාන කරණ දසතැන දසවටෙක මහාපෘථිවිය කම්පා කොට "**මහාපුරුෂය!** තෝ මෙතැන පටන් ගෙණ මෙසේ තා විසින් අධිෂ්ඨාන කළ දසපාරමිතාවන් පුරා, මහාබොධිපර්‍ය්‍යඞ්කාරූඪ ව දසදහසක්සක්වළ කම්පිත කොට ලොවුතුරාසම්මාසම්බුදු වා"යි දෘඪ කොට මෙනෙහි පිහිටුවා, මහාවාතයෙන් චලිත නො වන විදුරුගලක් සෙයින් මරදහස් සුවහසු නුදු විසින් අකම්පනීය කොට ඉටා, පර්‍ය්‍යඞ්කයෙන් නැඟී, සසර වැද පැරුම් පුරන්නේ මෙසේ සර්වාඞ්ගසම්පන්න මහාබොධිසත්‍වාවස්ථාවට සම්ප්‍රාප්ත වූ තැන් පටන් ගෙණ බුදුවන ජන්ම දක්වා අවීචිය නො උපදැ, ඇදිරිනරකයෙහි නො උපදැ, ක්ෂුත්පිපාසා බලවත්වූ නිධ්‍යාමතෘෂ්ණික ප්‍රෙතව නො උපදැ, කාලකඤ්ජක අසුර යොනිය නො උපදැ, දුගීතක්ෂුද්‍රප්‍රාණී ව1 නො උපදැ, මිනිස් අත්බැව උපදුත් ජම්බුද්වීපයෙන් බැහැර නො උපදැ, එහිදු උපදනා කල ජාත්‍යන්ධ ව නො උපදැ, ශ්‍රොත්‍රෙන්ද්‍රිය විකල ව නො උපදැ, ජිළු ව නො උපදැ, ගොළු ව නො උපදැ, ස්ත්‍රී ව නො උපදැ, උභතොව්‍යඤ්ජනක ව නො උපදැ, පණ්ඩක ව නො උපදැ,

---

1. දුගීති ක්ෂුද්‍රප්‍රාණීව.

ආනන්තර්‍ය්‍යකර්මයක් කලෙකත් සිද්ධ නො කොට, මිථ්‍යාදෘෂ්ටි නො ගෙණ, අසංඥසත නො උපද, කුද්‍රමහත්භවයෙහි නො ඇලී, ප්‍රඥයෙන් බුද්ධභාවය සිද්ධකෙරෙමින්, කරුණායෙන් බුද්ධකාරකධර්ම සිද්ධකෙරෙමින්, ප්‍රඥයෙන් සංසාරව්‍යසන දුරු කෙරෙමින්, කරුණායෙන් මෙරමා තරවමින්, ප්‍රඥයෙන් පරදුඃඛ දක්මින්, කරුණායෙන් පරදුඃඛප්‍රතිකාරයට ආරම්භ කෙරෙමින්, ප්‍රඥයෙන් දුඃඛයෙහි නිර්වේද උපයමින්, කරුණායෙන් දුඃඛසම්ප්‍රතිග්‍රහණ කෙරෙමින්, ප්‍රඥයෙන් නිර්වාණාභිමුඛවෙමින්, කරුණායෙන් එයට නො පැමිණෙමින්, කරුණායෙන් සංසාරාභිමුඛවෙමින්, ප්‍රඥයෙන් එහි අභිරති නො උපයමින්, ප්‍රඥයෙන් හැමතැන විරාග උපයමින්, කරුණායෙන් එයට නො පැමිණෙමින්, ප්‍රඥයෙන් අහංකාර මමංකාර පියමින්, කරුණායෙන් අලසදීනභාව පියමින්, ප්‍රඥයෙන් තමහට පිහිට වෙමින්, කරුණායෙන් පරහට පිහිට වෙමින්, ප්‍රඥයෙන් ධීරභාවයට පැමිණෙමින්, කරුණායෙන් වීරභාවයට පැමිණෙමින්, ප්‍රඥයෙන් ආත්මපරිතාපයෙන් දුරු ව, කරුණායෙන් පරපරිතාපයෙන් දුරුව, ප්‍රඥයෙන් ආත්මහිත නිශ්චය කෙරෙමින්, කරුණායෙන් පරහිත නිශ්චය කෙරෙමින්, ප්‍රඥයෙන් නිර්භයභාවයට පැමිණ, කරුණායෙන් පරහට භය සංසනක නොව, ප්‍රඥයෙන් ධර්මාධිපතිව, කරුණායෙන් ලොකාධිපති ව, ප්‍රඥයෙන් කෘතඥ ව, කරුණායෙන් පූර්වකාරී ව, ප්‍රඥයෙන් අඥන දුරු කෙරෙමින්, කරුණායෙන් තෘෂ්ණා දුරු කෙරෙමින්, ප්‍රඥයෙන් විද්‍යාසම්පත් පුරමින්, කරුණායෙන් චරණසම්පත් පුරමින්, අෂ්ටලොකධර්මයෙන් අභිභූත නො ව, හැමතැන එකාකාරව, අචින්ත්‍ය වූ ආනුභාව ඇති ව, හැමතැන සද්ධර්මගොචර ව, ශුචිසල්ලෙඛවෘත්ති ඇති ව, බලවත් ව්‍යසනයට ද සම්ප්‍රාප්ත වූ කල බොධිසත්ත්වධර්ම නො දහැ, දියෙහි උපද දියෙහි වැඩ දිය හා හැඥුම් නැති නෙලුම් සෙයින් ලොකයෙහි උපද ලොකයෙහි වැඩ ලොකධර්මයෙන් අනුපලිප්ත ව, ආත්මානුරාග පියමින්, සත්ත්වානුරාග වඩමින්, චිත්තවශග කාමවශග[1] නො ව, චිත්තවශවර්ති කාමවශවර්තිභාවයට සම්ප්‍රාප්ත නො ව, රාගද්වෙෂාදිඅකුශලධර්මයන් විසින් අනභිභවනීය ව, තමන් කෙරෙහි චිත්තප්‍රසාද උපයූ තාක් දෙනහට ස්වර්ගමොක්ෂ දායක ව, අනන්තාපරිමාණ සත්ත්වසන්තානයෙහි ලෞකිකලොකොත්තරසම්පත් දායක වූ කුසලබීජ පිහිටුවා, පණ්ඩිතජනයන් කරා සම්ප්‍රාප්ත ව සත්පුරුෂසංසර්ගී සද්ධර්මශ්‍රවණ යොනිසොමනසකාර ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත් පුරා, නෛෂ්කර්ම්‍යාධ්‍යාශයෙන් සර්වකාලයෙහි කාමයෙහි දොෂදර්ශී ව,

---

1. කර්මවශග.

ප්‍රවිවේකාධ්‍යාශයෙන් ගණසඞ්ගණිකායෙහි දොෂදර්ශී ව, අලොභාධ්‍යාශයෙන් ලොභයෙහි දොෂදර්ශී ව, අද්වෙෂාධ්‍යාශයෙන් ද්වෙෂයෙහි දොෂදර්ශී ව, අමොහාධ්‍යාශයෙන් මොහයෙහි දොෂදර්ශී ව, නිශ්ශරණාධ්‍යාශයෙන් සම්භවයෙහි දොෂදර්ශී ව සතරසංග්‍රහවස්තු විසින් අනවතීර්ණසත්ත්වයන් අවතීර්ණ කොට නිර්වාණමාර්ගයෙහි පවත්වමින්, අපරිපක්වඉන්ද්‍රියයන් ඇති සත්ත්වයන්ගේ ඉන්ද්‍රියයන් පිරිපස්වමින්, බුදුන් නො උපන් කාලයෙහි කර්මවාදී ක්‍රියාවාදී තාපසප්‍රව්‍රජ්‍යායෙහි පැවිජි ව රූපාරූප අෂ්ටසමාපත්ති උපයා අභිඥායෙහි කෙළ පැමිණ, බුද්ධොත්පාදයට සම්ප්‍රාප්ත වූ කල බුදුන් සසුන් වැද මහණ ව, ප්‍රාතිමොක්ෂසංවරශීල, ඉන්ද්‍රියසංවරශීල, ආජීවපාරිශුද්ධිශීල, ප්‍රත්‍යයසන්නිශ්‍රිතශීල සුපරිශුද්ධ කොට පුරා, ත්‍රයොදශධුතාඞ්ගයෙහි උත්කෘෂ්ට ව, දශකෘත්ස්න, දශාශුභ, දශානුස්මෘති, චතුර්විධබ්‍රහ්මවිහාර, චතුර්විධආරූප්‍ය, චතුර්ධාතුව්‍යවස්ථා, ආහාරයෙහි ප්‍රතිකූලසංඥා යන චත්වාරිංශත්කර්මස්ථානයෙහි උපචාර අර්පණාධ්‍යාන උපයා නවානුපූර්වවිහාර සමාපත්ති පඤ්චාභිඥායෙහි කෙළ පැමිණ, විදර්ශනා භාවනායෙහි පවත්මින් "පඤ්චක්ඛන්ධා, ඡ ද්වාරානි, ඡ ආරම්මණානි, ඡ විඤ්ඤාණානි, ඡ ඵස්සා, ඡ වෙදනා, ඡ සඤ්ඤා, ඡ චෙතනා, ඡ තණ්හා, ඡ විතක්කා, ඡ විචාරා, ඡ ධාතුයො, දස කසිණානි, ද්වත්තිංසකොට්ඨාසා, ද්වාදසායතනානි, අට්ඨාරසධාතුයො, බාවීසතින්ද්‍රියානි, තිස්සොධාතුයො, තයො භවා, අපරෙ තයොභවා, චත්තාරි ඣානානි, චතස්සො අප්පමඤ්ඤා, චතස්සො සමාපත්තියො, ද්වාදස පටිච්චසමුප්පාදඞ්ගානි" යන පඤ්චවිංශති නිර්යාණමුඛයෙන් වැද, විදර්ශනා කොට ඥානවිශුද්ධි අනුලොම දක්වා උපයා, මාර්ගයට සම්ප්‍රාප්ත නො ව, විදර්ශනාභාවනායෙහි පැවැත, අධිකුශලධර්මයෙහි අනභිරතීන්, අලසභාවයෙන්, ගණසඞ්ගණිකායෙන්, නිද්‍රාශීලතායෙන්, අතිච්චසීලතායෙන්, ඥානයෙහි අකුතුහලභාවයෙන්, මිථ්‍යාභිමානයෙන්, අපරිප්‍රශ්නයෙන්, කායයාගේ අසම්‍යක් පරිහාරයෙන්, අසමාහිතචිත්තතායෙන්, දුෂ්ප්‍රාඥපුද්ගල සේවායෙන්, ප්‍රාඥපුද්ගල අසේවායෙන්, ආත්මපරිභවයෙන්, මිථ්‍යාවිකල්පයෙන්, විපරීතාභිනිවෙශයෙන්, කායජඩභාවයෙන්, අසංවෙගසීලතායෙන්, පඤ්චනීවරණ සේවායෙන් දුරුව, පඤ්චස්කන්ධ ද්වාදසායතනෙන්ද්‍රිය බල බොධ්‍යඞ්ග ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාදාදි ප්‍රතිසංයුක්ත කථායෙන් අවියුක්ත ව, යම්තාක් පුණ්‍යකර්ම සිද්ධ කළ කල තමාගේ දුර්ගති පරික්ලෙශවිනිර්මුක්තිය නො පතා, සුගතිසම්පත් රාජසම්පත් චක්‍රවර්තීසම්පත් බ්‍රාහ්මණසම්පත් නො පතා, ත්‍රිවිද්‍යාෂඩභිඥාදිසම්පත් නො පතා, යම්තාක් පුණ්‍යකර්ම කළ කල "අනුත්තර

සම්‍යක්සම්බෝධිසමධිගම කටහෙම්ව"යි පතා, "සර්වසත්ත්වයන්
අනුත්තරශීලාලඞ්කාරයෙන් අලංකෘත කටහෙම්ව"යි පතා, දම්
පැරුම් ආදි දසපැරුම් අනෙකජන්මකොටිශතසහස්‍රයෙහි
පුරා බුදු වේ ද, එසේ වූ මහාබෝධිසත්ත්වයන් විසින් පිරියයුතු
බුද්ධකාරකධර්මයන් ඇස් ඇත්තාහට විද්‍යමානතාක් වස්තු පාළ
කොට පානා සූර්‍ය්‍යයා සේ සිටි නුවණැස් ඇති පිණැති පණ්ඩිත
ජනයනට ත්‍රිවිධබෝධියට මාර්ගී පිටකත්‍රය විභාග කොට දතයුතු.1
එහි කෙවල මහාබෝධිසත්ත්වප්‍රතිපත් බුද්ධවංසචරියාපිටකයෙහි
හි සෙයින් දතයුතු.

මහාබෝධිසත්ත්වයන් බෝධිසම්භාර පූරණ ප්‍රකාර විනය
ජනානුකූල කොට බෝධිසම්භාර පුරා බුදු වන මහාපුරුෂයන්ට
නයදුන කෙරෙමින් දෙසූ ජාතකදෙශනායෙන් දතයුතු.
මහාබෝධිසත්ත්වයන්ගේ ආනුභාවය ආශ්චර්‍ය්‍යාද්භූතධර්ම සූත්‍රා
දීන් දතයුතු. "මෙ වැනි කුසල් කළ කල මහාබෝධිසත්ත්වයනට
මෙ නම් මහාපුරුෂලක්ෂණ වෙයි"යනාදි විභාග ලක්ෂණසූත්‍රාදීන්
දතයුතු. අවිශෙෂයෙන් වනාහි මහාබෝධිසත්ත්වයන් විනා තුබූ
යම් කවර කල්‍යාණ පෘථජ්ජනයන් විසින් පුරන්නට නො පිළිවන්
වූ දානපාරමිතාවිභාග සියලු පිටකත්‍රයෙහි තන්හි තන්හි සිට
කළ දානවිභාගවශයෙන් දතයුතු. එසේ ම මහාබෝධිසත්ත්වයන්
විනා තුබූ යම් කල්‍යාණපෘථජ්ජනයන් විසින් පුරන්නට දුෂ්කර වූ
සීලපාරමිතාදිවිභාග ද සියලු පිටකත්‍රයෙහි තන්හි තන්හි සිට
කළ සීලාදිය විභාග වශයෙන් දතයුතු. මෙසේ වන බැවින්
පිටකත්‍රය සර්වලෞකික ලොකොත්තරප්‍රතිපත්ති විභාග කොට
දතයුතු.2 එහි විනයපිටකයෙහි පාළි එක්ලක්ෂ දෙසාළිස්දහස්
එක් බණවරෙක. විනයපිටකයෙහි අටුවා සත්විසිදහසෙක.
සූත්‍රපිටකයෙහි පාළි එක්ලක්ෂදෙසාළිස්දහස් දෙබණවරෙක.
සූත්‍රපිටකයෙහි අටුවා දෙලක්ෂසූපණස්දහස් දෙබණවරෙක.
අභිධර්මපිටකයෙහි පාළි අනූදහස් එක් බණවරෙක. අභිධර්ම
පිටකයෙහි අටුවා තිස්දහසෙක. මෙසේ සියලු පිටකත්‍රයෙහි
පෙය්‍යාලවශයෙන් සංගෘහීතග්‍රන්ථ පුඤ්ජ ව ෂඩ්ලක්ෂ සතානූදහස්
දෙබණවරෙක් වෙයි. විස්තර වශයෙන් අනන්තානන්ත වෙයි.

1. දක්වා. 2. දක්වා.

ශාස්ත්‍ර විභාගය නිමි.

සිද්ධිරස්තු.

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති

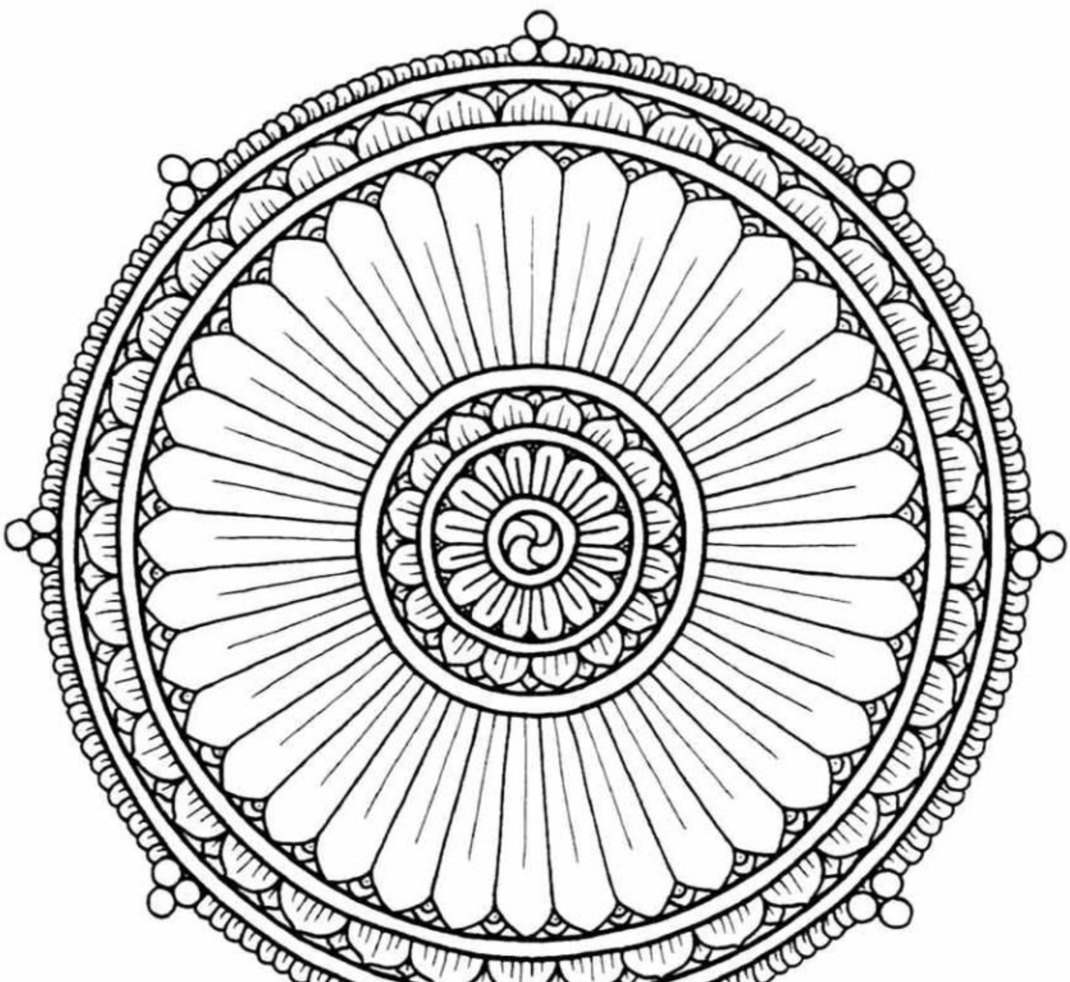

නිබ්බාන පච්චයෝ හෝතු